

Ištuoka

Tuo atveju, kai sutuoktinių pora nusprendžia galutinai nutraukti santuoką, paprastai vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai pradeda santuokos nutraukimo procedūrą.

Daugelyje šalių sprendimą dėl santuokos nutraukimo priima teismas, ir jo priimtu sprendimu santuoka panaikinama.

Tuo atveju, kai pora turi vaikų, nutraukus santuoką ne tik išskiriami sutuoktiniai, bet ir nustatomi nauji kiekvieno sutuoktinio santykiai su bendrais vaikais.

Be to, nutraukus santuoką padalijamas bendras sutuoktinių turtas ir prireikus vienas sutuoktinis moka išmoką arba išlaikymo išmoką kitam sutuoktiniui arba vaikams.

Europos Sąjungoje galiojančios taisyklės sudaro sąlygas sužinoti, į kurį teismą reikia kreiptis norint pateikti prašymą dėl santuokos nutraukimo tuo atveju, kai pora nori nutraukti santuoką. Jos ypač naudingos dviejų skirtingų pilietybių asmenų poroms arba tais atvejais, kai pora santuokos galiojimo metu gyveno skirtingose valstybėse narėse.

Be to, šios taisyklės sudaro sąlygas tam, kad vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo būtų lengviau pripažįstamas kitoje valstybėje narėje ir joje būtų taikomas.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Ištuoka - Belgija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([fr](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#).

TURINIO LENTELE

- 1 [Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- 2 [Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)
- 3 [Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:](#)
 - 3.1 [asmeniniams sutuoktinių santykiams \(pvz., teisei rinktis pavardę\),](#)
 - 3.2 [sutuoktinių turto padalijimui,](#)
 - 3.3 [sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,](#)

- 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Belgijoje taikomi du santuokos nutraukimo būdai: santuokos nutraukimas dėl neatitaisomo santuokos iširimo ir santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu.

Nutraukti santuoką dėl neatitaisomo santuokos iširimo galima dviem būdais:

- įrodant, kad santuoka neatitaisomai iširo (įrodymus galima pateikti visais teisėtais būdais, Civilinio kodekso (pranc. *Code civil*/ol. *Burgerlijk Wetboek*) 229 straipsnio 1 dalis). Santuoka laikoma neatitaisomai iširusia, jeigu sutuoktiniams dėl šio iširimo tapo neįmanoma atnaujinti sugyvenimo ir toliau gyventi kartu;
- dėl *de facto* gyvenimo skyrium tam tikrą konkretų laiką. Santuoka laikoma neatitaisomai iširusia, jeigu prašymą nutraukti santuoką sutuoktiniai kartu pateikia, kai **jų *de facto* gyvenimas skyrium truko ilgiau nei šešis mėnesius**. Jeigu šis *de facto* gyvenimas skyrium truko trumpiau nei šešis mėnesius ir sutuoktiniai pageidauja pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką, santuoka bus laikoma neatitaisomai iširusia, jei sutuoktiniai po apmąstymų laikotarpio antrą kartą atvyks į teismą ir dar kartą pageidaus nutraukti santuoką (Civilinio kodekso 229 straipsnio 2 dalis). **Vienašališkas prašymas *de facto* pragyvenus skyrium daugiau kaip metus**: Santuoka laikoma neatitaisomai iširusia, jeigu prašymą nutraukti santuoką po ilgiau negu metus trukusio *de facto* gyvenimo skyrium pateikia vienas sutuoktinis. Jeigu sutuoktiniai *de facto* skyrium gyveno mažiau nei metus ir jeigu proceso šalis pageidauja pateikti vienašališką prašymą nutraukti santuoką, santuoka laikoma neatitaisomai iširusia, jei prašymą pateikęs sutuoktinis po apmąstymų laikotarpio antrą kartą atvyksta į teismą ir dar kartą pageidauja nutraukti santuoką (Civilinio kodekso 229 straipsnio 3 dalis).

Abiejų sutuoktinių bendru sutikimu santuoka gali būti nutraukta tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai kartu pateikia bendrą išankstinį susitarimą dėl santuokos nutraukimo padarinių ir iki sprendimo nutraukti santuoką priėmimo išlaiko pastovų pageidavimą, kad jų santuoka būtų nutraukta abiejų sutuoktinių bendru sutikimu. Bendrą išankstinį susitarimą sudaro susitarimo dokumentas, kuriame sutuoktiniai turi išdėstyti, ką susitarė dėl atitinkamų turtinių teisių (Teismų kodekso (*Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek*) 1287 straipsnis), ir susitarimas pagal šeimos teisę dėl sutuoktinių gyvenamosios vietos vykstant procesui, tėvų pareigų ir abiejų

sutuoktinių vaikų turto valdymo, teisės palaikyti ryšius vykstant santuokos nutraukimo procesui ir jam pasibaigus, abiejų sutuoktinių vaikų išlaikymo įmokų ir sutuoktinių tarpusavio išlaikymo įmokų vykstant santuokos nutraukimo procesui ir jam pasibaigus (Teismų kodekso 1288 straipsnis).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Belgijoje taikomi du santuokos nutraukimo būdai: santuokos nutraukimas dėl neatitaisomo santuokos iširimo (Civilinio kodekso 229 straipsnis) ir santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (Civilinio kodekso 230 straipsnis).

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką ateičiai išnyksta santuokos ryšiai. Buvę sutuoktiniai nebėra vienas kito teisiniai įpėdiniai. Buvusiems sutuoktiniams leidžiama tuoktis iš naujo. Belgijoje santuoka neturi poveikio sutuoktinių pavardėms. Tačiau sutuoktinis turi teisę naudoti kito sutuoktinio pavardę. Nutraukus santuoką asmeniui nebeleidžiama buvusio sutuoktinio pavardės naudoti kasdieniame ir profesiniame gyvenime, tačiau tam tikromis aplinkybėmis daroma išimtis prekių pavadinimams.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Bendros nuosavybės statusas panaikinamas. Nutraukus santuoką dėl neatitaisomo santuokos iširimo sutuoktiniai praranda visą naudą, kurią vienas kitam suteikė pagal vedybų sutartį ir nuo santuokos sudarymo, taip pat visų testamentu sąlygų teikiamą naudą, jeigu nesutarinama kitaip. Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai bendrame išankstiniame susitarime iš anksto susitaria dėl tarpusavio teisių (žr. 1 klausimą).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimas neturi poveikio susituokusiems tėvams gimusių vaikų teisėms (Civilinio kodekso 304 straipsnis). Nutraukus santuoką valdžią vaiko atžvilgiu naudoja ir jo turtą administruoja abu sutuoktiniai kartu arba asmuo, kuriam jis patikimas patvirtintu sutuoktinių susitarimu arba procesui, kuriame priimamas preliminarus sprendimas, pirmininkaujančio teisėjo nurodymu (Civilinio kodekso 302 straipsnis). Sutuoktiniai pagal savo finansines galimybes turi prisidėti prie savo vaikų būsto, pragyvenimo, priežiūros, auginimo ir lavinimo išlaidų padengimo, kol vaikas sulauks pilnametystės arba įgis išsilavinimą (Civilinio kodekso 203 straipsnis), ir proporcingai savo daliai prisidėti prie įprastų ir neįprastų išlaidų, susidarančių dėl šių pareigų (Civilinio kodekso 203a straipsnis), padengimo. Nutraukus santuoką paprastai prie to prisidedama teismo sprendimu arba susitarimu nustatytos išlaikymo įmokos forma.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuokos nutraukimas dėl neatitaisomo santuokos iširimo: sutuoktiniai gali sudaryti susitarimą ir jame nurodyti pretenzijas į išlaikymo įmokas po santuokos nutraukimo, jų sumą ir persvarstymo galimybes. Nesant susitarimo teismas nepriteklių patiriančio sutuoktinio prašymu gali nurodyti kitam sutuoktiniui mokėti išlaikymo įmokas. Teismui leidžiama netenkinti prašymo, jeigu atsakovas įrodo, kad ieškovas padarė didelę klaidą, dėl kurios tapo neįmanoma toliau gyventi kartu. Sutuoktiniui, kuris pripažintas kaltu dėl fizinės prievartos prieš kitą sutuoktinį, išlaikymo negalima priteisti jokiais aplinkybėmis. Jeigu atsakovas įrodo, kad ieškovo nepriteklus susidarė dėl jo paties sprendimo, kurį jis priėmė vadovaudamasis ne šeimos interesais, teismas turi teisę atleisti atsakovą nuo išlaikymo įmokų mokėjimo arba teismas gali jas sumažinti (Civilinio kodekso 301 straipsnio 1–2 ir 5 dalys). Įmoka turėtų būti bent jau tokia, kad padengtų teisę į ją turinčio asmens nepriteklių, tačiau negali būti didesnė nei trečdalis privalančio ją mokėti asmens pajamų. Įmoka negali būti mokama ilgiau nei truko santuoka. Šį terminą galima pratęsti išimtinėmis aplinkybėmis (Civilinio kodekso 301 straipsnio 3–4, 6 ir 8–9 dalys).

Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu. Sutuoktiniai bendrame išankstiniame susitarime iš anksto susitaria dėl tarpusavio teisių (žr. 1 klausimą). Jiems leidžiama sudaryti susitarimą dėl išlaikymo įmokų, mokamų vykstant santuokos nutraukimo procesui ir po santuokos nutraukimo, dydžio, įmokų indeksavimo ir įmokų dydžio persvarstymo (Teismų kodekso 1288 straipsnio 1 dalies 4 punktą).

Visais atvejais teismas gali padidinti, sumažinti arba panaikinti išlaikymo įmoką, jeigu ji, nepaisant proceso šalių valios, dėl naujų aplinkybių nėra tinkama. Panašiai sureguliuoti įmoką, jeigu nutraukus santuoką pakinta sutuoktinių finansinė padėtis, teismas gali tik tuo atveju, kai santuoka nutraukiama dėl neatitaisomo santuokos iširimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Teisiškai gyvenant skyrium santuoka nenutrūksta, tačiau sutuoktinių tarpusavio teisės ir pareigos palengvėja: nutrūksta pareiga gyventi kartu ir atskiriamas turtas.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teisinio gyvenimo skyrium pagrindai yra tokie patys kaip ir santuokos nutraukimo pagrindai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Teisiškai gyvenant skyrium santuoka nenutrūksta, tačiau sutuoktinių tarpusavio teisės ir pareigos palengvėja. Asmeniniu požiūriu sutuoktiniams teisiškai gyvenant skyrium išnyksta pareiga gyventi kartu ir išlaikymo pareiga. Ištikimybės ir tarpusavio pagalbos pareigos lieka galioti (Civilinio kodekso 308 straipsnis). Teisinio gyvenimo skyrium atveju turtas visada padalijamas (Civilinio kodekso 311 straipsnis). Teisinio gyvenimo skyrium padariniai vaikams yra tokie patys, kaip ir santuokos nutraukimo atveju. Pradėję teisiškai gyventi skyrium sutuoktiniai negali gauti išlaikymo įmokų, bet gali prašyti taikyti tarpusavio pagalbos pareigą (Civilinio kodekso 213 straipsnis).

Abiejų sutuoktinių bendru sutikimu pradėto teisinio gyvenimo skyrium padariniai yra tokie patys, kaip ir santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu padariniai ir jiems galioja išankstiniai susitarimai, tačiau santuokos ryšiai laikomi nenutrūkusiais. Ištikimybės ir tarpusavio pagalbos pareiga atitinkamai lieka galioti.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Kai, nepaisant civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno atliktų išankstinių patikrinimų, santuoka sudaroma pažeidžiant įstatymų nuostatas, taikoma civilinės teisės nuobauda – santuokos pripažinimas negaliojančia.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Absoliutūs santuokos negaliojimo pagrindai yra šie:

- sutuoktinis yra nepilnametis ir jam nėra panaikintas amžiaus reikalavimas (Civilinio kodekso 144 straipsnis): mažiausias amžius tuoktis yra 18 metų;
- nėra sutikimo (Civilinio kodekso 146 straipsnis);
- fiktyvi santuoka (Civilinio kodekso 146a straipsnis): kai įvertinus visas aplinkybes matyti, kad bent vienas iš sutuoktinių ketino ne susijungti į nuolatinę sąjungą, o tiesiog įgyti pranašumą, susijusį su santuokos būdu įgyjama teise gyventi šalyje, ši sąjunga nelaikoma santuoka;
- priverstinė santuoka (Civilinio kodekso 146b straipsnis): kai santuoka sudaroma nesant laisvo abiejų sutuoktinių sutikimo ir bent vieno iš sutuoktinių sutikimas buvo gautas jėga arba grasinant jėga, ši sąjunga nelaikoma santuoka;
- bigamija (Civilinio kodekso 147 straipsnis);
- pažeidžiama kliūtis sudaryti santuoką dėl kraujo ar šeimos ryšių arba teismo nutartis, kad preziumuojamas biologinis tėvas privalo mokėti išlaikymo įmokas, arba įvaikinimo ryšiai (Civilinio kodekso 161–164, 341 straipsniai, 356 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai ir 353-13 straipsnis); santuokos sudarymą patvirtinęs valstybės pareigūnas neturėjo įgaliojimų (Civilinio kodekso 191 straipsnis) (diskrecinis absoliutus negaliojimas);
- santuoka sudaryta pažeidžiant paskelbimo apie jos sudarymą tvarką (Civilinio kodekso 191 straipsnis) (diskrecinis absoliutus negaliojimas).

Yra tik vienas santykinis santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindas, t. y. klaida dėl asmens, nulėmusi vieno arba abiejų sutuoktinių sutikimo nebuvimą (Civilinio kodekso 180–181 straipsniai).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad ji negalioja ir praeities, ir ateities atžvilgiu. Santuokos pripažinimas negaliojančia turi atgalinį poveikį iki santuokos patvirtinimo datos. Santuokos padariniai atšaukiami atgaline data. Tariaama, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta.

Kai sutuoktiniai susituokė sąžiningai, ypač būdami įsitikinę, kad sudaro galiojančią santuoką, teismas gali nuspręsti pripažinti santuoką negaliojančia tik ateities atžvilgiu, o padariniai praeičiai lieka galioti. Kai sąžiningai tuokėsi tik vienas sutuoktinis, santuoka turi tik šiam sutuoktiniui naudingų padarinių.

Santuokos padariniai vaikams lieka galioti, net jei nė vienas iš sutuoktinių nesituokė sąžiningai. Vaikų, sutuoktiniams gimusių santuokos metu arba per 300 dienų nuo santuokos pripažinimo negaliojančia, tėvu laikomas sutuoktinis iš negaliojančia pripažintos santuokos.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Įstatyme numatytas dviejų formų tarpininkavimas: savanoriškas tarpininkavimas, kai proceso šalys pačios, nesikišant teismui, naudojasi tarpininko paslaugomis, ir teismo proceso pagrindu proceso šalių arba teismo siūlymu vykdomas teisminis tarpininkavimas, kai teismo procesas sustabdomas. Tarpininkavimas gali būti naudojamas ginčiuose, susijusiuose su santuokinėmis pareigomis (Civilinio kodekso 203–201 straipsniai), sutuoktinių teisėmis ir pareigomis (Civilinio kodekso 212–224 straipsniai), santuokos nutraukimo padariniais (Civilinio kodekso 295–307a straipsniai), tėvų valdžia (Civilinio kodekso 371–387a straipsniai), santuokos nutraukimu dėl neatitaisomo santuokos iširimo (Civilinio kodekso 229 straipsnis), santuokos nutraukimu abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (Teismų kodekso 1254–1310 straipsniai) ir *de facto* gyvenimu kartu. Kiekviena proceso šalis gali savanoriškai pradėti naudotis (savanorišku) tarpininkavimu (Teismų kodekso 1730 ir paskesni straipsniai). Bylą nagrinėjantis teismas taip pat gali bet kuriuo metu ir bet kuriuo proceso etapu rekomenduoti teisminį tarpininkavimą (Teismų kodekso 1734 ir paskesni straipsniai). Kai proceso šalys, naudodamosi bet kuriuo tarpininkavimo variantu, pasiekia susitaikymo susitarimą, susitarimą galima teikti kompetentingam teismui tvirtinti. Atsakyti tvirtinti susitaikymo susitarimą galima tik tuo atveju, jei jis prieštarauja viešajai tvarkai arba nepilnamečių vaikų interesams.

Skelbti santuoką nutraukta ir toliau priklauso teismų kompetencijai.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Santuokos nutraukimas arba teisinis gyvenimas skyrium dėl neatitaisomo santuokos iširimo arba prašymas teisiškai gyventi skyrium nutraukti santuoką: paskutinės sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismas (Teismų kodekso 628 straipsnio 1 dalies 1 punktą).

Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu: sutuoktinių pasirinktas pirmosios instancijos teismas (Teismų kodekso 1288a straipsnio 2 dalis).

Santuokos pripažinimas negaliojančia: atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismas (Teismų kodekso 624 straipsnis).

Santuokos nutraukimas dėl neatitaisomo santuokos iširimo: 1. prašymas pagal Civilinio kodekso 229 straipsnio 1 dalį antstolio pranešimo atveju; 2. bendras prašymas pagal Civilinio kodekso 229 straipsnio 2 dalį, kai pagal Teismų kodekso 1026 ir paskesnius straipsnius kiekvienas sutuoktinis arba bent jau advokatas ar notaras pasirašo vienašališką prašymą (Teismų kodekso 1255 straipsnio 1 dalis); 3. vienašališkas prašymas pagal Civilinio kodekso 229 straipsnio 3 dalį, kai pateikiamas priešingas prašymas pagal Teismų kodekso 1034a–e straipsnius: visais atvejais dokumente, kuriuo inicijuojamas procesas, turi būti ne tik įprasti reikiami pareiškimai, bet ir pareiškimas dėl vaikų tapatybės ir išsamus faktų aprašymas (Teismų kodekso 1254 straipsnio 1 dalis). Taip pat pateikiamas santuokos liudijimo išrašas, vaikų gimimo liudijimų išrašai ir kiekvieno sutuoktinio tapatybės ir pilietybės įrodymai, išskyrus atvejus, kai šie duomenys yra Nacionaliniame registre arba užsieniečių registre (Teismų kodekso 1254 straipsnis).

Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu: kai pateikiamas prašymas (Teismų kodekso 1288a straipsnis). Turi būti pateikiami ne tik dokumentai, reikalaujami nutraukiant santuoką dėl neatitaisomo santuokos iširimo, bet ir iš anksto sudaryti susitarimai, o, atitinkamais atvejais – turto aprašas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taikomos civilinės teisės reglamentavimo nuostatos. Žr. faktų suvestinę „Teisinė pagalba“ (nuoroda)

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimas, kuriuo paskelbiama, kad santuoka nutraukiama arba kad pradedama teisiškai gyventi skyrium dėl neatitaisomo santuokos iširimo, arba kuriuo paskelbiama, kad santuoka pripažįstama negaliojančia, arba sprendimas, kuriuo atsisakoma tai paskelbti, gali būti skundžiamas apeliacine tvarka per mėnesį nuo sprendimo, priimto nedalyvaujant vienai iš šalių, priėmimo arba abiem proceso šalims pateikus visus argumentus (Teismų kodekso 1048 straipsnio 1 dalis ir 1051 straipsnio 1 dalis).

Sprendimą, kuriuo paskelbiama, kad santuoka nutraukiama arba pradedama teisiškai gyventi skyrium abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, apeliacine tvarka per mėnesį nuo sprendimo priėmimo gali apskųsti tik prokuratūra (Teismų kodekso 1299 straipsnis).

Sprendimą, kuriuo atsisakoma nutraukti santuoką arba paskelbti teisinio gyvenimo skyrium pradžią abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, apeliacine tvarka per mėnesį nuo sprendimo priėmimo gali apskųsti kiekviena proceso šalis atskirai arba abi proceso šalys kartu (Teismų kodekso 1300 straipsnis).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Nuo 2005 m. kovo 1 d. galioja Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 **dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo** (Reglamentas „Briuselis IIa“). Šis reglamentas taikomas Europos Sąjungoje (išskyrus Daniją). Vienoje valstybėje narėje paskelbtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo automatiškai pripažįstamas kitose valstybėse narėse ir nereikalaujama jokios specialios procedūros (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 1 dalis). Jokios specialios procedūros nereikalaujama siekiant atnaujinti civilinio statuso įrašą valstybėje narėje pagal kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, kai tik šis sprendimas tampa neskundžiamas (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 2 dalis). Sprendimas dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo skyrium pradžios arba santuokos pripažinimo negaliojančia nebus pripažįstamas, jeigu pripažinimas akivaizdžiai prieštarautų viešajai tvarkai, jeigu sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, kai neatvykusiam atsakovui per pakankamai laiko nebuvo įteiktas dokumentas, kuriuo pradedamas teismo procesas, ir taip jam nebuvo sudaryta sąlygų pasirengti gynybai, arba jeigu sprendimas yra nesuderinamas su ankstesniu sprendimu, priimtu procese tarp tų pačių šalių (Reglamento „Briuselis IIa“ 22 straipsnis). Per teismo procesą negalima persvarstyti pradinio teismo jurisdikcijos (Reglamento „Briuselis IIa“ 24 straipsnis) ir jokiomis aplinkybėmis negalima pervarstyti sprendimo iš esmės (Reglamento „Briuselis IIa“ 26 straipsnis). Be to, negalima atsisakyti pripažinti sprendimo motyvuojant tuo, kad pagal Belgijos teisę nutraukti santuokos pagal tuos pačius faktus nebūtų leidžiama (Reglamento „Briuselis IIa“ 25 straipsnis). Dokumentai, kurie turi būti pateikiami, kad būtų pripažintas užsienio teismo sprendimas, nurodyti Reglamento „Briuselis IIa“ 37 straipsnyje.

Kai netaikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“), po 2004 m. spalio 1 d. priimtiems sprendimams taikomos Tarptautinės privatinės teisės kodekso (*Code de droit international privé/Wetboek van Internationaal Privaatrecht*) nuostatos (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 126 straipsnio 2 dalis). Pagal kodekso 22 straipsnį pripažinimas galioja savaime, teisinių procedūrų nereikia. Užsienio teismo sprendimas nebus pripažįstamas šiais atvejais: jeigu jis akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai; jeigu juo pažeidžiamos gynybos teisės; jeigu juo apeinamas įstatymas; jeigu sprendimą dar galima apskųsti; jeigu sprendimas nesuderinamas su Belgijoje priimtu sprendimu arba su užsienyje priimtu sprendimu, kuris gali būti pripažintas Belgijoje; jeigu procesas užsienyje buvo pradėtas tada, kai Belgijoje jau buvo pradėtas procesas tarp tų pačių šalių dėl to paties dalyko ir šis procesas dar nėra baigtas; jeigu Belgijos teismai turėjo išimtinę jurisdikciją nagrinėti bylą; jeigu užsienio teismo jurisdikcija buvo grindžiama tik atsakovo ar turto buvimu to teismo valstybėje, nesant jokio tiesioginio ryšio su ginču; arba jeigu esama prieštaravimų kuriai nors iš kodekse išvardytų baigtinių atsisakymo priežasčių (asmens ir šeimos srityje vienintelės priežastys susijusios su vardu ir pavarde, įvaikinimu ir atsisakymu (kodekso 25 straipsnio 1 dalis). Teismo procese negalima iš esmės persvarstyti užsienio šalyje priimto sprendimo (kodekso 25 straipsnio 2 dalis). Dokumentai, kurie turi būti pateikiami, kad būtų pripažintas užsienio teismo sprendimas, nurodyti kodekso 24 straipsnyje.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“), ir Tarptautinės privatinės teisės kodekso pagrindinis principas yra automatinis pripažinimas be jokios specialios procedūros. Tačiau kai pripažinimas vykdomas pagal Reglamentą „Briuselis IIa“, bet kuri suinteresuotoji šalis turi teisę prašyti pirmosios instancijos teismo priimti sprendimą pripažinti teismo sprendimą arba jo nepripažinti 2 straipsnyje nurodyta tvarka (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Kai Reglamentas „Briuselis IIa“ netaikomas, bet kuris suinteresuotasis asmuo gali perduoti bylą prokuratūrai, kaip išdėstyta Tarptautinės privatinės teisės kodekso 23 straipsnyje, kad būtų priimtas sprendimas pripažinti visą teismo sprendimą ar jo dalį arba jo nepripažinti (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 22 straipsnio 2 dalis).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Tarptautinės privatinės teisės kodekso 55 straipsnio 1 dalyje išdėstytos taisyklės, kuriomis reglamentuojamas teisės pasirinkimas tarptautinį aspektą turinčiam santuokos nutraukimui arba teisiniam gyvenimui skyrium. Santuokos nutraukimui ir teisiniam gyvenimui skyrium taikoma:

1. valstybės, kurios jurisdikcijai priklauso prašymo padavimo metu abiejų sutuoktinių turima įprastinė gyvenamoji vieta, teisė;

2. jeigu tos valstybės teritorijoje įprastinės gyvenamosios vietos nėra, valstybės, kurios teritorijoje sutuoktiniai turėjo paskutinę bendrą įprastinę gyvenamąją vietą, teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių prašymo padavimo metu turi savo įprastinę gyvenamąją vietą šios valstybės teritorijoje;

3. jeigu valstybės, kurioje buvo paskutinė bendra įprastinė gyvenamoji vieta, teritorijoje nė vienas sutuoktinis įprastinės gyvenamosios vietos neturi, valstybės, kurios pilietybę prašymo padavimo metu turi abu sutuoktiniai, teisė;

4. kitais atvejais – Belgijos teisė.

Sąvoka „įprastinė gyvenamoji vieta“ paaiškinama Tarptautinės privatinės teisės kodekso 4 straipsnio 2 dalyje. „Bendra įprastinė gyvenamoji vieta“ nebūtinai reiškia gyvenamąją vietą tuo pačiu adresu ar toje pačioje savivaldybėje, ji reiškia gyvenamąją vietą toje pačioje valstybėje. Pagal Tarptautinės privatinės teisės kodekso 55 straipsnio 1 dalį nustatytos teisės aspektai, nesusiję su santuokos nutraukimo institutu, netaikomi. Šiuo atveju taikoma teisė, nustatyta pagal pirmoje pastraipoje nurodytoje alternatyvoje išdėstytą kriterijų (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 55 straipsnio 3 dalis).

Sutuoktiniai taip pat turi ribotą galimybę patys pasirinkti taikytiną teisę: valstybės, kurios piliečiai abu sutuoktiniai yra tuo metu, kai pradedamas procesas, teisę arba Belgijos teisę (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 55 straipsnio 2 dalis). Pasirinkimas turi būti išdėstytas pirmą kartą atvykus į teismą.

Pagal Tarptautinės privatinės teisės kodekso 55 straipsnį nustatyta taikytina teisė apima šias nuostatas: dėl teisinio gyvenimo skyrium leistinum; dėl santuokos nutraukimo ar teisinio gyvenimo skyrium priežasčių ir sąlygų arba, jeigu pateikiamas bendras prašymas, sutikimo sąlygų, įskaitant privalomą jų išreiškimo būdą; dėl sutuoktinių pareigos pasiekti susitarimą dėl priemonių, susijusių su sutuoktinių ir vaikų, už kuriuos jie atsakingi, asmeniu, išlaikymu ir turtu; dėl santuokos ryšių nutraukimo arba, jeigu pradedama gyventi skyrium, šių ryšių palengvinimo (Tarptautinės privatinės teisės kodekso 56 straipsnis).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 06/10/2014

Ištuoka - Bulgarija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bulgarijos teisėje pripažįstami toliau nurodyti santuokos pabaigos ją nutraukiant būdai:

- santuokos nutraukimas bendru sutikimu pagal Šeimos kodekso (*Semeen kodeks*) 50 ir 51 straipsnius;
- santuokos nutraukimas pateikus prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, pagal Šeimos kodekso 49 straipsnį;
- santuokos nutraukimas be sutuoktinių kaltės pateikus prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, ir sutuoktinių susitarimą pagal Šeimos kodekso 49 straipsnio 4 dalį.

Nutraukdami santuoką bendru sutikimu, abu sutuoktiniai apylinkės teismui (*rayonen sad*) pateikia bendrą prašymą, prie kurio prideda pagal Šeimos kodekso 50 straipsnį sudarytą susitarimą. Šiame susitarime sutuoktiniai privalo aptarti klausimus, susijusius su vaikų gyvenamąja vieta, tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su vaikais ir jų išlaikymu, turto padalijimu, šeimos būsto naudojimu, sutuoktinių išlaikymu ir šeimos pavarde. Susitarimą turi patvirtinti teismas, kuris prieš tai patikrina, ar juo apsaugomi vaikų interesai. Nustatęs, kad susitarimas turi trūkumų arba juo netinkamai apsaugomi vaikų interesai, teismas nurodo terminą, per kurį šie trūkumai turi būti ištaisyti. Per nurodytą terminą neištaisius trūkumų, teismas atmeta prašymą nutraukti santuoką.

Jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, jį pateikia vienas iš sutuoktinių. Prašymą nagrinėja apylinkės teismas (*rayonen sad*), kuris turi jurisdikciją pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Reikalaujama, kad teismas savo iniciatyva išspręstų sutuoktinio kaltės dėl iširusios santuokos ir tėvų teisių įgyvendinimo, bendravimo su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymo, turto padalijimo, šeimos būsto naudojimo, sutuoktinių išlaikymo ir vyro pavardės naudojimo klausimus. Šios taisyklės taikomos, jeigu šalys nesudarė vedybų sutarties, kurioje aptariami minėti santykiai santuokos nutraukimo atveju.

Jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, sutuoktiniai gali pranešti, kad jie pasiekė susitarimą, kuriuo įsipareigojo aptarti klausimus, susijusius su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymu, turto padalijimu, šeimos būsto naudojimu, sutuoktinių išlaikymu ir vyro pavardės naudojimu. Teismas priima sprendimą dėl sutuoktinio kaltės tik jeigu to aiškiai prašo bylos šalis arba šalys, tačiau teismas vis tiek turi nustatyti santuokos nutraukimo pagrindus, t. y. kad santuoka iš esmės ir negrįžtamai iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimas bendru sutikimu.

Santuokos nutraukimo bendru sutikimu pagrindas – sutuoktinių pareiškimas apie jų oficialų ir galutinį bendrą sutikimą nutraukti santuoką. Teismas nenagrinėja sutuoktinių motyvų, dėl kurių jie nutraukia santuoką.

Santuokos nutraukimas pateikiant prašymą.

Santuokos nutraukimo pateikiant prašymą pagrindas – iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka. Sąvokos „iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka“ teisinės apibrėžties nėra. Teisės teorijoje ir Aukščiausiojo kasacinio teismo (*Varhoven kasatsionen sad*) aiškinamojoje praktikoje nustatyta, kad sąvoka „iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka“ taikoma tais atvejais, kai santuokiniai ryšiai oficialiai egzistuoja, tačiau nebeturi jokio moralinio ir įstatyme nustatyto turinio. Iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka yra

objektyvi aplinkybė, kuri turi būti nustatoma kiekvienoje byloje. Priimtinos visos įrodinėjimo priemonės, įskaitant žodinius parodymus. Įstatyme nenustatytos būtinosios išankstinės iš esmės ir negrįžtamai iširusiai santuokai taikomos sąlygos. Teismų praktikoje tokiomis sąlygomis, nors jų sąrašas nėra išsamus, pripažįstama neištikimybė, ilgai trunkantis *de facto* gyvenimas skyrium, piktnaudžiavimas alkoholiu ir kitomis svaiginamosiomis medžiagomis, fizinis ir psichologinis smurtas ir nuolatinis nesirūpinimas šeima. Naujajame Šeimos kodekse nebereikalaujama, kad teismas savo iniciatyva spręstų su kalte dėl iširusios santuokos susijusius klausimus, išskyrus atvejus, kai bylos šalis arba šalys aiškiai prašė priimti sprendimą šiuo klausimu. Vis dėlto, jeigu nėra susitarimo, kaltės klausimas yra esminis priimant sprendimą dėl klausimų, susijusių su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymu ir šeimos būsto naudojimu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką, teismas gali grąžinti sutuoktiniams jų iki santuokos turėtas pavardes.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Naujajame Šeimos kodekse nustatyta keletas galimo sutuoktinių turto teisinio režimo, galiojančio santuokos metu, rūšių: įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas, įstatymų nustatytas asmeninės sutuoktinių nuosavybės teisinis režimas ir sutarčių nustatytas turto teisinis režimas.

1. Sutuoktinių turto teisinis režimas reiškia nedalomą bendrąją jungtinę viso turto, įskaitant grynuosius pinigus sąskaitose, įgyto santuokoje, nuosavybę. Šis turtas bendrai priklauso sutuoktiniams, nepaisant to, kurio sutuoktinio vardu jis buvo įgytas, jeigu jį įsigyjant abu sutuoktiniai įnešė savo indėlį. Bendru sutuoktinių indėliu gali būti investuojamos lėšos arba darbas, vaiko priežiūra ir namų ruošos darbai. Galioja bendro sutuoktinių indėlio prezumpcija, nebent įrodoma priešingai.

Kiekvieno sutuoktinio asmeninę nuosavybę sudaro iki santuokos įgytas turtas, taip pat santuokos metu paveldėtas turtas ir gautos dovanos. Sutuoktinio santuokos metu įgytas kilnojamas turtas, skirtas jo įprastam asmeniniam naudojimui arba profesinei veiklai, yra asmeninė jo nuosavybė.

Nutraukus santuoką sutuoktinių turtui taikomas įprastas turto teisinis režimas.

2. Asmeninės sutuoktinių nuosavybės teisinis režimas.

Kiekvieno sutuoktinio santuokos metu įgytos teisės asmeniškai priklauso tam sutuoktiniui, tačiau jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, kiekvienas sutuoktinis turi teisę gauti dalį kito sutuoktinio santuokos metu įgytos teisės vertės, kurios dydis priklauso nuo tokios dalies reikalaujančio sutuoktinio įdėto darbo, sumokėtų lėšų, vaikų globos, namų ruošos darbų ar kitokio indėlio, susijusio su tokia teise. Su šeimos poreikių patenkinimu susijusias išlaidas apmoka abu sutuoktiniai; sutuoktiniai bendrai atsako už pareigų, kurias prisiėmė tenkindami einamuosius šeimos poreikius, vykdymą.

3. Sutarčių nustatytas turto teisinis režimas.

Pagal naująjį Šeimos kodeksą sutuoktiniai gali sudaryti vedybų sutartį, kuri iki šiol Bulgarijos teisėje nebuvo numatyta. Vedybų sutartį sutuoktiniai gali sudaryti iki santuokos arba jos metu. Vedybų sutartyje galima aptarti sąlygas, susijusias tik su turto padalijimu šalims, pvz.: šalių teisės į santuokos metu įgytą turtą; šalių teisės į turtą, kuris joms priklausė iki santuokos; turto, įskaitant šeimos būstą, valdymo ir disponavimo tvarka; išlaidų ir pareigų paskirstymas tarp šalių; turtinės pasekmės nutraukus santuoką; sutuoktinių išlaikymas santuokos metu ir nutraukus santuoką; santuokinių vaikų išlaikymas. Sąlyga, pagal kurią bet koks vienos šalies iki santuokos įgytas turtas tampa sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe, nėra leidžiama. Vedybų sutartyje negali būti nuostatų, susijusių su paveldėjimo mirties atveju tvarka, išskyrus atvejus, kai jose aptariamos sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės dalys, kurios jiems pagal susitarimą priklauso pasibaigus santuokai. Visiems vedybų sutartyje neaptartiesiems turtiniams santykiams taikomas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas.

Nepaisant sutuoktinių pasirinkto turto teisinio režimo, disponavimui šeimos būstu taikomos įprasto režimo taisyklės, t. y. jeigu šeimos būstas yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, norint jį perleisti, būtina gauti kito sutuoktinio sutikimą, išskyrus atvejus, kai abu sutuoktiniai turi kitą būstą, kuris yra jų bendroji jungtinė nuosavybė arba kurio nors asmeninė nuosavybė. Jeigu kitas sutuoktinis nedavė sutikimo, būstą galima perleisti gavus apylinkės teismo teisėjo leidimą, jeigu nustatoma, kad perleidus būstą nebus pakenkta nepilnamečių vaikų ir šeimos interesams. Jeigu nutraukus santuoką abu sutuoktiniai negali atskirai naudoti šeimos būsto, teismas priteisia jo naudojimą vienam sutuoktiniui, jeigu jis to prašo ir jam būstas yra reikalingas. Jeigu yra nepilnamečių santuokinių vaikų, teismas savo iniciatyva priima sprendimą dėl šeimos būsto naudojimo, be to, teismas gali priteisti naudojimąsi būstu sutuoktiniui, kuriam suteiktos tėvų teisės, tol, kol jis įgyvendina tokias teises.

Nutraukus santuoką, buvę sutuoktiniai netenka teisės paveldėti vienas kito palikimo pagal įstatymą ir praranda visą naudą, kurią jie gautų pagal susitarimą dėl paveldėjimo mirties atveju tvarkos. Nutraukus santuoką, didelės vertės turtinės dovanos, kurias

sudarius santuoką arba jos metu vienas sutuoktinis arba jų artimi giminaičiai įteikė kitam sutuoktiniui, gali būti gražinamos, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja visuomenės dorovei. Prašymas gražinti dovaną gali būti pateiktas ne vėliau kaip praėjus vieniems metams nuo santuokos nutraukimo.

Įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas taikomas tais atvejais, kai santuoką sudarę asmenys nepasirinko jų turtiniams santykiams taikytino teisinio režimo ir jeigu jie yra nepilnamečiai arba jų veiksnumas apribotas. Turto teisinis režimas įregistruojamas sutuoktinių turtinių santykių registre. Turto teisinis režimas santuokos metu gali būti keičiamas. Apie pakeitimą pažymima civiliniame santuokų registre ir sutuoktinių turtinių santykių registre. Vedybų sutartys ir taikytinas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas registruojami registro agentūros centriniame elektroniniame registre. Registro įrašai yra vieši. Kai vienas arba abu sutuoktiniai sudaro sandorį su trečiąja šalimi, o registre nėra įrašo apie jų turto teisinį režimą, taikomas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Bulgarijos teisės aktais pripažįstama teisinė sąvoka „tėvų teisių įgyvendinimas“.

Reikalaujama, kad teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos pabaigos, išspręstų klausimus, susijusius su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniiais vaikais ir jų išlaikymu ir šeimos būsto naudojimu. Tai darydamas teismas atsižvelgia į vaikų interesus. Teismas nusprendžia, kuris sutuoktinis turi įgyvendinti tėvų teises, nustato priemones, susijusias su šių teisių įgyvendinimu, tėvų ir vaikų bendravimu ir vaikų išlaikymu. Nustatydamas, kuris iš tėvų įgyvendins tėvų teises, teismas vertina visas aplinkybes, susijusias su vaiko interesais, apklausia tėvus ir vaikus, jeigu jie yra vyresni nei dešimties metų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pagal Šeimos kodekso 83 straipsnį išlaikymas priteisiamas tik tam sutuoktiniui, kuris nėra kaltas dėl santuokos nutraukimo. Išlaikymas mokamas ne ilgiau nei trejus metus nuo santuokos nutraukimo, išskyrus atvejus, kai šalys susitarė dėl ilgesnio išlaikymo termino. Teismas šiuos terminus gali pratęsti, jeigu buvęs išlaikomas sutuoktinis patiria ypač didelių sunkumų, o kitas sutuoktinis gali mokėti išlaikymą nepatirdamas pernelyg didelės naštos. Buvusio sutuoktinio teisė į išlaikymą panaikinama sudarius naują santuoką. Praktikoje buvusiems sutuoktiniams išlaikymas priteisiamas arba nustatomas labai retai.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Galiojančiuose Bulgarijos teisės aktuose sąvoka „separacija“ nevartojama.

Teismų praktikoje *de facto* gyvenimas skyrium paprasčiausiai reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu ir nebetvarko bendro namų ūkio. Tačiau toks gyvenimas skyrium ir separacija nėra tas pats.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia yra vienas iš Bulgarijos teisėje nustatytų santuokos nutraukimo būdų. Negaliojančia pripažinta santuoka sukelia tokias pat teisines pasekmes, kaip ir galiojanti santuoka, tol, kol ji nutraukiama taikant teisminę procedūrą. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik taikant teisminę procedūrą: santuokos negaliojimu negalima remtis, kol teismas nepriėmė sprendimo šiuo klausimu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Norint santuoką pripažinti negaliojančia, būtina, kad vienas iš sutuoktinių:

- sudarydamas santuoką būtų jaunesnis nei aštuoniolikos metų;
- būtų susituokęs su kitu asmeniu;
- būtų pripažintas neveiksniu ar sirgtų psichikos liga arba turėtų psichinę negalią, dėl kurios jį būtų galima pripažinti neveiksniu;
- sirgtų liga, dėl kurios kyla didelis pavojus palikuonio arba kito sutuoktinio gyvybei arba sveikatai, išskyrus atvejus, kai dėl ligos pavojus kyla tik kitam sutuoktiniui ir jis apie tai žino;
- būtų kito sutuoktinio tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis arba tiesiosios žemutinės linijos giminaitis;

- būtų kito sutuoktinio brolis, sesuo, sūnėnas, dukterėčia arba kitas šoninės giminystės linijos giminaitis iki ketvirto laipsnio, įskaitant kitą sutuoktinį;
- būtų kito sutuoktinio tėvis (įmotė) arba įvaikis;
- būtų priverstas sudaryti santuoką dėl didelio ir neišvengiamo pavojaus savo ar savo šeimos nario gyvybei, sveikatai ar garbei.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Atsižvelgiant į santuokos trūkumą, prašymą ją pripažinti negaliojančia gali pateikti sutuoktinis, kuriam dėl trūkumo kilo neigiamų pasekmių; prašymą taip pat gali pateikti prokuroras, pirmosios santuokos sutuoktinis arba prokuroras ir sutuoktinis. Šeimos kodekso 97 straipsnyje pateiktas aiškus ir išsamus asmenų, galinčių pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, sąrašas ir terminai, per kurį turi būti pareikštas toks ieškinys.

Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktinių asmeniniams ir turtiniams santykiams, taip pat sutuoktinių ir jų vaikų santykiams kyla tokios pat pasekmės, kaip ir nutraukus santuoką. Santuokos pripažinimo negaliojančia atveju nesąžiningumas prilyginamas kaltei dėl santuokos nutraukimo. Negaliojančia pripažintoje santuokoje pradėti ar gimę vaikai laikomi santuokiniais vaikais ir jiems taikoma tėvystės prezumpcija.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoka gali būti nutraukiama tik pateikiant teismui prašymą arba pareiškimą.

Šalims nusprendus taikyti tarpininkavimą, byla baigiama.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Apylinkės teismas (*rayonen sad*), kaip pirmosios instancijos teismas, turi bendrą jurisdikciją nagrinėti prašymus nutraukti santuoką dėl sutuoktinio kaltės ir prašymus pripažinti santuoką negaliojančia. Šie teismai taip pat nagrinėja sutuoktinių prašymus nutraukti santuoką bendru sutikimu. Prašymai turėtų būti pateikiami atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Teismas neturi pareigos savo iniciatyva tikrinti, ar jis turi jurisdikciją, tačiau reikalaujama, kad jis perduotų bylą kompetentingam teismui, jeigu atsakovas per terminą atsiliepimui į prašymą pateikti nesutinka su prašymu.

Santuokos bylose negalima priimti sprendimo už akių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Bylos šalys gali gauti teisinę pagalbą įprastomis teisinės pagalbos teikimo sąlygomis. Jos nustatytos Teisinės pagalbos įstatyme (*Zakon za pravna pomosh*).

13 Ar galima apskūsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimo dėl santuokos nutraukimo bendru sutikimu negalima apskūsti.

Šalis per dviejų savaičių terminą, kuris pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo dėl prašymo pripažinti santuoką negaliojančia arba prašymo nutraukti santuoką įteikimo, gali paduoti apeliacinį skundą apygardos teismui. Sprendimas nutraukti santuoką įsiteisėja, net jeigu sprendimo dalis, susijusi su sutuoktinio kalte, buvo apskūsta.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo atveju taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, kuris įgyvendintas Civilinio proceso kodekso (*Grazhdanski protsesualen kodeks*) 621 straipsniu. Kompetentingas teismas yra apygardos teismas, turintis jurisdikciją pagal nuolatinį priešingos šalies adresą, o jeigu priešinga šalis neturi nuolatinio adreso Bulgarijos Respublikos teritorijoje, kompetentingas teismas yra teismas, turintis jurisdikciją pagal suinteresuotosios šalies gyvenamąją vietą; jeigu suinteresuotoji šalis neturi gyvenamosios vietos Bulgarijos Respublikos teritorijoje, kompetenciją turi Sofijos miesto teismas (*Sofiyski gradski sad*).

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Šiuo atveju taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, kuris įgyvendintas Civilinio proceso kodekso 622 ir 623 straipsniais.

Sprendimo pripažinimui prieštaraujanti šalis gali apskųsti nutartį dėl pripažinimo arba, kai tinkama, nutartį, kuria leidžiama vykdyti sprendimą. Nutartį apeliacine tvarka gali peržiūrėti Sofijos apeliacinis teismas (*Sofijski apelativen sad*), kurio sprendimą kasacine tvarka galima apskųsti Aukščiausiajam kasaciniam teismui.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos pripažinimui negaliojančia taikoma santuokos sudarymo vietos teisė.

Sutuoktinių asmeniniams santykiams taikoma jų bendra nacionalinė teisė. Jeigu sutuoktiniai turi skirtingas pilietybes, jų santykiams taikoma valstybės, kurioje yra bendra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu tokios vietos nėra, sutuoktinių santykiams taikoma valstybės, su kuria abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai, teisė.

Sutuoktinių turtiniams santykiams taikoma jų asmeniniams santykiams taikytina teisė.

Tą pačią užsienio pilietybę turinčių sutuoktinių santuoka nutraukiama pagal valstybės, kurios pilietybę jie turi pateikus prašymą nutraukti santuoką, teisę. Skirtingą užsienio pilietybę turinčių sutuoktinių santuoka nutraukiama pagal valstybės, kurioje yra bendra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisę. Jeigu sutuoktiniai neturi jokios bendros įprastinės gyvenamosios vietos, taikoma Bulgarijos teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 24/11/2015

Ištuoka - Čekija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Teismas nusprendžia nutraukti santuoką remdamasis vieno sutuoktinio pateiktu prašymu. Nagrinėdamas bylą, teismas nustato, ar galioja santuokos nutraukimo pagrindai, t. y. ar santuoka iširo, ir nustato šio iširimo priežastis.

Automatiškai santuoka laikoma iširusia, jeigu ji truko ne mažiau kaip vienus metus, sutuoktiniai kartu nebegyvena ne mažiau kaip šešis mėnesius ir kitas sutuoktinis sutinka su prašymu nutraukti santuoką. Teismas nevertina santuokos iširimo priežasčių, tačiau nutraukia santuoką, jeigu padaro išvadą, kad sutuoktinių pareiškimai dėl santuokos iširimo sutampa, o jų ketinimai nutraukti santuoką yra tikri ir sutuoktiniai pateikia:

galutinį teismo sprendimą, kuriuo patvirtinamas susitarimas dėl vaiko, kuris dar nėra visiškai veiksnus, globos ir matymosi su juo teisių įgyvendinimo tvarkos laikotarpiu po santuokos nutraukimo;

rašytinį susitarimą, kurio parašai yra oficialiai patikrinti ir kuriame aptariami finansiniai klausimai, su bendra gyvenamąja vieta susijusios teisės ir pareigos, taip pat bet kokia išlaikymo prievolė laikotarpiu po santuokos nutraukimo.

Jeigu sutuoktiniai turi nepilnamečį vaiką, santuoka nenutraukiama, jeigu, atsižvelgiant į konkrečias priežastis, tai prieštarautų vaiko interesams (pvz., fizinė arba psichinė negalia). Santuoka nenutraukiama, kol teismas nepriima galutinio sprendimo dėl nepilnamečio vaiko globos ir matymosi su juo teisių įgyvendinimo tvarkos laikotarpiu po santuokos nutraukimo.

Jeigu sutuoktinis, kuris iš pradžių nebuvo atsakingas už santuokos iširimą dėl santuokinių pareigų pažeidimo, nesutinka su prašymu nutraukti santuoką ir dėl nutrauktos santuokos jam būtų padaryta didelė žala, teismas atmeta prašymą nutraukti santuoką, jeigu, atsižvelgdamas į išimtines aplinkybes, mano, kad santuoka turėtų būti išsaugota. Tačiau jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium ne mažiau kaip trejus metus, teismas santuoką nutraukia, jeigu ji iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimo pagrindai yra esminis, nuolatinis ir negrįžtamas santuokos iširimas, kai negalima tikėtis, kad sutuoktiniai vėl pradės gyventi kartu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Kito sutuoktinio pavardę pasirinkęs sutuoktinis per šešis mėnesius nuo sprendimo nutraukti santuoką įsiteisėjimo dienos gali registro įstaigai pranešti, kad nori susigrąžinti ankstesnę savo pavardę arba kad jis prie savo tikrosios pavardės nepridės kito sutuoktinio pavardės.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės režimas pasibaigia nutraukus santuoką.

Jeigu bendroji jungtinė nuosavybė likviduojama, sunaikinama arba sumažinamas jos dydis, ankstesnės bendros pareigos ir teisės panaikinamos padalijant turtą. Taikos sutartis turi būti rašytinė, jeigu ji buvo sudaryta santuokos metu arba jeigu dėl nuosavybės teisių į taikos sutarties dalyką perleidimo taip pat reikia sudaryti rašytinį susitarimą. Jeigu sutuoktiniai nesusitaria dėl savo bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo, teismas bendrąją jungtinę nuosavybę padalija vieno sutuoktinio prašymu. Dalydamas bendrą turtą, teismas visų pirma vadovaujasi nuostata, kad bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė jiems priklauso lygiomis dalimis. Kiekvienas sutuoktinis turi teisę prašyti grąžinti jo įnašą į bendrąją jungtinę nuosavybę, ir reikalaujama, kad jis grąžintų bet

kokią išmoką, susijusią su jam asmeniškai priklausančiu bendrosios jungtinės nuosavybės turtu. Dalijant bendrąją jungtinę nuosavybę, visų pirma atsižvelgiama į išlaikomų vaikų poreikius, kaip kiekvienas sutuoktinis rūpinosi šeima (visų pirma kaip jis rūpinosi vaikais ir šeimos būstu), ir jų įnašą įgyjant bendrąją jungtinę nuosavybę sudarantį turtą ir išsaugant jo vertę.

Jeigu per trejus metus nuo santuokos nutraukimo dienos nesudaroma jokia taikos sutartis arba teismui nepateikiamas prašymas dėl jos sudarymo, laikoma, kad materialus kilnojamasis turtas priklauso asmeniui, kuris jį naudoja kaip savininkas tik savo asmeniniams, šeimos ar namų ūkio poreikiams tenkinti. Laikoma, kad kitas materialus kilnojamasis turtas ir nekilnojamasis turtas priklauso bendraturčiams, o kiekvienam bendraturčiui priklauso vienoda tokio turto dalis; ši taisyklė taip pat taikoma kitoms turtinėms teisėms, gautinoms sumoms ir skoloms.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Prieš nutraukdamas nepilnamečio vaiko, kuris dar nėra visiškai veiksnus, tėvų santuoką, teismas nustato sutuoktinių teisių ir pareigų vaikui įgyvendinimo tvarką laikotarpiu po santuokos nutraukimo. Visų pirma teismas paskiria sutuoktinį, kuriam suteikiamos vaiko globos teisės, ir nustato, kaip kiekvienas iš tėvų prisidės prie vaiko išlaikymo.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuoką nutraukęs sutuoktinis turi pareigą išlaikyti kitą išsituokusį sutuoktinį, kuris negali savęs išlaikyti, o tokio negalėjimo priežastys kyla iš santuokos arba yra su ja susijusios. Nustatant išlaikymą, atsižvelgiama į amžių, sveikatos būklę santuokos nutraukimo metu ir santuokinių vaikų priežiūrą. Jeigu sutuoktiniai nesusitaria dėl išlaikymo dydžio, teismas šį dydį nustato remdamasis vieno iš sutuoktinių prašymu. Šis išlaikymas gali būti išmokamas kaip vienkartinė suma arba dalimis.

Jeigu sutuoktiniai arba santuoką nutraukę sutuoktiniai nesusitaria dėl išlaikymo, teismas gali išlaikymą priteisti remdamasis sutuoktinio, kuris iš pradžių nebuvo kaltas dėl iširusios santuokos ir kuriam dėl nutrauktos santuokos buvo padaryta didelė žala, prašymu, tačiau toks išlaikymas negali būti mokamas ilgiau nei trejus metus nuo santuokos nutraukimo.

Teisė į išlaikymą nustoja galioti, jeigu teisę gauti išlaikymą turintis sutuoktinis sudaro naują santuoką arba įregistruoja partnerystę.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Čekijos Respublikoje gyvenimo skyrium nėra.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia net ir negavęs prašymo, jeigu ją sudarė užsienyje jau susituokęs, partnerystę arba kitokią panašią dviejų asmenų sąjungą įregistravęs vyras ar moteris, jeigu ta santuoka, partnerystė arba kita panaši dviejų asmenų sąjunga vis dar galioja; arba jeigu santuoką sudarė tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis ir tiesiosios žemutinės linijos giminaitis arba įvaikinimo ryšiais susiję asmenys.

Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia vieno iš sutuoktinių prašymu, kurio sutikimas sudaryti santuoką buvo gautas per prievartą naudojant smurtą arba smurtinius grasinimus arba kurio sutikimas sudaryti santuoką buvo duotas tik dėl suklydimo, susijusio su būsimo sutuoktinio tapatybe arba derybų dėl vedybų sutarties pobūdžiu. Prašymas turi būti pateiktas per vienus metus nuo pirmos dienos, kurią sutuoktinis jį galėjo pateikti atsižvelgdamas į aplinkybes arba kurią jis sužinojo apie tikrąją padėtį. Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia kito asmens, teisiškai suinteresuoto santuokos pripažinimu negaliojančia, prašymu, jeigu santuoka buvo sudaryta nepaisant teisinės kliūties (pvz., nepilnametis sutuoktinis, neveiknumas; ši taisyklė netaikoma riboto veiksnumo atveju).

Santuoka negalioja, jeigu bent vieno santuoką siekiančio sudaryti asmens atžvilgiu nebuvo paisoma sąlygų, kurių būtina besąlygiškai laikytis duodant sutikimą tuoktis, vykdant santuokos sudarymo ceremoniją arba su ja susijusius reikalavimus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuoka, kurią teismas pripažino negaliojančia, laikoma nebuvo sudaryta nuo pat pradžių (*ex tunc*). Tačiau kol teismas nepripažino santuokos negaliojančia, ji laikoma galiojančia. Nuostatos, kuriomis reglamentuojamos sutuoktinių teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikais ir turtu, nutraukus santuoką, taikomos ir tuo atveju, kai santuoka pripažįstama negaliojančia. Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad bet koks tariamų sutuoktinių pareiškimas dėl jų pavardės taip pat negalioja. Vėliau abiem sutuoktiniams gražinamos jų iki santuokos turėtos pavardės ir jie neturi teisės pasirinkti sau pavardžių. Santuoką pripažinus negaliojančia, bet kokių vaikų pavardės išlieka nepakitusios. Net ir pripažinus santuoką negaliojančia, susituokusi motina gali remtis tėvystės prezumpcija.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Čekijoje teikiamos įvairios konsultavimo šeimos, santuokos ir asmeninių tarpusavio santykių klausimais paslaugos. Galima pasinaudoti ir tarpininkavimu. Daugiau informacijos galima rasti Čekijos tarpininkų asociacijos ir Čekijos santuokos ir šeimos konsultantų asociacijos interneto svetainėse; žr. toliau pateiktas nuorodas. Tačiau santuoka gali būti nutraukiama remiantis tik teismo priimtu galutiniu sprendimu.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokios formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas pradėti santuokos nutraukimo bylą ir prašymas pradėti santuokos pripažinimo negaliojančia bylą turi būti pateikiamas apylinkės, kurioje sutuoktiniai turėjo paskutinę bendrą gyvenamąją vietą Čekijos Respublikoje, teismui, jeigu bent vienas sutuoktinis gyvena apylinkėje, kurioje teismas turi jurisdikciją. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi prašymą pradėti bylą pateikusio sutuoktinio bendrosios kompetencijos teismas. Fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje šis asmuo turi gyvenamąją vietą, teismas, o jeigu jis neturi gyvenamosios vietos, tuomet tai yra apylinkės, kurioje jis yra apsistojęs, teismas. Gyvenamoji vieta – tai vieta, kurioje asmuo gyvena ketindamas joje nuolat apsistoti (tokių vietų gali būti daugiau nei viena, todėl visi šie teismai gali būti laikomi bendrosios kompetencijos teismais). Išsamesnė informacija pateikiama leidinyje apie teismų jurisdikciją.

Prašymas turi būti rašytinis, jame turi būti aiškiai nurodyta, kuriam teismui jis adresuotas ir koks asmuo jį teikia, taip pat reikia aiškiai nurodyti šalis (vardą, pavardę, gimimo liudijimo numerį arba gimimo datą, nuolatinės gyvenamosios vietos adresą arba pašto adresą) ir informaciją apie santuoką, dėl kurios teikiamas prašymas (santuokos sudarymo data ir aplinkybės, santuokos raida ir jos iširimo priežastys). Būtina nurodyti prašymo surašymo datą ir jį pasirašyti. Jeigu santuoką prašoma nutraukti bendru sutikimu, prašymą turi pasirašyti abu sutuoktiniai. Prašyme nurodyti faktai turėtų būti pagrįsti dokumentiniais įrodymais.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Paprastai šalis neturi teisės į kompensaciją už santuokos nutraukimo ar santuokos pripažinimo negaliojančia bylos nagrinėjimo arba sprendimo dėl santuokos galiojimo priėmimo išlaidas. Teismas gali priteisti kompensuoti šias išlaidas arba dalį jų, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į bylos aplinkybes arba šalių padėtį. Teismo senato pirmininkas, gavęs prašymą, gali visiškai arba iš dalies atleisti šalį nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į šalies padėtį ir jeigu toks atleidimas nesusijęs su fiktyviu arba aiškiai nepagrįstu prašymu arba trukdymu įgyvendinti teisę. Norėdama apsaugoti savo interesus, bylos šalis taip pat gali kreiptis į teismą, kad šis paskirtų teisininką (advokatą). Teismas teisininką taip pat gali paskirti iki bylos pradžios, tačiau šalis privalo įvykdyti atleidimo nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas sąlygas. Šalis privalo pateikti teismui jos socialinę padėtį ir gaunamas pajamas patvirtinančius įrodymus.

Jeigu įvykdomi Advokatų įstatyme nustatyti reikalavimai, prašymą teikti teisininko teisinės konsultavimo paslaugas nemokamai arba taikant sumažintą mokestį taip pat gali pateikti Čekijos advokatūra.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia galima apskųsti per penkiolikos dienų terminą, kuris pradedamas skaičiuoti nuo rašytinio teismo sprendimo kopijos gavimo dienos. Rašytinis apeliacinis skundas paduodamas teismui, kurio sprendimas skundžiamas. Jeigu priimamas sprendimas, kuriuo iš dalies pakeičiamas pradinis sprendimas, terminas pradedamas skaičiuoti iš naujo nuo tos dienos, kurią toks sprendimas įsiteisėja. Tais atvejais, kai apeliantas veikia vadovaudamasis neteisingsiais iš teismo gautais nurodymais dėl apeliacinio skundo, taip pat laikoma, kad apeliacinis skundas buvo paduotas laiku, net jeigu jis gaunamas praėjus penkiolikos dienų terminui. Apeliacinis skundas nepriimamas, jeigu santuoka buvo nutraukta bendru prašymu.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Jeigu **kitoje ES valstybėje narėje** (išskyrus Daniją) **priimtam sprendimui taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003** (reglamentas „Briuselis IIa“), sprendimas pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Registro įstaiga paprasčiausiai atsižvelgia į informaciją apie sprendimą ir atitinkamame registre automatiškai padaro papildomą įrašą apie reikalingų dokumentų pateikimą, t. y. galutinį kitos ES valstybės narės teismo sprendimą arba jo patvirtintą kopiją, susijusią su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium arba santuokos pripažinimu negaliojančia, įskaitant oficialų vertimą į čekų kalbą, ir reglamento „Briuselis IIa“ 39 straipsnyje (arba 33 straipsnyje) nurodytą pažymėjimą. Sprendimą nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia priėmę teismai pažymėjimą išduoda bylos šalies prašymu. Reikalavimas pateikti šį pažymėjimą gali būti netaikomas, jeigu visi faktai, kurie priešingu atveju būtų nurodyti pažymėjime, yra aprašyti pačiame sprendime arba kituose pateiktuose dokumentuose (pvz., jeigu pateikiamas sprendimas, kuris buvo patvirtintas kaip galutinis).

Tačiau suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą apylinkės teismą prašydama priimti sprendimą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo, pvz., jeigu reikia išsiaiškinti, ar santuoka egzistuoja (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Tačiau tokiu atveju toks teismo sprendimas yra susijęs tik su suinteresuotosios šalies teise ir nėra įpareigojantis; įrašas apie šios rūšies teismo sprendimą registre paprastai nėra daromas.

Jeigu **sprendimas kitoje ES valstybėje narėje buvo priimtas iki 2004 m. gegužės 1 d. ir bent viena bylos šalis turi Čekijos Respublikos pilietybę**, sprendimai santuokos klausimais pripažįstami vadovaujantis specialiu Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimu. Užsienio sprendimai, kurie buvo patvirtinti kaip galutiniai, arba kiti reikalingi dokumentai, įskaitant oficialų jų vertimą į čekų kalbą, pateikiami Čekijos Respublikos Aukščiausiam Teismui, jeigu jie buvo atitinkamai autentifikuoti aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip. Daugiau informacijos apie šias procedūras galima rasti Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje; žr. toliau pateiktą nuorodą.

Tam tikruose **dvišaliuose susitarimuose dėl teisinės pagalbos**, kurių privalo laikytis Čekijos Respublika (tai yra susitarimai su Slovakija, Vengrija ir Lenkija), yra įtvirtintos nuostatos, kuriomis pripažįstami kitos šalies institucijos priimti sprendimai kitais klausimais, išskyrus nuosavybės klausimus (šiems sprendimams taip pat priskiriami sprendimai nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium, pripažinti santuoką negaliojančia), kurie Čekijos Respublikoje pripažįstami be specialios procedūros, o registro įstaiga paprasčiausiai atsižvelgia į informaciją apie sprendimą. Šiais atvejais registro įstaiga, gavusi patvirtintą galutinį užsienio teismo sprendimą, įskaitant oficialų jo vertimą į čekų kalbą, jeigu jis buvo atitinkamai autentifikuotas aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip, padaro papildomą įrašą registre. Akivaizdu, kad pirmiau aprašyta procedūra taikoma byloms, kuriose sprendimas buvo priimtas iki 2004 m. gegužės 1 d. Priešingu atveju taikoma reglamente „Briuselis IIa“ nustatyta procedūra; žr. pirmiau.

Čekijos Respublika yra 1970 m. birželio 1 d. Hagos **konvenciją dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo** pasirašiusioji šalis. Jeigu teismo sprendimas atitinka šioje konvencijoje nustatytas sąlygas, Čekijos Respublikoje laikomasi praktikos, pagal kurią Čekijos Respublikos Aukščiausiam Teismui nereikia pradėti jokios specialios pripažinimo procedūros, jeigu teismo sprendimas įsiteisėjo po 1976 m. liepos 11 d., t. y. Hagos konvencijos įsigaliojimo Čekijos Respublikoje dienos. Užsienio sprendimas, kuris buvo patvirtintas kaip galutinis, teikiamas registro įstaigai, jeigu buvo atitinkamai autentifikuotas aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimas gali būti ginčijamas remiantis reglamento „Briuselis IIa“ 22 straipsnyje nustatytais pagrindais. Tokiu atveju prašymą galima pateikti vietos kompetentingam apylinkės teismui, kuris yra fizinio asmens, dėl kurio teikiamas prašymas, bendrosios kompetencijos teismas.

Automatinio sprendimo pripažinimo registro įstaigoje pagal 1970 m. birželio 1 d. Hagos konvenciją dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo galima išvengti pradedant administracinę procedūrą, šiuo tikslu kompetentingam apygardos teismui, veikiančiam administracinių teismų sistemoje, paduodant vėlesnį apeliacinį skundą.

Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimo dėl pripažinimo apskūsti negalima.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Čekijos Respublikoje santuokos nutraukimo tvarka reglamentuojama pagal šalies, kurios pilietybę sutuoktiniai turėjo pradėjus santuokos nutraukimo bylą, teisės aktus. Jeigu sutuoktiniai yra skirtingų šalių piliečiai, santuokos nutraukimo tvarka reglamentuojama pagal šalies, kurioje yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisės aktus arba, jeigu tokios šalies nėra, Čekijos teisinę sistemą.

Jeigu santuokos nutraukimui būtų taikoma užsienio teisinė sistema, kurioje negalima nutraukti santuokos išsituokiant arba santuoką galima nutraukti tik ypač sudėtingomis aplinkybėmis, ir jeigu bent vienas sutuoktinis yra Čekijos Respublikos pilietis arba bent vieno sutuoktinio įprastinė gyvenamoji vieta yra Čekijos Respublikoje, taikoma Čekijos teisė.

Susijusios nuorodos

[Čekijos Respublikos tarpininkų asociacija](#)

[Čekijos Respublikos santuokos ir šeimos konsultantų asociacija](#)

Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas – užsienio teismo sprendimų pripažinimas

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 21/08/2018

Ištuoka - Estija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([et](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoką gali nutraukti civilinės metrikacijos biuras arba notaras sutuoktinių susitarimu, grindžiamu bendru rašytiniu prašymu, arba tai gali padaryti teismas vienam iš sutuoktinių pareiškus ieškinį kitam. Antrasis scenarijus taikomas, jeigu sutuoktiniai nesutaria dėl santuokos nutraukimo arba su juo susijusių aplinkybių arba jeigu civilinės metrikacijos biuras nėra kompetentingas nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Civilinės metrikacijos biuras arba notaras gali sutuoktinių susitarimu nutraukti santuoką remdamasis bendru rašytiniu prašymu, jeigu abu sutuoktiniai gyvena Estijoje.

Teismas santuoką gali nutraukti vienam iš sutuoktinių pareiškus ieškinį kitam.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuokos nutraukimas neturi poveikio asmeniniams sutuoktinių santykiams. Nutraukus santuoką teismas arba civilinės metrikacijos biuras asmens prašymu gali grąžinti ankstesnę jo pavardę; priešingu atveju paliekama susituokus įgyta pavardė.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką turtas padalijamas atsižvelgiant į sutuoktiniams taikomą turto režimą. Jei sutuoktinių turtas bendras, paprastai jis padalijamas jiems lygiomis dalimis vadovaujantis nuostatomis dėl bendro sutuoktinių turto režimo nutraukimo. Baigiantis santuokiniams santykiams turi būti nustatytas bendras sutuoktinių turtas. Nutraukiant turto režimą įvertinama turto sudėtis. Nutraukus santuoką sutuoktiniai neprivalo pasidalyti turto. Kol bendras turtas nepadalytas, sutuoktiniai bendrai naudojami su bendru turto susijusiomis teisėmis ir atlieka su juo susijusias pareigas. Be to, sutuoktiniai turi teisę bendrai turėti visus daiktus, priklausančius jų bendram turtui. Nutraukus turto režimą, pagal kurį numatyta dalytis išaugusią turto vertę, įvertinamas abiejų sutuoktinių įgytas turtas ir nustatomi finansiniai įsipareigojimai, susiję su prievole dalytis įgytą turta.

Jeigu nutraukus santuoką sutuoktiniai pageidauja pasidalyti turta, turtas dalijamas pagal pasirinktą turto režimą arba pagal susitarimą dėl sutuoktinių turto. Jeigu sutuoktiniai pasirašė susitarimą dėl sutuoktinių turto, nutraukus santuoką susitarimas baigia galioti. Dėl santuokos nutraukimo baigus galioti susitarimui dėl sutuoktinių turto, visos iš susitarimo dėl sutuoktinių turto kylančios teisės ir pareigos baigiasi. Turtas padalijamas pagal susitarimą dėl sutuoktinių turto.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Pats santuokos nutraukimas neturi poveikio tėvų valdžiai ir tėvai išlaiko bendrą globą.

Apskritai tėvai turėtų susitarti, su kuo gyvens vaikas, kas ir kiek dalyvaus jį auginant, kaip ir kiek laiko bus teikiamas išlaikymas. Mėnesiniai išlaikymo mokėjimai už vieną vaiką negali būti mažesni nei pusė Estijos vyriausybės nustatytos minimalios mėnesinės algos.

Jeigu tėvai nepageidauja arba negali naudotis teise į bendrą globą, kiekvienas iš tėvų turi teisę prašyti teismo jam iš dalies arba visiškai perduoti vaiko globos teisę.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuoką nutraukęs sutuoktinis turi teisę gauti išlaikymą:

- 1) kol vaikui sukaks treji metai, jeigu po santuokos nutraukimo ją nutraukęs sutuoktinis negali pragyventi pats, nes rūpinasi sutuoktinių vaiku;
- 2) jeigu po santuokos nutraukimo ją nutraukęs sutuoktinis negali pragyventi pats dėl savo amžiaus ar sveikatos būklės ir jeigu santuokos nutraukimo metu dėl amžiaus ar sveikatos būklės buvo kilęs poreikis gauti pagalbą. Išlaikymo dėl amžiaus ar

sveikatos būklės iš kito išsituokiančio sutuoktinio gali būti reikalaujama ir tais atvejais, kai pagalbos dėl amžiaus ar sveikatos būklės reikėjo dar tada, kai sutuoktinis prarado teisę gauti išlaikymą iš kito sutuoktinio dėl kitų teisėje numatytų pagrindų. Išlaikymas mokamas tol, kol negalima tikėtis, kad teisę į išlaikymą turintis asmuo uždirbs pajamas.

Vaiko tėvas privalo aštuonias savaites iki vaiko gimimo ir dvylika savaičių po vaiko gimimo teikti išlaikymą vaiko motinai.

Teismas gali dėl įstatyme numatytų priežasčių atleisti santuoką nutraukusį sutuoktinį nuo pareigos teikti išlaikymą.

Santuoką nutraukęs sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, gali prašyti vykdyti teisinę pareigą teikti išlaikymą tik po ieškinio pareiškimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sutuoktiniai laikomi teisiškai gyvenančiais atskirai tada, kai neturi bendro namų ūkio arba nėra kitos formos santuokinio sugyvenimo ir bent vienas iš sutuoktinių akivaizdžiai nepageidauja jo atkurti ar sukurti.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktiniai gyvena atskirai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai yra teisiškai gyvenantys atskirai, kiekvienas sutuoktinis gali:

1) iš kito sutuoktinio reikalauti daiktų, kurie buvo naudojami šeimos interesams, jeigu sutuoktiniui reikia tų daiktų jo atskirame namų ūkyje ir jis turi teisėtą interesą toliau jais naudotis. Visi standartiniai namų ūkio baldai, priklausantys bendram sutuoktinių turtui, dalijami jiems pagal lygybės principą. Apskritai abu sutuoktiniai gali reikalauti gauti savo asmeniniam turtui priklausančius asmeninius daiktus. Visas bendras turtas (t. y. pirmiausia bendras sutuoktinių turtas) dalijamas sąžiningai, atsižvelgiant į kiekvieno sutuoktinio ir vaikų interesus;

2) reikalauti iš kito sutuoktinio perduoti bendrą šeimos būstą arba jo dalį jam vienam naudotis, jeigu to reikia siekiant išvengti didelių asmeninių konfliktų. Pirmiausia tai turėtų būti grindžiama pirmenybinėmis būsto savininko teisėmis, tačiau būstas gali būti paliktas naudotis sutuoktiniui, kuris nėra savininkas, jeigu teismas mano, kad tai reikalinga atsižvelgiant į abiejų sutuoktinių lėšas ir vaikų interesus.

Jeigu sutuoktiniai yra teisiškai gyvenantys atskirai, kiekvienas sutuoktinis privalo teikti išlaikymą reguliariomis pinigų įmokomis, kad padengtų šeimos interesams skirtas kito sutuoktinio išlaidas.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos anuliavimas reiškia, kad santuoka laikoma negaliojančia nuo pat pradžios. Santuoka gali būti anuliuojama tik teismo sprendimu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti anuliuojama tik Šeimos teisės įstatyme (est. *perekonnaseadus*) nurodytais pagrindais, t. y. teismas gali anuliuoti santuoką pareiškus ieškinį, jeigu:

- 1) santuokos sudarymo metu buvo pažeistas minimalaus santuokinio amžiaus reikalavimas arba veiksnio reikalavimas;
- 2) santuokos sudarymo metu buvo pažeistas įstatyme išdėstytas santuokos draudimas;
- 3) santuokos sudarymo metu buvo pažeisti įstatyme išdėstyti formalūs reikalavimai;
- 4) santuokos sudarymo metu bent vienas sutuoktinis turėjo laikiną psichikos sutrikimą arba dėl kitos priežasties negalėjo išreikšti savo valios;
- 5) santuoka buvo sudaryta apgaulės būdu arba prievarta, įskaitant sutuoktinio sveikatos būklės arba kitos asmeninės informacijos nuslėpimą, kai ta informacija yra aktualu santuokos galiojimui;
- 6) vienas arba abu sutuoktiniai neketino vykdyti santuokinių pareigų, o santuoka buvo sudaryta kitais tikslais, ypač jeigu buvo ketinama gauti leidimą gyventi Estijoje (santuoka iš išskaičiavimo);
- 7) sutuoktiniai yra tos pačios lyties dėl santuokos metu atliktos lyties keitimo procedūros.

Be to, santuoka laikoma negaliojančia, jeigu:

- 1) santuoka sudaryta tarp tos pačios lyties asmenų;
- 2) santuokos sudarymo faktą patvirtino asmuo, neturintis civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno kompetencijos, arba
- 3) bent viena proceso šalis neišreiškė pageidavimo sudaryti santuoką.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Anuluota santuoka laikoma negaliojančia nuo pat pradžios. Asmenys, kurių santuoka anuluota, nebeturi vienas kitam santuokinių teisių ir pareigų (įskaitant kylančiąsias iš susitarimo dėl sutuoktinių turto, kuris taip pat laikomas negaliojančiu).

Jeigu santuoka anuliuojama, nes vienas iš būsimų sutuoktinių nuo kito būsimo sutuoktinio nuslėpė, kad jau yra susituokęs, arba apgaule ar prievarta darė įtaką kitam sutuoktiniui, kad šis susituoktų, teismas, taikydamas sutuoktinio išlaikymo taisykles, gali nurodyti tam asmeniui mokėti išlaikymą asmeniui, su kuriuo buvo sudaręs negaliojančią santuoką. Proceso šalies, kuri neteisėtai buvo skatinama susituokti, prašymu teismas proceso šalių turto režimui gali taikyti nuostatas dėl sutuoktinių turto (t. y. bendro sutuoktinių turto).

Tėvams, kurių santuoka anuluota, gimę vaikai turi tas pačias teises ir pareigas kaip ir susituokusiems tėvams gimę vaikai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Civilinės metrikacijos biuras arba notaras gali nutraukti santuoką sutuoktinių susitarimu. Teisiniai santuokos nutraukimo padariniai (pvz., sutuoktinių turto padalijimas) gali būti išdėstyti atitinkamų sutuoktinių susitarime.

Jeigu sutuoktiniai nesutaria dėl santuokos nutraukimo aplinkybių, neteisminių priemonių sprendimui rasti nėra.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką gali būti teikiamas:

- 1) vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos civilinės metrikacijos biurui (jeigu abiejų sutuoktinių gyvenamoji vieta yra Estijoje);
- 2) notarui;
- 3) pirmosios instancijos teismui, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta (apskrities teismui).

Prašymas anuluoti santuoką turėtų būti teikiamas atsakovo gyvenamosios vietos teismui.

Civilinės metrikacijos biuras santuoką nutraukia gavęs bendrą rašytinį sutuoktinių prašymą. Sutuoktiniai prašyme turėtų patvirtinti, kad neturi ginčų dėl vaikų, bendro turto padalijimo ar išlaikymo nurodymų. Prie prašymo nutraukti santuoką turėtų būti pridedamas santuokos liudijimo dokumentas. Jeigu vienas iš sutuoktinių dėl pagrįstų priežasčių asmeniškai negali atvykti į civilinės metrikacijos biurą pateikti bendro prašymo, jis gali pateikti notaro patvirtintą atskirą prašymą. Dokumentai užsienio kalba civilinės metrikacijos biurui turėtų būti teikiami kartu su notaro, konsulinio pareigūno ar prisiekusio vertėjo patvirtintu vertimu. Bet koks užsienio valstybėje išduotas santuokos liudijimo dokumentas turi būti legalizuotas arba turėti apostilę, jeigu tarptautiniame susitarime nenumatyta kitaip.

Notaras santuoką nutraukia gavęs bendrą rašytinį sutuoktinių prašymą. Prie prašymo nutraukti santuoką turėtų būti pridedamas santuokos liudijimo dokumentas. Jeigu vienas iš sutuoktinių dėl pagrįstų priežasčių asmeniškai negali atvykti į notaro biurą pateikti bendro prašymo, jis gali pateikti notaro patvirtintą atskirą prašymą. Dokumentai užsienio kalba civilinės metrikacijos biurui turėtų būti teikiami kartu su notaro, konsulinio pareigūno ar prisiekusio vertėjo patvirtintu vertimu. Bet koks užsienio valstybėje išduotas santuokos liudijimo dokumentas turi būti legalizuotas arba turėti apostilę, jeigu tarptautiniame susitarime nenumatyta kitaip.

Santuokos byloje, kurią numatoma nagrinėti Estijos teisme, ieškinys pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, o jeigu jos nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškinys pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso proceso šalių nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu proceso šalys nepilnamečio vaiko neturi – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta. Pareiškiant teisme ieškinį dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai arba santuokos anuliavimo, reikalavimo pareiškimas turi atitikti visus oficialius Civilinio proceso kodekso (est. *tsiviilkohtumenetluse seadustik*) reikalavimus, taikomus civiliniam ieškiniui. Reikalavimo pareiškimas ir visi dokumentiniai įrodymai teismui turėtų būti pateikiami raštu arba elektroniniu būdu estų kalba A4 formatu.

Reikalavimo pareiškime turėtų būti nurodytas teismo pavadinimas, peticijos pateikėjo, atsakovo (sutuoktinių) ir jų vaikų asmens duomenys ir aiškiai išreikštas ieškovo reikalavimas. Be to, taip pat turėtų būti nurodytos faktinės aplinkybės, sudarančios ieškinio pagrindą; ieškovas turėtų išvardyti ir pateikti visus įrodymus, kuriuos gali turėti.

Be minėtųjų dalykų, jeigu dalijamas bendras turtas, reikalavimo pareiškime turėtų būti nurodyta turto sudėtis ir buvimo vieta, nustatyta viso ieškovo turto vertė ir pateiktas pasiūlymas, kaip padalyti bendrą turtą. Jeigu sutuoktiniai pasirašė susitarimą dėl sutuoktinių turto, jis turėtų būti pridėtas prie reikalavimo pareiškimo.

Reikalavimo pareiškimas turi būti pasirašytas ieškovo arba jo atstovo. Jeigu tai padaro atstovas, taip pat turėtų būti pridėtas įgaliojimo dokumentas arba kitas dokumentas, liudijantis atstovo įgaliojimus.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu teisinės pagalbos prašantis asmuo dėl savo finansinės padėties neišgali susimokėti procesinių išlaidų arba išgali jas susimokėti tik iš dalies arba tik dalimis ir jeigu yra pakankamai priežasčių manyti, kad numatomas dalyvavimas procese bus sėkmingas, teismas gali jį atleisti nuo pareigos sumokėti visas procesines išlaidas arba jų dalį ir palikti šias išlaidas padengti valstybei.

13 Ar galima apskūsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimą dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai ar santuokos anuliavimo galima apskūsti apeliacine tvarka pagal bendrąsias nuostatas, kuriomis reglamentuojamas apeliacinis procesas, jeigu apeliacinio skundo teikėjas mano, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas grindžiamas teisine klaida (pvz., pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė materialinės teisės ar procesinės teisės nuostata).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo automatiškai pripažįstamas kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją) nereikalaujant atlikti jokios specialios procedūros.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Siekiant užginčyti sprendimo dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai ar santuokos anuliavimo pripažinimą, reikėtų kreiptis į Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 paskelbtame sąraše nurodytos valstybės narės apeliacinį teismą.

Estijoje šią funkciją atlieka apygardos teismas.

Teismo sprendime bus išdėstyta teismo sprendimo apskundimo tvarka ir terminas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimo atveju taikoma valstybės, kurioje yra bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose šalyse, tačiau turi tą pačią pilietybę, bendrosios teisinės santuokos pasekmės apibrėžiamos pagal valstybės, kurios piliečiai jie yra, teisę. Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose šalyse ir turi skirtingą pilietybę, bendrosios teisinės santuokos pasekmės nustatomos pagal paskutinės jų bendros gyvenamosios vietos valstybės teisę, jeigu toje valstybėje gyvena vienas iš sutuoktinių. Jeigu remiantis minėtosiomis nuostatomis negalima nustatyti bendrosioms teisinėms santuokos pasekmėms taikytinos teisės, taikoma valstybės, su kuria sutuoktiniai turi kitokius stipriausius ryšius, teisė.

Jeigu pagal minėtąją teisę neleidžiama nutraukti santuokos arba ją nutraukti leidžiama tik labai griežtomis sąlygomis, taikoma Estijos teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių gyvena Estijoje arba turi Estijos pilietybę arba jeigu jis gyvena Estijoje arba turėjo Estijos pilietybę santuokos sudarymo metu.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Ištuoka - Airija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo byloje kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bet kuris norintis nutraukti santuoką sutuoktinis bylos iškėlimo metu nuolat gyveno Airijoje.

ARBA

Bet kuris sutuoktinis iki bylos iškėlimo dienos nepertraukiamai vienus metus įprastai gyveno Airijoje.

 (1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimas) įstatymo 39 straipsnio 1 dalies a ir b punktai).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teismas (apygardos teismas ir Aukštasis teismas, 38 straipsnio 1 dalis) turėtų būti įsitikinęs, kad:

bylos iškėlimo dieną sutuoktiniai pastaruosius penkerius metus ne mažiau kaip ketverius metus gyveno atskirai vienas nuo kito nepertraukiamą laikotarpį arba laikotarpius, kurių bendra trukmė yra ne mažesnė nei ketveri metai,

IR

nėra jokių pagrįstų galimybių sutaikyti sutuoktinius,

IR

tokia išmoka, jei, teismo manymu, tai yra tinkama atsižvelgiant į aplinkybes, yra mokama arba bus mokama sutuoktiniams ir visiems išlaikomiems šeimos nariams

(įstatymo 5 straipsnio 1 dalis).

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoka nutraukiama sprendimu ir ją nutraukusi šalis gali sudaryti naują santuoką (10 straipsnio 1 dalis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukdamas santuoką teismas gali priimti sprendimą dėl turto padalijimo (įstatymo 14 straipsnio 1 dalis); turtas gali būti parduodamas, padalijamas lygiomis dalimis arba kiekvienam sutuoktiniui individualiai arba perduodamas tik kuriai nors vienai šaliai.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukęs santuoką, teismas gali pateikti, jo manymu, tinkamus nurodymus dėl bet kurio atitinkamo šeimos išlaikomo nepilnamečio vaiko gerovės, globos ar matymosi su juo (įstatymo 5 straipsnio 2 dalis). Vaiko gerovė yra svarbiausia.

(Daugiau informacijos pateikiama dokumente „Tėvų pareigos – Airija“).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką teismas gali priimti kuriam nors sutuoktiniui palankų sprendimą dėl išlaikymo, kuris pasibaigia išlaikymą gaunančiam sutuoktiniui sudarius naują santuoką (įstatymo 13 straipsnis).

Teismas taip pat gali kurio nors sutuoktinio naudai perskaičiuoti pensiją (įstatymo 17 straipsnis).

(Daugiau informacijos pateikiama dokumente „Ieškiniai dėl išlaikymo – Airija“).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Separacija (gyvenimas skyrium) palengvina sutuoktinių, kurių ryšiai nutrūkę, nuolatinį gyvenimą atskirai.

Sprendimą dėl gyvenimo skyrium priėmęs teismas gali priimti papildomus sprendimus, susijusius su vaikais, išlaikymo išmokomis, kapitalo mokėjimais, teisėmis į pensiją, šeimos būstą ir kitu turtu. Teismo sprendimu patvirtinus gyvenimą skyrium santuoka nenutraukiama. Todėl sutuoktiniai, kurių ryšiai nutrūkę ir dėl kurių buvo priimtas sprendimas patvirtinti gyvenimą skyrium, prieš sudarydami naują santuoką turi nutraukti ankstesniąją.

([☞ 1989 m. Teismo sprendimo skyrium nustatymo ir šeimos teisės reformos įstatymo 8 straipsnis](#)).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Bet kuri viena ar kelios toliau nurodytos sąlygos:

- 1) sutuoktinis yra pilnametis;
- 2) nepagrįstas sutuoktinio elgesys ir žiaurumas;
- 3) sutuoktinio persikėlimas gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą ilgiau nei 1 metams;
- 4) sutuoktiniai atskirai gyvena 1 metus ir prašymą dėl gyvenimo skyrium pateikia bendru sutarimu;
- 5) sutuoktiniai atskirai gyvena 3 metus;
- 6) santuoka iširo tiek, kad teismas neabejoja, jog įprasti santuokinių santykiai nutrūko ne mažiau kaip prieš 1 metus.

([☞ 1989 m. Teismo nustatyto gyvenimo skyrium \(separacijos\) ir šeimos teisės reformos įstatymo 2 straipsnis](#)).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Patvirtinus gyvenimą skyrium sutuoktiniai nebeprivalo gyventi kartu, nors santuoka nėra nutraukiama. Žmona gali pasilikti vyro pavardę.

Finansiniu požiūriu pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį galioja toliau, be to, gali būti priteista išlaikymo išmoka, nors tokiu atveju į kurio nors sutuoktinio kaltę neatsižvelgiama. Tačiau, kaip ir nutraukiant santuoką, teisėjas priima sprendimą dėl santuokinių ryšių panaikinimo ir nutraukimo.

Paveldėjimo teisės išlieka, išskyrus atvejus, kai faktinis gyvenimas skyrium patvirtinamas tik dėl vieno sutuoktinio kaltės.

Šalys gali prašyti teismo panaikinti sprendimą. Teismas panaikina sprendimą tais atvejais, kai neabejoja, kad sutuoktiniai susitaikė ir ketina vėl pradėti gyventi kartu.

Gyvenimo skyrium bylos pavertimas santuokos nutraukimo byla:

vieno iš sutuoktinių prašymu teismo sprendimas dėl gyvenimo skyrium gali būti *ipso jure* paverčiamas sprendimu nutraukti santuoką, jeigu gyvenimas skyrium truko trejus metus. Šiuo atveju teisėjas nutraukia santuoką ir priima sprendimą dėl santuokos nutraukimo pasekmių.

Jeigu gyvenimas skyrium buvo patvirtintas sutuoktinių bendru prašymu, santuoką nutraukti galima taip pat tik bendru prašymu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Tai reiškia, jog tariama, kad nė viena santuoką nutraukusi šalis nebuvo sudariusi santuokos.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Privalo būti įvykdyta viena iš toliau nurodytų sąlygų:

- kuris nors sutuoktinis bylos iškėlimo metu nuolat gyveno Airijoje;
- kuris nors sutuoktinis bylos iškėlimo dieną įprastai gyveno Airijoje 1 metus;
- kuris nors sutuoktinis mirė iki tos dienos

ir

- nuolat gyveno Airijoje mirties momentu arba
- bylos iškėlimo dieną įprastai gyveno Airijoje ne trumpiau kaip 1 metus.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Laikoma, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta. Kiekviena šalis gali laisvai sudaryti naują santuoką. Šalys neturi paveldėjimo teisių viena kitos atžvilgiu ir pareigos išlaikyti viena kitą. Laikoma, kad tokioje santuokoje gimę vaikai yra nesantuokiniai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Piniginiai ir turtiniai klausimai ir su nepilnamečių išlaikymu susiję klausimai gali būti sprendžiami taikant tarpininkavimą ir nesikreipiant į teismą, tačiau teismas savo iniciatyva gali patvirtinti gyvenimą skyrium arba priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Apygardos teismas ir Aukštasis teismas turi jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo / gyvenimo skyrium / santuokos pripažinimo negaliojančia.

Prašymas dėl santuokos nutraukimo / gyvenimo skyrium apygardos teisme pradedamas nagrinėti atitinkamo apygardos teismo raštinei pateikus civilinį pareiškimą, o procesą reglamentuoja 2001 m. Apygardos teismo taisyklių 59 straipsnio 4 dalis.

Prašymas dėl santuokos nutraukimo / gyvenimo skyrium Aukštajame teisme pradedamas nagrinėti įteikiant specialų šaukimą, kurį išduoda centrinė įstaiga. Procedūra reglamentuojama Apeliacinių teismų taisyklių 70A straipsnyje (1997 m. S.1, Nr. 343).

Prašymas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia Aukštajame teisme pradedamas nagrinėti centrinei įstaigai paduodant skundą. Procedūra reglamentuojama Apeliacinių teismų taisyklių 70 straipsnyje.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, šiuo atveju reikia kreiptis į [teisinės pagalbos valdybą](#), kuri atlieka materialinės padėties patikrinimą.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Aukštojo teismo sprendimas dėl apskūsto apygardos teismo sprendimo santuokos nutraukimo / gyvenimo skyrium / santuokos pripažinimo negaliojančia byloje yra galutinis ir neskundžiamas ([1936 m. Teisingumo teismų įstatymo](#) 39 straipsnis).

Visi Aukštajame teisme pradėtos nagrinėti santuokos nutraukimo / gyvenimo skyrium / santuokos pripažinimo negaliojančia bylose priimti sprendimai gali būti skundžiami Aukščiausiajam Teismui.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Norint pateikti konkretų prašymą, į teismą (apygardos arba Aukštąjį) reikia kreiptis [1995 m. Šeimos teisės įstatyme](#) nustatyta tvarka. Apygardos teisme prašymas pradedamas nagrinėti gavus civilinį pareiškimą. Aukštajame teisme prašymas pradedamas nagrinėti įteikiant specialų šaukimą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Airijos teismai (t. y. Aukštasis teismas arba apygardos teismas), atsižvelgdami į konstitucinį santuokos nutraukimo statusą, nusprendžia, ar santuokos nutraukimą užsienyje galima pripažinti Airijoje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Airijoje santuokos nutraukiamos laikantis 1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimas) įstatyme nustatytų sąlygų.

Airijoje negyvenantis arba jos pilietybės neturintis sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką Airijoje, jeigu jis atitinka kurias nors 1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimas) įstatymo 39 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatytas sąlygas. Airijoje teismų jurisdikcija santuokos nutraukimo bylose grindžiama gyvenamąja vieta, o ne pilietybe.

Susijusios nuorodos:

[Airijos teismų tarnyba](#)

„Oasis“: informacija apie valstybines tarnybas

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 12/11/2018

Ištuoka - Graikija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka nutraukiama teismo sprendimu, kurio nebegalima apskųsti (Civilinio kodekso (Αστικός Κώδικας) 1438 ir kiti straipsniai).

Yra dvi santuokos nutraukimo bylų rūšys.

1. Nutraukdami santuoką bendru sutikimu (*συναινετικό διαζύγιο*), sutuoktiniai susitaria nutraukti santuoką sudarydami rašytinį susitarimą, kurį pasirašo patys sutuoktiniai ir jų advokatai arba tik advokatai, jeigu jiems suteikti konkretūs įgaliojimai veikti sutuoktinių vardu. Būtina, kad sutuoktiniai būtų susituokę ne mažiau kaip šešis mėnesius. Jeigu nėra nepilnamečių vaikų, santuoka nutraukiama ne teisme, t. y. pakanka sudaryti minėtą susitarimą. Tačiau jeigu yra nepilnamečių vaikų, prie to susitarimo būtina pridėti kitą rašytinį sutuoktinių susitarimą, kuriuo nustatoma vaikų išlaikymo ir bendravimo su jais tvarka. Visi šie susitarimai pateikiami kompetentingam pirmosios instancijos vieno teisėjo teismui (*Μονομελές Πρωτοδικείο*), kuris patvirtina susitarimus ir, vadovaudamasis ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų procedūra, paskelbia apie nutrauktą santuoką.
2. Santuoką nutraukiant ginčo tvarka (*διαζύγιο κατ' αντιδικία*), kuri taikoma remiantis nurodytais santuokos iširimo pagrindais, vienas iš sutuoktinių, siekdamas nutraukti santuoką, vietos pirmosios instancijos vieno teisėjo teisme pareiškia ieškinį arba kiekvienas sutuoktinis pareiškia atskirą tokį ieškinį.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Toliau nurodyti pagrindai, kuriais remiantis santuoka nutraukiama ginčo tvarka (Civilinio kodekso 1439 straipsnis).

1. Santuokiniai santykiai iširo dėl atsakovo arba abiejų sutuoktinių kaltės ir galima pagrįstai manyti, kad pareiškėjas negalėtų tęsti įprastų santuokinių santykių. Bigamijos, neištikimybės, pareiškėjo persikėlimo gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, atsakovo pasikėsینimo į pareiškėjo gyvybę arba atsakovo naudojamo smurto šeimoje prieš pareiškėją atvejais galioja santuokos iširimo prezumpcija, kurią atsakovas gali siekti paneigti.

Jeigu sutuoktiniai nepertraukiamai dvejus metus gyveno skyrium, galioja nepaneigiama santuokos iširimo prezumpcija ir santuoką galima nutraukti, net jeigu ji iširo dėl pareiškėjo kaltės.

2. Jeigu dingęs be žinios sutuoktinis paskelbiamas mirusiu, kitas sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, sutuoktiniai nebeturi pareigos gyventi kartu ir priimti bendrų sprendimų. Sutuoktiniai, pasirinkę kito sutuoktinio pavardę, paprastai susigražina savo ankstesnę pavardę, nebent jie nori pasilikti kito sutuoktinio pavardę remdamiesi tuo, kad dėl tos pavardės jie įgijo profesinę arba meninę reputaciją. Panaikinama bet kokia sutuoktinių atsakomybė vykdyti abipuses pareigas. Bigamija, kaip santuokos kliūtis, išnyksta. Santuokos metu buvo sustabdyti reikalavimams, kuriuos vienas kitam pareiškė sutuoktiniai, taikomi terminai; nutraukus santuoką šie terminai atnaujinami. Nutraukus santuoką vieno ar kito sutuoktinio kraujo ryšiai, atsiradę sudarius santuoką, nenutrūksta.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukdamas santuoką, kiekvienas sutuoktinis turi teisę susigražinti jam priklausantį kilnojamąjį turtą arba turtą, kuris, vadovaujantis prezumpcija, jam priklauso, net jeigu juo faktiškai naudojosi abu sutuoktiniai arba tik vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis nepaneigia prezumpcijos; ši taisyklė galioja net ir tuo atveju, kai būtų galima manyti, kad daiktas kitam sutuoktiniui nėra būtinas. Jeigu daiktu disponuojantis sutuoktinis atsako jį perduoti savininkui, savininkas gali pareikšti daiktinį (*in rem*) ieškinį, ieškinį dėl valdymo arba ieškinį pagal prievolių teisę. Nutraukus santuoką, sutuoktinis, kuriam šeimos būstas priklauso nuosavybės teise, gali būstą naudojančiam sutuoktiniui pareikšti daiktinį (*in rem*) ieškinį arba ieškinį pagal prievolių teisę. Nutraukus santuoką, pasibaigia bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas ir kiekvienas sutuoktinis gauna dalį, kuri jam priklauso pagal bendrąją jungtinę nuosavybę ir bendro turto padalijimą reglamentuojančias taisykles. Jeigu daiktą vienas sutuoktinis įgijo santuokos metu, kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti nustatyti jo nuosavybės dalį į tą daiktą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, teismas tėvų pareigų įgyvendinimo tvarką gali nustatyti vienu iš toliau nurodytų būdų:

- a) teismas gali nustatyti tėvų pareigas arba globą vienam iš tėvų;
- b) teismas gali nustatyti bendras abiejų tėvų pareigas arba globą;
- c) teismas gali paskirstyti tėvų pareigas abiem tėvams arba
- d) teismas gali nustatyti tėvų pareigas trečiajai šaliai.

Santuoką nutraukę tėvai toliau turi prievolę išlaikyti nepilnamečius vaikus, kurie negauna jokių su darbu susijusių pajamų ar pajamų iš savo turto arba kurių pajamų neužtenka pragyvenimui. Šią prievolę padalija tėvai, o kilus ginčui – teismas.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, buvęs sutuoktinis, kuris negali savęs išlaikyti iš nuosavų pajamų ar turto, turi teisę reikalauti išlaikymo iš kito sutuoktinio:

1. jeigu paskelbimo apie nutrauktą santuoką momentu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis dėl savo amžiaus arba sveikatos būklės negali pradėti verstis tinkama profesine veikla arba jos tęsti, kad save išlaikytų;
2. jeigu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis globoja nepilnametį vaiką ir todėl negali verstis tinkama profesine veikla;
3. jeigu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis negali rasti tinkamo nuolatinio darbo arba jam reikalingas profesinis mokymas; bet kuriuo iš šių nurodytų atvejų teisė į išlaikymą galioja ne ilgiau nei trejus metus nuo paskelbimo apie nutrauktą santuoką momento; arba
4. bet kuriuo kitu atveju, kai paskelbimo apie nutrauktą santuoką momentu išlaikymą priteisti būtina atsižvelgiant į pagrįstas priežastis.

Išlaikymas gali būti panaikintas arba apribotas dėl tinkamos priežasties, ypač jeigu santuoka truko neilgai arba jeigu sutuoktinis, kuris turėtų teisę gauti išlaikymą, yra kaltas dėl santuokos nutraukimo arba savanoriškai nuskurdo. Teisė į išlaikymą pasibaigia, jeigu tokią teisę turintis asmuo sudaro naują santuoką arba gyvena su nauju partneriu. Mirus pareigą mokėti išlaikymą turinčiam sutuoktiniui, teisė į išlaikymą nepasibaigia. Tačiau ji pasibaigia, jeigu miršta asmuo, turintis teisę gauti išlaikymo išmokas, išskyrus atvejus, kai teisė į išlaikymą yra susijusi su praėjusiu laikotarpiu arba mirties metu yra nesumokėtų išmokų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad dėl tam tikro pažeidimo visišką teisinę galią turinti santuoka teismo sprendimu panaikinama ir todėl nebesukelia jokių pasekmių, išskyrus tai, kad bet kokie negaliojančia pripažintoje santuokoje gimę vaikai tebelaikomi santuokiniais. Taisyklės, kuriomis reglamentuojamas bet kokio niekinio veiksmo pripažinimas negaliojančiu, taikomas santykiniam arba absoliučiam santuokos negaliojimui (Civilinio kodekso 1372 ir kiti straipsniai).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis tuo, kad nebuvo įvykdytas vienas iš teigiamų santuokos reikalavimų arba kad buvo absoliuti kliūtis, arba kad santuoka negalioja dėl klaidos arba prievartos.

Teigiamas reikalavimas laikomas neįvykdytu, jeigu sutuoktiniai asmeniškai nepareiškia noro tuoktis arba jeigu pareiškimas priklauso nuo sąlygos arba termino; jeigu sutuoktiniai yra nepilnamečiai ir teismas nesuteikė leidimo sudaryti santuokos; jeigu kuriam nors iš jų paskirtas globėjas, kuris nepritaria santuokos sudarymui ir iš teismo nebuvo gautas joks leidimas; arba jeigu kuris nors iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nesupranta savo veiksmų prasmės arba dėl psichikos ligos negali priimti racionalių sprendimų. Absoliuti kliūtis yra tuomet, kai sutuoktiniai yra krauju ryšiais susiję tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai, nepaisant giminystės laipsnio, arba yra šoninės linijos giminaičiai iki ketvirto laipsnio; jeigu jie santuokiniais ryšiais susiję su tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiais, nepaisant giminystės laipsnio, arba yra šoninės linijos giminaičiai iki trečio laipsnio; absoliuti kliūtis taip pat yra bigamijos ar įvaikinimo atveju.

Negaliojanti santuoka po jos sudarymo gali būti pripažįstama galiojančia, jeigu sutuoktiniai visiškai ir laisvai sutinka sudaryti santuoką; jeigu leidimo neturintiems nepilnamečiams teismas vėliau suteikia leidimą; jeigu leidimo neturintis nepilnametis sulaukia 18 metų ir pripažįsta santuoką; jeigu teisės sudaryti santuokos neturėjęs sutuoktinis vėliau įgyja tokią teisę ir pripažįsta santuoką; jeigu globėjas, teismas arba teisę sudaryti santuoką vėliau įgijęs sutuoktinis pripažįsta santuoką; arba jeigu asmuo, kuris veikė dėl suklydimo arba per prievartą, pripažįsta santuoką nelikus suklydimo aplinkybių arba prievartos. Santuoka laikoma nesudaryta, jeigu sudarant civilinę santuoką mero arba liudytojo akivaizdoje nebuvo padarytas joks pareiškimas arba sudarant bažnytinę santuoką sutuoktinius sutuokė ne Rytų ortodoksų bažnyčios kunigas arba kitos Graikijoje žinomos religinės bendruomenės dvasininkas. Tokiu atveju santuoka nesukelia jokių teisinių pasekmių ir bet kuris teisinį interesą turintis asmuo gali pareikšti ieškinį siekdamas, kad būtų paskelbta apie tokios santuokos nebuvimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Iš esmės santuokos pasekmės panaikinamos atgaline data. Tai taikoma visiems sutuoktinių asmeniniams, šeimos ir turtingiems santykiams. Todėl negaliojančia santuoka panaikinama sutuoktinių teisė paveldėti vienam kito palikimą pagal įstatymą ir ši taisyklė galioja nuo pat pradžių. Ja taip pat panaikinami visi sutuoktinių ir trečiųjų šalių teisiniai sandoriai, kuriuos sutuoktiniai sudarė veikdami kaip susituokę asmenys siekdami patenkinti savo, kaip vyro ir žmonos, bendro gyvenimo poreikius arba valdyti kito sutuoktinio turtą, o trečioji šalis, sudarydama tokius sandorius su sutuoktiniais, veikė sąžiningai. Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktiniai arba vienas iš jų nežinojo apie santuokos negaliojimą, dėl šio negaliojimo pasekmės tokiam sutuoktiniui atsiranda tik ateityje; sutuoktinis, kuris santuokos sudarymo metu nežinojo apie jos negaliojimą, turi teisę gauti iš kito sutuoktinio išlaikymą, jeigu kitas sutuoktinis nuo pat pradžių žinojo apie negaliojimą, arba gauti išlaikymą iš kito sutuoktinio paveldėtojų, jeigu kitas sutuoktinis miršta santuoką pripažinus negaliojančia; šiuo atveju analogiškai taikomos taisyklės, kuriomis reglamentuojama santuokos nutraukimo tvarka. Tokią pat teisę į išlaikymą taip pat turi sutuoktinis, kuris buvo priverstas sudaryti santuoką dėl grasinimų arba teisei ar priimtinioms moralės normoms prieštaraujančiu būdu, jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia arba pasibaigia kitam sutuoktiniui mirus (Civilinio kodekso 1383 straipsnis).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ne.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas (Civilinio proceso kodekso (*Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας*) 17 straipsnio 1 dalis) turi jurisdikciją nutraukti santuokas remdamasis vieno ar abiejų sutuoktinių kalte dėl iširusios santuokos arba tuo, kad vienas be žinios dingęs sutuoktinis paskelbiamas mirusiu; panaikinti santuoką remdamasis santykiniais arba absoliučiais jos negaliojimo pagrindais; pripažinti, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, o santuokos metu priimti sprendimą dėl sutuoktinių santuokinių santykių. Teismas taiko sutuoktinių ginčams spręsti skirtą procedūrą, kuri iš dalies buvo pakeista įstatymu Nr. 4055/2012.

Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutikimu, panašiai tinkamas teismas yra pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas, tačiau šiuo atveju laikomasi procedūros, kuri taikoma nagrinėjant bylas ne ginčo tvarka. Jurisdikciją turi arba vietos, kurioje yra paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teismas (Civilinio proceso kodekso 39 straipsnis); arba vietos, kurioje yra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teismas, jeigu vienas iš sutuoktinių joje vis dar gyvena; arba vietos, kurioje yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, teismas (Civilinio proceso kodekso 22 straipsnis); arba, jeigu sutuoktiniai pateikia bendrą prašymą, vietos, kurioje yra vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba pareiškėjo įprastinės gyvenamosios vietos teismas, jeigu jis joje gyveno ne mažiau kaip vienus metus prieš pat prašymo pateikimą arba ne mažiau kaip šešis mėnesius, jeigu jis turi Graikijos pilietybę arba abu sutuoktiniai yra Graikijos piliečiai. Priešieškinį nagrinėja tas pats teismas. Ieškiniai dėl išlaikymo gali būti sujungiami su ieškiniiais dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba pripažinimo, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, ir tuomet sprendimą dėl visų šių ieškinių, taikydamas santuokos bylų nagrinėjimo procedūrą ir joje nustatytus terminus, priima jurisdikciją turintis pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas. Galiausiai ieškiniai, kuriais siekiama nustatyti tėvų pareigas ir bendravimo tvarką, taip pat gali būti sujungiami su prašymu ir dėl jų sprendimą gali priimti pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas pagal specialią Civilinio proceso kodekso 681B ir kituose straipsniuose nustatytą procedūrą.

Prašymas pateikiamas teismo raštinei; raštinės pareigūnas nustato bylos nagrinėjimo datą ir įrašo šią datą prašymo kopijose. Pareiškėjo advokatas paveda teismo antstoliui įteikti kopiją, kurioje nurodoma bylos nagrinėjimo data, ir iškviešti šalis atvykti į bylos posėdį teismo nurodytu laiku ir nurodytoje vietoje. Antstolis prašymo kopiją įteikia atsakovui. Antstolis prašymo kopiją privalo įteikti per 60 dienų, jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Graikijoje, arba per 90 dienų, jeigu atsakovo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jeigu atsakovo adresas nežinomas. Jeigu dokumentus reikia įteikti užsienyje esančiam asmeniui, kurio adresas žinomas, analogiškai taikomos prašymo, kuriuo pradeda byla, įteikimo nuostatos, nustatytos arba ES reglamentuose, tiksliau tariant, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse, arba, jei tinka, 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencijoje, arba dvišalėse ar daugiašalėse sutartyse nustatytos taisyklės.

Toliau eilės tvarka nurodyta materialinė teisė, taikoma sutuoktinių asmeniniams turtiniams santykiams, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyriui (Civilinio kodekso 14, 15 ir 16 straipsniai):

1. paskutinės sutuoktinių bendros pilietybės, turėtos santuokos metu, teisė, jeigu bent vienas iš jų vis dar turi tokią pilietybę;
2. paskutinės sutuoktinių bendros įprastinės gyvenamosios vietos santuokos metu teisė arba
3. teisė, su kuria juos sieja glaudžiausi ryšiai.

Toliau eilės tvarka nurodyta teisė, kuria reglamentuojami tėvų ir vaiko santykiai (Civilinio kodekso 18 ir 19 straipsniai):

a) paskutinės jų bendros pilietybės teisė;

a) paskutinės jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė;

c) vaiko pilietybės teisė; jeigu vaikas turi Graikijos ir užsienio pilietybę, taikoma Graikijos teisė, o jeigu vaikas turi daugiau nei vieną užsienio pilietybę, taikoma valstybės, su kuria vaiką sieja glaudžiausi ryšiai, teisė.

Pagal *lex fori* principą taikoma Graikijos procesinė teisė, tačiau už ją viršesnė yra Europos bendrijos teisė ir kitos tarptautinės sutartys, kaip nustatyta Konstitucijos 28 straipsnyje. Šalims atstovaujantiems advokatams turi būti suteiktas specialus įgaliojimas veikti šalies vardu arba teisme jie turi dalyvauti kartu su atstovaujama šalimi. Santuokos liudijimas, santuokinės padėties liudijimas ir kiti dokumentiniai įrodymai turi būti pateikiami teismui įrodymų rinkimo stadijoje. Liudytojai apklausiami ir pareiškimai daromi atvirame teismo posėdyje. Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutikimu, šalys privalo pareikšti norinčios nutraukti santuoką sudarydamos rašytinį pareiškimą, kurį pasirašo pačios šalys ar jų įgalioti advokatai arba visi kartu, be to, būtina pridėti susitarimą dėl sutuoktinių vaikų globos ir bendravimo su jais tvarkos. Teismas patvirtina susitarimą ir paskelbia apie nutrauktą santuoką. Šalių pareiškimus teismas vertina savo nuožiūra. Teismas nereikalauja, kad apklausiamos šalys prisiektų, ir nerenka įrodymų iš šalių vaikų, tačiau liudytojai ir ekspertai, duodami parodymus, privalo prisiekti. Nagrinėdamas bylą dėl santuokos nutraukimo, teismas stengiasi sutaukyti šalis. Atsakovo neatvykimas į teismą nedaro jokie poveikio byloje priimtam teismo sprendimui. Jeigu viena šalis miršta tuo metu, kai teismo sprendimą dar galima apskųsti, byla nutraukiama. Jeigu prašymą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pateikia prokuroras, jo prašoma pateikti dokumentus. Mirus šaliai, byla sustabdoma ir ją gali atnaujinti šalies įpėdiniai. Jeigu ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia arba pripažinimo, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, pareiškia prokuroras, ieškinyis perduodamas abiem šalims, o jeigu viena iš šalių mirė, tuomet ieškinyis perduodamas jos įpėdiniams.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, jeigu laikomasi tam tikrų sąlygų. Visų pirma teisinė pagalba yra prieinama, jeigu parodoma, kad šalis negali atlyginti teismo bylos nagrinėjimo išlaidų ir kad dėl to jai ir jos šeimai reikalingos pragyvenimo lėšos iš esmės sumažės, ir nenustatoma, kad ieškinyis yra akivaizdžiai nepagrįstas arba neprotingas. Prašymai turi būti teikiami bylą nagrinėjančiam teisėjui arba teisėjui, kuris

nagrinės iškeltą bylą; jeigu pirmosios instancijos teismą sudaro keletas teisėjų, prašymas pateikiamas teismo pirmininkui, o sprendžiant su neteisminiu bylos nagrinėjimu susijusius klausimus prašymas pateikiamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės civiliniam teismui (*ειρηνοδίκηίο*) (Civilinio proceso kodekso 194 ir kiti straipsniai).

Prašyme reikėtų trumpai išdėstyti bylos dalyką, nurodyti įrodymus, kurie bus pateikti per teisinį bylos nagrinėjimą, ir įrodymus, kuriais patvirtinamos įvykdytos teisinės pagalbos sąlygos. Prie prašymo reikėtų pridėti įvairius pagrindžiamuosius dokumentus:

1. pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos mero arba kaimo tarybos pirmininko (nemokamai) išduotą liudijimą, kuriame nurodoma pareiškėjo profesija, finansinė ir šeiminė padėtis;
2. pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos mokesčių inspektoriaus (nemokamai) išduotą liudijimą, kuriame nurodoma, kad pareiškėjas per pastaruosius trejus metus pateikė pajamų mokesčio deklaraciją arba bet kurio kito tiesioginio mokesčio deklaraciją ir kad išnagrinėta deklaracija buvo patvirtinta.

Prašymą nagrinėjantis teismas gali nemokamai įteikti atsakovui šaukimą į teismą. Advokatų dalyvavimas nebūtinai. Jeigu teismas mano, kad yra tikimybė, jog pirmiau išvardytos sąlygos yra įvykdytos, jis nusprendžia skirti teisinę pagalbą. Šiuo klausimu dėl kiekvieno ieškinio priimamas atskiras sprendimas. Jis galioja tam ieškiniui visose apeliacijos stadijose, įskaitant galutinio teismo sprendimo vykdymo stadiją. Šalis, kurios teisė gauti teisinę pagalbą buvo nustatyta tokiu būdu, laikinai atleidžiama nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas ir apskritai visas bylos nagrinėjimo išlaidas, t. y. notarų ir teismo antstolių mokesčius, liudytojų išlaidas, ekspertų, advokatų ir bet kurio kito atstovo išlaidas, ir nuo pareigos pateikti tokių išlaidų užstatą. Taip pat laikinai gali būti atleidžiama tik nuo dalies išlaidų.

Teisinės pagalbos teikimas nedaro poveikio pareigai apmokėti bet kokias priešingai šaliai priteistas išlaidas. Pareiškėjo prašymu teismas, priimdamas sprendimą dėl teisinės pagalbos arba vėliau, gali paskirti advokatą, notarą arba antstolį padėti teisinę pagalbą gaunančiam asmeniui. Jie turi pareigą vykdyti nurodymus, o pats sprendimas naudojamas kaip įgaliojimų suteikimo pagrindas.

Teisinė pagalba nebeteikiama mirus asmeniui, kuris turi teisę ją gauti, tačiau veiksmai, kurių negalima atidėti, gali būti atliekami vėliau, vadovaujantis anksčiau duotais nurodymais. Be to, teismas savo iniciatyva arba prokuroro prašymu gali panaikinti teisinę pagalbą arba ją apriboti, jeigu įrodoma, kad jos skyrimo sąlygos niekada nebuvo įvykdytos, yra nebetaikomos arba pasikeitė. Išlaidų atlyginimo tvarką reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 190–193 straipsniuose.

Todėl jeigu teismo sprendimu išlaidų atlyginimas priteisiamas teisinę pagalbą gavusio asmens priešininkui, žyminis mokestis, vykdymo mokestis ir kiti mokesčiai surenkami vadovaujantis valstybės pajamų surinkimą reglamentuojančiu įstatymu, o atlyginti teisinę pagalbą gavusio asmens patirtas išlaidas, jo advokatų ar kitų teisiųjų atstovų ar teismo pareigūnų išlaidas priteisiama atitinkamiems asmenims ir jos surenkamos taikant vykdymo procedūrą. Lygiai taip pat išlaidos, kurias turi atlyginti teisinę pagalbą gavęs asmuo, surenkamos iš karto, kai nustoją galioti teisinės pagalbos teikimo sąlygos ir kai šis faktas patvirtinamas. Jeigu šalis teisinę pagalbą gavo dėl neteisėtų pareiškimų arba informacijos, teisėjas, kuris nusprendžia panaikinti teisinę pagalbą, skiria 100–200 EUR dydžio piniginę baudą, kuri sumokama į Teisės specialistų draudimo fondą; tačiau skirta bauda nereikiška, kad šalis atleidžiamos nuo pareigos atlyginti išlaidas, nuo kurių jos buvo atleistos, arba kad nebus pradėtas baudžiamasis persekiojimas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Pralaimėjusioji šalis vietos apeliaciniam teismui (*Εφετείο*) gali paduoti apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo, susijusio su santuokos nutraukimu, santuokos pripažinimu negaliojančia remiantis absoliučiais arba santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, arba pripažinimu, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta; šalis skundą turi paduoti per 30 dienų nuo tos dienos, kurią jai įteikiamas teismo sprendimas, jeigu jos nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Graikijoje; arba per 60 dienų, jeigu jos nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jeigu jos gyvenamoji vieta nežinoma, o jeigu teismo sprendimas neįteikiamas, skundui paduoti taikomas trejų metų terminas, kuris pradedamas skaičiuoti nuo teismo sprendimo paskelbimo dienos. Jeigu teisė paduoti skundą turinti šalis miršta, terminas skundui paduoti pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią teismo sprendimas įteikiamas jo visų teisių paveldėtojams arba testamentinės išskirtinės gavėjams.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo metu galiojančiame Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo nustatytas principas, pagal kurį vienoje ES valstybėje narėje priimti sprendimai kitose valstybėse narėse pripažįstami be jokios specialios procedūros. Kiekvienas asmuo, norintis, kad Graikijoje būtų pripažintas

sprendimas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia, turėtų kreiptis į asmens, kurio atžvilgiu turi būti vykdomas teismo sprendimas įprastinės gyvenamosios vietos arba sprendimo vykdymo vietos pirmosios instancijos vieno teisėjo teismą.

Nustatoma teismo posėdžio data, o tuomet kitai šaliai turi būti įteikta prašymo kopija, įskaitant dokumentą, kuriame nurodoma teismo posėdžio data, ir šaukimą į teismą. Teismas negali peržiūrėti sprendimą priėmusio teismo jurisdikcijos. Teismas nagrinėja: ar sprendimo pripažinimas neprieštarėtų viešajai tvarkai; ar atsakovui bylos iškelimo dokumentas buvo įteiktas laiku, kad jis turėtų pakankamai laiko pasirengti savo gynybai, arba, jeigu toks dokumentas nebuvo įteiktas laiku, ar atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui; ar teismo sprendimas yra nesuderinamas su teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių toje valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, arba anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, jeigu valstybėje narėje, kurioje prašoma jį pripažinti, jis atitinka būtinas pripažinimo sąlygas. Jeigu teismas mano, kad šios sąlygos yra įvykdytos, jis pripažįsta teismo sprendimą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Graikijoje priimtas sprendimas, kuriuo pripažįstamas kitoje ES valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, gali būti ginčijamas; tokiu atveju kompetenciją turi apeliacinis teismas, kuris nagrinėja apeliacinius skundus dėl atitinkamo žemesnės instancijos teismo sprendimų. Apeliacinis skundas turi būti paduodamas per vieną mėnesį nuo sprendimo įteikimo dienos, išskyrus atvejus, kai šalies, kurios atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje teismo sprendimas buvo paskelbtas vykdytinu; tokiu atveju apeliacinis skundas turi būti paduodamas per du mėnesius nuo sprendimo įteikimo dienos. Šio termino negalima pratęsti dėl atstumo iki gyvenamosios vietos. Jeigu šalis, kurios atžvilgiu siekiama pripažinti teismo sprendimą, neatvyksta į posėdį, teismas privalo sustabdyti bylą ir įsitikinti, kad minėta šalis laiku gavo tinkamą šaukimą į teismą arba kad šiuo tikslu buvo imtasi visų būtinų priemonių. Apeliacinio teismo sprendimą kasacine tvarka galima apskųsti Aukščiausiam Teismui (*Άρειος Πάγος*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Toliau eilės tvarka nurodyta santuokos nutraukimui taikytina materialinė teisė:

1. šalių paskutinės bendros pilietybės teisė, jeigu viena iš jų vis dar turi tokią pilietybę;
2. paskutinės šalių bendros įprastinės gyvenamosios vietos santuokos metu teisė arba
3. teisė, su kuria juos sieja glaudžiausi ryšiai.

Pagal *lex fori* principą taikoma Graikijos procesinė teisė, tačiau už ją viršesnė yra Europos bendrijos teisė, kaip nustatyta Graikijos Konstitucijos 28 straipsnyje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 26/11/2015

Ištuoka - Ispanija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([es](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 [Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- 2 [Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)
- 3 [Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:](#)
 - 3.1 [asmeniniams sutuoktinių santykiams \(pvz., teisei rinktis pavardę\),](#)
 - 3.2 [sutuoktinių turto padalijimui,](#)

- 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
- 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, Ispanijoje, norint nutraukti santuoką, nebūtina laikytis jokių reikalavimų, susijusių su gyvenimu skyrium iki santuokos nutraukimo arba įstatyme nustatytais pagrindais, nes sprendimą nutraukti santuoką gali tiesiogiai priimti teisminė institucija (santuoka turi būti nutraukiama galutiniu teismo sprendimu).

Santuokos nutraukimo byla gali būti pradėta tik vieno iš sutuoktinių arba abiejų sutuoktinių prašymu arba vieno sutuoktinio prašymu, kai kitas sutuoktinis su tuo sutinka. Norint, kad būtų priimtas sprendimas nutraukti santuoką, pakanka tenkinti vieną iš toliau nurodytų reikalavimų, susijusių su konkrečiomis aplinkybėmis:

1. turi būti praėję trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
2. turi būti praėję trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo tik vienas sutuoktinis;
3. santuoką galima prašyti nutraukti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusių sutuoktinio, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.

Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nenorintis tęsti santuokos sutuoktinis jau gali teikti prašymą nutraukti santuoką, o atsakovui nesuteikiama teisė dėl esminių priežasčių prieštarauti tokiam prašymui, jeigu praėjo pirmiau minėtas terminas, o paskutiniu atveju tokio termino galima ir nepaisyti.

Sutuoktiniai santuokos gali ir nenutraukti, tokiu atveju jie gali nuspręsti gyventi skyrium, o tam taikomi tokie pat reikalavimai, nors santuokiniai ryšiai išlieka nepakitę. Tai reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu, tačiau santuoka nepasibaigia; ji gali baigtis tik priėmus sprendimą nutraukti santuoką.

Kaip minėta, santuokos nutraukimo (taip pat gyvenimo skyrium) byla turi būti pradėdama:

- vieno sutuoktinio prašymu;
- abiejų sutuoktinių prašymu arba vieno sutuoktinio prašymu, kai su tuo sutinka kitas sutuoktinis.

Pirmuoju atveju prie prašymo pridedamas pasiūlymas dėl priemonių, kuriomis bus reglamentuojamos santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium pasekmės ir kurios bus aptariamoms nagrinėjant bylą, o jeigu sutuoktiniai nesusitaria, sprendimą priima teisminė institucija.

Antruoju atveju sutuoktiniai gali pateikti taikos sutartį (*convenio regulador*) dėl klausimų, kuriais buvo susitarta, susijusių su šeimos būstui, vaikų priežiūrai ir išlaikymui, bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimui ir bet kokiam sutuoktinių tarpusavio išlaikymui taikytinomis priemonėmis. Bylos nagrinėjamos teismuose ir teisėjas sprendimus priima bylose, susijusiose su neemancipuotais nepilnamečiais vaikais. Jeigu byloje nedalyvauja nė vienas neemancipuotas nepilnamečias vaikas, prašymas gali būti nagrinėjamas šiais būdais: teismuose, nors tokiu atveju sprendimą priima teismo tarnautojas (*Letrado de la Administración de Justicia*), arba jį gali nagrinėti notaras sudarydamas notarinį aktą.

Taisyklės, kuriomis reglamentuojamas gyvenimas skyrium ir santuokos nutraukimas, visa apimtimi taikomos tos pačios lyties ir skirtingų lyčių asmenų santuokai, nes įstatyme Nr. 13/2005 pripažįstama, kad vyrai ir moterys turi teisę susituokti, jiems taikomi vienodi reikalavimai ir santuoka sukelia vienodas pasekmes, nepaisant to, ar santuoką sudaro tos pačios lyties, ar skirtingų lyčių asmenys.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, Ispanijoje, norint nutraukti santuoką, nereikalaujama remtis jokiais pagrindais, nes santuokinių ryšių išsaugojimas yra laikomas sutuoktinių laisvos valios išraiška.

Vienintelis reikalavimas, kuris turi būti tenkinamas prieš pradėdant santuokos nutraukimo bylą, yra susijęs su minimalia santuokos trukme nuo jos sudarymo (išskyrus tam tikras išimtis). Minimali santuokos trukmė yra:

1. trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
2. trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo tik vienas sutuoktinis;
3. santuoką galima prašyti nutraukti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusių sutuoktinio, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Pirmoji santuokos nutraukimo pasekmė – nutrūkę santuokiniai ryšiai. Nutraukus santuoką, išnyksta pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą dėl šių ryšių ir abu sutuoktiniai gali nevaržomai sudaryti naują santuoką.

Kitaip nei kitose šalyse, Ispanijos teisėje nereikalaujama, kad sudarius santuoką žmona pasirinktų vyro pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką, panaikinamas sutuoktinių turto teisinis režimas, o bet kokia bendroji jungtinė nuosavybė, kuri galėjo būti įgyta, likviduojama padalijant bendrą turtą; šis procesas vykdomas pagal santuokai taikomą turto teisinį režimą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Sprendimas nutraukti santuoką nedaro poveikio tėvų ir santuokinių vaikų santykiams, išskyrus vaikų globą, kurią sprendimą nutraukti santuoką priimančias teismas nustato vienam sutuoktiniui, o kitam sutuoktiniui suteikia bendravimo su vaiku teises arba nurodo, kad abu sutuoktiniai bendrai globos vaiką.

Bendra globa gali būti nustatoma tėvų susitarimu (kurį jie aptaria teikdami pradinį taikos sutarties projektą arba nagrinėjant bylą), kurį tvirtina teismas. Jeigu nesudaromas joks susitarimas, teismas vienos šalies prašymu, remdamasis prokuratūros (*Ministerio Fiscal*) pranešimu ir atsižvelgdamas į tinkamą geriausių vaiko interesų apsaugą, gali nustatyti bendrą globą. Kai kuriose autonominėse Ispanijos bendruomenėse pirmenybė teikiama bendrai globai; tai reiškia, kad bus automatiškai nusprendžiama taikyti bendrą globą, išskyrus atvejus, kai nustatomos aplinkybės, kuriomis pagrindžiama kitokia globos tvarka (ši nuostata taikoma

Aragonui, Baskų kraštui ir tam tikra apimtimi – Katalonijai). Atsižvelgiant į nepilnamečių interesus taip pat galima susitarti dėl vieno iš tėvų globos ir net mišrios arba hibridinės tvarkos (vaikus globoja skirtingi tėvai arba vienus vaikus globoja vienas iš tėvų, o kitus – abu tėvai).

Šiuo atveju vadovaujamosi pagrindiniu principu, kad santuokos nutraukimas nereiškia, jog tėvai atleidžiami nuo pareigų savo vaikams vykdymo, be to, abu tėvai turi prisidėti prie savo vaikų išlaikymo ir vykdyti bendrą tėvų valdžią.

Paprastai tai reiškia, kad vaikų globos teisių neturintis sutuoktinis turi pareigą mokėti išlaikymo išmokas vaikus globojančiam sutuoktiniui iki jie tampa finansiškai nepriklausomi arba ne dėl savo kaltės negali tokie tapti. Jei nustatoma bendra globa, paprastai kiekvienas iš tėvų sumoka įprastas vaikų išlaidas, kol jie būna su tuo tėvu (motina) (išlaidas drabužiams, maistui ar apgyvendinimui), o likusioms išlaidoms atidaroma bendra sąskaita, į kurią kiekvienas iš tėvų moka mėnesines įmokas. Tačiau jeigu tėvo ir motinos finansinė padėtis yra labai skirtinga, nėra jokių kliūčių vienam iš tėvų duoti kitam tėvui (motinai) pinigų sumą, kad jis (ji) galėtų sumokėti vaikų išlaidas tuo metu, kai vaikai yra su juo (ja).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką, išnyksta pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą; atitinkamai nė vienas sutuoktinis nebeturi pareigos remti kito sutuoktinio. Tačiau jeigu dėl santuokos nutraukimo tarp sutuoktinių atsiranda finansinė nelygybė ir atitinkamas sutuoktinis atsiduria blogesnėje padėtyje nei iki santuokos iširimo, nukentėjęs sutuoktinis turi teisę iš kito sutuoktinio gauti išlaikymo išmokas, kad būtų panaikinta ši nelygybė.

Kai kuriose teritorijose šiuo atžvilgiu galioja specialios taisyklės.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu, kitaip tariant, tai reiškia, kad išnyksta pareiga gyventi kartu, tačiau santuokiniai ryšiai išlieka ir tai nedaro poveikio jokiai išlaikymo tvarkai, dėl kurios gali būti susitariama ir kuri laikoma tinkama siekiant panaikinti bet kokią nelygybę. Be to, nė vienas sutuoktinis neturi galimybės toliau naudotis kito sutuoktinio turtais, kad sumokėtų su santuoka susijusias išlaidas. Gyvenimo skyrium patvirtinimo (ir net faktinio gyvenimo skyrium) atveju taip pat nustoja galioti tėvystės prielaida, pagal kurią ne vėliau kaip per 300 dienų po gyvenimo skyrium pradžios gimę vaikai laikomi vyro vaikais.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Kaip ir santuokos nutraukimo atveju, įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, norint Ispanijoje patvirtinti gyvenimą skyrium, nereikalaujama remtis jokiais pagrindais, nes santuokinių ryšių išsaugojimas yra laikomas sutuoktinių laisvos valios išraiška.

Vienintelis reikalavimas, kuris turi būti tenkinamas prieš pradėdant gyvenimo skyrium bylą, yra susijęs su minimalia santuokos trukme nuo jos sudarymo (išskyrus tam tikras išimtis). Minimali santuokos trukmė yra:

1. trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
2. trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti prašo tik vienas sutuoktinis;
3. gyvenimą skyrium galima prašyti patvirtinti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusių sutuoktinių, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium sukelia tokias pat teisines pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas, išskyrus vienintelį skirtumą, kad patvirtinus gyvenimą skyrium nepanaikinami santuokiniai ryšiai. Todėl sutaikant sutuoktinius santuoką galima visiškai atkurti ir šiuo atveju sutuoktiniams nereikia sudaryti naujos santuokos; kad taikymas turėtų teisinę galią, apie jį reikia pranešti teismui. Tuo pat metu ir jeigu sutuoktiniai, sudarydami santuoką, susitarė dėl bendro turto režimo (pvz., *sociedad de gananciales*, t. y. laikoma, kad pusė kiekvieno sutuoktinio uždirbtų pajamų priklauso kitam sutuoktiniui), patvirtinus gyvenimą skyrium šis režimas panaikinamas ir pakeičiamas gyvenimo skyrium metu taikomu turto režimu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Pripažindamas santuoką negaliojančia (tai taikoma tos pačios lyties ir skirtingos lyties asmenų santuokai), teismas priima sprendimą, kuriuo nustato, kad sudaryta santuoka turi trūkumų, dėl kurių ji negalioja nuo pat jos sudarymo momento, o teismo sprendimas iš esmės reiškia, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta ir todėl ji niekada neturėjo teisinės galios. Atitinkamai abu sutuoktiniai išlaiko nesusituokusių asmenų statusą.

Santuoką pripažinus negaliojančia, panaikinamas bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės, kuri yra likviduojama, teisinis režimas ir galiausiai pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą.

Kitaip nei gyvenimo skyrium ar santuokos nutraukimo bylose, santuokos nebuvimas reiškia, kad nemokama jokia kompensacinė išmoka, nes ji turi būti pagrįsta galiojančia sudaryta santuoka; šios situacijos neigiamos pasekmės yra sušvelninamos sąžiningai veikusiam sutuoktiniui – jam priteisiamas nuostolių atlyginimas, jeigu kitas sutuoktinis, sudarydamas santuoką, veikė nesąžiningai.

Iki teismo sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia priėmimo vaikams atsiradusios teisinės pasekmės galioja toliau. Todėl šios pasekmės sutampa su pasekmėmis, atsirandančiomis patvirtinus gyvenimą skyrium ar nutraukus santuoką.

Be civilinio teismo paskelbto santuokos negaliojimo fakto, Ispanijoje pripažįstamos civilinės pasekmės, kurias sukelia bažnyčios teismo sprendimai, kuriais pagal kanonus sudaryta santuoka paskelbiama negaliojančia, arba popiežiaus sprendimai dėl trumpalaikės nekonsumuotos santuokos, kuriems turi būti taikoma patvirtinimo procedūra (panaši į egzekvatūros procedūrą), kurią vykdo pirmosios instancijos teismai (*Juzgados de Primera Instancia*) (šeimos bylas nagrinėjantys pirmosios instancijos teismai, jei jie yra). Tokio pripažinimo pagrindas yra 1979 m. sausio 3 d. Ispanijos valstybės ir Šventojo Sosto pasirašytas susitarimas dėl teisinių klausimų.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu tenkinamos toliau nurodytos sąlygos.

1. Vienas sutuoktinis nedavė sutikimo sudaryti santuoką.
2. Santuoka buvo sudaryta nepaisant vienos iš santuokos sudarymo kliūčių, t. y.:
 1. viena iš santuokos šalių buvo neemancipuotas nepilnametis, išskyrus atvejus, kai atitinkamas asmuo buvo vyresnis nei 14 metų ir gavo teismo leidimą (amžiaus kliūtis);
 2. viena iš santuokos šalių santuokos sudarymo metu jau buvo sudariusi santuoką (bigamija);
 3. šalis yra tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai arba viena šalis yra kitos šalies įvaikis (kraujo giminystė);
 4. šalis sieja giminystės iki trečio laipsnio ryšiai – dėdė /teta ir sūnėnas / dukterėčia, – išskyrus atvejus, kai buvo gautas teismo leidimas (kraujo giminystė).
3. Viena iš šalių buvo nuteista už kurios nors šalies ankstesnio sutuoktinio žmogžudystę arba bendrininkavimą jį nužudant, išskyrus atvejus, kai Teisingumo ministerija tokiai šaliai suteikė malonę.
4. Santuoka buvo sudaryta nedalyvaujant teisėjui, merui arba kitam pareigūnui arba liudytojams. Tačiau santuokos galiojimui įtakos neturėtų daryti tai, kad santuokos ceremonijai vadovaujantis asmuo neturi kompetencijos, arba tai, kad toks asmuo nėra paskirtas pagal teisės aktus, jeigu bent vienas sutuoktinis veikė sąžiningai, o pareigūnas savo funkcijas vykdė viešai.
5. Jeigu viena iš šalių santuoką sudarė suklydusi dėl kitos šalies tapatybės arba dėl jos asmeninių savybių, kurios galėjo turėti lemiamą įtaką duodant sutikimą sudaryti santuoką.
6. Jeigu viena iš šalių santuoką sudarė per prievartą arba dėl didelės baimės.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad ji negalioja nuo jos sudarymo momento. Todėl sutuoktiniai išlaiko nesusituokusių asmenų statusą.

Tačiau bet kokios pasekmės, atsirandančios nuo negaliojančia pripažintos santuokos sudarymo momento iki santuokos pripažinimo negaliojančia dienos, toliau galioja vaikams ir sąžiningai veikusiam sutuoktiniui arba sutuoktiniams.

Likviduojant bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, nesąžiningai veikęs sutuoktinis negauna jokios pelno dalies, kuri priklauso sąžiningai veikusiam sutuoktiniui.

Kita vertus, jeigu buvo gyvenama kartu, sąžiningai veikusi šalis gali gauti kompensaciją, kad būtų panaikinta bet kokia dėl sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia atsiradusi finansinė nelygybė.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ispanijoje šeimos tarpininkavimas reglamentuojamas valstybiniu lygmeniu, t. y. Tarpininkavimo civilinėse ir komercinėse bylose įstatymu. 2012 m. liepos 6 d. įstatymas Nr. 5/2012, kuriuo į Ispanijos teisę perkeliama 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų Bendrieji tarpininkavimo reglamentuojantys principai: savanoriškas pobūdis ir laisvas pasirinkimas, nešališkumas, neutralumas ir konfidencialumas. Be šių principų, galioja taisyklės ar gairės, padedančios tarpininkavimo šalims tinkamai veikti, pvz., sąžiningumas ir abipusė pagarba ir šalių pareiga bendradarbiauti su tarpininku ir jam padėti.

Minėtu įstatymu Nr. 5/2012 reglamentuojamas „tarpininkavimas sprendžiant tarpvalstybinius ginčus“; tai reiškia, kad vienos šalies nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje nei ta, kurioje bet kuri kita nukentėjusioji šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu šalys sutaria taikyti tarpininkavimą arba jeigu tarpininkavimą taikyti privaloma pagal taikytiną teisę. Tarpininkavimas sprendžiant tarpvalstybinius ginčus taip pat taikomas tarpininkavimo susitarime numatytiems arba pagal tokį susitarimą sprendžiamiems konfliktams, nepaisant susitarimo sudarymo vietos, jeigu, pasikeitus kurios nors šalies gyvenamajai vietai, susitarimą arba kai kurias jo nuostatas ketinama vykdyti kitos valstybės teritorijoje. Skirtingose Europos Sąjungos valstybėse narėse gyvenančių tarpvalstybinio ginčo šalių nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 (reglamentas „Briuselis I“) 59 ir 60 straipsnius.

Ispanijos teisėje šeimos tarpininkavimas suprantamas kaip išimtinai teismo šeimos ginčų sprendimo alternatyva.

Atitinkami įvairių autonominių sričių savarankiški parlamentai šeimos tarpininkavimo srityje priėmė įstatymus, kuriuos valstybinės socialinės gerovės įstaigos paprastai (išskyrus nurodytas išimtis) skatina įgyvendinti: Andalūzija – 2009 m. vasario 27 d. Šeimos tarpininkavimo Andalūzijoje įstatymas Nr. 1/2009; Aragonas – 2011 m. kovo 24 d. Šeimos tarpininkavimo Aragone įstatymas Nr. 9/2011; Astūrija – 2007 m. kovo 23 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 3/2007; Kanarų salos – 2003 m. balandžio 8 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 15/2003; Kantabrija – 2011 m. kovo 28 d. Šeimos tarpininkavimo Kantabrijos autonominėje srityje įstatymas Nr. 1/2011; Kastilija–La Manča – 2005 m. gegužės 24 d. Specializuotos šeimos tarpininkavimo socialinės tarnybos įstatymas Nr. 4/2005; Kastilija ir Leonas – 2006 m. balandžio 6 d. Šeimos tarpininkavimo Kastilijoje ir Leone įstatymas Nr. 1/2006; Katalonija (ypač svarbus šioje autonominėje srityje, nes ji išplėtė savo teisėkūros kompetenciją šioje srityje ir Katalonijos civilinio kodekso 233 straipsnio 6 dalyje nustatė, kad teisminė institucija gali nurodyti sutuoktiniams dalyvauti informaciniame susitikime tarpininkavimo klausimais, jeigu mano, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, sutuoktiniai vis dar gali pasiekti susitarimą); Valensija – 2001 m. lapkričio 26 d. Šeimos tarpininkavimo reglamentavimo Valensijoje įstatymas Nr. 7/2001; Galisija – 2001 m. gegužės 31 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 4/2001; Balearų salos – 2010 m. gruodžio 9 d. Šeimos tarpininkavimo Balearų salose įstatymas Nr. 14/2010; Madridas – 2007 m. vasario 21 d. Šeimos tarpininkavimo Madride įstatymas Nr. 1/2007; Baskų kraštas – 2008 m. vasario 8 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 1/2008.

Valstybiniu lygmeniu 2005 m. liepos 8 d. įstatymo Nr. 15/2005, kuriuo iš dalies keičiamos Civilinio kodekso ir Civilinio proceso įstatymo nuostatos, susijusios su gyvenimu skyrium ir santuokos nutraukimu, 770 straipsnyje nustatyta nauja 7 taisyklė, kuria reglamentuojama gyvenimo skyrium, santuokos nutraukimo (išskyrus santuokos nutraukimą bendru sutikimu) ir santuokos pripažinimo negaliojančia procedūra, pagal kurią šalys, atsižvelgdamos į bendrąsias nuostatas dėl civilinių bylų, įtvirtintas Civilinio proceso įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje, abipusiu sutarimu gali prašyti sustabdyti bylą ir taikyti tarpininkavimą.

Tarpvalstybinėse santuokos bylose taikomas Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 (reglamentas „Briuselis IIa“) 55 straipsnis, kuriame nustatyta, kad centrinės institucijos arba kito tėvų pareigų turėtojo prašymu centrinės institucijos turi bendradarbiauti konkrečiose bylose, kad pasiektų reglamente nustatytus tikslus. Šiuo tikslu jos privalo imtis visų reikalingų veiksmų, kad, taikydamos tarpininkavimą arba kitas priemones, be kita ko, padėtų susitarti tėvų pareigų turėtojams.

Su šeimos teise susijusiose civilinėse bylose, kurios priklauso smurto prieš moteris bylas nagrinėjančių teismų (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*) jurisdikcijai, draudžiama taikyti tarpininkavimą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

a) Kam pateikti prašymą?

Nustačius Ispanijos teismų tarptautinę jurisdikciją nagrinėti bylą (kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 2101/2003 – santuokos pripažinimas negaliojančia, gyvenimo skyrium patvirtinimas, santuokos nutraukimas ir tėvų pareigos; Reglamente (EB) Nr. 4/2009 – išlaikymas; nuo 2019 m. sausio 29 d. Reglamente (ES) 2016/1103 dėl sutuoktinių turto teisinių režimų ir Teismų sistemos įstatymo 22c straipsnyje (*Ley Orgánica del Poder Judicial – LOPJ*) – klausimai, kurie neaptariami reglamentuose, arba kai juose pateikiama nuoroda į vidaus teisę), Ispanijos teritorijoje prašymas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia (išskyrus atvejus, kai prašymus gyvenimo skyrium nustatymo ar santuokos nutraukimo abipusiu sutarimu

bylose, kuriose nėra nepilnamečių vaikų, nagrinėja notaras) turi būti pateikiamas pirmosios instancijos teismui. Kai kuriose teismo apygardose veikia specializuoti pirmosios instancijos šeimos teisės teismai. Konkrečiai kalbant, pirmosios instancijos teismas nustatomas pagal:

- sutuoktinių būsto buvimo vietą.
- Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose teismo apygardose, pareiškėjas gali pasirinkti.
 - arba paskutinio sutuoktinių būsto vietos teismą,
 - arba atsakovo gyvenamosios vietos teismą,
 - arba, jeigu atsakovas neturi pastovios nuolatinės gyvenamosios vietos arba įprastinės gyvenamosios vietos, prašymas pareiškėjo pasirinkimu gali būti pateikiamas dabartinės arba paskutinės atsakovo gyvenamosios vietos teismui.
- Jeigu negalima remtis nė vienu iš pirmiau išvardytų kriterijų, prašymas turėtų būti pateikiamas pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjui (*Juez de Primera Instancia*).
- Jeigu prašymą nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium teikia abu sutuoktiniai, jie jį gali pateikti:
 - paskutinės vietos, kurioje jie kartu gyveno, teisėjui
 - arba kurio nors pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teisėjui.
- Prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones gali nagrinėti pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjas.

Daugiau informacijos apie Ispanijos teismines institucijas pateikiama adresu <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/organizacion-juzgados>.

Jei bylas nagrinėja notaras (pagal kitą alternatyvą bylos nagrinėjamos teismuose, kai šalys neturi neemancipuotų nepilnamečių vaikų, – nors tokiais atvejais sprendimą priima ne teisėjas, bet teismo tarnautojas), atitinkamą notarinį aktą turi sudaryti sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos arba nuolatinės ar įprastinės kurio nors iš pareiškėjų gyvenamosios vietos notaras.

b) Formalumai ir dokumentai

Jei nusprendžiama kreiptis į teismą, prašymas pripažinti santuoką negaliojančia, patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką turi būti rašytinis ir jį turi pasirašyti pareiškėjui padedantis advokatas ir jam atstovaujantis prokuroras (*letrado* ir *procurado r*). Šių specialistų paslaugomis gali bendrai naudotis bendrą prašymą patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką pateikiantys sutuoktiniai.

Prie prašymų patvirtinti gyvenimą skyrium, pripažinti santuoką negaliojančia arba nutraukti santuoką būtina pridėti:

- santuokos ir visų vaikų gimimo liudijimus; nepakanka paprasčiausiai pateikti išrašo iš šeimos registro (*Libro de Familia*);
- dokumentus, kuriais prašymą teikiantis sutuoktinis arba sutuoktiniai grindžia savo prašymą;
- dokumentus, kurių reikia sutuoktinių ir prireikus vaikų finansinei padėčiai įvertinti, pvz., mokesčių deklaracijas, atlyginimo lapelius, banko pažymas, nuosavybės teisės dokumentus arba turto registracijos liudijimus, jeigu šalių prašymas yra susijęs su turtu;
- taikos sutarties projektą, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti ar santuoką nutraukti prašoma bendru sutikimu.

Jei nusprendžiama kreiptis į notarą (gyvenimo skyrium patvirtinimas arba santuokos nutraukimas abipusiu sutarimu, kai nėra neemancipuotų nepilnamečių vaikų), pirmiau minėti dokumentai yra reikalingi tam, kad būtų sudarytas aktas, ir, nepaisant notaro dalyvavimo, notarinio akto sudarymo metu sutuoktinius turi lydėti praktikuojantis advokatas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Ispanijoje pripažįstama Ispanijos piliečių, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečių ir Ispanijoje esančių užsieniečių teisė gauti nemokamą teisinę pagalbą, jeigu jie gali įrodyti neturintys pakankamai lėšų bylinėtis.

Fiziniai asmenys turi teisę gauti teisinę pagalbą, jeigu neturi pakankamai turto, o jų metiniai ištekliai ir grynosios pajamos, apskaičiuotos atsižvelgiant į visas išlaidų kategorijas ir šeimos vieneta, neviršija toliau nurodytų ribų:

a) dvigubo universalios pajamų indekso (IPREM) dydžio, galiojančio tuo metu, kai jokiame šeimos vienete nepriklausantys asmenys pateikia prašymą.

b) universalaus pajamų indekso dydžio, padauginto iš 2,5, galiojančio prašymo pateikimo metu, kai pareiškėjas yra bet kokios rūšies šeimos vieneto, kurį sudaro mažiau nei keturi asmenys, narys;

c) šio indekso dydžio, padauginto iš 3, kai šeimos vienetą sudaro keturi ar daugiau asmenų.

IPREM apskaičiavimas

Prašymą reikia pateikti bendrosios kompetencijos arba specializuoto teismo, kuriame bus rengiamas pagrindinis teismo posėdis, vietos advokatūrai (*Colegio de Abogados*) arba pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui; pastaruoju atveju teisminė įstaiga prašymą perduoda kompetentingai teritorinei advokatūrai.

Kilus tarpvalstybiniam ginčams advokatūros yra laikomos gaunančiosiomis institucijomis. Kilus tokiems ginčams prašymą išduodanti institucija yra pareiškėjo įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos advokatūra.

Europos pilietis, kurio valstybė yra Europos sutarties dėl teisinės pagalbos prašymų perdavimo susitariančioji šalis, gali kreiptis į savo šalies paskirtą instituciją prašydamas įgyvendinti sutartį.

Prašymas turi būti pateiktas prieš iškeliant bylą arba, jeigu teisinės pagalbos prašo atsakovas, prieš ginčijant prašymą. Tačiau tiek pareiškėjas, tiek atsakovas vėliau gali prašyti suteikti teisinę pagalbą, tik tokiu atveju jis turi pateikti įrodymus dėl pasikeitusių finansinių aplinkybių.

Jeigu nepakanka bendro turto ir vienas iš sutuoktinių negali gauti teisinės pagalbos dėl kito sutuoktinio finansinės padėties, pastarasis sutuoktinis gali būti įpareigojamas atlyginti visas bylinėjimosi išlaidas arba dalį jų laikydamasis procedūros, kuri vadinama *litis expensas* (bylinėjimosi dėl santuokos nutraukimo išlaidoms taikomos specialios taisyklės).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus, kuriuos Ispanijos teismai priėmė gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia byloje, galima apskųsti. Apeliaciniai skundai per dvidešimt dienų turi būti paduodami ginčijamą sprendimą priėmusiam pirmosios instancijos teismui, kuriame parengiamas oficialus apeliacinis skundas; byla priklauso atitinkamo provincijos teismo jurisdikcijai (*Audiencia Provincial*). Tam tikrais atvejais, priėmus sprendimą dėl apeliacinio skundo, Aukščiausiojo Teismo (*Tribunal Supremo*) Civilinių bylų skyriui galima paduoti kasacinį skundą ir, kai tinkama, išimtinį skundą dėl procedūrinių pažeidimų.

Ispanijoje byloje, susijusiose su santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimu skyrium ir santuokos nutraukimu, priimti sprendimai negali būti laikinai vykdomi, jeigu jie apskundžiami (išskyrus sprendimus, kuriais reglamentuojamos su pagrindiniu bylos dalyku susijusios pareigos ir turtiniai santykiai), tačiau apeliacinis skundas neturi stabdomojo poveikio teismo sprendime nustatytoms priemonėms, kurios yra tiesiogiai vykdytinos, net jeigu tas sprendimas apskundžiamas. Be to, jeigu apeliacinis skundas yra susijęs tik su sprendime nurodytomis priemonėmis, teismo sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo, bus paskelbtas galutiniu net ir jį apskundus.

Bylose dėl gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo, kurias sutuoktiniai pradėjo bendru sutikimu, teismo sprendimas arba sprendimas, kuriuo patvirtinamas gyvenimas skyrium arba nutraukiama santuoka ir besąlygiškai patvirtinamas teisėjui pateiktas tvirtinti taikos sutarties projektas, negali būti skundžiamas, išskyrus prokuratūrą, kuri, jeigu dalyvauja byloje, gali paduoti apeliacinį skundą; tokiu atveju prokuratūra gali paduoti apeliacinį skundą gindama bet kurio nepilnamečio arba neveiksnaus vaiko interesus. Tokiose byloje, kurios pradėdamos pateikus bendrą prašymą, teismo sprendimas, kuriuo atmetamas prašymas nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium arba bet kuri sutuoktinių pasiūlyta priemonė arba jos visos, gali būti skundžiamas. Tokiose byloje sprendimo dėl priemonių apskundimas neturi stabdomojo poveikio jame nustatytų priemonių vykdymui arba kokio nors kitokio poveikio teismo sprendimo, susijusio su gyvenimo skyrium patvirtinimu arba santuokos nutraukimu, privalomajam pobūdžiui.

Kalbant apie laikinas ir preliminaras priemones, kurias teisėjas gali patvirtinti prieš pradėdamas nagrinėti bylą dėl gyvenimo skyrium, santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo arba ją nagrinėdamas, pažymėtina, kad sprendimų, kuriais patvirtinamos tokios priemonės, apskūsti negalima, net jeigu priimti sprendimai nėra galutiniai ir šiame etape neprivalomi. Sprendimai dėl laikinųjų priemonių peržiūrimi ne juos apskundžiant, bet priimant teismo sprendimą, kuriuo užbaigiama byla dėl gyvenimo skyrium, santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo atveju taikytinas teisės aktas yra 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (reglamentas „Briuselis IIa“), kuris galioja visose valstybėse narėse, išskyrus Daniją. Šiuo atžvilgiu Danijai taikoma 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

Jeigu remiantis kitoje valstybėje narėje bylose dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia priimtais teismo sprendimais siekiama tik atnaujinti duomenis valstybės narės civilinės būklės įrašų registre ir jeigu pagal tos valstybės narės teisės aktus tų sprendimų nebegalima apskųsti, šiuo tikslu paprasčiausiai pakanka kiekvienos šalies civilinės metrikacijos įstaigai pateikti prašymą, prie kurio pridedama:

- sprendimo, kuris turėtų atitikti būtinus reikalavimus jo autentiškumui nustatyti pagal jį priėmusios šalies teisę, kopija;
- pažymėjimas, atitinkantis standartinį oficialų pavyzdį, kurį išdavė valstybės narės, kurioje buvo priimtas sprendimas, nacionalinis teismas ar specializuotas teismas arba kompetentinga institucija;
- dokumentas, kuriuo įrodoma, kad atsakovui buvo tinkamai įteikti dokumentai, arba patvirtinama, kad atsakovas sutiko su sprendimu, jeigu sprendimas buvo priimtas už akių.

Jeigu Ispanijoje norima pripažinti kitoje valstybėje narėje, išskyrus Daniją, priimtą sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu, santuokos pripažinimu negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimu, asmens, kurio atžvilgiu teikiamas prašymas dėl sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo, gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjui reikėtų pateikti prašymą dėl pripažinimo, o atitinkamas sprendimas nebūtinai turi turėti privalomąją galią valstybėje narėje, kurioje jis buvo priimtas. Jeigu atsakovas negyvena Ispanijoje, prašymą galima pateikti pagal bet kurią jo gyvenamąją vietą Ispanijoje arba paskutinę gyvenamąją vietą Ispanijoje, arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal pareiškėjo nuolatinę gyvenamąją vietą.

Rašytinį prašymą reikėtų pateikti naudojantis advokato ir prokuroro paslaugomis ir prie jo reikėtų pridėti pirmiau nurodytus dokumentus.

Danijoje priimtų sprendimų pripažinimo tvarka reglamentuojama pagal Ispanijos teisę. Byla pradedama pateikus tiesioginį prašymą asmens, kurio atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismui.

15 | kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymui nepripažinti sprendimo galioja tokia pat tvarka kaip ir prašant pripažinti sprendimą. Jeigu sprendimas buvo pripažintas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003, prieštaravimą galima pateikti tik pranešus apie sprendimą, kuriuo pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas, ir atitinkamam provincijos teismui per įstatyme nustatytą terminą reikia paduoti apeliacinį skundą.

Jeigu byla yra susijusi su Danijoje priimtu sprendimu, prieštaravimas turi būti pateiktas pirmosios instancijos teismui, kuris nagrinėja kitos šalies prašymą dėl sprendimo pripažinimo. Visais atvejais būtina naudotis advokato ir prokuroro paslaugomis, kad jie oficialiai atstovautų nagrinėjant prieštaravimą.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

2012 m. birželio 21 d. įsigaliojus Reglamentui (ES) Nr. 1259/2010 ir vadovaujantis jo 5 ir 8 straipsniais, sutuoktiniai gali pasirinkti, kuri reglamente nurodyta teisė bus taikoma gyvenimo skyrium patvirtinimui arba santuokos nutraukimui. Jeigu sutuoktiniai nepasirenka taikytinos teisės, santuokos nutraukimui ir gyvenimo skyrium patvirtinimui taikoma:

- a) valstybės, kurioje prašymo pateikimo metu yra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu tokios vietos nėra,
- b) valstybės, kurioje buvo paskutinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė, jeigu sutuoktiniai joje gyveno ne trumpiau kaip vienus metus iki prašymo pateikimo ir vienas iš sutuoktinių prašymo pateikimo metu vis dar gyvena toje valstybėje, arba, jeigu tokios vietos nėra,
- c) valstybės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai prašymo pateikimo metu, teisė, arba, jeigu tokios valstybės nėra,
- d) vietos, kurioje yra prašymą gavusio teismo buveinė, teismas.

Pirmiau minėtas teisės aktas taikomas santuokos nutraukimui, tačiau jo sukeliams pasekmėms gali būti taikoma kita teisė:

sutuoktinių turto režimui ir iki 2019 m. sausio 29 d. (kai bus taikomas Reglamentas (ES) 1103/2016) taikoma bendra sutuoktinių asmeninė teisė, kuri galiojo santuokos sudarymo metu (bendra pilietybė) (jeigu susitarime dėl sutuoktinių turto nenustatytas joks

sutuoktinių turto teisinis režimas). Jeigu tokios teisės nėra, taikoma asmeninė teisė (susijusi su sutuoktinių pilietybe) arba bet kurio sutuoktinio įprastos gyvenamosios vietos teisė, kurią abu sutuoktiniai pasirenko iki santuokos sudarytame patvirtintame akte. Jei nėra abiejų minėtų rūšių teisės, taikoma bendros įprastinės gyvenamosios vietos, kurioje iš karto po santuokos apsigyveno sutuoktiniai, teisė. Galiausiai, jei nėra tokios bendros gyvenamosios vietos, papildomas turto režimas nustatomas pagal santuokos sudarymo vietos teisę. Nuo 2019 m. sausio 29 d. bus visapusiškai taikomas Reglamentas (ES) 1103/2016, o tai reiškia, kad, jei nepasirinkta taikytina teisė, galios sutuoktinių turto teisinis režimas, reglamentuojamas pagal: a) valstybės, kurioje buvo pirmoji bendra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta santuokos sudarymo metu, teisę arba, jeigu tokios teisės nėra, b) pagal valstybės, kurios bendrą pilietybę santuokos sudarymo metu turėjo sutuoktiniai, arba, jeigu tokios teisės nėra, c) pagal valstybės, su kuria, atsižvelgiant į visas aplinkybes, abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai santuokos sudarymo metu, teisę. Jeigu sutuoktiniai santuokos sudarymo metu turi daugiau nei vieną bendrą pilietybę, bendros pilietybės teisės kriterijus netaikomas.

Su vaiko globa susiję klausimai reglamentuojami pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją, kurioje nustatyta, kad taikoma sprendimą priimančios institucijos teisė.

Taikant laikinas ir apsaugos priemones, logiškai mąstant, turėtų būti taikoma ta pati teisė, kuri kiekvienoje byloje taikoma gyvenimo skyrium patvirtinimui, santuokos pripažinimui negaliojančia arba santuokos nutraukimui, išskyrus skubias priemones, kurios gali būti priimtose Ispanijoje esančių asmenų ar turto atžvilgiu, net jeigu nėra jokios jurisdikcijos nagrinėti bylą.

Kalbant apie išlaikymą (įskaitant šeimos namų naudojimą ir, kai taikytina, kompensacinį išlaikymą), pažymėtina, kad jei nėra susitarimo dėl taikytinos teisės pasirinkimo, taikoma su išlaikymo kreditoriaus įprastine gyvenamąja vieta susijusi teisė.

Kalbant apie užsienio teisės įrodymų teikimą Ispanijoje, pažymėtina, kad tokiu atveju reikia įrodyti tokios teisės turinį ir galiojimą; Ispanijos teismas gali tai nustatyti bet kuriomis, jo manymu, tinkamomis priemonėmis.

Galiausiai būtina pabrėžti, kad Ispanijoje pradėtos bylos visada nagrinėjamos taikant Ispanijos procesinę teisę, nepaisant santuokos nutraukimui, gyvenimui skyrium ar santuokos pripažinimui taikytinos teisės.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 05/04/2018

Ištuoka - Prancūzija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([fr](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#).

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Galimi keturi santuokos nutraukimo atvejai:

- santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu;
- santuokos nutraukimas sutikus su jos nutraukimo pagrindu arba santuokos nutraukimas gavus sutikimą;
- santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo;
- santuokos nutraukimas dėl sutuoktinio kaltės.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

- Nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu sutuoktiniai gali prašyti, jeigu susitaria dėl santuokos nutraukimo pagrindo ir visų santuokos nutraukimo padarinių. Šiuo atveju jie neturi pranešti santuokos nutraukimo priežasties, tačiau teismui turi pateikti patvirtinti sutarties, kuria nustatomi santuokos nutraukimo padariniai, projektą. Teismas sutarties projektą atsisako patvirtinti tik tuomet, jeigu vaikų arba vieno iš sutuoktinių interesai nėra pakankamai apsaugoti.
- Nutraukti santuoką gavus sutikimą gali prašyti vienas iš sutuoktinių, o kitas sutuoktinis gali su tuo sutikti, arba to gali prašyti abu sutuoktiniai. Kitaip negu nutraukiant santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo pagrindo, tačiau jiems nepavyksta susitarti dėl jo padarinių. Taigi šiuos padarinius turi nustatyti teismas.
- Nutraukti santuoką remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo, gali prašyti vienas iš sutuoktinių, jeigu šaukimo į teismą dėl santuokos nutraukimo įteikimo dieną bendras gyvenimas yra nutrūkęs dvejus metus, – tai reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu ir nori nutraukti santuoką.
- Nutraukti santuoką dėl sutuoktinio kaltės sutuoktinis gali prašyti dėl kito sutuoktinio kaltės, jeigu šis iš esmės arba pakartotinai pažeidė sutuoktinio pareigas ir įsipareigojimus, todėl tolesnis bendras sutuoktinių gyvenimas yra negalimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

- Įsiteisėjus teismo sprendimui dėl santuokos nutraukimo, t. y. tuomet, kai sprendimo nebegalima apskųsti, sutuoktiniai nebeprivalo būti ištikimi, kartu gyventi ir teikti vienas kitam moralinę paramą.
- Abu sutuoktiniai vėl yra laisvi ir gali sudaryti naują santuoką.
- Nutraukus santuoką abu sutuoktiniai praranda teisę pasilikti sutuoktinio pavardę. Tačiau vienas sutuoktinis kito pavardę gali pasilikti šiam sutikus arba teismui leidus, jeigu pagrindžia, kad tai labai svarbu jam pačiam arba vaikams.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

- Nutraukus santuoką panaikinamas sutuoktinių turto teisinis režimas ir prireikus padalijamas turtas.
- Santuokos nutraukimas neturi poveikio turtui, kurį pagal sutuoktinių turto teisinį režimą sutuoktinis įgijo gyvendamas santuokoje, ir padovanotam turimam turtui. Tačiau nutraukus santuoką automatiškai netenkama ir turto, kurį sutuoktinis gauna pagal sutuoktinių turto teisinį režimą, – šio turto netenkama panaikinus sutuoktinių turto teisinį režimą, mirus sutuoktiniui arba išdėsčius paskutinę valią dėl turto palikimo.
- Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sprendimą dėl santuokos nutraukimo lemia tai, kad sutuoktiniai yra susitarę, kaip išspręsti piniginių interesų klausimą. Jeigu santuoka nutraukiama kitaip, sutuoktiniai dėl piniginių interesų klausimo sprendimo gali susitarti prieš priimant sprendimą dėl santuokos nutraukimo, tačiau jie to neprivalo daryti. Šiuo atveju piniginių interesų klausimas išsprendžiamas priėmus sprendimą dėl santuokos nutraukimo.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimas neturi jokio konkretaus poveikio taisyklėms, pagal kurias vykdoma tėvų valdžia, kuri iš esmės lieka patikėta abiem tėvams. Tačiau teismas gali nuspręsti šią valdžią patikėti vienam iš tėvų, jeigu to reikia dėl vaiko interesų.

Ir tėvas, ir motina turi toliau padėti prižiūrėti ir auklėti vaiką. Ši pagalba reiškia, kad vienas iš tėvų kitam tėvui moka išlaikymą, tačiau taip pat gali reikšti, kad tiesiogiai padengiamos visos su vaiku susijusios išlaidos arba jų dalis. Galiausiai pagalba gali būti skirta suteikus naudojimo teisę ir teisę gyventi būste.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

NB. Išlaikymas, kurį vienas sutuoktinis turi mokėti kitam, yra laikinoji priemonė, t. y. jis mokamas tik iki sprendimo nutraukti santuoką priėmimo. Priėmus šį sprendimą vienas sutuoktinis iš kito gali reikalauti tik mokėti buvusio sutuoktinio išlaikymo išmoką arba atlyginti žalą.

- Buvusio sutuoktinio išlaikymo išmokos tikslas – kompensuoti nevienodas sutuoktinių gyvenimo sąlygas, susidariusias nutraukus santuoką. Šios išmokos sumą nustato teismas, atsižvelgdamas į kiekvieno sutuoktinio pajamas ir poreikius. Ji yra nustatyto dydžio ir iš esmės mokama kaip turtas:
 - išmokant pinigų sumą (gali būti nustatytos jos mokėjimo taisyklės) arba
 - skiriant nuosavybės teise priklausančio turto, arba suteikiant laikiną ar nuolatinę naudojimo teisę, teisę gyventi būste arba uzufukto teisę.

Išimties tvarka buvusio sutuoktinio išlaikymo išmoka gali būti nustatyta kaip anuitetas iki gyvos galvos, o pasikeitus sutuoktinių ištekliams arba poreikiams, ji gali būti sumažinta.

- Gali būti įpareigota atlyginti žalą sutuoktiniui, jeigu santuokos nutraukimas jam turi labai rimtų padarinių:
 - jeigu jis yra atsakovas byloje dėl santuokos nutraukimo remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo, nors pats nėra pateikęs jokio prašymo nutraukti santuoką,
 - arba jeigu priimtas sprendimas santuoką nutraukti vien dėl kito sutuoktinio kaltės.

(Žr. skyrelį „Ieškiniai dėl išlaikymo – Prancūzija“.)

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium – tai teismo sprendimu nustatyta separacija, dėl kurios sutuoktiniai nebeprivalo vykdyti kai kurių savo pareigų, kaip antai pareigos gyventi kartu, tačiau santuoka nenutraukiama. Taigi negalima sudaryti naujos santuokos ir išlika materialinės paramos pareiga.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

- Gyvenimo skyrium atvejai ir procesas yra tokie patys kaip ir santuokos nutraukimo.
- Iš esmės sutuoktinis, dėl kurio pateiktas prašymas nustatyti gyvenimą skyrium, gali pareikšti priešiškinį dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium ir atvirkščiai – sutuoktinis, dėl kurio pateiktas prašymas nutraukti santuoką, gali pateikti prašymą nutraukti santuoką arba nustatyti gyvenimą skyrium.
- Jeigu pateiktas prašymas nutraukti santuoką remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo, pareikšti priešiškinį dėl gyvenimo skyrium draudžiama, galima pateikti tik prašymą nutraukti santuoką.

- Jeigu teismas kartu turi nagrinėti prašymą nutraukti santuoką ir prašymą nustatyti gyvenimą skyrium, pirmiausia jis nagrinėja prašymą nutraukti santuoką. Prašymą nustatyti gyvenimą skyrium jis nagrinės tik tuomet, jeigu nepatenkins prašymo nutraukti santuoką. Kai abu prašymai pagrįsti kalte, teismas juos nagrinėja kartu ir, jeigu patenkina, priima sprendimą nutraukti santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimo skyrium padariniai

- Gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai nebeprivalo gyventi kartu, tačiau vis dar privalo teikti moralinę ir materialinę paramą ir būti ištikimi. Jeigu teismo sprendimu nenustatyta kitaip, moteris taip pat pasilieka sutuoktinio pavardę. Taikant materialinės paramos pareigą, sutuoktinis gali būti įpareigojamas mokėti išlaikymą kitam sutuoktiniui, jeigu šis patiria nepriteklių. Išlaikymo suma nustatoma neatsižvelgiant į sutuoktinių kaltę, nebent gyvendamas santuokoje sutuoktinis kreditorius šiurkščiai pažeidė įsipareigojimus. Vietoj išlaikymo mokėjimo gali būti kaupiamas kapitalas, jeigu, atsižvelgiant į sutuoktinio skolininko turta, tai daryti galima.
- Aptariant turto klausimą pažymėtina, kad teismo sprendimu sutuoktinių turto teisinio režimo taikymas nutraukiamas ir šis režimas panaikinamas, kaip ir santuokos nutraukimo atveju. Sutuoktiniams taikomas visiško sutuoktinių turto atskirumo režimas.
- Jeigu vienas sutuoktinis miršta, kito sutuoktinio paveldėjimo teisės nepakinta, jam taikomos teisės aktų nuostatos dėl palikėjų pergyvenusio sutuoktinio. Tačiau jeigu abiejų sutuoktinių bendru sutikimu sutuoktiniai gyvena skyrium, jie į sutartį gali įtraukti nuostatą, kad paveldėjimo teisių atsisako.

Gyvenimo skyrium pakeičimas santuokos nutraukimu

Vieno sutuoktinio prašymu teismo sprendimas dėl gyvenimo skyrium automatiškai tampa sprendimu nutraukti santuoką, kai sutuoktiniai skyrium gyveno dvejus metus. Tuomet teismas priima sprendimą nutraukti santuoką ir nusprendžia dėl santuokos nutraukimo padarinių. Gyvenimo skyrium priežastis tampa santuokos nutraukimo priežastimi. Kaltės priskyrimo negalima pakeisti.

Visais gyvenimo skyrium atvejais abiejų sutuoktinių prašymu gyvenimas skyrium gali būti pakeistas santuokos nutraukimu abiejų sutuoktinių bendru sutikimu. Tačiau gyvenimas skyrium, dėl kurio sprendimas priimtas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, gali būti pakeistas tik santuokos nutraukimu abiejų sutuoktinių bendru sutikimu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoką pripažinus negaliojančia (tai turi būti padaryta teismo sprendimu), atgaline data panaikinami visi santuokos padariniai, lyg ji niekada nebūtų sudaryta.

Santuokos pripažinimas negaliojančia skiriasi nuo santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium, kurių padariniai pasireiškia tik ateityje.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos skiriasi: vienokios yra santykinio santuokos negaliojimo atveju (kai remiamasi sutikimo sudaryti santuoką trūkumu arba tuo, kad asmenys, turėję leisti sudaryti santuoką, leidimo nedavė), kitokios – absoliutaus santuokos negaliojimo atveju (kai baudžiama už tai, kad nebuvo laikomasi viešosios tvarkos sąlygos).

Santykinio santuokos negaliojimo atvejai

Jų yra trys:

- padaryta klaida dėl asmens arba pagrindinių asmens savybių;
- patirta prievarta;
- asmenys, kurie privalo duoti leidimą, jo nedavė.

Prašymą pripažinti santuoką negaliojančia gali pateikti tik kai kurie asmenys, kurių sąrašas yra baigtinis: sutuoktinis, kurio sutikimas sudaryti santuoką turėjo trūkumą arba kuris, sudarydamas santuoką, buvo teisiškai neveiksnus, asmenys, kurie turėjo duoti sutikimą sudaryti santuoką, arba prokuroras.

Prašymą pripažinti santuoką negaliojančia galima priimti tik penkerius metus nuo santuokos sudarymo dienos, nuo dienos, kurią sutuoktinis įgijo visišką laisvę, arba nuo dienos, kurią jis sužinojo apie savo padarytą klaidą.

Absoliutaus santuokos negaliojimo atvejai

Jie yra tokie: neduotas joks sutikimas, nepilnametystė, bigamija, kraujomaiša, vieno sutuoktinio nedalyvavimas sudarant santuoką, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno nekompetencija ir slaptumas.

Prašymą per trisdešimt metų gali pateikti bet kuris imtis veiksmų suinteresuotas asmuo arba prokuroras.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Teisiniai padariniai yra vienodi tiek santykinio, tiek absoliutaus santuokos negaliojimo atveju.

- Santuokos padariniai tiek asmenims, tiek turtui išnyksta, nes santuoka laikoma niekada nebuvo sudaryta. Pavyzdžiui, jeigu vienas sutuoktinis miršta, kitas sutuoktinis, santuoką pripažinus negaliojančia, netenka visų paveldėjimo teisių.

Tačiau šis principas gali būti taikomas ne taip griežtai, jeigu vienas sutuoktinis arba jie abu sudarydami santuoką buvo sąžiningi. Šiuo atveju fiktyvi santuoka negalioja, tačiau ji laikoma nutraukta paprastai. Todėl visi iki teismo sprendimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia buvę padariniai – civilinio pobūdžio, padariniai asmenims arba turtui – išlieka.

- Tėvų santuokos pripažinimas negaliojančia vaikams teisiųjų padarinių neturi, jų padėtis reglamentuojama kaip ir santuokos nutraukimo atveju.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuokos nutraukimas ir jo padariniai būtinai nustatomi teismo sprendimu.

Tačiau vykstant santuokos nutraukimo procesui, išskyrus santuokos nutraukimą abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, teismas privalo imtis taikinimo veiksmų. Jis gali pasiūlyti tarpininkavimą. Tarpininkauti pavedama fiziniam asmeniui arba organizacijai, siekiant išklausti šalis, palyginti jų požiūrius ir padėti joms išspręsti ginčą.

Pasibaigus tarpininkavimo procedūrai šalys, kurioms pavyko susitarti, savo susitarimą gali pateikti tvirtinti teismui.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kur reikia pateikti prašymą?

- Prašymas nutraukti santuoką arba nustatyti gyvenimą skyrium

Šį prašymą advokatas pateikia pirmosios instancijos teismo kanceliarijai.

Teismas, kuriam priklauso teritorinė jurisdikcija, yra:

- šeimos gyvenamosios vietos teismas;
- jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai ir tėvų valdžią vykdo kartu, – sutuoktinio, su kuriuo gyvena nepilnamečiai vaikai, gyvenamosios vietos teismas;
- jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai ir tėvų valdžią vykdo tik vienas iš jų, – šio sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas;
- kitais atvejais – sutuoktinio, kuris nesiėmė iniciatyvos pateikti prašymą, gyvenamosios vietos teismas;
- jeigu prašymą pateikia abu sutuoktiniai, jurisdikciją turi vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos teismas, kurį pasirenka sutuoktiniai.
- Prašymas santuoką pripažinti negaliojančia

Prašymas santuoką pripažinti negaliojančia pateikiamas atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismui. Jis reiškia, kad teismo antstolis įteikia šaukimą į teismą.

Dokumentai, kuriuos reikia pateikti

- Prašymas nutraukti santuoką arba nustatyti gyvenimą skyrium

Visais santuokos nutraukimo atvejais sutuoktiniai turi pateikti visą informaciją, būtiną jų tapatybei nustatyti, pranešti savo sveikatos draudimo kasą ir pateikti informaciją apie tarnybas ir įstaigas, kurios jiems moka pašalpas ar pensijas arba teikia bet kokią kitą pagalbą.

Jeigu teismo prašoma priteisti buvusio sutuoktinio išlaikymo išmoką, sutuoktiniai turi pateikti priesaikos deklaraciją, kuria patvirtina, kad jų pajamos, ištekliai, turtas ir gyvenimo sąlygos nurodyti tiksliai.

Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, prašyme nereikia nurodyti santuokos nutraukimo pagrindų, tačiau kaip prašymo priedas turi būti pateikta sutuoktinių ir jų advokato (-ų) sutartis su data ir parašais, kuria visiškai nustatomi santuokos nutraukimo padariniai ir į kurią prireikus įtraukiama sutuoktinių turto teisinio režimo panaikinimo ataskaita.

Kitais atvejais prašyme nenurodomas nei teisinis pagrindas, nei santuokos nutraukimo pagrindai, tačiau prireikus į jį turi būti įtraukti prašymai taikyti laikinąsias priemones.

- Prašymas pripažinti santuoką negaliojančia

Nereikalaujama jokių atskirų dokumentų.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Visą teisinę pagalbą arba jos dalį galima gauti, jeigu pagalba teiktina atsižvelgiant į atitinkamo asmens turimus išteklius (žr. skyrelį „Teisinė pagalba – Prancūzija“).

13 Ar galima apskūsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Šiuos sprendimus galima apskūsti įprasta tvarka.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Priimti teismo sprendimai dėl santuokos nutraukimo pripažstami automatiškai, nevykdant jokios atskiros procedūros.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Siekiant užginčyti šį sprendimą, pirmosios instancijos teismui galima pareikšti ieškinį dėl sprendimo netaikymo. Priėmus sprendimą dėl netaikymo, kita šalis vėliau negali pareikšti ieškinio dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu (t. y. ieškinio, kuriuo siekiama kitos valstybės sprendimą paskelbti vykdytinu Prancūzijoje) (ir atvirkščiai – tokio ieškinio atmetimas reiškia, kad sprendimas pripažintas vykdytinu).

Vykdomas toks pat procesas kaip ir pareiškus ieškinį dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Taikant 2010 m. gruodžio 20 d. Reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, nuostatas, santuokos nutraukimui arba gyvenimui skyrium taikytiną teisę pasirenka sutuoktiniai.

Jeigu jie jos nepasirenka, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikoma:

- gyvenamosios vietos, kuri kreipimosi į teismą metu buvo įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu tokios teisės nėra,
- paskutinės bendros įprastinės sutuoktinių gyvenamosios vietos teisė, jeigu įgyvendintos dvi sąlygos: iš šios gyvenamosios vietos sutuoktiniai neišsikėlė likus daugiau kaip metams iki kreipimosi į teismą ir kreipimosi į teismą metu vienas iš sutuoktinių dar gyvena šioje valstybėje; arba, jeigu tokios teisės nėra,
- valstybės, kurios piliečiai kreipimosi į teismą metu yra abu sutuoktiniai, teisė arba, jeigu tokios teisės nėra,
- teismo vietos valstybės teisė.

Tačiau jeigu prašoma gyvenimą skyrium pakeisti santuokos nutraukimu, santuokos nutraukimui taikoma ta teisė, kuri buvo taikoma gyvenimui skyrium, nebent sutuoktiniai pasirenka kitaip.

Susiję saitai

 [Teisingumo ministerijos svetainė](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 30/11/2018

Ištuoka - Kroatija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Kad teismas priimtų sprendimą dėl santuokos nutraukimo, įgaliotas asmuo arba asmenys turi pradėti tinkamą teisminį santuokos nutraukimo procesą (civilinį arba ne ginčo tvarka) (*locus standi*), kaip numatyta Šeimos proceso įstatymo (kroat. *Obiteljski zakon*) (

Narodne Novine (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 103/15, toliau – ObZ 2015) 50, 369 ir 453 straipsnių nuostatomis. Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką, prie prašymo nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu turi būti pridėti reikiami priedai (privalomo konsultavimo ataskaita ir bendros tėvų valdžios planas – ObZ 2015 55 straipsnis, taikomas kartu su 456 straipsniu). Panašios reglamentavimo nuostatos taikomos, kai sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką ir prašymą nutraukti santuoką pateikia tik vienas sutuoktinis (privalomo konsultavimo ataskaita ir dalyvavimo pirmajame sutuoktinių taikinimo posėdyje įrodymas – ObZ 2015 57 straipsnis, taikomas kartu su 379 straipsniu).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Būtinios santuokos nutraukimo sąlygos reglamentuojamos ObZ 2015 51 straipsnio nuostatomis. Pagal minėtąsias teisės nuostatas teismas nutraukia santuoką: 1. jeigu sutuoktiniai yra sudarę susitarimą dėl santuokos nutraukimo; 2. jeigu nustatyta, kad sutuoktinių šeimos santykiai nutrūko aiškiai ir visam laikui, arba 3. jeigu nuo „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ praėjo vieni metai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinkti pavardę),

Vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių padarinių yra asmeninių sutuoktinių teisių ir pareigų nutrūkimas (ObZ 2015 30–33 straipsniai). Šeimos proceso įstatyme tiesiogiai nustatyta, kad santuokai nutrūkus (santuoką pripažinus negaliojančia arba ją nutraukus), kiekvienas iš buvusių sutuoktinių gali pasilikti santuokos nutrūkimo momentu turėtą pavardę (ObZ 2015 48 straipsnis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Iki sutuoktinių turto teisinio režimo panaikinimo (bendru sutarimu arba teismine tvarka ne ginčo proceso metu) dažniausiai kylanti problema yra teisių ir daiktų, sudarančių sutuoktinių turtą, atskyrimas nuo teisių ir daiktų, kurie yra vieno ar kito sutuoktinio asmeninis turtas (trijų turto rinkinių išskyrimas). Šie klausimai turi būti išspręsti pradėjus civilinį procesą pagal atitinkamas ObZ nuostatas (ObZ 2015 34–39 ir 43–46 straipsniai), jeigu sutuoktiniams nepavyko susitarti dėl tarpusavio santykių, susijusių su turto padalijimu (vedybų sutartis – ObZ 2015 40–42 straipsnis), alternatyvai taikant Nuosavybės ir kitų daiktinių teisių įstatymą, Civilinių prievolių įstatymą, Žemės registracijos įstatymą, Įmonių įstatymą, Vykdomo įstatymą ir Civilinio proceso įstatymą (ObZ 2015 38, 45 ir 346 straipsniai).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nepilnamečiams vaikams aktualūs santuokos nutrūkimo teisiniai padariniai apima keletą svarbių klausimų: su kuriuo iš tėvų vaikas gyvens po santuokos nutrūkimo, kokia bus nustatyta bendravimo su kitu iš tėvų tvarka, koks bus vaiko išlaikymas, kaip bus organizuojamos likusios vaiko priežiūros sritys (atstovavimas vaikui, teisinių veiksmų atlikimas, vaiko turto valdymas ir disponavimas juo, vaiko ugdymas, sveikata ir kt.). Sutuoktiniai gali pasiekti susitarimą dėl šių teisinių santuokos nutraukimo padarinių (sudaryti susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros) ir atitinkamai pasirinkti paprastesnį ir greitesnį neteisminį santuokos nutraukimo procesą. (ObZ 2015 52, 54–55, 106, 453–460 straipsniai). Jeigu sutuoktiniai nepateikia susitarimo dėl bendros vaiko priežiūros, kuriame būtų susitarta dėl atitinkamų teisinių santuokos nutraukimo padarinių, sprendimą šiais klausimais savo iniciatyva priima teismas per teisminį procesą, pradėtą prašymu nutraukti santuoką (ObZ 2015 53–54, 56–57 ir 413 straipsniai). Nepaisant to, įmanoma, kad teismo santuokos nutraukimo proceso metu tėvai pasieks susitarimą dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių. Tokiu atveju teismas sprendimą priima remdamasis tėvų susitarimu, jeigu jis mano, kad šis susitarimas atitinka vaiko interesus (ObZ 2015 104/3 straipsnis, taikomas kartu su 420 straipsniu).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Šeimos proceso įstatyme numatyta sutuoktinio galimybė prašyti išlaikymo iki santuokos nutraukimo teismo nagrinėjimo pabaigos. Jeigu santuokos nutraukimo teismo nagrinėjimo metu nebuvo pateiktas prašymas skirti išlaikymą, buvęs sutuoktinis per šešis mėnesius nuo galutinio santuokos nutrūkimo gali pateikti ieškinį, prašydamas skirti išlaikymą, jeigu santuokos nutraukimo teismo nagrinėjimo užbaigimo metu buvo sąlygos skirti išlaikymą ir šios sąlygos nebuvo išnykusios visą laiką iki išlaikymo prievolės teismo nagrinėjimo pabaigos (ObZ 2015 295–301, 423–432 straipsniai). Išlaikymo teisinės sąlygos – ieškovas neturi pakankamai lėšų pragyventi ir negali jų gauti iš savo turto, negali dirbti ar rasti darbo, jeigu išlaikymą mokantis sutuoktinis turi pakankamai lėšų ir galimybių šį įpareigojimą įvykdyti (ObZ 2015 295 straipsnis). Išlaikymas skiriamas terminuotam laikotarpiui. ObZ 2015 298 straipsnio nuostatose teigiama, kad sutuoktiniui išlaikymas gali būti mokamas daugiausia metus, priklausomai nuo santuokos trukmės ir ieškovo galimybės numatomoje ateityje kitu būdu gauti pakankamai lėšų pragyventi. ObZ 2015 taip pat numatyti išlaikymo mokėjimo būdai. Pagal ObZ 2015 296 straipsnio nuostatas išlaikymas skiriamas kaip reguliari iš anksto mokama mėnesinė suma. Tačiau teismas vieno ar abiejų sutuoktinių prašymu, priklausomai nuo bylos aplinkybių, gali skirti vienkartinę išmoką. Pagal ObZ 2015 302 straipsnio nuostatas sutuoktiniai santuokos nutraukimo atveju gali sudaryti išlaikymo susitarimą (ObZ 2015 302, 470–473 straipsniai).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). „Santuokinės sąjungos nutrūkimas“ įvyksta, jeigu sutuoktiniai nutraukia visus paprastai būdingus bendro gyvenimo faktinius santykius, t. y. jie nebenori gyventi kaip sutuoktiniai, dalytis ypatingu santuokinio gyvenimo turiniu ir jį realizuoti. Santuokinės sąjungos nutrūkimas turi prasmę santuokos teisės srityje, nes pagal ObZ 2015 51 straipsnį vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių pagrindų yra tai, kad nuo santuokinės sąjungos nutrūkimo praėjo vieni metai. Santuokinės sąjungos nutrūkimas taip pat turi konkrečią reikšmę nustatant sutuoktinių turtinius santykius, nes pagal ObZ 2015 36 straipsnį turtas, kurį sutuoktiniai įgijo savo darbu santuokinės sąjungos laikotarpiu (o ne santuokos laikotarpiu) arba kuris kyla iš šio turto, laikomas sutuoktinių turtu.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). Šeimos proceso įstatyme nenumatytos „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ sąlygos, nes santuokinė sąjunga yra teisinis standartas ir reiškia santuokinio gyvenimo turinį. Santuokinė sąjunga nutrūksta, jeigu sutuoktiniai nutraukia visus paprastai santuokiniam gyvenimui būdingus tarpusavio santykius, t. y. jie nebenori gyventi kaip susituokusi pora ir realizuoti ypatingo santuokinio gyvenimo turinio (pvz., jie nustoja bendrauti ir kt.). Santuokinės sąjungos nutrūkimas praktiškai labiausiai matomas, kai vienas iš sutuoktinių išvyksta iš bendrų namų ir palieka kitą sutuoktinį.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). „Santuokinės sąjungos nutrūkimas“ turi prasmę santuokos teisės srityje, nes pagal ObZ 2015 51 straipsnį vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių pagrindų yra tai, kad nuo santuokinės sąjungos nutrūkimo praėjo daugiau negu vieni metai. Santuokinės sąjungos nutrūkimas taip pat turi konkrečią reikšmę apibrėžiant sutuoktinių turtinius santykius, nes pagal ObZ 2015 36 straipsnį turtas, kurį sutuoktiniai įgijo savo darbu santuokinės sąjungos laikotarpiu (o ne santuokos laikotarpiu) arba kuris kyla iš šio turto, laikomas sutuoktinių turtu. Tokių teisės aktų logika – santuokinė sąjunga nebūtinai turi tiksliai sutapti su santuokos trukme, ypač kai santuoka baigiasi santuokos nutraukimu. Paprastai santuokinė sąjunga nutrūksta dar neprasidėjus santuokos nutraukimo procesui. Todėl santuokos nutraukimo procesas gali vykti po „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ ir paprastai taip jis ir vyksta (ypač jeigu per procesą buvo naudojamos teisinių gynimo priemonėmis).

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

„Santuokos pripažinimas negaliojančia“ (kroat. *poništaj braka*) yra vienas iš santuokos nutrūkimo pagrindų (ObZ 2015 47 straipsnis) ir yra vienas iš trijų santuokinių ginčų, reglamentuojamų Kroatijos teisės sistemoje (Obz 2015 369 straipsnis). „Santuokos pripažinimas negaliojančia“ yra šeimos teisės sankcija, taikoma santuokai, kuri buvo sudaryta nesilaikant nuostatų, kuriomis reglamentuojamas santuokos galiojimas (ObZ 2015 25–29 straipsniai), santuoka negaliojančia pripažįstama teismo procese, kuris pradedamas ieškiniu (ObZ 2015 369 straipsnis). Jeigu santuoka negalioja, taikomos „santuokos pripažinimo negaliojančia“ nuostatos (ObZ 2015 29, 49, 369–378 straipsniai).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka, sudaryta nesilaikant ObZ 2015 25–28 straipsnių nuostatų (santuoką sudarė nepakankamo amžiaus asmenys, asmenys, negebantys įvertinti savo veiksmų pasekmių, asmenys, kuriems atimtas veiksnumas nurodyti savo asmeninę padėtį, asmenys, kurie yra kraujo giminaičiai, asmenys, kurie yra įvaikinti, arba jeigu nėra nutrūkusi ankstesnė nuotakos arba jaunikio santuoka arba stabili partnerystė), negalioja ir jai taikomos „santuokos pripažinimo negaliojančia“ nuostatos (ObZ 2015 29 straipsnis).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Teisiniai „santuokos pripažinimo negaliojančia padariniai“ reglamentuojami taip pat kaip ir santuokos nutraukimo atveju (žr. atsakymą į klausimą Nr. 3).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Kroatijos teisės sistemoje santuokos nutraukimas reglamentuojamas kaip teismo procesas ir nėra galimybės taikyti neteisminį santuokos nutraukimo procesą. Nepaisant to, vienas iš pagrindinių šeimos teisės principų, kuris yra itin svarbus santuokos nutraukimo proceso atveju, yra šeimos santykių išsprendimo tarpusavio sutarimu principas, kuriuo skatinama šeimos santykius spręsti tarpusavio sutarimu ir pabrėžiama, kad tai yra visų įstaigų, teikiančių specialistų pagalbą šeimai ar sprendžiančių dėl

šeimos santykių, užduotis (ObZ 2015 9 straipsnis). Todėl šeimos teisėje numatyti dviejų rūšių neteisminiai procesai, kurių tikslas, be kita ko – tarpusavio sutarimu išspręsti su santuokos nutraukimu susijusius klausimus: privalomas konsultavimas (ObZ 2015 321–330 straipsniai) ir sutuoktinių taikinimas (ObZ 2015 331–344 straipsniai). Privalomą konsultavimą vykdo Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupė, tai yra tam tikra paramos šeimos nariams forma (pvz., sutuoktiniams, ketinantiems pradėti santuokos nutraukimo procesą ir turintiems bendrą nepilnametį vaiką), kuria padedama bendru sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių, ypatingą dėmesį skiriant šeimos santykių, kuriuose dalyvauja vaikas, apsaugai (pvz., parengiamas bendros vaiko priežiūros planas – susitarimas dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių, kuriame turi būti išsamiai nurodyta: vaiko gyvenamoji vieta ir adresas, laikas, kurį vaikas praleis su kiekvienu iš tėvų, kaip bus keičiamasi informacija dėl sutikimo priimant svarbius sprendimus, kaip bus keičiamasi svarbia informacija apie vaiką, kokią išlaikymo sumą privalės mokėti tas iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, kaip bus sprendžiami ateityje kilsiantys klausimai), ir nuspręsti dėl teisinių padarinių, kurie kiltų nepasiekus susitarimo ir pradėjus teismo procesą, kuriuo būtų sprendžiama dėl vaiko asmeninių teisių. Sutuoktinių taikinimas yra procesas, kuriame šalys bando bendru sutarimu išspręsti šeimos ginčus, padedant vienam ar keliems sutuoktinių taikintojams. Pagrindinis proceso tikslas – sudaryti bendros vaiko priežiūros planą ir kitus su vaiku susijusius susitarimus, taip pat išspręsti visus kitus materialinio ir nematerialinio pobūdžio klausimus.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Sutuoktiniai, neturintys bendro nepilnamečio vaiko, gali pradėti teisinį procesą vienam sutuoktiniui pateikus prašymą nutraukti santuoką arba abiem sutuoktiniams pateikus prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (ObZ 2015 50 straipsnis). Abiem šiais atvejais neteisminis privalomo konsultavimo procesas (Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupės teikiama tam tikros formos ekspertų pagalba šeimos nariams tarpusavio sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių) nevykdomas (ObZ 2015 321–322 straipsniai) ir sutuoktiniai iš karto pradeda (teisminį arba neteisminį) santuokos nutraukimo procesą, kuris yra gana lengvas ir greitas. Tokios pačios nuostatos atitinkamai taikomos teisminiam santuokos pripažinimo negaliojančia procesui, kai sutuoktiniai neturi bendro nepilnamečio vaiko.

Sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką, gali pradėti teisinį procesą vienam sutuoktiniui pateikus ieškinį arba abiem sutuoktiniams pateikus prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (ObZ 2015 50 straipsnis). Tačiau prieš pradėdami santuokos nutraukimo procesą (ieškiniu arba pateikdami prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu), jeigu turi bendrą nepilnametį vaiką, sutuoktiniai privalo dalyvauti neteisminiame privalomo konsultavimo procese (tai yra tam tikra Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupės teikiama ekspertų pagalba šeimos nariams tarpusavio sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių) (ObZ 2015 321–322 straipsniai). Tokių procesų tikslas – suteikti sutuoktiniams specialistų pagalbą, t. y. padėti jiems parengti susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros – susitarimą dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių, kuriame turi būti išsamiai nurodyta: vaiko gyvenamoji vieta ir adresas, laikas, kurį vaikas praleis su kiekvienu iš tėvų, kaip bus keičiamasi informacija dėl sutikimo priimant svarbius sprendimus, kaip bus keičiamasi svarbia informacija apie vaiką, kokią išlaikymo sumą privalės mokėti tas iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, kaip bus sprendžiami ateityje kilsiantys klausimai). Susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros tėvai gali parengti per privalomo konsultavimo procesą, tačiau jie gali šį susitarimą parengti ir savarankiškai arba per sutuoktinių taikinimo procesą (neteisminį procesą, kuriame šalys bando bendru sutarimu išspręsti šeimos santykių ginčus padedant vienam ar keliems sutuoktinių taikintojams – ObZ 2015 331 straipsnis). Sudarydami susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros, sutuoktiniai gali pradėti paprastesnį ir greitesnį neteisminį santuokos nutraukimo procesą, kuris pradedamas pateikiant prašymą (Obz 2015 52, 54–55, 106, 453–460 straipsniai). Bendrą nepilnametį vaiką turintys sutuoktiniai kartu su prašymu nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu privalo pateikti ObZ 2015 324 straipsnyje nurodytą privalomo konsultavimo ataskaitą ir susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros, kaip nurodyta ObZ 2015 106 straipsnyje (ObZ 2015 456 straipsnis).

Jeigu sutuoktiniai nesudaro susitarimo dėl bendros vaiko priežiūros, kuriame būtų susitarta dėl minėtų teisinių santuokos nutraukimo padarinių, sprendimą šiais klausimais *ex officio* priima teismas per teisminį procesą, pradėtą prašymu nutraukti santuoką (ObZ 2015 53–54, 56–57 ir 413 straipsniai). Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką, jie kartu su prašymu nutraukti santuoką privalo pateikti ObZ 2015 324 straipsnyje nurodytą privalomo konsultavimo ataskaitą ir įrodymą, kad dalyvavo pirmame sutuoktinių taikinimo posėdyje (ObZ 2015 379 straipsnis).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Kroatijoje teisinė pagalba ir galimybė būti atleistam nuo mokėjimo už teismo procesą ir nuo teismo rinkliavų mokėjimo reglamentuojama Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (kroat. *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 143/2013, toliau – ZBPP). Asmenys gali būti pripažinti tinkamais pirminei teisei pagalbai gauti visuose procesuose, įskaitant šeimos ginčus ir kitus šeimos teisės procesus, jeigu jie atitinka teisinius reikalavimus (ZBPP 9–11 straipsniai). Asmenys gali būti pripažinti tinkamais antrinei teisei pagalbai gauti šeimos teisės procesuose ir kituose teisės aktuose nustatytuose procesuose, jeigu jie atitinka teisinius reikalavimus (ZBPP 12–25 straipsniai). Sprendimo dėl atleidimo

nuo mokėjimo už konkrečių rūšių teismo procesus, įskaitant šeimos teisės procesus, priėmimo klausimas reglamentuojamas ZBPP 13 straipsnio 3 dalies nuostatomis. Sprendimo dėl atleidimo nuo teismo rinkliavų mokėjimo visuose teismo procesuose, įskaitant šeimos teisės procesus, priėmimo klausimas reglamentuojamas ZBPP 13 straipsnio 4 dalies nuostatomis. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nuostatomis: a) kuriomis reglamentuojamas antrinės teisinės pagalbos teikimas nenustačius atitinkamo asmens finansinės padėties (ZBPP 15 straipsnis), b) kuriomis reglamentuojamas antrinės teisinės pagalbos gavimo procesas (ZBPP 16–18 straipsniai), c) kuriomis reglamentuojama antrinės teisinės pagalbos teikimo apimtis (ZBPP 19 straipsnis), d) kuriomis reglamentuojami procesiniai klausimai ir kiti klausimai, svarbūs nemokamai teisinei pagalbai gauti (ZBPP 20–25 straipsniai). Kartu atkreipiamas dėmesys į Teismo rinkliavų įstatymo 6 straipsnį (kroat. *Zakon o sudskim pristojbama*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 74/95, 57/96, 137/02, (26/03), 125/11, 112/12, 157/13, 110/15) – jame nurodytos šalys, kurios visada yra atleistos nuo teismo rinkliavų mokėjimo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Teismo sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu arba santuokos pripažinimu negaliojančia, įmanoma apskųsti apeliacine tvarka. Proceso metu šią teisę turi abi šalys. Apeliacinio skundo pateikimas šeimos ginčiuose Šeimos proceso įstatyme tiesiogiai neregamentuojamas, tačiau 346 straipsnio nuostatose numatytas alternatyvus Civilinio proceso įstatymo (kroat. *Zakon o parničnom postupku*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 ir 89/14; toliau – ZPP) nuostatų taikymas.

ZPP 348 straipsnyje reglamentuojamas nutarties apskundimas apeliacine tvarka, o 378 straipsnyje reglamentuojamas sprendimo apskundimas apeliacine tvarka. Kalbant apie teisių gynimo priemones, ObZ 2015 numatyta, kad šeimos ginčiuose priimtos antrosios instancijos teismo nutartys neperžiūrimos (ObZ 2015 373 straipsnis).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (reglamentas „Briuselis IIa“) 21 straipsnį valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų (21 straipsnio 1 dalis), tačiau pagal 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuota šalis gali paduoti prašymą dėl teismo sprendimo pripažinimo ar nepripažinimo. Tuo atveju prašymai dėl pripažinimo ar nepripažinimo priklauso atitinkamo teismo, nurodyto sąraše, kurį kiekviena valstybė narė perdavė Komisijai pagal 68 straipsnį Reglamento „Briuselis IIa“ 37 straipsnyje nurodyta forma, teritorinei jurisdikcijai. Be to, pažymėtina, kad, nedarant poveikio Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymui, valstybės narės civilinės būklės įrašams atnaujinti pagal kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia, papildomai neapskųstą apeliacine tvarka pagal tos valstybės teisę, speciali procedūra nereikalinga.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymai dėl pripažinimo ar nepripažinimo (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis) priklauso atitinkamo sąraše nurodyto teismo teritorinei jurisdikcijai, kaip nurodyta atsakyme į klausimą Nr. 14. Šiuo atveju taikoma procedūra, nurodyta Reglamento „Briuselis IIa“ III skyriaus 2 skirsnyje.

Teisių gynimo priemonė, t. y. Reglamento „Briuselis IIa“ 33 straipsnyje nurodytas apeliacinis skundas, pateikiama antrosios instancijos (apskrities) teismui per sprendimą priėmusį pirmosios instancijos teismą (teritorinės jurisdikcijos teismą, nurodytą minėtame sąraše).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimui taikytina teisė yra šalies, kurios piliečiai sutuoktiniai yra ieškinio pateikimo metu, teisė.

Jeigu ieškinio pateikimo metu sutuoktiniai yra skirtingų šalių piliečiai, taikomi visų šalių, kurių piliečiai yra sutuoktiniai, įstatymai, įstatymo dėl su tam tikrais santykiais susijusių teisės kolizijų su kitų šalių reglamentavimo nuostatomis panaikinimo (kroat. *Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 53/91, 88/01) 35 straipsnio 2 dalis. Jeigu pagal šalių, kurių piliečiai yra sutuoktiniai, teisės aktus santuoka negali būti nutraukta, santuokos nutraukimui taikoma Kroatijos teisė, jeigu ieškinio pateikimo metu vienas iš sutuoktinių nuolat gyveno Kroatijoje.

Jeigu vienas iš sutuoktinių yra Kroatijos pilietis, neturintis Kroatijoje nuolatinės gyvenamosios vietos, o santuoka negali būti nutraukta pagal teisės aktą, nurodytą Įstatymo dėl su tam tikrais santykiais susijusių teisės kolizijų su kitų šalių reglamentavimo nuostatomis panaikinimo 35 straipsnio 2 dalyje, taikoma Kroatijos teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisinio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 23/08/2018

Ištuoka - Italija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [it](#).

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Įstatyme nustatyti teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai (žr. 2 klausimą). Priimdamas sprendimą teismas privalo patikrinti, ar tenkinami teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai.

Tokį patikrinimą teismas privalo atlikti net ir tuo atveju, kai abu sutuoktiniai pateikia bendrą prašymą nutraukti santuoką. Sutuoktinių sutikimas pats savaime nėra laikomas pagrindu nutraukti santuoką, todėl Italijoje iš tikrųjų nėra tokio dalyko, kaip santuokos nutraukimas bendru sutikimu: prieš nutraukdamas santuoką, teismas visada privalo nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas prašymas.

Teismas nutrauks pagal Civilinį kodeksą sudarytą santuoką arba atleis sutuoktinius nuo santuokos civilinių pasekmių, jeigu jie susituokė bažnyčioje ir santuoka buvo tinkamai užregistruota gimimų, santuokų ir mirčių registre. Byloje dalyvauja prokuroras.

Šaltiniai: 1970 m. gruodžio 1 d. įstatymas Nr. 898 su pakeitimais, padarytais 1978 m. rugpjūčio 1 d. įstatymu Nr. 436 ir 1987 m. kovo 6 d. įstatymu Nr. 74.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Kiekvienas sutuoktinis gali pateikti prašymą nutraukti santuoką šiais pagrindais:

1) kai sudarius santuoką kitas sutuoktinis teismo pripažįstamas kaltu padaręs kokį nors konkretų sunkų nusikaltimą, nepaisant to, ar jis padarytas iki santuokos sudarymo, ar vėliau, t. y.:

nuteisiamas laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausme arba didesne nei 15 metų laisvės atėmimo bausme, kuri, be kita ko, gali būti nustatoma sudėjus bausmes, už tyčinį nusikaltimą, išskyrus politinius nusikaltimus ar nusikaltimus, „padarytus konkrečiais moraliniais arba socialiniais motyvais“ (it. *motivi di particolare valore morale e sociale*);

nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už kraujomaišą (Baudžiamojo kodekso 564 straipsnis) arba seksualinius nusikaltimus pagal 609 *bis* (seksualinė prievarta), 609 *quater*, 609 *quinqüies* arba 609 *octies* straipsnį (kurie buvo įterpti 1996 m. įstatymu Nr. 66);

nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už sūnaus arba dukters nužudymą arba pasikėsinimą nužudyti sutuoktinį, sūnų arba dukrą;

nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, kai asmuo pripažįstamas kaltu pagal du arba daugiau kaltinimus padaręs sunkų kūno sužalojimą, dėl pareigos išlaikyti šeimą nesilaikymo, prievartos šeimoje arba nepilnamečių tvirkavimo, neveiksnaus asmens apgavystės, išskyrus atvejus, kai nutraukti santuoką prašantis sutuoktinis buvo apkaltintas bendrininkavimu arba kai pora vėl pradėjo gyventi kartu;

2) tais atvejais, kai:

kitas sutuoktinis buvo išteisintas dėl 1 dalies b ir c punktuose nurodytų kraujomaišos arba seksualinės prievartos nusikaltimų, jei teismas nustato, kad atsakovas neįstengs išlaikyti arba atkurti bendro šeimos gyvenimo;

pora teisėtai gyveno skyrium (bendru sutikimu arba vienos iš šalies prašymu) ne trumpiau kaip trejus metus nuo to laiko, kai kreipėsi į teismą dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo;

baudžiamoji byla dėl 1 dalies b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų buvo nutraukta, nes suėjo nusikaltimo senaties terminas, tačiau santuokos nutraukimo bylą nagrinėjantis teismas nustato, kad už pačius nusikaltimus vis dar reikia bausti;

baudžiamoji byla, susijusi su kraujomaiša, buvo išnagrinėta priėmus sprendimą, kuriame buvo nustatyta, kad už nusikaltimą nereikia bausti, nes jis nesukėlė viešo skandalo;

dėl kito sutuoktinio, kuris yra užsienietis, užsienyje priimtas sprendimas pripažinti santuoką negaliojančia arba ją nutraukti arba šis sutuoktinis užsienyje sudarė naują santuoką;

santuoka nebuvo iki galo sudaryta;

vienas iš sutuoktinių oficialiai pakeitė savo lytį; šiuo atveju prašymą nutraukti santuoką gali pateikti lytį pasikeitęs arba kitas sutuoktinis.

Iš esmės, be su baudžiamąja teise susijusių atvejų (kurie, be nuteisimo už sunkius nusikaltimus, taip pat apima atvejus, kai asmuo išteisinamas dėl riboto pakaltinamumo, suėjusio nusikaltimo senaties termino arba objektyvių pagrindų skirti bausmes kraujomaišos atveju nebuvimo), galimi santuokos nutraukimo pagrindai yra teisėtas gyvenimas skyrium (separacija), santuokos pripažinimas negaliojančia, santuokos nutraukimas arba kito sutuoktinio sudaryta nauja santuoka užsienyje, ne iki galo sudaryta santuoka arba lyties pakeitimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką atsiranda toliau nurodytos pasekmės.

Visų pirma nutraukiami santuokiniai ryšiai; kiekvienai šaliai suteikiamas nesusituokusio asmens statusas ir ji vėl gali sudaryti santuoką.

Moteris netenka vyro pavardės, jei ji ją buvo pridėjusi prie savo mergautinės pavardės; tačiau pateikus prašymą teismas gali leisti moteriai pasiilkti savo vyro pavardę prie savo mergautinės pavardės, kai įrodoma, kad taip siekiama apsaugoti moters ar vaikų interesus.

Santuokos nutraukimas nepanaikina giminystės ryšių ir jokių būdu nepanaikina tiesioginės giminystės kliūties sudaryti santuoką (Civilinio proceso kodekso 87 straipsnio 4 dalis).

Užsienio sutuoktiniai nepraranda pilietybės, įgytos sudarius santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką nelieka įstatymu nustatyto bendro sutuoktinių turto režimo (it. *comunione legale*, kurį sudaro visi sutuoktinių kartu arba santuokos metu atskirai įgyti pirkiniai, išskyrus asmeninius daiktus, nurodytus Civilinio proceso kodekso 179 straipsnyje), taip pat jokių šeimos išlaikymui atidėtų lėšų (it. *fondo patrimoniale*). Vis dėlto tokios lėšos toliau išlieka, iki visi vaikai sulaukia pilnametystės. Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių bendram turtui, dėl kurio sudaryti kitokie susitarimai (it. *comunione ordinaria*, pvz., iki santuokos proporcingai įgytos prekės arba santuokos metu įgytos prekės, kai gyvenant susituokus buvo nustatyta, kad sutuoktinių turtas bus tvarkomas atskirai (it. *separazione dei beni*)): šios rūšies bendros nuosavybės ryšiai gali būti panaikinti vienam iš sutuoktinių pateikus prašymą.

Su nepilnamečiu vaiku gyvenančiam (-iai) tėvui (motinai) gali būti suteikta teisė toliau gyventi buvusiam poros būste, jeigu gyvenimas šiame būste atitinka vaiko interesus.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukdamas santuoką teismas taip pat nustato bendrą nepilnamečių globą; vaikų globa tik vienam iš tėvų nustatoma tik išimtiniais atvejais. Teismas taip pat nustato nepilnamečio vaiko praleidimo su kartu negyvenančiu vienu iš tėvų tvarką. Teismas pateikia nurodymus dėl vaiko turto administravimo ir nustato išlaikymo įmokas, kurias turi mokėti su nepilnamečiu vaiku kartu negyvenantis (-i) tėvas (motina).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką teismas šalies prašymu nustato reguliarias išlaikymo išmokas sutuoktiniui, kuris neturi pakankamai lėšų arba dėl objektyvių priežasčių negali jų gauti. Pareigos mokėti išlaikymą nelieka, jeigu išlaikymo gavėjas sudaro naują santuoką. Jeigu abi šalys susitaria, parama taip pat gali būti išmokama vienašalio sandorio forma perduodant turtines nuosavybės teises kitam sutuoktiniui (daugiau informacijos žr. „Ieškiniai dėl išlaikymo – Italija“).

Sutuoktiniai, kurie nemoka išlaikymo išmokos gyvenant skyrium arba nutraukus santuoką, laikomi padariusiais nusikaltimą, susijusį su pareigos padėti savo šeimai, nevykdymu (Baudžiamojo kodekso 570 straipsnis).

Santuokos nutraukimas taip pat sukelia kitas pasekmes. Santuoką nutraukę sutuoktiniai, nesudarę naujos santuokos ir turintys teisę į išlaikymą, taip pat turi teisę į kitam sutuoktiniui sumokėtos bet kokios išėitinės išmokos dalį. Buvusio sutuoktinio mirties atveju gyvas likęs sutuoktinis turi teisę gauti bet kokią perleidžiamą pensiją arba dalytis pensiją su bet kuriuo kitu gyvu likusiu sutuoktiniu ir teisę gauti išmoką iš mirusiojo palikimo, jeigu jis patiria finansinių sunkumų. Pagal įstatymą sutuoktiniui, turinčiam teisę į išlaikymą, taip pat leidžiama prašyti įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą arba kreiptis dėl sutuoktinio, kuris turi mokėti išmoką, turto arešto.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) reiškia, jog įstatyme nebereikalaujama, kad sutuoktiniai gyventų kartu. *De facto* gyvenimas skyrium nesukelia pasekmių (išskyrus situacijas, atsiradusias iki 1975 m. Reformos įstatymo Nr. 151 įsigaliojimo).

Teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) neturi jokios įtakos sutuoktinių santykiams, išskyrus tai, kad dėl tokio gyvenimo skyrium (separacijos) susilpnėja santuokiniai ryšiai.

Teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) gali būti nustatomas teismo nutartimi arba bendru sutuoktinių sutikimu.

Šaltiniai: *Civilinio kodekso materialinės taisyklės (150 ir kiti straipsniai; dėl paveldėjimo klausimų žr. 548 ir 585 straipsnius).*

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teismas, priimdamas nutartį dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo, turi prieiti prie išvados, kad sutuoktiniai nebegali gyventi kartu.

Kai ši sąlyga tenkinama, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu, net jeigu tai prieštarauja kito sutuoktinio norams, priima nutartį dėl gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo.

Išimtiniais atvejais teismas taip pat gali nustatyti vieno iš sutuoktinių atsakomybę už gyvenimą skyrium (separaciją); tai sukelia pasekmes, susijusias su išlaikymo priteisimu gyvenant skyrium (separacijoje) ir nutraukus santuoką, taip pat su paveldėjimo teisėmis. Byloje dalyvauja prokuroras.

Teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) yra pagrįstas abiejų sutuoktinių susitarimu, tačiau jis įsigalioja tik tuomet, kai jį patvirtina teismas, turintis užtikrinti, kad sutuoktinių sudaryti susitarimai atitiktų viršesnius šeimos interesus. Visų pirma, kai susitarimas dėl vaiko globos ir išlaikymo neatitinka vaiko interesų, teismas dar kartą iškviečia šalis ir prašo atlikti reikalingus pakeitimus. Jeigu šalys neatlieka reikalingų pakeitimų, teismas gali atsisakyti nustatyti teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Asmeniniai santykiai: nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) (teismo nutartimi arba bendru sutikimu), išnyksta reikalavimas abipusiai teikti bet kokios formos paramą, reikalingą gyvenant kartu. Taip pat nustoja galioti tėvystės prielaida. Žmona nepraranda vyro pavardės, jeigu ji ją pridėjo prie savo mergautinės pavardės, tačiau vyro prašymu teismas gali uždrausti jai naudoti vyro pavardę, jeigu dėl tokio naudojimo vyrui gali būti padaryta didelė žala. Panašiai teismas gali leisti žmonai nenaudoti vyro pavardės, jeigu toks naudojimas gali būti jai žalingas.

Bendro turto nuosavybė: dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) išnyksta pagal įstatymą nustatytas bendro turto režimas (it. *co munione legale*).

Tėvų atsakomybė: nustatydamas teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), teismas išsprendžia nepilnamečių vaikų globos klausimą ir nustato išlaikymo, kurį turi mokėti su vaiku negyvenantis (i) tėvas (motina), dydį (arba išimtinu atveju, kai nustatoma tik vieno iš tėvų globa, tėvo (motinos), kuris (-i) negloboja vaiko, mokamos išlaikymo išmokos dydį). Dėl teisės gyventi šeimos namuose pirmenybė teikiama tėvui (motinai), su kuriuo (-ia) vaikas gyvena (daugiau informacijos žr. „Vaikų globa ir teisė matytis su vaiku“).

Pareiga mokėti išlaikymą: sutuoktinio, kuris nėra atsakingas už gyvenimą skyrium (separaciją), prašymu teismas nustato teisę gauti kito sutuoktinio išlaikymą, jeigu jis neturi pakankamo nepriklausomo pragyvenimo lėšų šaltinio. Sutuoktinis, kuriam reikia išlaikymo, vis dar turi teisę gauti išlaikymo išmokas, t. y. reguliariai pragyvenimui reikalingą sumą, net jeigu jis yra atsakingas už gyvenimą skyrium (separaciją) (daugiau informacijos žr. „Ieškiniai dėl išlaikymo – Italija“).

Teismų praktikoje nustatyta, kad automatinis išlaikymo išmokos dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) tikslinimas atsižvelgiant į infliaciją turi būti vykdomas taip pat, kaip tai aiškiai nustatyta dėl santuokos nutraukimo.

Teismo sprendime išdėstytos su vaikų globa ir išlaikymo sutuoktiniui ir vaikams apskaičiavimu susijusios priemonės vėliau gali būti keičiamos. Išlaikymo išmokų nemokėjimas pagal Baudžiamojo kodekso 570 straipsnį laikomas nusikaltimu.

Gyvenimas skyrium (separacija) su atsakomybe ir be atsakomybės: skyrium gyvenantys sutuoktiniai, kurie nėra laikomi atsakingais už gyvenimą skyrium (separaciją), išlaiko tokias pat paveldėjimo teises, kaip ir skyrium negyvenantys sutuoktiniai.

Atsakingi už gyvenimą skyrium (separaciją) sutuoktiniai turi teisę į išlaikymą iš mirusiojo palikimo, bet tik jeigu jie nagrinėjant paveldėjimo bylą turėjo teisę iš mirusio sutuoktinio gauti išlaikymo išmokas (Civilinio kodekso 548 ir 585 straipsniai).

Kitos pasekmės: jeigu nesilaikoma nutarties dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo, atsiranda teisė įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą; be to, teisę pateikti prašymą turinčio asmens pageidavimu teismas gali areštuoti atsakingo sutuoktinio turtą arba priimti nutartį dėl darbo užmokesčio arešto.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Pagal Civilinio kodekso 117 ir kitus straipsnius santuoka gali būti pripažinta negaliojančia įvairiais atvejais. Santuokos negaliojimo klausimą geriausia spręsti išnagrinėjant negaliojimo pagrindus ir nustatant kiekvienu atveju taikytiną teisę.

Santuoka negalioja, jeigu ji turi vieną iš įstatyme nustatytų trūkumų, tačiau šiuo trūkumu turi būti remiamasi pareiškiant ieškinį teisme.

Teisė pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia neperduodama paveldėtojams, išskyrus atvejus, kai rengiamasi netrukus priimti sprendimą. Byloje dalyvauja prokuroras.

Šaltiniai: materialinės nuostatos yra įtvirtintos Civilinio kodekso 117–129 *bis* straipsniuose.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl kurios nors iš toliau nurodytų priežasčių (Civilinio kodekso 117 ir kiti straipsniai):

1. vienas iš sutuoktinių vis dar buvo susituokęs: negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinas; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
2. *Impedimentum criminis*: kai santuoką sudaro du žmonės, iš kurių vienas buvo apkaltintas kito sutuoktinio nužudymu arba pasikėsiniu nužudyti; negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinas, ir šiuo pagrindu gali remtis bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
3. santuoka negali būti sudaroma dėl vieno iš sutuoktinių negalios; nutartis, kuria pripažįstama tokia negalia, gali būti priimama net ir sudarius santuoką, kai įrodoma, kad vienas iš sutuoktinių tokią negalią turėjo sudarant santuoką; santuoką gali ginčyti globėjas, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
4. vienas iš sutuoktinių turėjo protinių trūkumų (it. *incapacità naturale*); santuoką gali ginčyti sutuoktinis, kuris, nors ir nepripažintas neveiksniu, įrodo, kad santuoką sudarė turėdamas protinių trūkumų. Prašymo pateikti negalima, jeigu pora daugiau nei vienus metus po to, kai pareiškėjas atgavo savo protinius gebėjimus, gyveno kartu;
5. vienas iš sutuoktinių buvo nepilnametis; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba tėvas (motina); nepilnamečio teisė pateikti prašymą pasibaigia praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai sulaukiama pilnametystės;
6. giminytės, įvaikinimo arba tėvystės ryšiai; šiuo negaliojimo pagrindu gali remtis kiekvienas iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo, išskyrus atvejus, kai nuo santuokos sudarymo praėjo daugiau nei vieni metai ir byla yra susijusi su leidimu sudaryti santuoką nepaisant giminytės ryšių;
7. prievarta, baimė ir suklydimas: sutikimas gautas naudojant prievartą arba dėl didelės baimės, atsirandančios dėl veiksmų, kurių sutuoktinis negali kontroliuoti; klaidingai suprasta tapatybė arba suklydimas, susijęs su kito sutuoktinio asmenybe, kaip nurodyta Civilinio kodekso 122 straipsnyje; prašymą gali pateikti sutuoktinis, kurio sutikimas buvo gautas vienu iš pirmiau nurodytų pagrindų, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai, išnykus prievartos arba baimės priežasčiai arba išsiaiškinus suklydimą, gyveno kartu ne trumpiau kaip vienus metus;
8. apsimetimas: santuoką gali ginčyti kiekvienas iš sutuoktinių, kuris sudarė santuoką iš anksto susitaręs nesilaikyti iš santuokos kylančių pareigų arba neįgyvendinti teisių. Prašymai turi būti pateikiami per vienus metus nuo santuokos sudarymo; prašymo pateikti negalima, jeigu sutuoktiniai, sudarius santuoką, kartu gyveno kaip vyras ir žmona, net ir trumpą laiką.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai veikė sąžiningai (t. y. sudarydami santuoką jie nežinojo apie kliūtis), santuoka laikoma galiojančia tol, kol ji nepaskelbiama negaliojančia, o santuokos pripažinimas negaliojančia įsigalioja tik apie tai paskelbus (fiktyvios santuokos principas (it. *matrimonio putativo*)). Santuokos metu gimę arba pradėti vaikai laikomi santuokiniais vaikais, todėl jiems taikomos taisyklės, reglamentuojančios vaikų turinčių porų gyvenimą skyrium (separaciją).

Teismas taip pat gali prašyti, kad vienas iš sutuoktinių, kai kitas sutuoktinis neturi pakankamai lėšų ir nesudarė naujos santuokos, ne ilgiau nei trejus metus mokėtų periodines išmokas kitam sutuoktiniui.

Kai tik vienas iš sutuoktinių veikė sąžiningai, santuoka sukelia pasekmes tam sutuoktiniui ir vaikams. Nesąžiningai veikusio sutuoktinio prašoma sumokėti sąžiningą kompensaciją, atitinkančią trejų metų išlaikymą, ir mokėti išlaikymą, jeigu jokie kiti asmenys neturi pareigos mokėti išlaikymo.

Kai abu sutuoktiniai veikė nesąžiningai, santuoka sukelia pasekmes santuokos metu gimusiems arba pradėtiems vaikams, išskyrus atvejus, kai santuoka pripažįstama negaliojančia dėl dvipatystės arba kraujomaišos; vaikai, gimę santuokos metu, kuri dėl dvipatystės buvo pripažinta negaliojančia, gali įgyti patvirtintos tėvystės bendrų vaikų statusą.

Daroma prielaida, kad sutuoktiniai yra sąžiningi ir jie turi būti sąžiningi tik santuokos sudarymo metu.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Nuostatų, susijusių su alternatyviais santuokos nutraukimo (arba teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo) klausimų sprendimo būdais, nėra. Šalys gali laisvai pasinaudoti šeimos taikinimo paslaugomis, kurios padėtų joms pasiekti susitarimą dėl vaiko globos.

Jos taip pat gali susitarti dėl bendros finansinės paramos savo vaikams ir kitam sutuoktiniui.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Santuokos nutraukimo bylų taisyklės *mutatis mutandis* taikomos byloms dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo. Mažesniu mastu taikomi Civilinio proceso kodekso 706 ir kiti straipsniai.

Byla nagrinėjama taikant specialią faktinių aplinkybių nustatymo procedūrą, kurią reglamentuoja skirtingos taisyklės, palyginti su įprastą procesą reglamentuojančiomis taisyklėmis, visų pirma atsižvelgiant į parengtinio bylos nagrinėjimo stadiją (iš esmės byla sudaro dvi stadijas: taikinimo stadija ir nagrinėjimo ir bylinėjimosi stadija).

Jurisdikcija: kompetenciją turi paskutinės sutuoktinių bendros gyvenamosios vietos arba bet kurios kitos įstatyme nurodytos vietos (Civilinio proceso kodekso 706 straipsnis) bendrosios kompetencijos teismas (it. *tribunale*), kuriame byla nagrinėja teisėjų kolegija, arba, jeigu su atsakovu negalima susisiekti arba jis gyvena užsienyje, pareiškėjo gyvenamosios arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas; jeigu abi šalys gyvena užsienyje, byla gali nagrinėti bet kuris šalies teismas. Kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių sutikimu, gali būti pasirenkama bet kurio iš sutuoktinių gyvenamoji arba nuolatinė gyvenamoji vieta.

Procesas: prašymas nutraukti santuoką surašomas pareiškimo forma (it. *ricorso*) ir įteikiamas jurisdikciją turinčio teismo raštinės pareigūnui. Prie paraiškos reikėtų pridėti visus jos priedus, tačiau juos galima pateikti ir bylos nagrinėjimo metu. Pareiškėjas turi pareigą užtikrinti, kad kitas sutuoktinis būtų informuojamas apie paraišką ir pirmininkaujancio teisėjo nutartį, kurioje nustatoma posėdžio, kuriame bus išklausomi sutuoktiniai, data. Jeigu per pirmąjį posėdį nepavyksta sutaisyti sutuoktinių, pirmininkaujantis teisėjas taikys sutuoktinių ir jų vaikų interesus atitinkančias laikinas apsaugos priemones ir nustatys bylos nagrinėjimo teisme posėdžio, kuriame byla bus nagrinėjama laikantis įprastų įrodinėjimo taisyklių, datą.

Santuokos nutraukimas bendru prašymu: bendras prašymas reiškia, kad sutuoktiniai sutaria dėl santuokos nutraukimo ir su jų vaikais ir finansiniais santykiais susijusių sąlygų. Šiuo atveju taikoma supaprastinto proceso tvarka.

Šaltiniai: 1970 m. įstatymas Nr. 898 su pakeitimais; teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) atveju taip pat taikomi Civilinio proceso kodekso 706–711 straipsniai.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Galima gauti teisinę pagalbą (it. *patrocinio a spese dello Stato*), todėl nereikia mokėti advokato teisinio atstovavimo mokesčių ir teismo išlaidų. Teisinę pagalbą taip pat gali gauti teisėtai Italijoje gyvenantys užsienio piliečiai. Tinkamumo gauti teisinę pagalbą sąlygas galima rasti įstatyme Nr. 1990/217 ir informaciniame leidinyje apie teisinę pagalbą. Prašymai skirti teisinę pagalbą turi būti pateikiami advokatūrai (it. *consiglio dell'ordine degli avvocati*); žr. advokatūros (pvz., Romos advokatūros) svetaines ir Teisingumo ministerijos svetainę.

Šaltiniai: 1990 m. įstatymas Nr. 217, pakeistas 2001 m. įstatymu Nr. 134.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo, santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia galima apskųsti apeliacine tvarka. Negalutinių nutarčių, priimtų santuokos nutraukimo bylose (pvz., nutarčių dėl sutuoktinio statuso) arba

teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo bylose (pvz., nutarčių dėl atsakomybės arba išlaikymo išmokų), vėlesniame etape negalima ginčyti, t. y. paduodant apeliacinį skundą dėl galutinio teismo sprendimo; šios nutartys turi būti ginčijamos laikantis įprastų teisinių terminų.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Taikomas 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003. Jame nustatyta visose ES valstybėse narėse taikoma bendra procedūra.

Sprendimai pripažįstami automatiškai. Todėl priėmus galutinį sprendimą santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia byloje nereikia taikyti procedūros, pagal kurią atnaujinami įrašai valstybės narės santuokų, gimimų ir mirčių registre.

Vis dėlto bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti paskelbti, kad užsienio valstybėje priimtas sprendimas turi būti pripažintas arba turi būti nepripažįstamas. Konkretūs sprendimo nepripažinimo pagrindai yra nustatyti reglamente. Ieškiny, kuris surašomas naudojant prašymo formą (it. *ricorso*), turi būti pateikiamas apeliaciniam teismui (it. *corte di appello*), turinčiam teritorinę jurisdikciją pagal sprendimo įgyvendinimo vietą, kaip nustatyta Italijos vidaus teisėje. Teismas sprendimą priima nedelsdamas, jis gali išklausti kitą šalį arba to nedaryti, ir apie sprendimą pranešama pareiškėjui.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimą dėl pripažinimo bet kuri šalis jį priėmusiame apeliaciniame teisme gali ginčyti per vieną mėnesį nuo pranešimo apie jį dienos (per du mėnesius, jeigu kita šalis gyvena užsienyje). Šioje antroje stadijoje turi būti išklausomos abi šalys ir taikoma ginčo procedūra ir įprastos bylinėjimosi taisyklės.

Remiantis šiuo prieštaravimu priimtas sprendimas vėliau gali būti apeliacine tvarka skundžiamas Kasaciniam teismui (žr. reglamento priedus).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo ir santuokos nutraukimo tvarką reglamentuoja abiem sutuoktiniams bendri nacionaliniai įstatymai, galiojantys prašymo nustatyti teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba nutraukti santuoką pateikimo metu. Jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, teismas gali savo iniciatyva nuspręsti, kurią teisę taikyti atsižvelgiant į valstybę, kurioje ilgiausiai trunka sutuoktinių santuokinis gyvenimas; šiuo atžvilgiu teismas gali laisvai naudotis jam suteikta diskrecijos teise.

Kai taikytinoje užsienio teisėje nenumatyta galimybė nustatyti teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba nutraukti santuoką, taikoma Italijos teisė (1995 m. įstatymo Nr. 218 31 straipsnis), t. y. tokiais atvejais pirmenybė teikiama bylą nagrinėjančio teismo buvimo vietos valstybės teisei – *lex fori* principui. Reikėtų pažymėti, kad Italijos teisė taikoma nepaisant to, ar pareiškėjas yra Italijos pilietis, ir kad Italijos teise gali būti remiamasi ir mišrios santuokos atveju arba kai santuoką sudarė du užsienio piliečiai.

Italijos piliečiams, kurie prašymus nustatyti teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba nutraukti santuoką pateikė Italijoje, Italijos teisė taikoma net ir tais atvejais, kai jie negyvena Italijoje. Skirtingą pilietybę turintiems sutuoktiniams taikoma šalies, kurioje jie ilgiausiai gyveno susituokę, teisė; tačiau kai atitinkamos šalies teisėje nenumatyta galimybė nustatyti teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba nutraukti santuoką, Italijos teismas taikys Italijos teisę.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/10/2018

Ištuoka - Kipras

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
 - 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
 - 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
 - 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
 - 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
 - 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
 - 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
 - 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
 - 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bylą dėl religinės santuokos nutraukimo galima pradėti tik nusiuntus pranešimą apygardos, kurioje gyvena pareiškėjas, vyskupui. Prašymą nutraukti santuoką galima paduoti nuo pranešimo išsiuntimo kompetentingam vyskupui dienos praėjus 3 mėnesiams. Pranešimo siųsti nereikia tais atvejais, kai santuoka nutraukiama dėl vieno sutuoktinio dingimo arba protinės ligos.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

- Neištikimybė.
- Amoralus, negarbingas arba kitoks pasikartojantis neatleistinas elgesys, dėl kurio iš esmės pakenkiama santuokiniams ryšiams ir dėl šios priežasties pareiškėjas nebegali gyventi kartu su savo sutuoktiniu.
- Pasikėsinimas į gyvybę, pvz., fizinė prievarta.
- Trejus metus trunkanti protinė liga, dėl kurios bendras gyvenimas tampa neįmanomas.
- Galutinė daugiau nei septynerių metų trukmės laisvės atėmimo bausmė.
- Sutuoktinio dingimas.
- Santuokos metu atsiradę lytiniai sutrikimai, kurie trunka iki šešių mėnesių, įskaitant laiką, kai pareiškiamas ieškinys.

- Nepateisinamas šeimos apleidimas daugiau nei dvejus metus. Ilgi nebuvimo su šeima laikotarpiai (iš viso ilgiau nei dvejus metus). Šiuo atveju kitas sutuoktinis turėjo būti išsiuntęs prašymą sugrįžti.
- Religijos arba denominacijos pakeitimas, moralinės prievartos naudojimas arba bandymas priversti sutuoktinį įstoti į sektą.
- Nuolatinis atsisakymas turėti vaikų, nepaisant kito sutuoktinio norų.
- Santuoka galutinai iširo.
- Gyvenimas skyrium penkerius metus.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką, pavardė nėra automatiškai pakeičiama. Šalis pati nusprendžia padaryti priesaikos deklaraciją dėl savo pavardės pakeitimo.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių turtiniams ginčams. Turtinius ginčus reikia spręsti pateikiant atskirą prašymą, nes tai yra atskira procedūra.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Pasekmių nėra, nes santuokos nutraukimo procedūra ir vaiko globos skyrimo procedūra yra atskiros ir nepriklausomos procedūros, išskyrus atvejus, kai santuoka buvo nutraukta dėl pasikėsimo į vaiko gyvybę arba fizinės prievartos prieš vaiką.

Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių sprendžiant klausimus, susijusius su nepilnamečiais sutuoktinio vaikais (pvz., alimentai, tėvų pareigos, bendravimas). Šiems klausimams spręsti reikia pateikti atskirus prašymus.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuokos nutraukimas nereiškia, kad automatiškai atsiranda pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį. Pradėjus gyventi skyrium, reikėtų pateikti atskirą prašymą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kipro šeimos teisėje nėra tokios sąvokos kaip „gyvenimas skyrium (separacija)“.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Netaikoma.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Netaikoma.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Tai reiškia, kad, teismui priėmus sprendimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, santuoka tampa negaliojanti ir neturi teisinės galios.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Pagal Įstatymo dėl santuokos Nr. 104(I)/2003, su pakeitimais, padarytais Įstatymu Nr. 66(I)/2009, 17 straipsnį santuoka yra negaliojanti, jei ji buvo sudaryta:

- a) iki bet kurio santuokinio ankstesnės santuokos (religinės arba civilinės) galutinio nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia;
- b) tarp tiesiosios arba šoninės giminystės (iki penktojo laipsnio) linijos giminaičių;
- c) tarp tiesiosios arba šoninės giminystės (iki trečiojo laipsnio) linijos santuokos giminaičių;
- d) tarp įvaikintojo ir įvaikio arba jų palikuonių;
- e) tarp nesantuokinio vaiko ir vaiką pripažinusio tėvo arba jo kraujo giminaičių.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoka negalioja arba santuoka negaliojančia pripažįstama neatšaukiamu teismo sprendimu, ji visiškai nustoja galioti nuo teismo sprendimo priėmimo dienos.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tokiomis priemonėmis šiuo metu negalima pasinaudoti. Šiuo metu teisės reikalų komisaras rengia tarpininkavimo šeimos bylose įstatymo projektą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymą nutraukti santuoką arba pripažinti santuoką negaliojančia reikėtų pateikti apygardos (gr. *eparchía*), kurioje gyvena viena iš šalių arba abi šalys, šeimos teismui (gr. *oikogeneiakó dikastírio*). Prašymas turi atitikti 1990 m. Aukščiausiojo Teismo procesinių taisyklių 1 formą (gr. *Týpo 1 ton Diadikastikón Kanonismón tou Anótatou Dikastíriou tou 1990*). Kartu su prašymu kaip įrodymai pateikiama: pranešimo kompetentingam vyskupui išsiuntimo paštu įrodymas arba registruoto laiško, kuriuo kompetentingam vyskupui išsiųstas pranešimas, gavimo įrodymas, taip pat šalių santuokos liudijimas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip. Prašymą reikėtų pateikti kompetentingam šeimos teismui.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia apeliacine tvarka galima apskųsti antrosios instancijos šeimos teismui (gr. *devterováthmio oikogeneiakó dikastírio*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Prašymą reikėtų pateikti kompetentingam Kipro Respublikos šeimos teismui pagal Reglamentą Nr. 44/2001.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Asmuo prieštaravimą gali pareikšti kreipdamasis į šeimos teismą, kuriame pateiktas prašymas dėl kitos valstybės narės sprendimo pripažinimo ir įregistravimo.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Kipro Respublikos šeimos teismai šiais atvejais jurisdikciją nagrinėti bylą, susijusią su santuokos nutraukimu arba pripažinimu negaliojančia, įgyja tik tais atvejais, kai bylos šalys Kipre gyveno ne trumpiau kaip tris mėnesius. Teismas taiko Kipro įstatymus.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 13/05/2019

Ištuoka - Latvija

TURINIO LENTELE

- 1 [Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- 2 [Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)
- 3 [Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:](#)
 - 3.1 [asmeniniams sutuoktinių santykiams \(pvz., teisei rinktis pavardę\),](#)

- 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
- 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
- 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuokos nutraukimo atvejai išsamiai aprašyti Latvijos civilinio proceso kodekso Šeimos teisės knygoje ir Notariato įstatymo P skirsnyje. Bendra santuokos instituto sistema nustatyta Civilinio kodekso Šeimos teisės knygoje.

Latvijoje santuoką gali nutraukti tik teismas arba notaras (*notārs*). Teismas santuoką gali nutraukti vieno arba abiejų sutuoktinių prašymu. Notaras santuoką gali nutraukti tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai susitarė dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudarė rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Todėl viena iš būtinų tokio santuokos nutraukimo sąlygų – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismas santuoką gali nutraukti tik nustatęs, kad ji iširo. Tariaama, kad santuoka iširo, jeigu sutuoktiniai kartu nebegyvena ir negalima tikėtis, kad jie vėl pradės kartu gyventi.

Viena iš būtinų sąlygų norint, kad santuoką nutrauktų notaras, – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo. Jeigu sutuoktiniai nesudaro susitarimo, šie reikalavimai teisme turi būti nagrinėjami kartu su prašymu nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Notaro nutraukiama santuoka

Santuoka gali būti nutraukiama, jeigu ji išyra, o sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir pateikia notarui pasirašytą bendrą prašymą. Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnamečį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismo nutraukiama santuoka

Teismas gali nutraukti santuoką tais atvejais, kai sutuoktiniai nesusitarė dėl santuokos nutraukimo ir tenkinama viena iš toliau nurodytų sąlygų:

sutuoktiniai gyveno skyrium ilgiau nei trejus metus: sutuoktiniai gyvena atskirai, netvarko bendro ūkio ir vienas iš sutuoktinių yra tvirtai nusprendęs neatnaujinti bendro namų ūkio ir taip atsisako galimybės gyventi santuokoje. Bendras namų ūkis gali būti netvarkomas net ir tuo atveju, jeigu sutuoktiniai gyvena bendrame būste.

Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, teismas santuoką gali nutraukti tik jeigu:

tokio nutraukimo priežastis yra susijusi su vieno iš sutuoktinių fiziniu, seksualiniu, psichologiniu arba ekonominiu smurtu prieš kitą sutuoktinį, kuris prašo nutraukti santuoką, arba prieš tokio sutuoktinio kitą vaiką arba bendrą sutuoktinių vaiką;

vienas iš sutuoktinių sutinka su kito sutuoktinio prašymu nutraukti santuoką;

vienas iš sutuoktinių pradėjo gyventi su kitu asmeniu ir su juo susilaukė arba laukiasi vaiko.

Jeigu teismas, atsižvelgęs į šias aplinkybes, mano, kad santuoką vis dar galima išsaugoti, santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimas gali būti atidedamas šešiams mėnesiams, turint tikslą pabandyti sutaisyti sutuoktinius.

Jeigu vienas sutuoktinis, kuris su kitu sutuoktiniu skyrium gyvena trumpiau nei trejus metus, prašo nutraukti santuoką remdamasis kitais nei pirmiau išvardytiems pagrindais, teismas gali nenutraukti santuokos, kol nesuėję įstatyme nustatytas trejų metų gyvenimo skyrium terminas, ir turi atidėti bylos nagrinėjimą, turėdamas tikslą pabandyti sutaisyti sutuoktinius.

Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, notaras santuoką gali nutraukti tik jeigu abu sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką ir notarui prašymą nutraukti santuoką pateikė Notariato įstatyme nustatyta tvarka.

Teismas negali nutraukti net iširusios santuokos, jeigu santuoką išsaugoti būtina išimtinėmis aplinkybėmis atsižvelgiant į sutuoktinių bendro nepilnamečio vaiko interesų apsaugą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Įsiteisėjus teismo sprendimui nutraukti santuoką arba prisiekusiajam notarui išdavus santuokos nutraukimo liudijimą, iš karto nustoja galioti iš sutuoktinių tarpusavio teisinių santykių kylančios teisės ir pareigos. Santuoką nutraukusiems buvusiems sutuoktiniams gali atsirasti naujų pareigų ir teisių. Santuoką nutraukusi šalis gali sudaryti kitą santuoką.

Pagal Civilinį kodeksą sudarant santuoką pavardę pakeitęs sutuoktinis turi teisę pasilikti santuokinę pavardę ir nutraukus santuoką, kita vertus, sutuoktinio prašymu teismas arba notaras leis jam pasilikti iki santuokos turėtą pavardę.

Kito sutuoktinio prašymu teismas gali uždrausti sutuoktiniui, dėl kurio kaltės iširo santuoka, pasilikti santuokinę pavardę, jeigu dėl to nepažeidžiami vaiko interesai.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Notaras santuoką gali nutraukti, jeigu sutuoktiniai iš anksto sudarė rašytinį susitarimą dėl bet kokios bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo ir jeigu šis susitarimas pridėdamas prie prašymo nutraukti santuoką.

Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai dėl bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo gali susitarti teisme. Jeigu sutuoktiniams nepavyksta susitarti, jų reikalavimus nagrinėja teismas, remdamasis Civiliniu kodeksu arba vedybų sutarties nuostatomis. Civiliniame kodekse nustatytos dvi turtinių santykių rūšys (t. y. įstatymuose nustatytas turto režimas ir vedybų sutartyje nustatytas turto režimas), į kurias atsižvelgiant nustatoma, kokia procedūra reikia vadovautis dalijant turtą santuokos nutraukimo atveju.

Jeigu turtiniams santykiams taikomas įstatymuose nustatytas turto režimas, dalijant turtą kiekvienas sutuoktinis turi teisę išlaikyti turtą, kuris jam priklausė iki santuokos ir kurį jis atskirai įsigijo gyvendamas santuokoje. Visas turtas, kurį sutuoktiniai kartu arba

atskirai savo bendromis lėšomis įgijo gyvendami santuokoje, yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė. Tariama, kad bendroji jungtinė nuosavybė abiem sutuoktiniams priklauso lygiomis dalimis, išskyrus atvejus, kai kuris nors sutuoktinis gali pagrįsti ir įrodyti, kad sutuoktiniams priklauso skirtingos dalijamo turto dalys.

Kai turtiniai santykiai nustatomi vedybų sutartyje, joje gali būti nurodyta viso sutuoktinių turto atskiroji nuosavybė arba bendroji jungtinė nuosavybė; tokiu atveju turto padalijimo klausimai sprendžiami pagal teisės aktuose nustatytą procedūrą, taikomą atitinkamiems sutartiniams turtiniams santykiams.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimo bylose iš pirmiau aprašytų santykių šeimoje kylantys klausimai, visų pirma susijusieji su tėvų ir vaikų santykiais, negali būti nagrinėjami atskirai.

Jeigu santuoką nutraukia notaras, sutuoktiniai turi susitarti ne tik dėl santuokos nutraukimo, bet ir dėl globos, bendravimo teisių ir vaikų išlaikymo. Kartu su prašymu nutraukti santuoką reikia pateikti iš anksto sudarytą rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo.

Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai turi susitarti dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo. Jeigu toks susitarimas nesudaromas, reikalavimus reikia pateikti kartu su prašymu nutraukti santuoką, išskyrus atvejus, kai tokie reikalavimai jau buvo patenkinti; priešingu atveju teismas negali nutraukti santuokos.

Santuokos nutraukimo pasekmės tėvų valdžiai

Jeigu vaikas nebegyvena su vienu iš tėvų arba abiem tėvais, pareiga globoti vaiką neišnyksta.

Jeigu tėvai gyvena skyrium, jų bendra valdžia galioja toliau. Vaiko globą ir priežiūrą privalo užtikrinti su juo gyvenantis (-i) tėvas (motina).

Tėvai kartu turi spręsti klausimus, kurie gali turėti didelę įtaką vaiko ugdymui. Tėvų ginčus sprendžia našlaičių teismas (*bāriņtiesa*), išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip.

Bendra tėvų globa nutraukiama, kai tėvų susitarime arba teismo sprendime nustatoma vieno iš tėvų globa.

Jeigu vaikui paskiriama vieno iš tėvų globa, šis tėvas (motina) turi visas su globa susijusias teises ir pareigas. Kitam iš tėvų turi būti suteikiamos bendravimo teisės (teisė bendrauti su vaiku ir palaikyti su juo asmeninius santykius).

Santuokos nutraukimo pasekmės vaiko išlaikymui

Nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą, būtina išspręsti vaiko išlaikymo klausimą. Tėvai, atsižvelgdami į savo gebėjimus ir finansinę padėtį, turi pareigą suteikti vaikui išlaikymą. Tėvas ir motina turi pareigą išlaikyti vaiką tol, kol jis pats sugebės savimi pasirūpinti. Jeigu vaikas negyvena kartu su šeima arba su vienu iš tėvų, arba su abiem tėvais, pareiga išlaikyti vaiką neišnyksta. Santuoką nutraukę vaiko tėvai gali susitarti dėl vaiko išlaikymo, tačiau jeigu toks susitarimas nesudaromas, ginčą teismas išsprendžia nagrinėdamas santuokos nutraukimo bylą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Civiliniame kodekse nustatyta, kad nutraukiant santuoką arba netgi ją nutraukus buvęs sutuoktinis gali reikalauti, kad kitas sutuoktinis, atsižvelgęs į jo finansinę padėtį, mokėtų atitinkamas išmokas siekiant užtikrinti pirmojo sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį. Pareiga užtikrinti buvusio sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį pasibaigia, kai:

- nuo santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia praėjęs laikas sutampa su nutrauktos santuokos trukme arba, jeigu santuoka buvo pripažinta negaliojančia, su bendro gyvenimo trukme;
- buvęs sutuoktinis sudaro naują santuoką;
- buvusio sutuoktinio pajamų pakanka jo pragyvenimui užtikrinti;
- buvęs sutuoktinis vengia ieškoti darbo ir gauti pragyvenimo lėšų;
- buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą sutuoktinį, nebeturi pakankamai pragyvenimo lėšų arba tapo nedarbingas;
- buvęs sutuoktinis, kuriam mokamas išlaikymas, padarė nusikaltimą prieš kitą buvusį sutuoktinį arba prieš jo gyvybę, sveikatą, laisvę, turtą ar garbę arba prieš kito sutuoktinio aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičius;
- buvęs sutuoktinis paliko kitą buvusį sutuoktinį beviltiškoje padėtyje, kai jam buvo galima suteikti pagalbą;
- buvęs sutuoktinis sąmoningai neteislingai apkaltino kitą buvusį sutuoktinį arba jo aukštutinės ar žemutinės linijos giminaičius padarius nusikaltimą;

- buvęs sutuoktinis gyvena išlaidžiai arba amoraliai;
- buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą buvusį sutuoktinį, miršta ar paskelbiamas mirusiu, arba kitas buvęs sutuoktinis miršta ar paskelbiamas mirusiu;
- yra kitų pagrįstų priežasčių panaikinti išlaikymo pareigą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu buvo sudaryta pažeidžiant teisės aktų nuostatas ir todėl jos nebuvo galima sudaryti teisėtai. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, tariama, kad šalis niekada nebuvo susituokusios, ir santuoka laikoma negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Pažymėtina, kad santuoką galima pripažinti negaliojančia net ir ją nutraukus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik toliau nurodytais teisės aktuose nustatytais atvejais:

- santuokos neįregistravo civilinės metrikacijos pareigūnas arba vienos iš Civiliniame kodekse nustatytos religinės bendruomenės dvasininkas;
- santuoka buvo sudaryta fiktyviai, nesiekiant sukurti šeimos;
- santuoka sudaryta abiem sutuoktiniams nesulaukus aštuoniolikos metų arba tam tikrais atvejais vienam iš sutuoktinių nesulaukus šešiolikos metų (šešiolikos metų sulaukęs asmuo gali sudaryti teisėtą santuoką su suaugusiu asmeniu, jeigu tam pritaria jo tėvai ar globėjai); tačiau tokia santuoka negali būti pripažinta negaliojančia, jeigu sudarius santuoką vaikas pastojo arba jeigu abu sutuoktiniai iki teismo sprendimo priėmimo dienos sulaukė minimalaus amžiaus, nuo kurio galima sudaryti santuoką;
- santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis dėl savo būklės negalėjo suprasti savo veiksmų prasmės arba jų kontroliuoti;
- santuoką sudarė asmenys, kuriuos sieja draudžiami giminystės laipsniai, t. y. tiesioginės aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičiai, brolis ir sesuo arba pusbrolis ir pusseserė;
- santuoką sudarė įvaikinantis asmuo ir įvaikintas asmuo, išskyrus atvejus, kai teisiniai įvaikinimo santykiai buvo nutraukti;
- santuoka buvo sudaryta tarp globėjo ir nepilnamečio arba tarp globėjo ir globojamo asmens prieš nutraukiant globos santykius;
- vienas iš sutuoktinių jau buvo sudaręs santuoką.

Visais šiais atvejais prašymą pripažinti santuoką negaliojančia be jokių apribojimų gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis arba prokuroras. Jeigu santuoka pasibaigia dėl mirties arba santuokos nutraukimo, prašymą pripažinti santuoką negaliojančia gali pateikti tik tie asmenys, kurių teisės buvo pažeistos. Mirus abiem sutuoktiniams prašymo pripažinti santuoką negaliojančia negalima pateikti.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Sutuoktinis, kurio santuoka buvo pripažinta negaliojančia, atgauna prieš santuoką turėtą pavardę. Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, jis gali prašyti, kad teismas leistų pasilikti santuokos metu įgytą pavardę.

Jeigu santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis žinojo, kad ji gali būti pripažinta negaliojančia, kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio ne tik jo ankstesniam pragyvenimo lygio užtikrinimui reikalingų lėšų, bet ir neturtinės žalos atlyginimo.

Santuoką pripažinus negaliojančia, aplinkybės, kuriomis buvęs sutuoktinis atleidžiamas nuo pareigos užtikrinti kito sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį, atitinka santuokos nutraukimui taikomas aplinkybes (žr. 3.4 klausimą).

Kalbant apie turto padalijimą santuoką pripažinus negaliojančia, pažymėtina, kad kiekvienas buvęs sutuoktinis turi teisę pasilikti iki santuokos įgytą turtą ir bet kurį turtą, kurį jis įgijo gyvendamas kartu. Bendrai įgytas turtas buvusiems sutuoktiniams padalijamas lygiomis dalimis.

Jeigu santuokos sudarymo metu nė vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, turtas padalijamas pagal Civilinio kodekso nuostatas, kuriomis reglamentuojamas teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimas. Tačiau jeigu tik vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, nutraukiant santuoką teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimo procedūra taikoma tik sutuoktiniui, kuris nežinojo, kad jo santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Latvijoje notaras santuoką gali nutraukti remdamasis abiejų sutuoktinių bendru prašymu. Procedūra, kurios notaras laikosi nutraukdamas santuoką, nustatyta Notariato įstatymo P skirsnyje. Prisiekusysis notaras santuoką nutraukia tais atvejais, kai sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės, arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudaro rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Notaro nutraukiama santuoka

Notarui nutraukiant santuoką netaikomos kokios nors specialios jurisdikcijos taisyklės – šalys gali kreiptis į bet kurį valstybės notarą. Ši taisyklė netaikoma tarpvalstybinėms byloms, kuriose jurisdikcija nustatoma pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Jeigu pagal Europos Sąjungos teisės aktus arba kitus tarptautinius teisės aktus tarpvalstybinė santuokos nutraukimo byla nepriklauso Latvijos jurisdikcijai, prisiekusysis notaras negali pradėti santuokos nutraukimo bylos ir privalo apie tai informuoti sutuoktinius.

Tarpvalstybinėse santuokos nutraukimo bylose taikytina teisė nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.

Notarui pateiktame prašyme nutraukti santuoką reikia nurodyti:

- kiekvieno sutuoktinio vardą, pavardę ir asmens kodą (jeigu sutuoktinis neturi asmens kodo, reikia nurodyti jo gimimo metus, mėnesį ir dieną);
- vedybų metus, mėnesį ir dieną ir santuokos registracijos numerį;
- šalį, kurioje santuoka buvo įregistruota, ir instituciją arba religinę bendruomenę ir dvasininką, kurio akivaizdoje santuoka buvo sudaryta;
- ar sutuoktiniai turi bendrų nepilnamečių vaikų ir ar jie susitarė dėl bendrų nepilnamečių vaikų globos, bendravimo teisių įgyvendinimo ir išlaikymo;
- ar sutuoktiniai turi bendrosios jungtinės nuosavybės ir ar susitarė dėl tokios nuosavybės padalijimo;
- sutuoktinių pavardes, kurias jie turės nutraukę santuoką.

Prie prašymo būtina pridėti santuokos liudijimo originalą arba civilinės metrikacijos įstaigos išduotą kopiją ar nuorašą arba registracijos tarnybos pareiškimą.

Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismo nutraukiama santuoka

Prašymą nutraukti santuoką arba pripažinti ją negaliojančia reikia pateikti jurisdikciją turinčiam apylinkės (miesto) teismui (*rajona (pilsētas) tiesa*) – paprastai tai yra atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo

faktinės gyvenamosios vietos teismas. Prašymą galima pateikti ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teismui, jeigu:

- kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai vaikai;
- siekiama nutraukti santuoką su bausmę įkalinimo įstaigoje atliekančiu sutuoktiniu;
- siekiama nutraukti santuoką su asmeniu, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos ir kurio faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba kuris gyvena užsienyje.

Jurisdikcijos taisyklės, taikomos santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir santuokos pripažinimo negaliojančia bylose, kai vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba yra kitos valstybės narės pilietis, nustatytos 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.

Nustačius tinkamą valstybę narę, taikomos joje galiojančios vidaus civilinio proceso normos.

Santuokos nutraukimo bylose taikomos jurisdikcijos taisyklės taip pat nustatytos su ES nepriklausančiomis šalimis sudarytuose tarptautiniuose susitarimuose dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių, kurių Latvija privalo laikytis.

Pagal Civilinio proceso kodekso 128 straipsnį teismui pateikiamame prašyme būtina nurodyti:

- teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;
- ieškovo vardą, pavardę, asmens kodą ir deklaruotą gyvenamąją vietą (jeigu ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, reikia nurodyti faktinę jo gyvenamąją vietą); jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; ieškovas taip pat gali nurodyti kitą susirašinėjimo su teismu adresą;
- atsakovo arba suinteresuotosios šalies vardą, pavardę, asmens kodą, deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį kitą deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; būtina nurodyti atsakovo asmens kodą arba registracijos numerį, jeigu jis žinomas;
- ieškovo atstovo vardą, pavardę, asmens kodą ir susirašinėjimo su teismu adresą, jeigu ieškinį pareiškia atstovas, arba, jeigu ieškinį pareiškia juridinis asmuo, tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;
- jeigu pareiškiamas ieškinys dėl piniginių sumų išieškojimo, reikia nurodyti kredito įstaigos pavadinimą ir numerį tos sąskaitos, į kurią turi būti atliktas mokėjimas, jeigu tokie duomenys žinomi;
- ieškinio dalyką;
- ieškinio sumą, jeigu ieškinį galima įvertinti pinigais, ir būdą, kuriuo buvo apskaičiuota prašoma išieškoti arba ginčijama suma;
- faktines aplinkybes, kuriomis ieškovas grindžia savo ieškinį, ir tokias faktines aplinkybes pagrindžiančius įrodymus;
- įstatymą, kuriuo pagrįstas ieškinys;
- ieškovo reikalavimus;
- prie prašymo pridedamų dokumentų sąrašą;
- prašymo surašymo datą ir bet kurią kitą svarbią informaciją.

Pagal Civilinio proceso kodekso 235¹ straipsnį prašyme nutraukti santuoką taip pat reikia nurodyti:

- sutuoktinių gyvenimo skyrium pradžios dieną;
- ar sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką;
- ar šalys sudarė susitarimą dėl vaikų globos, bendravimo su kitu iš tėvų įgyvendinimo tvarkos, išlaikymo ir santuokos metu įgyto turto padalijimo ir ar sutuoktiniai šiuo atžvilgiu pateikia teismui reikalavimus.

Prašymą turi pasirašyti ieškovas arba jo atstovas. Santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje šalies atstovas turi specialius įgaliojimus nagrinėjamoje byloje. Įgaliojimai veikti santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje taip pat taikomi visiems kitiems susijusiems reikalavimams.

Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus:

- patvirtintą prašymo kopiją, kuri siunčiama atsakovui;

- dokumentā, kurio patvirtinamas įstatyme nustatyto žyminio mokesčio ir kitų teismo procesinių išlaidų sumokėjimas;
- dokumentą (-us), patvirtinantį (-ius) ieškinį pagrindžiančias aplinkybes (pvz., santuokos liudijimą).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Paprastai valstybė teikia teisinę pagalbą, jeigu asmuo, atsižvelgiant į jo turimas lėšas arba gaunamas pajamas, negali užtikrinti savo teisių apsaugos arba jeigu jis staiga patenka į tokią padėtį ar patiria finansinių sunkumų, dėl kurių negali apginti savo teisių (pvz., dėl gaivalinės nelaimės, nenugalimos jėgos (*force majeure*) ar kitų nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių), arba jeigu asmuo yra visiškai priklausomas nuo valstybės ar vietos valdžios institucijos mokamų išmokų ir todėl savo teisių negali apsaugoti dėl objektyvių aplinkybių. Teisinė pagalba teikiama pagal Valstybinės teisinės pagalbos įstatymo (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*) nuostatas.

Teisei pagalbai paprastai priskiriamos išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų parengimu, teisinėmis konsultacijomis bylos nagrinėjimo metu, atstovavimu teisme ir teismo sprendimo vykdymu.

Latvijoje teisinė pagalba taip pat teikiama pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pirmąja instancija bylą nagrinėja apylinkės (miesto) teismas (*rajona (pilsētas) tiesa*). Sprendimą galima apskųsti apygardos teismui (*apgabaltiesa*), be to, sprendimą galima apskųsti kasacine tvarka (*kasācija*).

Jeigu santuoką turi nutraukti notaras, pažymėtina, kad įstatymuose nustatyta tvarka patvirtintų dokumentų autentiškumo negalima ginčyti. Jie gali būti ginčijami pareiškiant atskirą ieškinį.

Bet koks skundas dėl prisiekusiojo notaro neteisėto veikimo einant savo pareigas arba atsisakymo vykdyti savo pareigas turi būti paduodamas apygardos teismui, kurio veiklos teritorijoje yra skundžiamo notaro biuras; skundas turi būti paduodamas per vieną mėnesį nuo dienos, kurią notaras atliko skundžiamą veiksma arba atsisakė atlikti prašomą veiksma.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Bet koks kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pripažįstamas Latvijoje pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Šiame reglamente nustatyta, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse be jokių specialių procedūrų.

Siekdama užtikrinti, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažįstamas Latvijoje, bet kuri suinteresuotoji šalis gali, laikydamasi Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nustatytos procedūros, prašyti priimti nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo; šiuo tikslu ji turi pateikti prašymą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo (*atzīšana*) arba pripažinimo ir vykdymo (*atzīšana un izpildīšana*) to teismo sprendimo vykdymo vietos arba atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo faktinės gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui.

Nutartį dėl užsienio teismo priimto sprendimo pripažinimo arba pripažinimo ir vykdymo priima vienas teisėjas, išnagrinėjęs pateiktą prašymą ir prie jo pridėtus dokumentus. Šią nutartį teisėjas neiškviesdamas šalių priima per 10 dienų nuo prašymo pateikimo. Teisėjas gali atsisakyti pripažinti teismo sprendimą Latvijoje remdamasis tik vienu iš Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje nurodytų nepripažinimo pagrindų. Remiantis šiais pagrindais Latvijoje galima atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą, jeigu:

- toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja Latvijos viešajai tvarkai;
- teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, jeigu bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas atsakovui nebuvo įteiktas laiku ir tokiu būdu, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasirengti savo gynybai, išskyrus tuos atvejus, kai nustatoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui;
- teismo sprendimas yra nesuderinamas su Latvijos teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių;
- teismo sprendimas yra nesuderinamas su teismo sprendimu, anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, tačiau tik tuo atveju, jeigu ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas pripažinimo Latvijoje sąlygas.

Pagal Civilinio proceso kodekso 638 straipsnį prašyme pripažinti teismo sprendimą reikia nurodyti:

- teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;
- pareiškėjo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis) ir susirašinėjimo su teismu adresą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;
- atsakovo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis), deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokią deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, atsakovo faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;
- prašymo dalyką ir prašymą pagrindžiančias aplinkybes;
- pareiškėjo prašymą pripažinti arba pripažinti ir visiškai ar iš dalies vykdyti užsienio teismo priimtą sprendimą;
- įgaliojantį atstovą ir jo adresą, jeigu atstovas buvo paskirtas atstovauti Latvijoje nagrinėjamoje byloje;
- pridedamų dokumentų sąrašą;
- prašymo surašymo datą ir laiką.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 37 straipsnį prie prašymo pripažinti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą reikia pridėti šiuos dokumentus:

- teismo sprendimo kopiją, atitinkančią jos autentiškumo nustatymo sąlygas;
- jeigu teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, – dokumentą kuriuo patvirtinama, kad atsakovui buvo įteiktas (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia) bylos iškėlimo dokumentas; kita vertus, pareiškėjas gali pateikti dokumentą, kuriame nurodoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė tokiam teismo priimtam sprendimui;
- teismo sprendimo kilmės valstybės narės teismo arba kompetentingos institucijos išduotą pažymėjimą, atitinkantį Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 39 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

15 | kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 suinteresuotoji šalis gali dviem būdais prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimui.

Pirma, pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į teismą prašydama priimti nutartį dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo nepripažinimo Latvijoje.

Antra, byloje dėl teismo sprendimo pripažinimo dalyvaujantis atsakovas gali ginčyti teismo sprendimo pripažinimą Latvijoje net jeigu kitas asmuo jau pateikė prašymą pripažinti teismo sprendimą ir jeigu remdamasis tuo prašymu apylinkės (miesto) teismas jau pripažino teismo sprendimą. Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui Latvijoje ir ginčyti apylinkės (miesto) teismo nutartį, kuria teismo sprendimas pripažįstamas. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 33 straipsnį apylinkės (miesto) teismo nutartis, kuria pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, apygardos teismui gali būti ginčijama paduodant atskirąjį skundą (*blakus sūdzība*) nutartį priėmusiam teismui ir nusiunčiant prašymą atitinkamam apygardos teismui. Atsakovas arba pareiškėjas apygardos teismo nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo gali apskųsti Aukščiausiojo Teismo senatui (*Augstākās tiesas Senāts*) paduodamas atskirąjį skundą nutartį priėmusiam teismui ir nusiųsdamas prašymą Aukščiausiojo Teismo senato Civilinių bylų skyriui.

Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui tik remdamasis vienu iš nepripažinimo pagrindų, nurodytų Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje (žr. 14 klausimą).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Taikytinos teisės nustatymo procedūra apibūdinta [2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamente \(ES\) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje \(reglamentas „Roma III“\)](#).

Nuorodos

<http://www.tiesas.lv/>

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 07/02/2019

Ištuoka - Lietuva

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reiktų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - LR CK) III Knygos "Šeimos teisė", 2 dalies, 4 skyriuje nurodyti santuokos nutraukimo aspektai.

3.51 str. nustato sutuoktinių bendru sutarimu santuokos nutraukimo sąlygas. Santuoka gali būti nutraukta, jeigu yra visos šios sąlygos:

1. nuo santuokos sudarymo yra praėję daugiau nei vieneri metai;
2. abu sutuoktiniai yra sudarę sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (turto padalijimo, vaikų išlaikymo ir pan.);
3. abu sutuoktiniai yra visiškai veiksniūs.

Santuoka šio straipsnio numatytais atvejais nutraukiama supaprastinto proceso tvarka.

LR CK 3.55 str. nustato sąlygas santuokos nutraukimui vieno sutuoktinio prašymu, kuris paduodamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Šiuo atveju, santuoka gali būti nutraukta esant bent vienai iš šių sąlygų:

1. sutuoktiniai gyvena skyrium (separacija) daugiau nei vienerius metus;
2. vienas sutuoktinis pripažintas teismo sprendimu neveiksniu po santuokos sudarymo;
3. vienas sutuoktinis teismo sprendimu pripažintas nežinia kur esančiu;
4. vienas sutuoktinis atlieka laisvės atėmimo bausmę ilgiau nei vienerius metus už netyčinį nusikaltimą.

LR CK 3.60 str. nustato santuokos nutraukimo dėl sutuoktinio (sutuoktinių) kaltės sąlygas. Sutuoktinis gali reikalauti nutraukti santuoką, jeigu ji faktiškai iširo dėl kito sutuoktinio kaltės. Sutuoktinis pripažįstamas kaltu dėl santuokos iširimo, jeigu jis iš esmės pažeidė savo kaip sutuoktinio pareigas, numatytas Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso III Knygoje, „Šeimos teisė“, ir dėl to bendras sutuoktinių gyvenimas tapo negalimas. Preziumuojama, kad santuoka iširo dėl kito sutuoktinio kaltės, jeigu jis yra nuteisiamas už tyčinį nusikaltimą arba yra neištikimas, arba žiauriai elgiasi su kitu sutuoktiniu ar šeimos nariais, arba paliko šeimą ir daugiau kaip vienerius metus visiškai ja nesirūpina.

Sutuoktinis, kuriam pareikštas ieškinys dėl santuokos nutraukimo, gali prieštarauti dėl savo kaltės ir nurodyti faktų, patvirtinančių, kad santuoka iširo dėl ieškovo kaltės. Teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali pripažinti, kad santuoka iširo dėl abiejų sutuoktinių kaltės. Pripažinus, kad santuoka iširo dėl abiejų sutuoktinių kaltės, atsiranda tos pačios pasekmės, kaip ir nutraukus santuoką sutuoktinių bendru sutikimu

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka baigiasi, kai vienas sutuoktinis miršta arba santuoka nutraukiama įstatymų nustatyta tvarka. Santuoka gali būti nutraukta abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, vieno sutuoktinio prašymu arba dėl sutuoktinių (sutuoktinio) kaltės.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Santuoka laikoma nutraukta nuo teismo sprendimo ją nutraukti įsiteisėjimo dienos. Teismas per tris darbo dienas po teismo sprendimo nutraukti santuoką įsiteisėjimo dienos privalo išsiųsti sprendimo kopiją teismo buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigai, kuri įregistruoja santuokos nutraukimo faktą.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinis po santuokos nutraukimo gali pasilikti savo santuokinę arba iki santuokos turėtą pavardę. Jeigu santuoka buvo nutraukta dėl vieno sutuoktinio kaltės, tai kito sutuoktinio reikalavimu teismas gali uždrausti kaltam dėl santuokos iširimo sutuoktiniui pasilikti santuokinę pavardę, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai turi bendrų vaikų.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Sutuoktinių turto padalijimas priklauso nuo sutuoktinių turto teisinio režimo, kuris gali būti nustatytas įstatymais arba sutartimis. Jei sutuoktiniai nėra sudarę vedybų sutarties, jų turtui taikomas įstatymų nustatytas turto teisinis režimas. Sutuoktinių turto režimus reglamentuoja LR CK III Knygos, 3 dalies, 6 skyrius.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Jeigu gyvenamoji patalpa yra vieno sutuoktinio nuosavybė, teismas savo sprendimu gali nustatyti uzufruktą ir palikti joje gyventi kitą sutuoktinį, jeigu su juo po santuokos nutraukimo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai. Uzufruktas nustatomas, kol vaikas (vaikai) sulaukia pilnamečystės. Jeigu šeimos gyvenamoji patalpa buvo nuomojama, teismas gali perkelti nuomininko teises sutuoktiniui, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai arba kuris yra nedarbingas, o kitą sutuoktinį išskeldinti, jeigu jis yra įpareigotas gyventi skyrium.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, priteisia išlaikymą to reikalingam buvusiam sutuoktiniui, jeigu išlaikymo klausimai nenustatyti sutuoktinių sudarytoje sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Sutuoktinis neturi teisės į išlaikymą, jeigu jo turimas turtas ar gaunamos pajamos yra pakankami visiškai save išlaikyti. Preziumuojama, kad sutuoktiniui reikalingas išlaikymas, jeigu jis augina bendrą savo ir buvusio sutuoktinio nepilnametį vaiką, yra nedarbingas dėl savo amžiaus ar sveikatos būklės. Sutuoktinis, kuris dėl santuokos sudarymo ir bendrų šeimos interesų ar vaikų priežiūros negalėjo įgyti kvalifikacijos (baigti studijų), turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio atlyginti mokymosi baigimo ar savo perkvalifikavimo išlaidas.

Sutuoktinis, dėl kurio kaltės nutraukta santuoka, neturi teisės į išlaikymą.

Teismas, spręsdamas išlaikymo priteisimo ir jo dydžio klausimus, privalo atsižvelgti į santuokos trukmę, išlaikymo reikalingumą, abiejų buvusių sutuoktinių turtinę padėtį, jų sveikatos būklę, amžių, taip pat į jų darbingumą, nedarbingo sutuoktinio įsidarbinimo galimybes bei kitas svarbias aplinkybes.

Išlaikymo dydis mažinamas ar priteisiamas tik laikinas išlaikymas arba atsisakoma priteisti išlaikymą, jeigu yra bent viena iš šių aplinkybių:

1. santuokos trukmė buvo ne ilgesnė kaip vieneri metai;
2. sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, yra padaręs nusikaltimą kitam sutuoktiniui ar jo artimiesiems giminei;
3. sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, savo sunkią materialinę padėtį sukūrė pats savo kaltais veiksmais;
4. išlaikymo reikalaujantis sutuoktinis santuokos metu neprisidėjo prie bendro turto gausinimo ar tyčia kenkė kito sutuoktinio ar šeimos interesams.

Teismas gali pareikalauti iš buvusio sutuoktinio, privalančio teikti išlaikymą kitam sutuoktiniui, pateikti adekvatų šios prievolės įvykdymo užtikrinimą. Išlaikymas priteisiamas nustatyto dydžio vienkartinė pinigų suma arba periodinėmis išmokomis (renta), mokamomis kas mėnesį, arba priteisiamas tam tikras turtas.

Kai santuoka nutraukta pagal vieno sutuoktinio prašymą dėl kito sutuoktinio neveiksnumo, sutuoktinis, kurio iniciatyva buvo nutraukta santuoka, privalo atlyginti neveiksnaus buvusio sutuoktinio gydymo ir priežiūros išlaidas, jeigu jos nėra padengiamos iš valstybinio socialinio draudimo lėšų.

Teismo sprendimas priteisti išlaikymą yra pagrindas steigti atsakovo turtui priverstinį įkeitimą (hipoteką). Jeigu buvęs sutuoktinis nemoka priteisto išlaikymo, išieškoma iš jo turto įstatymų nustatyta tvarka.

Kai buvęs sutuoktinis, iš kurio priteistas išlaikymas, miršta, pareiga mokėti išlaikymą pereina jo įpėdiniams, kiek leidžia paveldimas turtas, neatsižvelgiant į palikimo priėmimo būdą.

Kai buvęs sutuoktinis, kuriam priteistas išlaikymas, miršta arba sudaroma nauja santuoka, išlaikymo mokėjimas nutraukiamas. Mirties atveju teisė reikalauti įsiskolinimo ar dar nesumokėto išlaikymo pereina mirusiojo įpėdiniams. Nutraukus naują santuoką, įgyjama teisė reikalauti atnaujinti išlaikymo mokėjimą, jeigu išlaikymo reikalingas sutuoktinis augina vaiką iš ankstesnės santuokos arba prižiūri invalidą vaiką iš ankstesnės santuokos. Visais kitais atvejais sutuoktinio iš vėlesnės santuokos pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį atsiranda pirmiau nei tokia sutuoktinio iš ankstesnės santuokos pareiga.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kai teismas priima sprendimą dėl gyvenimo skyrium, baigiasi sutuoktinių bendras gyvenimas, tačiau kitos sutuoktinių teisės ir pareigos išlieka. Separacija gali būti pirmu žingsniu į santuokos nutraukimą, tačiau reparacija reiškia, kad sutuoktiniai negali vėl pradėti gyventi kartu. Kitaip nei skyrybų atveju, separacijoje esantys sutuoktiniai negali sudaryti kitos santuokos, nes formaliai jie nėra išsiskykę.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Vienas sutuoktinis gali kreiptis su prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, jeigu dėl tam tikrų aplinkybių, nors ir nepriklausančių nuo kito sutuoktinio, bendras jų gyvenimas tapo netoleruotinas (neįmanomas) arba gali iš esmės pakenkti jų

nepilnamečių vaikų interesams, arba sutuoktiniai nesuinteresuoti tęsti bendrą gyvenimą. Abu sutuoktiniai gali kreiptis su bendru prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, jeigu dėl gyvenimo skyrium pasekmių jie yra sudarę sutartį, kurioje numato nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos, jų išlaikymo ir auklėjimo, taip pat sutuoktinių turto padalijimo ir tarpusavio išlaikymo klausimus.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium neturi įtakos sutuoktinių teisėms ir pareigoms jų nepilnamečiams vaikams, sutuoktiniai tik gyvena atskirai. Priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium, visais atvejais teismas privalo išspręsti sutuoktinių bendro turto padalijimo klausimus, jeigu šie klausimai nenumatyti sutuoktinių vedybų sutartyje. Gyvenimas skyrium sutuoktinių turto teisėms teisinės pasekmės sukelia nuo bylos iškėlimo. Tačiau sutuoktinis, išskyrus tą, kuris buvo pripažintas kaltu dėl gyvenimo skyrium, gali prašyti, kad teismas nustatytų, jog gyvenimas skyrium sutuoktinių turto teisėms teisinės pasekmės sukėlė nuo tos dienos, kai jie faktiškai nustojo kartu gyventi. Jeigu po teismo sprendimo dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium vienas jų miršta, tai pergyvenęs sutuoktinis išsaugo visas teises, kurias įstatymai suteikia pergyvenusiam sutuoktiniui, išskyrus atvejus, kai pergyvenęs sutuoktinis teismo sprendimu yra pripažintas kaltu dėl gyvenimo skyrium. Ta pati taisyklė taikoma ir kai sprendimą dėl gyvenimo skyrium priima teismas pagal bendrą abiejų sutuoktinių prašymą, jeigu sutuoktinių sutartyje nenumatyta ko kita. Tačiau pergyvenęs sutuoktinis negali paveldėti mirusio sutuoktinio turto.

Teismas, priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium, gali priteisti išlaikymo reikalingam sutuoktiniui išlaikymą iš kito sutuoktinio, dėl kurio kaltės buvo pradėta gyventi skyrium, jeigu išlaikymo klausimai nenumatyti sutuoktinių sudarytoje sutartyje.

Separacija baigiasi, jeigu sutuoktiniai vėl pradeda kartu gyventi ir bendras gyvenimas patvirtina jų ketinimą kartu gyventi nuolat. Gyvenimas skyrium baigiasi, kai teismas priima sprendimą, kuriuo patenkinamas bendras sutuoktinių prašymas dėl gyvenimo skyrium pabaigos ir kuriuo panaikinamas ankstesnis teismo sprendimas dėl gyvenimo skyrium.

Sutuoktiniams atnaujinus bendrą gyvenimą, jų turtas lieka atskirtas tol, kol jie sudaro naują vedybų sutartį ir pasirenka naują turto teisinį režimą. Gyvenimo skyrium pabaiga tretiesiems asmenims sukelia teisinės pasekmės tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai sudaro naują vedybų sutartį ir ją įregistruoja LR CK 3.103 straipsnyje numatyta tvarka.

Jeigu sutuoktinių gyvenimas skyrium tęsiasi daugiau kaip vienerius metus po teismo sprendimo įsiteisėjimo, bet kuris sutuoktinis gali reikalauti santuoką nutraukti.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoką negaliojančia pripažįsta tik teismas. Teismo sprendimu negaliojančia pripažinta santuoka negalioja ab initio. Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės (žr. 9 priklausau nuo to, ar sutuoktiniai arba bent vienas iš jų, sudarydami santuoką, buvo sąžiningi. Tačiau bet kuriuo atveju įstatymas gina vaikus, kurių tėvų santuoka buvo pripažinta negaliojančia, teises (jie laikomi santuokiniais). Anuliuavus santuoką, asmenys galės sudaryti kita santuoką arba įregistruoti partnerystę.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia, jei buvo pažeistos šios jos sudarymo sąlygos:

Santuoką leidžiama sudaryti tik su skirtingos lyties asmeniu.

Santuoka sudaroma laisva vyro ir moters valia. Bet koks grasinimas, prievarta, apgaulė ar kitokie valios trūkumai yra pagrindas santuoką pripažinti negaliojančia.

Santuoką leidžiama sudaryti asmenims, kurie santuokos sudarymo dieną yra aštuoniolikos metų. Norinčio tuoktis, tačiau neturinčio aštuoniolikos metų asmens prašymu teismas supaprastinto proceso tvarka turi teisę sumažinti tokio asmens santuokinį amžių, bet ne daugiau kaip dvejais metais. Nėštumas – svarbi priežastis sumažinti santuokinį amžių. Nėštumo atveju teismas gali leisti tuoktis asmeniui, nesulaukusiam šešiolikos metų.

Asmuo, įsiteisėjusiu teismo sprendimu pripažintas neveiksniu, negali sudaryti santuokos. Jeigu paaiškėja, kad yra iškelta byla dėl vieno iš ketinančių susituokti asmenų pripažinimo neveiksniu, santuokos registracija turi būti atidėta iki teismo sprendimo iškeltoje byloje įsiteisėjimo.

Sudaręs santuoką ir jos įstatymų nustatyta tvarka nenutraukęs asmuo negali sudaryti kitos santuokos.

Draudžiama tuoktis tėvams su vaikais, įtėviams su įvaikiais, seneliams su vaikaičiais, tikriems ir netikriems broliams su seserimis, pusbroliams su pusseserėmis, dėdėms su dukterėčiomis, tetoms su sūnėnais.

Fiktyvi santuoka taip pat gali būti pripažinta negaliojančia. Santuoka, sudaryta tik dėl akių, neturint tikslo sukurti šeimos teisinius santykius, gali būti pripažinta negaliojančia pagal vieno iš sutuoktinių arba prokuroro ieškinį.

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl tikrosios valios neišreiškimo. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia pagal sutuoktinio ieškinį, jeigu jis įrodo, kad santuokos sudarymo momentu negalėjo suprasti savo veiksmų prasmės ir jų valdyti. Reikalauti santuoką pripažinti negaliojančia gali sutuoktinis, jeigu jis santuoką sudarė paveiktas grasinimo, prievartos ar apgaulės.

Sutuoktinis, davęs sutikimą sudaryti santuoką dėl esminės klaidos, gali reikalauti santuoką pripažinti negaliojančia. Klaida yra esminė, jeigu buvo suklysta dėl tokių su kitu sutuoktiniu susijusių aplinkybių, kurias žinodamas sutuoktinis nebūtų sutikęs sudaryti santuokos. Preziumuojama, kad klaida yra esminė, jeigu buvo suklysta dėl: kito sutuoktinio sveikatos būklės ar lytinės anomalijos, dėl kurių normalus šeimos gyvenimas neįmanomas; to, kad kitas sutuoktinis padarė sunkų nusikaltimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Tėvų, kurie buvo susituokę ir kurių santuoka vėliau buvo pripažinta negaliojančia, vaikai laikomi santuokiniais. Jeigu abu sutuoktiniai buvo sąžiningi, t. y. nežinojo ir negalėjo žinoti, kad yra klaidingai sudaryti santuoką, tai santuoka, nors ir pripažinta negaliojančia, sukelia jiems tokias pat teises pasekmes, kaip ir galiojanti santuoka, išskyrus paveldėjimo teisę. Aplinkybės, patvirtinančios sutuoktinio sąžiningumą, turi būti nurodytos teismo sprendime.

Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės, kai vienas arba abu sutuoktiniai buvo nesąžiningi: kai sąžiningas buvo tik vienas sutuoktinis, negaliojanti santuoka suteikia jam tas teises, kurios pripažįstamos sutuoktiniui. Jeigu abu sutuoktiniai buvo nesąžiningi, tai negaliojanti santuoka jiems nesukuria sutuoktinių teisių ir pareigų. Kiekvienas jų turi teisę atsiimti savo turtą, taip pat ir padovanotą kitam sutuoktiniui. Sąžiningas ir išlaikymo reikalingas sutuoktinis turi teisę reikalauti priteisti iš nesąžiningo sutuoktinio išlaikymą, bet ne ilgiau kaip trejiems metams. Išlaikymo dydį nustato teismas, atsižvelgdamas į abiejų sutuoktinių turtinę padėtį. Išlaikymas priteisiamas periodinėmis išmokomis, mokamomis kas mėnesį, arba nustatyto dydžio vienkartinę pinigų suma. Jeigu pasikeičia vieno sutuoktinio turtinė padėtis, suinteresuotas sutuoktinis gali kreiptis į teismą dėl išlaikymo padidavimo, sumažinimo arba jo išieškojimo nutraukimo. Išlaikymo mokėjimas sąžiningam sutuoktiniui savaime nutrūksta, jei jis sudaro naują santuoką arba pasibaigus trejų metų terminui, per kurį išlaikymas buvo mokamas.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Lietuvos įstatymai nenumato alternatyvių neteisminių priemonių, todėl su santuokos nutraukimu susijusius klausimus galima išspręsti tik kreipiantis į teismą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokius formos reikalavimus reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu paduodamas vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Prašyme turi būti nurodytas santuokos nutraukimo pagrindas, kaip pareiškėjas įvykdys savo pareigas kitam sutuoktiniui ir nepilnamečiams vaikams, bei kiti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 384 str. nurodyti duomenys.

Prašymas nutraukti santuoką vieno sutuoktinio prašymu paduodamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės teismui.

Ieškinytis dėl santuokos nutraukimo esant sutuoktinio kaltei pareiškiamas apylinkės teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Jeigu ieškovas turi kartu su juo gyvenančių nepilnamečių vaikų, ieškinytis dėl santuokos nutraukimo gali būti pareiškiamas taip pat apylinkės teismui pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

Ieškinytis dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pareiškiamas pagal atsakovų ar vieno iš jų gyvenamąją vietą.

Prašymai dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium (separacijos) nagrinėjami atsakovo gyvenamosios vietos teisme.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos pagalbos įstatymas reglamentuoja nemokamos teisinės pagalbos teikimą mažas pajamas gaunantiems asmenis. Į šios teisinės pagalbos apimtį patenka ir šeimos bylos.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia galima apskųsti pagal bendrąsias nuostatas, reglamentuojančias apeliacijos procedūras.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo/gyvenimo skyrium nustatymo/santuokos pripažinimo negaliojančia Lietuvos Respublikoje yra pripažįstamas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 nuostatas. Pagal šio reglamento nuostatas vienoje valstybėje narėje priimti teismo sprendimai kitose valstybėse narėse yra pripažįstami be jokių specialių procedūrų.

15 | Kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 suinteresuotoji šalis gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimui Lietuvos Respublikoje.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį kiekviena suinteresuotoji šalis gali apylinkės teismui pateikti prašymą nepripažinti Lietuvoje sprendimo, kuris buvo priimtas kitoje valstybėje narėje.

Asmuo, kurio atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, taip pat gali ginčyti šio sprendimo pripažinimą Lietuvoje, atsižvelgiant į bylą dėl pripažinimo, kuri jau yra pradėta ir apylinkės teismui pripažinus sprendimą pagal tokį prašymą. Dėl to atsakovas šioje byloje gali reikšti prieštaravimus kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo pripažinimui Lietuvoje, ginčydamas apylinkės teismo sprendimą, kuriuo pripažintas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 33 straipsnį apylinkės teismo sprendimas, priimtas byloje, susijusioje su kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo pripažinimu, gali būti skundžiamas apygardos teisme.

Atsakovas gali prieštaravimus kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui reikšti remdamasis Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje nurodytais nepripažinimo pagrindais.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Gyvenimą skyrium (separaciją) ir santuokos nutraukimą nustato sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, o kai tokios bendros vietos nėra, – bylą nagrinėjančio teismo valstybės teisė. Jeigu valstybės, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai, teisė draudžia nutraukti santuoką arba nustato specialias santuokos nutraukimo sąlygas, santuoka gali būti nutraukta pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, kai vienas sutuoktinis taip pat yra ir Lietuvos Respublikos pilietis arba turi nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 09/10/2017

Ištuoka - Liuksemburgas

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Liuksemburgo teisėje numatytas dviejų formų santuokos nutraukimas: santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo.

- Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu

Nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu gali kartu prašyti abu sutuoktiniai, kai jie sutaria dėl santuokos iširimo ir jo padarinių.

Jei sutuoktiniai turi dalijamo turto, jį aprašo ir įvertina notaras. Tuomet sutuoktiniai savo nuožiūra susitaria dėl kiekvieno teisių į atitinkamą turtą. Tačiau jeigu turto, kurio aprašą reikia parengti, nėra, notaro paslaugos nereikalingos.

Sutuoktiniai taip pat turi susitarti dėl būsimos gyvenamosios vietos santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimo metu, vaikų priežiūros bylos nagrinėjimo metu ir baigus ją nagrinėti, dėl to, kaip kiekvienas sutuoktinis padės auginti ir išlaikyti vaikus iki santuokos nutraukimo ir po jos, ir galiausiai – kokio dydžio išlaikymo išmoką vienas sutuoktinis mokės kitam sutuoktiniui bylos nagrinėjimo metu ir nutraukus santuoką. Šis susitarimas turi būti sudarytas raštu (pranc. *convention*), jį parengia advokatas arba notaras. Susitarimą turi patvirtinti teismas, kuris patikrina, ar susitarimas atitinka vaikų interesus ir ar jis neturi akivaizdžiai neproporcingo neigiamo poveikio vieno iš sutuoktinių interesams. Patvirtintas susitarimas yra teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo sudedamoji dalis.

- Santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo

Nutraukti santuoką remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo gali prašyti vienas iš sutuoktinių arba, jeigu sutariama dėl santuokos nutraukimo principo, tačiau nesutariama dėl visų jo padarinių, prašymą gali kartu pateikti abu sutuoktiniai.

Ar santuoka faktiškai iširo, įrodinėjama tais atvejais, kai sutuoktiniai sutaria dėl santuokos nutraukimo principo arba kai nutraukti santuoką prašo tik vienas sutuoktinis ir, praėjus apmąstymų laikotarpiui, kuris negali būti ilgesnis negu trys mėnesiai ir kurį galima vieną kartą pratęsti, tas sutuoktinis neatsisako savo prašymo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Liuksemburgo teisėje numatytas dviejų formų santuokos nutraukimas: santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sprendimu dėl santuokos nutraukimo santuoka panaikinama ir pasibaigia sutuoktinių tarpusavio ištikimybės, išlaikymo ir pagalbos pareigos.

Pagal Liuksemburgo teisę nė vienas asmuo negali naudoti kito vardo ar pavardės, nei yra įrašyta gimimo liudijime: asmuo, kuris nustojo naudoti tą vardą ar pavardę, turi vėl pradėti juos naudoti. Civilinės būklės pasikeitimas, pavyzdžiui, susituokus, nereiškia nė vieno iš sutuoktinių pavardės pakeitimo. Sutuoktinio pavardės priėmimas nėra įgyjama teisė. Kitas sutuoktinis turi sutikti, kad jo pavardė būtų naudojama.

Liuksemburgo teismai yra priėmę sprendimų dėl santuokos nutraukimo pasekmių asmens naudojamai pavardei.

Santuoką nutraukusi moteris gali toliau naudoti savo buvusio vyro pavardę tik jeigu jis su tuo sutinka; buvęs vyras bet kuriuo metu gali tokį sutikimą atšaukti. Buvęs vyras turi teisę savo nuožiūra prieštarauti tam, kad būtų naudojama jo pavardė, todėl teismai negali leisti santuoką nutraukusiai moteriai net ir profesiniais sumetimais toliau neribotą laiką naudoti vyro pavardę, jeigu vyras tam prieštarauja. Tačiau teismas, atsižvelgdamas į reputaciją, kurią žmona įgijo versdamasi savo profesija ir naudodama vyro pavardę, ir siekdamas užkirsti kelią bet kokiems finansiniams nuostoliams, gali nustatyti jai terminą, iki kurio ji turi informuoti savo klientus apie savąją pavardę (Apeliacinis teismas (pranc. *Cour*), 2006 m. gegužės 24 d., p. 33, 258).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

- Sprendimais dėl santuokos nutraukimo likviduojamas ir padalijamas sutuoktinių turtas. Jeigu vedybų sutartis nebuvo sudaryta, taikomas įstatymo nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas, pagal kurį bendrosios jungtinės nuosavybės taisyklės taikomos tik sudarius santuoką įgytam turtui. Nutraukus santuoką, bendroji sutuoktinių nuosavybė pasibaigia. Taikomi du pagrindiniai turto padalijimo etapai:
 - pirma, kiekvienas iš sutuoktinių atgauna visą turtą, kuris nebuvo bendrosios jungtinės nuosavybės dalis, jei tai yra įnašas natūra, arba bet kurį kitą turtą, į kurį jis buvo iškeistas;
 - antra, likviduojama bendroji jungtinė nuosavybė (turtas ir įsipareigojimai). Kiekvienam sutuoktiniui sudaromas jam priklausančios bendrosios jungtinės nuosavybės dalies ir kompensacijų, kurias jis turi mokėti už bendrąją jungtinę nuosavybę, aprašas.
- Kai sutuoktinis galutiniu teismo sprendimu nuteisiamas už nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso (pranc. *Code pénal*) 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401 *bis*, 402, 403, 404, 405 ir 409 straipsniuose (seksualinis nusikaltimas, išžaginimas, tyčinis išpuolis, nepageidaujamas fizinis kontaktas, nužudymas ir tyčinis kūno sužalojimas, žmogžudystė, pasikėsinimas nužudyti, vaikžudystė ir nunuodijimas) ir padarytą santuokos laikotarpiu prieš kitą sutuoktinį arba tame pačiame namų ūkyje gyvenantį vaiką, arba už pasikėsinimą santuokos laikotarpiu padaryti nusikalstamą veiką prieš tuos pačius asmenis, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 ir 405 straipsniuose, kito sutuoktinio prašymu jis netenka kito sutuoktinio jam suteiktų santuokinių privilegijų. Ir priešingai, nekaltas sutuoktinis išsaugo kito sutuoktinio jam suteiktas santuokines privilegijas, net jeigu tos privilegijos turėjo būti abipusės, o ši sąlyga nėra įvykdyta.
- Kai santuokos laikotarpiu vienas sutuoktinis nustojo dirbti arba ėmė dirbti mažiau valandų, jis taikytinuose civilinės ir socialinės apsaugos teisės aktuose nustatytais sąlygomis pagal bendrąją pensijų sistemą gali išpirkti atgaline data teisę į pensiją. Tuo tikslu sutuoktinis gali prašyti teismo, priimančio nutartį dėl santuokos nutraukimo, iki santuokos nutraukimo ir jeigu sutuoktiniui prašymo pateikimo metu nėra suėję daugiau kaip 65 metai, apskaičiuoti orientacinę sumą, grindžiamą atitinkamų sutuoktinių pajamų, gautų tuo laikotarpiu, kai sutuoktinis nedirbo arba dirbo mažiau valandų, skirtumu. Šios sumos apskaičiavimo taisyklės išdėstytos 2018 m. rugsėjo 11 d. Didžiosios Hercogystės teisės akte dėl orientacinės sumos apskaičiavimo ir dėl Civilinio kodekso 252 straipsnyje nurodytų sumų mokėjimo ir kompensavimo taisyklių (pranc. *règlement grand-ducal du 11 septembre 2018 relatif au calcul du montant de référence et aux modalités de versement et de restitution des montants visés à l'article 252 du Code civil*). Šio teisės į pensiją išpirkimo atgaline data tikslais sutuoktinis, kuris nustojo dirbti arba pradėjo dirbti mažiau valandų, turi teisę iš kito sutuoktinio reikalauti 50 proc. orientacinės sumos, neviršijant bendrosios jungtinės nuosavybės turto arba bendrąją nuosavybę turimo turto, likusio įvykdžius įsipareigojimus, vertės. Šiam reikalavimui prilygstančią sumą privalo sumokėti sutuoktinis kreditorius.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Iš esmės tėvams nutraukus santuoką nepakinta sąlygos, kuriomis naudojamosi tėvų valdžia, nes ja ir toliau kartu naudojasi abu tėvai. Jie ir toliau turi kartu priimti svarbius sprendimus dėl savo vaiko gyvenimo (išlaikymo, auklėjimo, mokyklinio ugdymo ir kt.).

Teismas naudotis tėvų valdžia vienam iš tėvų paveda tik tuo atveju, jei tai atitinka vaiko interesus. Šiuo atveju paskirtas vienas iš tėvų savarankiškai priima sprendimus dėl vaiko. Tačiau kitas iš tėvų išlaiko teisę būti informuojamas apie vaiko išlaikymą bei auklėjimą ir išlaiko teisę tai stebėti. Jis arba ji taip pat turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku, jeigu nėra rimtų priežasčių, užkertančių tam kelią. Taigi, jeigu tėvai išsiskiria, kiekvienas iš jų privalo palaikyti ryšį su vaiku ir gerbti pastarojo ryšį su kitu tėvu.

Jeigu santuoka nutraukiama, tėvai turi ir toliau kartu prisidėti prie vaiko išlaikymo ir auginimo išlaidų, jeigu nenusprendžiama kitaip. Prisidedama mokant išlaikymo išmoką, kurios mokėjimas automatiškai nenutrūksta vaikui sulaukus pilnametystės. Išmoka gali būti mokama tiesiogiai pilnamečiui vaikui ir gali būti perskaičiuojama pagal vaiko poreikius bei kiekvieno iš tėvų kintančias pajamas bei išlaidas.

Kalbant apie vaiko gyvenamąją vietą, galimi du scenarijai (išskyrus išimtinį atvejį, kai teismas nusprendžia patikėti vaiką trečiajam šaliai):

- vaikas gyvena su vienu iš tėvų. Šiuo atveju antrajam suteikiama teisė bendrauti ir gyventi su vaiku, jeigu nėra rimtų priežasčių, užkertančių tam kelią;
- vaikas pakaitomis gyvena su kiekvienu iš tėvų – tokiu atveju teismas patikrina, ar ši kaitoma gyvenamoji vieta atitinka vaiko interesus. Kaitoma gyvenamoji vieta nebūtinai reiškia, kad vaikas gyvena su kiekvienu iš tėvų lygiai tiek pat laiko.

Kai sutuoktiniai sutaria dėl naudojimosi tėvų valdžia, vaiko nuolatinės ir kitos gyvenamosios vietos, teisės bendrauti ir gyventi su vaiku ir dėl to, kaip kiekvienas sutuoktinis padės išlaikyti ir auginti vaiką, jie gali šį susitarimą pateikti teismui santuokos nutraukimo proceso metu. Teismas, priimdamas sprendimą, gali į šį susitarimą atsižvelgti, jeigu jis mano, kad susitarimas atitinka vaiko interesus, o sutuoktiniai savo sutikimą davė laisva valia.

Tėvams nutraukus santuoką, vaikai nepraranda privilegijų, kurias būtų gavę priešingu atveju. Šiuo klausimu jų statusas toks pat kaip ir santuokos nenutraukusių tėvų vaikų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Teismas gali įpareigoti vieną iš sutuoktinių mokėti išlaikymą kitam sutuoktiniui. Šis išlaikymas nustatomas pagal sutuoktinio, kuriam jis yra mokėtinas, poreikius ir neturi viršyti kito sutuoktinio pajėgumo jį mokėti. Jeigu sutuoktiniai sutaria, teismas gali nuspręsti, kad šis išlaikymas bus sumokamas vienkartinė išmoka; teismas nustatys šios išmokos sumą ir mokėjimo sąlygas.

Nustatydamas poreikius ir pajėgumą mokėti išlaikymą, teismas, be kitų dalykų, atsižvelgia į toliau nurodytus aspektus:

1. sutuoktinių amžių ir sveikatos būklę;
2. santuokos trukmę;
3. buvusį ar būsimą vaikams auginti skirtą laiką;
4. sutuoktinių profesines kvalifikacijas ir padėtį darbo rinkoje;
5. sutuoktinių galimybes susirasti naują darbą;
6. esamas ir numatomas sutuoktinių teises;
7. sutuoktinių turtą – kapitalą ir pajamas po to, kai likviduojama sutuoktinių turto bendroji jungtinė nuosavybė.

Išlaikymas negali būti mokamas ilgiau, negu truko santuoka, išskyrus išimtines aplinkybes.

Išskyrus atvejus, kai išlaikymas mokamas vienkartinė išmoka, jis gali būti keičiamas ir nutraukiamas.

Kai sutuoktinis galutiniu teismo sprendimu nuteisiamas už nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401 *bis*, 402, 403, 404, 405 ir 409 straipsniuose (seksualinis nusikaltimas, išžaginimas, tyčinis išpuolis, nepageidaujamas fizinis kontaktas, nužudymas ir tyčinis kūno sužalojimas, žmogžudystė, pasikėsinimas nužudyti, vaikžudystė ir nunuodijimas) ir padarytą santuokos laikotarpiu prieš kitą sutuoktinį arba tame pačiame namų ūkyje gyvenantį vaiką, arba už pasikėsinimą santuokos laikotarpiu padaryti nusikalstamą veiką prieš tuos pačius asmenis, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 ir 405 straipsniuose, kito sutuoktinio prašymu jis netenka visų teisių į išlaikymą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), susilpnėja santuokiniai ryšiai, tačiau jie nėra nutraukiami: sutuoktiniai nebeprivalo gyventi kartu, tačiau išlieka jų ištikimybės ir tarpusavio išlaikymo pareigos.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo pagrindai sutampa su santuokos nutraukimo remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo, pagrindais.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), turtas visada turi būti atskiriamas. Jeigu teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) truko trejus metus, bet kuris iš sutuoktinių gali kreiptis į teismą dėl santuokos nutraukimo. Teismas nutraukia santuoką, jeigu kitas sutuoktinis nedelsdamas nesutinka nutraukti gyvenimo skyrium (separacijos).

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad santuoka tokia pripažįstama teismo sprendimu. Kitaip tariant, santuoka laikoma niekada nebuvo sudaryta.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia remiantis šiais pagrindais:

- santuoka buvo sudaryta sutuoktiniams nedavus laisvo sutikimo. Taip yra tuo atveju, jeigu buvo naudojama prievarta arba jeigu susijęs asmuo suklydo dėl esminių kitos šalies savybių;
- santuoka sudaryta be tėvų sutikimo (arba teismo leidimo), jeigu santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių buvo nepilnametis;
- bigamija: taip yra tuo atveju, jeigu kuris nors sutuoktinis santuokos sudarymo metu jau buvo susituokęs su kitu asmeniu;
- tarp sutuoktinių yra tam tikras giminystės ryšys;
- tai yra fiktyvi santuoka, kurios tikslas – gauti naudos, susijusios su gyventojų statusu;
- nebuvo laikomasi oficialių santuokos sudarymo reikalavimų: santuoka sudaryta be liudininkų, santuoką patvirtino asmuo, kuris nebuvo tinkamas įgaliojimus turintis valstybės tarnautojas.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Negaliojančia pripažinta santuoka vis tiek sukelia teises pasekmes (tai vadinama fiktyvios santuokos (pranc. *mariage putatif*) teorija:

- abiem sutuoktiniams, jeigu jie sąžiningai sudarė santuoką;
- vienam sutuoktiniui, kuris veikė sąžiningai;
- iš šios santuokos gimusiems vaikams, net jeigu nė vienas iš sutuoktinių neveikė sąžiningai.

Tačiau negaliojančia pripažinta santuoka niekada nesukelia teisių pasekmių sutuoktiniui, kuris veikė nesąžiningai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Liuksemburge santuokos gali būti nutraukiamos tik teismo sprendimu; santuokos niekada negalima nutraukti neteisminiais būdais arba tarpininkavimu. Tačiau šeimos taikinimas gali būti naudojamas sprendžiant klausimus, susijusius su bendrosios jungtinės nuosavybės likvidavimu ir padalijimu, išlaikymo pareigomis ir santuokos išlaidų apmokėjimu, vaikų išlaikymo pareigomis arba tėvų valdžios įgyvendinimu.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kur reikia pateikti prašymą?

- **Prašymai dėl santuokos nutraukimo arba teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo** turi būti pateikiami sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismui (pranc. *tribunal d'arrondissement*), arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu – vienos iš šalių nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismui, laikantis 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiame Reglamente (EB) Nr. 1347/2000, nustatytų taisyklių.

- **Prašymai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia** turi būti pateikiami vietos, kurioje yra šeimos namai, apygardos teismui, o jeigu tėvai gyvena atskirai – bendros tėvų valdžios atveju vieno iš tėvų, su kuriuo nepilnamečiai vaikai įprastai gyvena, gyvenamosios vietos apygardos teismui arba vieno iš tėvų, kuriam vienam priklauso tėvų valdžia, gyvenamosios vietos apygardos teismui arba kitais atvejais – proceso nepradėjusio asmens gyvenamosios vietos apygardos teismui. Kai pateikiami bendri prašymai, šalys pasirenka vienos iš šalių gyvenamosios vietos apygardos teismą. Šios taisyklės taikomos laikantis minėtame Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nustatytų taisyklių.

Prašymus nagrinėja šeimos bylų teisėjas (pranc. *juge aux affaires familiales*).

Oficialieji reikalavimai, kurių reikia laikytis, ir dokumentai, kuriuos reikia pateikti

- **Santuoka bendru sutikimu nutraukiama** keliais etapais. Jeigu yra kokio nors dalijamo turto, sutuoktiniai turi kreiptis į notarą dėl turto aprašymo ir viso kilnojamojo ir nekilnojamojo turto įvertinimo. Sutuoktiniai savo nuožiūra susitaria dėl kiekvieno teisių į atitinkamą turtą. Be to, jie turi sudaryti susitarimą, kuriame aptariami įvairūs klausimai, įskaitant sutuoktinių gyvenamąją vietą bylos nagrinėjimo metu, kiekvieno vaiko globą ir turto administravimą, teises bendrauti su vaikais, tai, kaip kiekvienas sutuoktinis padės auginti ir išlaikyti vaikus ir kokio dydžio išlaikymo išmoką vienas sutuoktinis mokės kitam. Šį susitarimą turi parengti advokatas arba notaras.

Byla teisme pradeda bendro sutuoktinių prašymo pateikimu teismo kanceliarijai. Norint pradėti nagrinėti bylą teisme, advokato nereikia.

Prašyme turi būti nurodyta:

1. jo data;
2. sutuoktinių pavardės, vardai, profesijos ir adresas (-ai);
3. sutuoktinių gimimo datos ir vietos;
4. kai taikytina, bendrų vaikų tapatybė;
5. prašymo dalykas;
6. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.

Kartu su prašymu turi būti pateiktas ne tik minėtas susitarimas, bet ir toliau nurodyti dokumentai:

1. santuokos liudijimas;
2. sutuoktinių gimimo liudijimai;
3. bendrų vaikų gimimo liudijimai;
4. sutuoktinių pilietybę patvirtinantis dokumentas;
5. kai taikytina, susitarimas, kuriuo nustatoma sutuoktinių santuokos nutraukimui taikytina teisė pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, 5 straipsnį, naudojant tame reglamente nustatytas formas. Susitarime dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu sutuoktiniai taip pat gali nustatyti santuokos nutraukimui taikytiną teisę pagal Reglamento (ES) Nr. 1259/2010 5 straipsnį, naudodami minėtame reglamente nustatytas formas;
6. bet kuris kitas dokumentas, kurį sutuoktiniai ketina naudoti.

Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemonės ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.

- Kai **santuoka nutraukiama remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo**, arba **nustatomas teisėtas gyvenimas skyrium (separacija)**, turi dalyvauti advokatas. Byla apygardos teisme pradeda pateikus prašymą teismo kanceliarijai.

Prašyme turi būti nurodyta:

1. jo data;
2. sutuoktinių pavardės, vardai, profesijos ir adresai;
3. sutuoktinių gimimo datos ir vietos;

4. kai taikytina, bendrų vaikų tapatybė;

5. prašymo dalykas;

6. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.

Prašyme taip pat gali būti išdėstomi prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, susijusias su sutuoktinių ir jų vaikų asmeniu, išlaikymu ir turtu.

Kartu su prašymu turi būti pateikiami toliau nurodyti dokumentai:

1. santuokos liudijimas;

2. sutuoktinių ar pareiškėjo gimimo liudijimai;

3. bendrų vaikų gimimo liudijimai;

4. sutuoktinių ar pareiškėjo pilietybę patvirtinantis dokumentas;

5. kai taikytina, susitarimas, kuriuo nustatoma sutuoktinių santuokos nutraukimui taikytina teisė pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, 5 straipsnį, naudojant tame reglamente nustatytas formas;

6. kai taikytina, susitarimo dėl santuokos nutraukimo pasekmių, dėl kurių sutuoktiniai sutaria, projektas;

7. kai taikytina, nuosprendžio, kuriuo sutuoktinis nuteisiamas už kurią nors iš 3.2 ir 3.4 klausimuose nurodytų nusikalstamų veikų, kopija;

8. bet kuris kitas dokumentas, kurį pareiškėjas (-ai) ketina naudoti.

Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemonės ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.

- Kai teikiamas prašymas **dėl santuokos pripažinimo negaliojančia**, byla teisme pradedama pateikus prašymą teismo kanceliarijai. Norint pradėti bylą teisme, advokato nereikia. Prašyme turi būti nurodyta:

1. jo data;

2. šalių pavardės, vardai ir adresai;

3. šalių gimimo datos ir vietos;

4. prašymo dalykas;

5. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.

Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemonės ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Asmenys, kurių pajamos laikomos nepakankamomis pagal Liuksemburgo teisę, gali gauti teisinę pagalbą. Norėdami gauti šią pagalbą, asmenys turi užpildyti klausimyną, kurį gali pateikti Liuksemburgo advokatūra (pranc. *Barreau de Luxembourg*), ir nusiųsti jį vietos advokatūros (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) pirmininkui, o pastarasis priims sprendimą.

Teisinė pagalba apima visas teismo proceso, procedūrų ar veiksmų, dėl kurių ji suteikiama, išlaidas. Pavyzdžiui, ji apima žyminius mokesčius ir registracijos išlaidas; teismo pareigūnų mokesčius, advokatų mokesčius, teismo antstolių išlaidas ir mokesčius, notarų išlaidas ir mokesčius, techninių darbuotojų išlaidas ir mokesčius, išmokas liudytojams ir vertėjų raštu ir žodžiu mokesčius; mokesčius už pažymą apie užsienio teisės normas (pranc. *certificats de coutume*); kelionės išlaidas; su registracijos, hipotekos ir suvaržymų oficialiaisiais reikalavimais susijusias rinkliavas ir mokesčius ir prireikus išlaidas už skelbimus spaudoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Liuksemburge šios rūšies sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka. Iš esmės apeliacinis skundas turi būti paduotas per 40 dienų, tačiau terminą galima pratęsti, jeigu pareiškėjas gyvena užsienyje. Visus apeliacinius skundus nagrinėja Aukščiausiasis Teismas (pranc. *Cour supérieure de justice*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, sprendimai dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos priėmė kitos Europos Sąjungos valstybės narės teismas, yra automatiškai pripažįstami Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje. Kad sprendimas būtų pripažintas, nereikia imtis jokių priemonių.

Liuksemburge civilinės būklės aktai pagal galutinį Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą ištaisomi netaikant jokių išankstinių procedūrų. Nuoroda į teismo sprendimą, kuriuo nutraukiama santuoka, turi būti įrašoma santuokos liudijimo ir sutuoktinių gimimo liudijimų paraštėse. Jei santuoka buvo sudaryta užsienyje, teismo sprendimas turi būti įrašytas į tos savivaldybės, kurioje buvo įregistruotas santuokos liudijimas, civilinės būklės aktų registrą arba Liuksemburgo miesto civilinės būklės aktų registrą, taip pat kiekvieno sutuoktinio gimimo liudijimų paraštėse turi būti įrašyta nuoroda.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kiekviena suinteresuotoji šalis gali kreiptis į apygardos teismo pirmininką su prašymu atsisakyti pripažinti sprendimą dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia, kurį priėmė kitos Europos Sąjungos šalies teismas.

Apygardos teismo pirmininkas sprendimą priima nedelsdamas. Asmuo, kurio atžvilgiu pateiktas prašymas dėl atsisakymo pripažinti sprendimą, šioje bylos stadijoje negali pateikti jokių pastabų. Prašymas patenkinamas tik šiais pagrindais:

- teismo sprendimas akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai;
- priimant šį sprendimą nebuvo gerbiamos atsakovo teisės;
- teismo sprendimas nesuderinamas su kitoje susijusioje byloje priimtu sprendimu.

Bet kuri šalis apygardos teismo pirmininko sprendimą apeliacine tvarka gali apskųsti apeliaciniam teismui (pranc. *Cour d'appel*). Apeliacinio skundo nagrinėjimo stadijoje turi būti išklausomos abi šalys. Apeliacinio teismo sprendimas dėl teisės klausimų gali būti skundžiamas Kasaciniam Teismui (pranc. *Cour de cassation*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Liuksemburgo Didžioji Hercogystė taiko 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje ir kuris nuo 2012 m. birželio 21 d. taikomas Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Estijoje (nuo 2018 m. vasario 11 d.), Prancūzijoje, Vokietijoje, Graikijoje (nuo 2015 m. liepos 29 d.), Vengrijoje, Italijoje, Latvijoje, Lietuvoje (nuo 2014 m. gegužės 22 d.), Liuksemburge, Maltoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje. Šiame reglamente nurodyta, kad sutuoktiniai gali susitarti dėl santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės taikymo, jeigu ši teisė yra:

- valstybės, kurioje susitarimo sudarymo metu yra sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, arba
- valstybės, kurioje buvo sutuoktinių paskiausia įprastinė gyvenamoji vieta, jeigu susitarimo sudarymo metu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, teisė, arba
- valstybės, kurios pilietybę susitarimo sudarymo metu turi vienas iš sutuoktinių, teisė, arba
- teismo vietos teisė.

Pagal tą patį reglamentą, jeigu nėra pirmesnėje dalyje minėto susitarimo, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikoma:

- valstybės, kurioje yra sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta bylos iškėlimo teisme metu, teisė, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
- valstybės, kurioje buvo paskiausia sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jeigu gyvenimo toje valstybėje laikotarpis baigėsi likus ne daugiau nei vieniems metams iki bylos iškėlimo teisme ir jei bylos iškėlimo teisme metu vienas iš sutuoktinių toje valstybėje tebegyvena, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
- valstybės, kurios pilietybę bylos iškėlimo teisme metu turi abu sutuoktiniai, teisė, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
- valstybės, kurios teisme iškelta byla, teisė.

Jeigu Reglamentas (EB) Nr. 1259/2010 netaikomas, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium pagal Liuksemburgo teisę taikoma:

- sutuoktinių pilietybės valstybės teisė, jeigu jie turi tą pačią pilietybę;
- faktinės bendros nuolatinės sutuoktinių gyvenamosios vietos valstybės teisė, jeigu jie turi skirtingas pilietybes;
- jeigu skirtingų pilietybių sutuoktiniai neturi faktinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma Liuksemburgo teisė.

Susijusios nuorodos

Brošiūra [Le divorce au Grand-Duché de Luxembourg](#);

[LEGILUX](#);

[Portail de la Justice](#).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklę rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 27/05/2019

Ištuoka - Vengrija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Teismas santuoką gali nutraukti vieno arba abiejų sutuoktinių prašymu, jeigu santuoka visiškai ir negrįžtamai iširo. Nutraukiant santuoką visų pirma reikia atsižvelgti į sutuoktinių bendrų nepilnamečių vaikų interesus.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukiama remiantis tuo, kad ji visiškai ir negrįžtamai iširo. Šiuo atžvilgiu teismas renka įrodymus. Teismas taip pat gali savo iniciatyva priimti nutartį dėl įrodymų rinkimo. Galutinis ir bendras (bendru sutarimu) sutuoktinių laisva valia ir nepatiriant netinkamos įtakos pareikštas noras nutraukti santuoką rodo, kad jų santuoka iširo visiškai ir negrįžtamai. Kad santuoka visiškai ir negrįžtamai iširo, galima nustatyti visų pirma tuomet, kai sutuoktiniai nebegyvena kartu kaip pora ir kai, atsižvelgiant į tai, dėl ko pora pradėjo gyventi skyrium, ir į gyvenimo skyrium (separacijos) trukmę, sutuoktinių susitaikymas yra mažai tikėtinas.

Galutinis ir bendras (bendru sutarimu) sutuoktinių laisva valia ir nepatiriant netinkamos įtakos pareikštas noras nutraukti santuoką yra laikomas pakankamu santuokos iširimo įrodymu. Todėl esant tokiam bendram sutuoktinių pareiškimui nereikia išsamiai nagrinėti pirmiau minėtų gyvenimo skyrium priežasčių.

Sutuoktinių sprendimas gali būti laikomas galutiniu, jeigu jie susitarė dėl tėvų pareigų savo bendriems vaikams vykdymo, vaiko matymosi su antruoju iš tėvų tvarkos, išlaikymo išmokos, šeimos būsto naudojimo ir, jei reikalinga, sutuoktinio išlaikymo (šį sutuoktinių susitarimą turi patvirtinti teismas). Jeigu sutuoktiniai kartu sutaria dėl tėvų pareigų vykdymo, jie neturi susitarti dėl matymosi su vaiku tvarkos. Tačiau jie turi nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Todėl klausimai, dėl kurių turi susitarti bendru sutarimu santuoką nutraukiantys sutuoktiniai, priklauso nuo to, ar sutuoktiniai nusprendžia kartu vykdyti tėvų pareigas, ar ne.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, kitaip nei ankstesniuose teisės aktuose, sutuoktinių susitarimas dėl santuokinio turto padalijimo nėra reglamentuojamas Civiliniame kodekse.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Santuoka pasibaigia sutuoktiniams nutraukus santuoką. Nutraukus santuoką, teisė globoti ir išlaikyti bendrą vaiką, tėvo (motinos) ir vaiko matymosi tvarka, kurio nors sutuoktinio išlaikymas, šeimos būsto naudojimas ir, jeigu tėvams toliau priklauso bendra tėvų atsakomybė, vaiko gyvenamoji vieta nustatoma teisminiame šalių pasiektame susitarime, atitinkančiame įstatymo reikalavimus, arba, jeigu sutuoktiniai susitarimo nesudaro, teismo sprendime. Teismas santuoką gali nutraukti sutuoktiniams net ir nesusitarus dėl bendro santuokinio turto padalijimo.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką arba ją pripažinus negaliojančia, buvę sutuoktiniai toliau naudoja gyvenant susituokus turėtą pavardę. Norėdami pasikeisti pavardę, sutuoktiniai, nutraukus santuoką arba pripažinus ją negaliojančia, apie tai turi informuoti vyriausiąjį registratorių. Tačiau buvusi žmona niekada negali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, kuri rodo jos, kaip sutuoktinės, statusą, jeigu gyvendama susituokusi ji šios pavardės nenaudojo. Buvusio vyro prašymu teismas gali uždrausti buvusiai žmonai naudoti jo pavardę tokia forma, kad būtų galima nustatyti jo tapatybę, jeigu žmona už tyčinį nusikaltimą buvo nuteista laisvės atėmimo bausme. Jeigu buvusi žmona sudaro naują santuoką, ji nebegali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, rodančią jos, kaip sutuoktinės, statusą. Ji šios teisės atgauti negali net jeigu ir vėl nutraukia santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimo atveju buvę sutuoktiniai nebeturi bendro turto ir kiekvienas iš jų gali prašyti padalyti gyvenant susituokus įgytą turtą. Jie gali prašyti kompensuoti bendro turto investicijas į jų atskirą turtą, taip pat savo atskiro turto investicijas į bendrą turtą ir turto valdymo ir išlaikymo išlaidas. Prašymo kompensuoti išlaidas pateikti negalima, jeigu sutuoktiniai atsisakė savo teisių į atitinkamas lėšas. Kompensacija už atskiro turto naudojimą arba sunaudojimą gyvenant susituokus gali būti mokama tik išimtiniais ir tinkamai pagrįstais atvejais. Buvusių sutuoktinių bendro turto dalis, kuri jiems priklauso santuokos nutraukimo metu, jei įmanoma, turi būti paskirstoma natūra. Santuokos nutraukimo metu turimas atskiras turtas taip pat turi būti paskirstomas natūra. Jeigu dėl

kurios nors priežasties to padaryti neįmanoma arba dėl tokio paskirstymo turto vertė iš esmės sumažėtų, ginčo atveju konkretų turto padalijimo būdą nustato teismas. Prašymo kompensuoti išlaidas pateikti negalima dėl nesamo bendro arba atskiro turto, jeigu sutuoktiniai nutraukdami santuoką neturi bendro turto, o šalis skolininkė taip pat neturi atskiro turto.

Jeigu bendras sutuoktinių turtas padalijamas remiantis sutuoktinių sudaryta sutartimi, tokia sutartis laikoma galiojančia tik tuo atveju, jeigu tai yra viešas arba privatus rašytinis advokato pasirašytas dokumentas. Ši nuostata netaikoma dalijant kilnojamąjį turtą, kuris yra bendra sutuoktinių nuosavybė, jeigu toks turtas dalijamas priverstinai.

Jeigu sutuoktiniai nesudarė sutarties dėl bendro turto padalijimo arba sudarytoje sutartyje nėra reguliuojami visi reikalavimai, kurie gali kilti nutraukiant santuoką, dėl bendro sutuoktinių turto padalijimo ir reikalavimų patenkinimo gali būti kreipiamasi į teismą. Teismas privalo užtikrinti, kad tenkinant turtinius reikalavimus nė vienam sutuoktiniui nebūtų suteikiama nepagrįstos finansinės naudos.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Tėvai turi pareigą dalytis su savo nepilnamečiu vaiku savo turimomis pragyvenimo lėšomis net ir tais atvejais, kai tėvams lėšų gali tekti mažiau. Ši taisyklė netaikoma, jeigu vaikas savo pagrįstus poreikius gali patenkinti gaudamas atlyginimą už dirbamą darbą ar pajamų iš savo turto arba jeigu vaikas turi tiesioginį giminaitį, kuriam gali būti nustatyta pareiga mokėti išlaikymą. Tėvas (motina), kuriam (-iai) priklauso globos teisė, teikia išlaikymą natūra, o vaiko neglobojantis (-i) tėvas (motina) išlaikymą moka visų pirma grynaisiais pinigais (išlaikymo išmoka).

Jeigu pareiga mokėti išlaikymo išmoką nustatoma teismo nurodymu, juo nustatomas fiksuotas mokėtinos išlaikymo išmokos dydis. Teismas savo sprendime gali nustatyti, kad mokėtinos išlaikymo išmokos dydis automatiškai kitiems metams nuo einamųjų metų sausio 1 d. turi būti tikslinamas kiekvienais metais atsižvelgiant į vartotojų kainų indeksą, kurį skelbia Vengrijos valstybinis statistikos departamentas.

Jei įmanoma, tėvų pareigų vaiko atžvilgiu vykdymo klausimai turi būti aptariami bendrame tėvų sudarytame susitarime.

Jeigu tėvai nesudaro susitarimo dėl šių klausimų, teismas globos teises suteiks tam tėvui (motinai), kuris (-i), teismo manymu, gali sudaryti geresnes sąlygas vaiko fizinei, protinei ir moralei raidai. Jeigu nustačius vaiko globą kuriam nors iš tėvų kiltų pavojus vaiko interesams, teismas gali suteikti globos teises trečiajam asmeniui, jeigu toks asmuo pats siekia gauti teisę globoti vaiką.

Vaikas turi teisę tiesiogiai asmeniškai matytis su atskirai gyvenančiu (-ia) tėvu (motina). Atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina) turi teisę ir pareigą reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su vaiku (teisė bendrauti su vaiku). Tėvas (motina) arba kitas globos teises turintis asmuo negali pažeisti šios teisės bendrauti su vaiku.

Tėvas (motina), kuriam (-iai) priklauso globos teisė ir atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina) privalo tarpusavyje bendradarbiauti ir, atsižvelgdami į pagarbą šeimos gyvenimui ir kitos šalies teisę į ramų gyvenimą, užtikrinti tinkamą vaiko raidą. Globos teisę turintis tėvas (motina) turi reguliariai teikti atskirai gyvenančiam (-iai) tėvui (motinai) informaciją apie vaiko raidą, sveikatą ir mokymąsi ir negali slėpti tokios informacijos, jeigu ją prašo pateikti atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina).

Atskirai gyvenantys tėvai kartu įgyvendina savo teises, susijusias su esminių klausimų dėl vaiko ateities sprendimu, net jeigu globos teisė, remiantis tėvų bendru susitarimu arba teismo sprendimu, suteikta vienam iš tėvų, išskyrus atvejus, kai atskirai gyvenančio (-ios) tėvo (motinos) tėvų teisės yra apribotos arba teismas jas panaikino. Svarbiausi su vaiko ateitimi susiję klausimai apima nepilnamečio vaiko vardo ar pavardės naudojimą ar keitimą, jo gyvenamosios vietos nustatymą, jei tai nėra vaiką globojančio tėvo (motinos) gyvenamoji vieta, vietos užsienyje siekiant nuolat apsigyventi arba įsikurti nustatymą, taip pat vaiko pilietybę, švietimą ir karjerą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinis gali reikalauti išlaikymo iš kito sutuoktinio nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba, jeigu santuoka nutraukiama, buvęs sutuoktinis gali reikalauti tokio išlaikymo iš kito buvusio sutuoktinio, jeigu jam reikalingas išlaikymas ne dėl jo kaltės, išskyrus atvejus, kai (buvęs) sutuoktinis, kuris prašo išlaikymo, nėra vertas jo gauti dėl savo elgesio gyvenant susituokus. Mokamas išlaikymas jokių būdu neturėtų kelti pavojaus buvusio sutuoktinio, kuris turi pareigą jį mokėti, ir asmens (-ų), kurį (-iuos) jis privalo išlaikyti kartu su išlaikymo reikalaujančiu sutuoktiniu, gyvenimo sąlygoms. Pareiga mokėti išlaikymą gali galioti ribotą terminą, jeigu galima daryti prielaidą, kad išlaikymo prašančios šalies pasibaigus tokiam terminui neberekės išlaikyti.

Jeigu sutuoktinis arba buvęs sutuoktinis, atsižvelgdamas į savo pablogėjusią padėtį, išlaikymo prašo praėjus daugiau nei penkeriems metams nuo teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios, toks prašymas gali būti patenkinamas tik remiantis teisingais pagrindais ir išimtiniais atvejais. Jeigu sutuoktiniai kartu kaip pora gyveno trumpiau nei metus ir neturi gyvenant

susituokus gimusių bendrų vaikų, buvęs sutuoktinis, kuriam reikalingas išlaikymas, turi teisę jį gauti tik tokį laikotarpį, kurį truko jų bendras gyvenimas. Atsižvelgdamas į teisingus pagrindus ir išimtines aplinkybes, teismas gali priimti nutartį dėl išlaikymo mokėjimo ilgesnį laikotarpį.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sutuoktinių teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) reiškia bendro jų santuokinio gyvenimo pabaigą. Pradėjus gyventi skyrium, be kita ko, galima kreiptis į teismą dėl sutuoktinių turto padalijimo.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktinių bendro gyvenimo kaip porai pradžią ir pabaigą, taip pat laikotarpį, kuriuo jie turėjo bendrą turtą, teismas nustatys savo nuožiūra. Veikdamas savo nuožiūra, teismas privalo ypač atidžiai išnagrinėti įvairius sutuoktinių gyvenimo susituokus aspektus (seksualiniai santykiai, ekonominė priklausomybė, bendri šeimos namai ir ūkis, poros vienybės požymiai, auginami bendri vaikai, giminaičiai, rūpinimasis kurio nors sutuoktinio vaiku ir t. t.). Todėl teismas, kartu nagrinėdamas visus tarpusavyje susijusius ekonominius, šeimos, emocinius ir sąmoningumo aspektus, nustato, ar sutuoktinių, kaip susituokusios poros, bendras gyvenimas tęsiasi, ar baigėsi. Tai, kad nėra vieno arba kelių išvardytų aspektų, nebūtinai reiškia, kad bendras sutuoktinių, kaip susituokusios poros, gyvenimas baigėsi, ypač tais atvejais, kai tai galima pagrįsti objektyvia priežastimi.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), kuris reiškia sutuoktinių bendro gyvenimo pabaigą, sutuoktiniai gali be jokių kliūčių siekti pasidalyti santuokinį turtą. Šiame etape santuoka dar nėra teisiškai pripažinta negaliojančia, tačiau sutuoktiniai gali savarankiškai įgyti turtą, išskyrus anksčiau įgytą jų bendrą turtą. Sprendimus dėl šio turto sutuoktiniai gali priimti tik kartu, nes sutikimas nebepreziumuojamas. Jeigu sutuoktiniai turi bendrų vaikų, jie turi susitarti dėl bendro tėvų pareigų vykdymo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti laikoma pripažinta negaliojančia tik tuo atveju, jeigu ją negaliojančia paskelbia teismas, kuris, išnagrinėjęs bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, šiuo klausimu priima sprendimą. Sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia taikomas kiekvienam susijusiam asmeniui. Teisinės pasekmės, atsirandančios santuoką pripažinus negaliojančia, yra nustatytos teisės aktuose.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu kuri nors iš šalių vis dar yra susituokusi arba gyvena sudariusi registruotą partnerystę. Be to, santuoka negalioja, jeigu santuokos šalis vieną su kita sieja tiesioginės linijos giminystės ryšiai arba sutuoktiniai yra brolis ir sesuo, arba jeigu kuri nors santuokos šalis yra kitos santuokos šalies, kuris yra brolis arba sesuo, palikuonis, arba jeigu kuri nors santuokos šalis įsivaikino kitą santuokos šalį. Santuoka negalioja, jeigu kuri nors šalis sudarė santuoką būdama riboto veiksnumo, kaip apie tai buvo paskelbta. Santuoka taip pat negalioja, jeigu, nors apie atitinkamos šalies neveiksnumą ir nebuvo paskelbta, santuokos sudarymo metu ji buvo visiškai neveiksni. Santuoka negalioja, jeigu santuokos šalys kartu nedalyvavo paskelbdamos apie savo ketinimą susituokti. Santuoka negalioja, jeigu kuri nors santuokos šalis yra nepilnametis asmuo. Išimtiniais atvejais nepilnamečiai gali sudaryti santuoką gavę išankstinį globėjo ir vaiko apsaugos institucijos pritarimą. Globėjas ir vaiko apsaugos institucija tokį pritarimą gali suteikti tik tinkamai pagrįstais atvejais ir jeigu atitinkamas nepilnametis yra sulaukęs ne mažiau kaip 16 metų.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu abu sutuoktiniai sąžiningai sudarė santuoką, kuri vėliau buvo pripažinta negaliojančia, teisinės su turtu susijusios santuokos pasekmės yra tokios pat, kaip ir galiojančios santuokos atveju. Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktiniai savo turinius reikalavimus gali patenkinti vadovaudamiesi tokiomis pat taisyklėmis, kokios taikomos santuoką nutraukus teismo sprendimu. Jeigu sudarant santuoką sąžiningas buvo tik vienas sutuoktinis, šios taisyklės bus taikomos tik tokio sutuoktinio prašymu.

Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktiniai išlaiko gyvenant susituokus naudotą pavardę. Norėdami pasikeisti pavardę, jie, santuoką pripažinus negaliojančia, apie tai gali informuoti vyriausiąjį registratorių. Tačiau buvusi žmona negali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, kuri rodo jos, kaip sutuoktinės, statusą, jeigu gyvendama susituokusi ji šios pavardės nenaudojo.

Santuokos pripažinimas negaliojančia nedaro poveikio tėvystės (motinystės) prezumpcijai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Išimtinę kompetenciją nagrinėti santuokos nutraukimo ir pripažinimo negaliojančia bylas turi teismai.

Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia arba nutraukiama, teismas privalo išspręsti gyvenant susituokus gimusių nepilnamečių vaikų globos ir išlaikymo klausimą net ir tais atvejais, kai šiais klausimais nepateikiama jokie prašymo. Tuomet teismas priims sprendimą dėl papildomų klausimų (pvz., sutuoktinių išlaikymo, šeimos būsto naudojimo, bendro sutuoktinių turto padalijimo), jeigu dėl to yra pateikiamas prašymas. Nepateikus prašymo, teismas nespręs tų klausimų, kuriuos šalys taip pat gali išspręsti be teismo pagalbos sudarydamos sutartį.

Prieš santuokos nutraukimo procesą arba jo metu sutuoktiniai gali savo iniciatyva prašyti juos sutaikyti arba teismas tai gali daryti savo iniciatyva, siekdamas, kad sutuoktiniai susitartų ginčijamais klausimais, susijusiais su jų tarpusavio santykiais ir santuokos nutraukimu. Šalių per taikinimo procesą sudarytas susitarimas gali būti pridedamas prie teismo susitarimo.

Prireikus teismas gali įpareigoti tėvus, kurie prašo nutraukti santuoką, taikiai susitarti dėl papildomų klausimų, kad būtų užtikrinta tinkama tėvų pareigų įgyvendinimo tvarka ir reikalingas šalių bendradarbiavimas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Siekdamas nutraukti santuoką, sutuoktinis privalo prieš kitą sutuoktinį pradėti santuokos nutraukimo bylą. Santuokos pripažinimo negaliojančia byla privalo pradėti kitas sutuoktinis, prokuroras arba kitas trečiasis asmuo, turintis teisę pradėti bylą prieš abu sutuoktinius. Jeigu šalis, kuriai pradėta byla, yra mirusi, byla pradėdama prieš teismo paskirtą administratorių.

Byla turi būti pradėdama pateikiant pareiškimą, kuriame būtina nurodyti šiuos duomenis: šalių ir jų atstovo (-ų), jei jis (jie) yra paskirti, vardus, pavardes, gyvenamąsias vietas ir procesinį statusą; teisę, kurią siekiama priverstinai įgyvendinti, ir išsamias faktines aplinkybes bei įrodymus, pagrindžiančius tokią teisę; duomenis, kuriais remiantis galima nustatyti teismo įgaliojimų taikymo sritį ir jurisdikciją, ir aiškų prašymą (pareiškimą), kad teismas priimtų sprendimą. Paraiškoje, kuria pradėdama santuokos nutraukimo byla, būtina pateikti duomenis, susijusius su santuoka, bet kurio gyvenant susituokus gimusio vaiko gimimu ir, jei prašoma, bet kokius duomenis, kuriais remiantis galima nustatyti teisę pateikti pareiškimą. Prie paraiškos turi būti pridedami priedai, t. y. pirmiau nurodytų duomenų teisingumą patvirtinantys dokumentai, dokumentas (arba jo kopija ar ištrauka), kuriame pareiškėjas aprašo nurodytas faktines aplinkybes, kuriomis galima remtis kaip įrodymais, taip pat dokumentas, kuriuo remiantis galima nustatyti teismo įgaliojimų taikymo sritį ir teisingumą, taip pat kitas aplinkybes, į kurias reikia automatiškai atsižvelgti, išskyrus duomenis, kuriuos galima patikrinti naudojantis tapatybės kortele. Pastaruoju atveju tai turi būti nurodoma paraiškoje.

Pagal bendrąsias teisingumo taisykles kompetentingas teismas santuokos nutraukimo byloje bus teismas, kuriam byla teisinga pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Jeigu atsakovas neturi Vengrijoje gyvenamosios vietos, teisingumas nustatomas pagal vietą, kurioje atsakovas apsistojęs. Jeigu atsakovo apsistojimo vieta nežinoma arba jis yra užsienyje, teisingumas nustatomas pagal paskutinę jo gyvenamąją vietą Vengrijoje. Jeigu ir tokios vietos negalima nustatyti arba jeigu atsakovas jos neturi, teisingumas nustatomas remiantis ieškovo gyvenamąją vietą arba, jei jis tokios vietos neturi, vieta, kurioje jis yra apsistojęs. Be to, paskutinės bendros sutuoktinių gyvenamosios vietos teismas taip pat turės kompetenciją nagrinėti bylą. Tai reiškia, kad ieškovas gali laisvai pasirinkti pateikti pareiškimą teismui, kuris turi kompetenciją pagal bendrąsias teisingumo taisykles, arba teismą, kuris turi kompetenciją pagal paskutinę bendrą sutuoktinių gyvenamąją vietą.

Jeigu nė vienas kompetentingas vidaus teismas negali būti paskirtas nagrinėti bylos pagal pirmiau nurodytas taisykles, kompetenciją turės Pešto centrinis apygardos teismas.

Atitinkamame teisme pradėjus santuokos bylą, būtent šis teismas turės išimtinę kompetenciją nagrinėti bet kokią naują bylą dėl tos pačios santuokos ir spręsti su santuoka susijusius klausimus dėl turtinių teisių, kylančių iš sutuoktinių tarpusavio santykių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Žr. temą [Teisinė pagalba](#).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimas gali būti skundžiamas. Tačiau negalima pareikšti jokio ieškinio dėl teismo sprendimų, kuriais santuoka pripažįstama negaliojančia, arba teismo sprendimų, kuriais nutraukiama santuoka, teisminės peržiūros arba persvarstymo atsižvelgiant į patį santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo faktą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 1 dalį valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas automatiškai pripažįstamas kitose valstybėse narėse; todėl paprastai netaikoma jokia speciali pripažinimo procedūra. Pagal reglamento 37 straipsnį pripažinti teismo sprendimą prašanti šalis turi pateikti šiuos dokumentus:

- teismo sprendimo kopiją, atitinkančią jos autentiškumo nustatymo sąlygas,
- 39 straipsnyje nurodytą pažymėjimą, kurį pagal reglamento I priedo formą išdavė kilmės valstybės narės teismas arba institucija, ir,
- jeigu teismo sprendimas buvo priimtas už akių, dokumento, kuriuo patvirtinama, kad neatvykusiai šaliai buvo įteiktas bylos iškėlimo arba lygiavertis dokumentas, arba bet kurio kito dokumento, kuriame nurodoma, kad atsakovas nedviprasmiškai sutiko su teismo sprendimu, originalą arba patvirtintą kopiją.

Pagal reglamento 38 straipsnį teismas arba institucija gali nereikalauti pateikti paskutinių dviejų dokumentų, jei mano, kad informacijos pakanka. Teismas ir (arba) institucija taip pat gali prašyti išversti tokius dokumentus ir pridėti jų vertimus prie pirmiau minėtų dokumentų originalų; šį vertimo reikalavimą Vengrijos teismai ir institucijos paprastai gali įgyvendinti.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą. Šiuo atveju šalis, prašanti pripažinti teismo sprendimą, privalo savo prašymą kartu su pirmiau nurodytais dokumentais pateikti kompetentingam teismui, t. y. apygardos teismui (vengr. *járásbírószág*), veikiančiam priešingos šalies įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje regiono teismo (vengr. *törvényszék*) (Budos centriniam apygardos teismui, jeigu byla nagrinėjama Budapešte) veiklos teritorijoje, arba, jeigu priešinga šalis Vengrijoje neturi nei įprastos, nei nuolatinės gyvenamosios vietos, – apygardos teismui, veikiančiam prašymą pripažinti teismo sprendimą pateikusios šalies įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje apylinkės teismo veiklos teritorijoje (Budos centriniam apygardos teismui, jeigu byla nagrinėjama Budapešte). Jeigu pripažinti teismo sprendimą prašanti šalis Vengrijoje neturi įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos, prašymą galima pateikti Budos centriniam apygardos teismui. Teismas, kai tinkama, taikys reglamento 28–36 straipsnių nuostatas.

Jeigu teismo sprendimą būtina pripažinti norint padaryti įrašą Vengrijos santuokų registre, pagal reglamento 21 straipsnio 2 dalį prašymas pripažinti teismo sprendimą kartu su pirmiau minėtais dokumentais turi būti pateikiamas vyriausiajam registratoriui.

15 | kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo nepripažinimo. Šiuo atveju teismo sprendimo pripažinimą ginčijanti šalis privalo pridėti teismo sprendimo kopiją, atitinkančią šalies prašymo autentiškumo nustatymo sąlygas, taip pat 39 straipsnyje nurodytą pažymėjimą, kurį pagal reglamento I priedo formą išdavė kilmės valstybės narės teismas arba institucija. Kompetentingas teismas bus apygardos teismas, veikiantis priešingos šalies įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje veiklos teritorijoje (Budos centrinis apygardos teismas, jeigu byla nagrinėjama Budapešte), arba, jeigu priešinga šalis Vengrijoje neturi nei įprastinės, nei nuolatinės gyvenamosios vietos, – apygardos teismas, veikiantis sprendimą ginčijančios šalies įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje apylinkės teismo veiklos teritorijoje (Budos centrinis apygardos teismas, jeigu byla nagrinėjama Budapešte). Jeigu teismo sprendimo pripažinimą ginčijanti šalis taip pat neturi Vengrijoje įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos, prašymą galima pateikti Budos centriniam apygardos teismui. Teismas, kai tinkama, taikys reglamento 28–36 straipsnių nuostatas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Vengrijoje taikomas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2009, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje. Todėl visais atvejais, kai byla turi tarptautinį elementą, Vengrijos teismai taikys reglamente konkrečiai nurodytą teisę. Reglamente, išskyrus tam tikrus apribojimus, sutuoktiniams suteikiama laisvė pasirinkti taikytiną teisę (5–7 straipsniai), o susiję veiksniai, kuriais remiantis nustatoma konkreti taikytina teisė, galioja tik tuo atveju, jeigu šalys nėra sudariusios galiojančio susitarimo dėl taikytinos teisės (8–10 straipsniai).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Norėdami nutraukti santuoką Maltoje, sutuoktiniai turi pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką arba tokį prašymą turi pateikti vienas iš sutuoktinių. Pradėjus nagrinėti santuokos nutraukimo bylą, sutuoktiniai turi būti gyvenę atskirai iš viso ketverius metus per penkerių metų laikotarpį iki prašymo pateikimo, arba turi būti praėję bent ketveri metai nuo gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios. Teismas taip pat turi įsitikinti, kad sutuoktiniai neturi jokios tikėtinos galimybės susitaikyti. Kita sąlyga – sutuoktiniai ir visi jų vaikai privalo gauti tinkamą išlaikymą, jeigu jis mokėtinas, tačiau šalis šios teisės bet kada gali atsisakyti. Jei sutuoktiniai išsiskyrė pagal sutartį arba teismo sprendimą, santuokos nutraukimas niekaip nepakeičia kitų šalių tarpusavio susitarimų, išskyrus santuokos nutraukimo padarinius pagal įstatymą. Pažymėtina, kad prieš paduodami prašymą nutraukti santuoką sutuoktiniai neprivalo būti gyvenę skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teisės aktuose santuokos nutraukimo pagrindai neminimi. Tačiau, kaip jau nurodyta atsakant dėl santuokos nutraukimo sąlygų, pradedant santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimą sutuoktiniai per penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką padavimo bent ketverius metus turi būti gyvenę atskirai, arba nuo sutuoktinių teisinės gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios turi būti praėję bent ketveri metai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinių, kurie gyvena skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, santuokos nutraukimas nekeičia kitų šalių susitarimų, išskyrus santuokos nutraukimo padarinius pagal įstatymą. Separacijos įstatyme yra nuostatų dėl pavardės – sutuoktinė po separacijos gali pasirinkti mergautinę pavardę. Toks sprendimas padaromas pateikiant pareiškimą, įtraukiamą į viešą separacijos aktą, o jeigu separaciją tvirtina teismas, žmona privalo pateikti pareiškimą, įtraukiamą į bylą prieš priimant sprendimą. Paskelbus apie santuokos nutraukimą, išnyksta visi civiliniai padariniai ir šalių įsipareigojimas gyventi kartu. Be to, nuo tos dienos, kai teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo įsiteisėja, išnyksta ir sutuoktinių paveldėjimo teisės.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Paskelbus apie asmenų, gyvenančių skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, santuokos nutraukimą, niekaip nepasikeičia kitos sąlygos, dėl kurių šalys susitarė tarpusavyje. Maltos Civilinio kodekso 66D straipsnio 5 dalyje numatyta, kad jeigu abi šalys sutinka, pasibaigus bendrąja nuosavybe turimo turto ir asmenine nuosavybe turimo paveldėto turto valdymui jos turi teisę po ištuokos neparduoti bendra nuosavybe valdomo turto.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Paskelbus apie santuokos nutraukimą, nepasikeičia tėvų teisės ir pareigos savo vaikams ar bet kokie susitarimai, kuriuos šalys sudarė dėl vaikų priežiūros ir globos. Tačiau viena iš šalių gali teigti, kad kita šalis negali tinkamai globoti jų nepilnamečių vaikų, o teismui tai pripažinus šalis, pripažinta negalinčia tinkamai pasirūpinti vaikais, iki kitos šalies mirties be teismo leidimo negali perimti nepilnamečių vaikų globos. Nepilnamečiai išlaikomi, kol jiems sukanka aštuoniolika metų, – jeigu vaikas tęsia mokslus, išlaikymas pratęsiamas iki 23 metų, nebent susitariama kitaip.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Paskelbimas apie sutuoktinių, kurie pagal sutartį ar teismo sprendimą jau gyvena skyrium, santuokos nutraukimą nekeičia to, kas buvo nuspręsta ar dėl ko jie jau yra tarpusavyje susitarę. Todėl santuokos nutraukimas nepanaikina vaikų išlaikymo prievolės, nebent šalys sutaria kitaip. Tenkindamas prašymą nutraukti santuoką, bylą nagrinėjantis teismas, šaliai, kuriai (arba vaikams) kita šalis turi mokėti išlaikymą, paprašius, gali nutarti, kad vaikų išlaikymo mokėjimas, atsižvelgiant į šalių aplinkybes, būtų tinkamai ir deramai užtikrintas. Užtikrinimas negali viršyti sumos, atitinkančios penkerių metų išlaikymą. Šį prašymą taip pat galima pateikti bet kuriuo metu po minėto teismo sprendimo priėmimo, kai reikia mokėti išlaikymą.

Kai vienas iš sutuoktinių kompetentingam civilinių bylų teismui pateikia prašymą nutraukti santuoką arba kai prašymą bendru sutarimu pateikia abu sutuoktiniai ir kai sutuoktiniai negyvena skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, prieš suteikiant šalims leidimą tęsti santuokos nutraukimo procesą, teismas privalo įteikti šaukimą šalims atvykti pas teismo paskirtą ar šalių sutartą taikinimo tarpininką, kad šis pamėgintų šalis sutaukyti, o nepavykus šalių sutaukyti ir jeigu sutuoktiniai dar nesusitarė dėl santuokos nutraukimo sąlygų tam, kad šalys galėtų išsituokti abipusiu susitarimu. Minėtame susitarime turi būti aptartos bent kelios arba visos toliau nurodytos sąlygos:

- vaikų priežiūra ir globa;
- abiejų šalių galimybės bendrauti su vaikais;
- sutuoktinių arba vieno iš sutuoktinių ir kiekvieno vaiko išlaikymas;
- gyvenimas sutuoktinių gyvenamojoje vietoje;
- bendrąja nuosavybe esančio turto arba asmenine nuosavybe esančio paveldėto turto padalijimas.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium (separacija) reiškia, kad vienas iš sutuoktinių pareiškia ieškinį kitam sutuoktiniui ir teismas priima sprendimą dėl sutuoktinių teisių ir pareigų po to, kai jie pradeda gyventi skyrium.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Separacijos įteisinimo sąlygos:

- neištikimybė;
- smurtas šeimoje;
- vienos šalies išpuoliai prieš ieškovą ar bet kurį iš jos vaikų, žiaurumas, grasinimai jų atžvilgiu ar sunkūs sužalojimai;
- negalima pagrįstai tikėtis, kad sutuoktiniai gyvens kartu, nes santuoka neatitaisomai iširo;
- sutuoktinio palikimas.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kalbant apie **išlaikymą**, sutuoktinis, su kuriuo ištuokiamas, privalo išlaikyti kitą šalį ir jų vaikus, kol šiems sukaks aštuoniolika metų arba dvidešimt treji metai, jei vaikai tęsia dienas studijas ar profesinį lavinimą. Kitai šaliai ir vaikams mokėtina išlaikymo suma nustatoma atsižvelgiant į sutuoktinio ir vaikų aplinkybes, įskaitant:

- vaikų poreikius atsižvelgiant į visas jų aplinkybes;
- bet kokią fizinę ar protinę negalią;
- ligos aplinkybes, jei dėl jų rimtumo ir sunkumo sutuoktinis arba vaikai negali savęs išlaikyti;
- ar šalies, kuriai mokėtinas išlaikymas, galimybės užsidirbti sumažėjo dėl to, kad šalis santuokos metu rūpinosi namų ūkiu, kita šalimi ir augino gyvenant susituokus gimusius vaikus;
- visas pajamas ir pašalpas, kurias sutuoktiniai ar vienas iš sutuoktinių gauna pagal įstatymą;
- sutuoktinių ir jų vaikų apgyvendinimo poreikius;
- ar šalis dėl santuokos nutraukimo netenka galimybės gauti pašalpą, skirtą vienai iš šalių, įskaitant pensijų sistemos pašalpą ar kitas pašalpas.

Sutuoktinių būstas vienos šalies reikalavimu teismo sprendimu gali būti atiduotas vienai iš šalių, tokiu atveju teismas nustato atitinkamą laikotarpį ir sąlygas. Teismas taip pat gali nuspręsti, kad santuokinis būstas turi būti parduotas, jeigu nustatyta, kad abi šalys ir jų vaikai turi kitą tinkamą būstą ir kad pardavimo pajamos šalims bus paskirstytos tinkamai. Jeigu santuokinis būstas priklauso abiem šalims, teismas turi paskirti sutuoktinių būstą vienai šaliai, kuri privalės atlyginti kitos šalies finansinius nuostolius.

Priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių separacijos teismas taip pat privalo nurodyti, kuriam iš sutuoktinių bus patikėta vaikų **globa**, visų pirma atsižvelgdamas į vaikų gerovę. Tačiau vienos iš šalių prašymu teismas gali nustatyti, kad kita šalis netinkama globoti šalių nepilnamečius vaikus, ir jeigu teismas tai pripažįsta, šalis, kuri pripažinta negalinčia globoti vaikų, neturės teisės be teismo leidimo perimti nepilnamečių vaikų globos kitai šaliai mirus.

Separacijos atveju žmona gali pasirinkti susigrąžinti savo mergautinę **pavardę**, tačiau tokį pasirinkimą ji turi nurodyti viešame separacijos akte, o jeigu separacija įteisinama teismo sprendimu, įrašas apie tai įtraukiamas į bylos medžiagą prieš priimančią sprendimą.

Sutuoktinių separacijos padariniai **tretiesiems asmenims** išnyksta tik tada, kai aktas įregistruojamas viešajame registre.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos panaikinimas reiškia, kad santuoka nebeturi padarinių. Tokia santuoka pripažįstama negaliojančia.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka laikoma negaliojančia, jeigu:

- nesilaikyta jos galiojimui reikalingų formalumų, numatytų tos šalies, kur santuoka sudaryta, įstatymuose;
- vienos iš šalių sutikimas gaunamas panaudojus fizinę ar psichologinę prievartą arba šalį įbauginus;
- vienos iš šalių sutikimas pripažįstamas negaliojančiu dėl klaidos, susijusios su kitos šalies tapatybe;
- vienos iš šalių sutikimas gaunamas apgaule dėl kokios nors kitos šalies savybės, galinčios smarkiai sutrikdyti santuokinį gyvenimą;
- vienos iš šalių sutikimas pripažįstamas negaliojančiu dėl to, kad šalis visiškai negali priimti sprendimų dėl santuokinio gyvenimo ar savo pagrindinių teisių ir pareigų arba taip yra dėl rimto psichologinio nukrypimo, dėl kurio ši šalis negali vykdyti esminių sutuoktinio pareigų;

- viena iš šalių yra nevaisinga, jei nevaisingumas absoliutus ar dalinis, tačiau tik jeigu asmuo buvo nevaisingas dar prieš sudarant santuoką;
- vienos iš šalių sutikimas išgaunamas siekiant paneigti pačią santuoką arba vieną ar daugiau esminių santuokinio gyvenimo elementų ar teisę į lytinį aktą;
- vienos iš šalių sutikimui taikoma sąlyga, susijusi su ateitimi;
- viena iš šalių, nors ir nebūdama priversta ar neveiksni, santuokos sudarymo metu netgi dėl trumpalaikės priežasties neturėjo pakankamų protinių gebėjimų ar valios duoti sutikimą sudaryti santuoką;
- santuoka nebuvo teisiškai įforminta.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jei tėvams, kurių santuoka pripažinta niekine ir negaliojančia, gimsta arba yra pradedami vaikai, taip pat jei vaikai gimė prieš sudarant tokią santuoką ir buvo pripažinti prieš teismui priimant sprendimą dėl santuokos nutraukimo, laikoma, kad santuokos padariniai galioja. Jei tik vienas iš sutuoktinių elgėsi sąžiningai, šie padariniai bus taikomi jam ir vaikams. Jei abu sutuoktiniai elgėsi nesąžiningai, galiojančios santuokos padariniai taikomi tik vaikams, kurie gimė tėvams, kurių santuoka pripažinta niekine ir negaliojančia, arba kurie buvo tokių tėvų pradėti. Už santuokos pripažinimą niekine ir negaliojančia atsakingas sutuoktinis privalo penkerius metus sąžiningai mokėti už kito sutuoktinio išlaikymą; ši pareiga išnyksta, jei sąžininga šalis per minėtą laiką susituokia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ne, kitų alternatyvų nėra, tai galima padaryti tik teisme.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką, panaikinti sutuoktinių teisminę separaciją ar civilinę santuoką turi būti pateiktas civilinių bylų teismui (šeimos bylų skyriui), o Maltos bažnyčios teismo išduotas santuokos panaikinimo pažymėjimas turi būti pateiktas apeliaciniam teismui. Prašymas nutraukti santuoką, panaikinti sutuoktinių teisminę separaciją ar civilinę santuoką turi būti patvirtintas priesaika. Atsakymas į prašymą turi būti pateiktas per dvidešimt dienų. Tai, kokius dokumentus reikia pridėti, priklauso nuo to, ką asmuo nori įrodyti. Tačiau jeigu santuokos panaikinimą įregistruoja bažnyčios teismas, būtina pridėti Maltos sostinės teismo sprendimo kopiją, regioninio antrosios instancijos teismo nutartį, vykdymo užtikrinimo nutartį ir santuokos liudijimą.

Kiekviena separacijos proceso šalis gali bet kada nagrinėjant bylą, tačiau tik ne tada, kai teismas paskelbia pertrauką sprendimui priimti, prašyti toje byloje pateiktą separacijos prašymą laikyti prašymu paskelbti santuokos nutraukimą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, teisinė pagalba gali būti teikiama, jeigu laikomasi Organizavimo ir civilinio proceso kodekso 912 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, galima skųsti sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu, teismine separacija ar santuokos panaikinimu. Tačiau pabrėžtina, kad Maltos bažnytinio teismo priimtas sprendimas įregistruoti santuokos panaikinimą neskundžiamas.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Užsienio teismo priimtas sprendimas dėl susituokusio asmens statuso ar kaip nors paveikiantis susituokusio asmens statusą pagal Maltos teisę visais atžvilgiais pripažįstamas, jei sprendimą priėmė kompetentingas šalies, kurioje gyvena ar kurios pilietybę turi viena iš proceso šalių, teismas. Ši informacija įtraukiama į Maltos viešąjį registrą (**Evans Building, Merchant's Street, Valletta VLT 2000**).

Taikoma ne tik Maltos, bet ir Europos teisė, t. y. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Šio reglamento 22 straipsnyje nurodytos priežastys, dėl kurių su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ar santuokos panaikinimu susiję sprendimai nepripažįstami:

a) toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai;

b) jis buvo priimtas neatvykus į teismą, jei bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas atsakovui nebuvo įteiktas laiku ir tokiu būdu, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasiruošti savo gynybai, išskyrus tuos atvejus, kai nustatoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui;

c) jis yra nesuderinamas su teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių toje valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą; arba

d) jis yra nesuderinamas su teismo sprendimu, anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, tačiau tik tuo atveju, jeigu ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas pripažinimo sąlygas valstybėje narėje, kurioje prašoma jį pripažinti.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prieštarauti sprendimo dėl santuokos nutraukimo, teisminės separacijos ar santuokos panaikinimo pripažinimui galima civilinių bylų teisme (šeimos bylų skyriuje). Taikytina procedūra numatyta Maltos įstatymų 12 skyriuje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Civilinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti ir spręsti prašymus nutraukti santuoką, jei tenkinamas bent vienas iš toliau nurodytų reikalavimų:

- arba prašymo nutraukti santuoką kompetentingame civilinių bylų teisme pateikimo dieną bent vienas iš sutuoktinių gyveno Maltoje;
- arba bent vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta bent vienus metus iki prašymo nutraukti santuoką padavimo buvo Maltoje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 22/03/2017

Ištuoka - Nyderlandai

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Prašymą nutraukti santuoką gali pateikti vienas sutuoktinis (vienašališkas prašymas) arba abu sutuoktiniai (bendras prašymas). Taikoma vienoda procedūra (žr. 11 klausimą).

Bet kuriuo atveju byloje šalims turi atstovauti advokatas. Prašymą nutraukti santuoką nagrinėja pareiškėjo arba vieno iš pareiškėjų gyvenamosios vietos apygardos teismas (*rechtbank*). Prašymą nutraukti santuoką galima pateikti bet kuriuo metu po jos sudarymo; nereikalaujama, kad šalys būtų susituokusios tam tikrą laikotarpį. Santuokos nutraukimas įsigalioja, kai civilinės metrikacijos įstaigoje (*burgerlijke stand*) padaromas įrašas apie teismo sprendimą. Įrašą apie nutrauktą santuoką civilinės metrikacijos įstaigoje galima padaryti tik tuomet, kai sprendimo nebegalima apskųsti (sprendimas įgauna *res judicata* galią). Įrašą apie nutrauktą santuoką civilinės metrikacijos įstaigoje reikia padaryti per šešis mėnesius nuo dienos, kurią jis įgauna *res judicata* galią, priešingu atveju sprendimas praranda savo galią ir civilinės metrikacijos įstaigoje nebegalima padaryti įrašo apie nutrauktą santuoką. Jeigu santuoka buvo sudaryta užsienyje ir užsienio santuokos liudijimas nebuvo įteiktas Nyderlandų civilinės metrikacijos įstaigai, įrašas apie Nyderlanduose priimtą sprendimą nutraukti santuoką padaromas specialioje Hagos savivaldybės civilinės metrikacijos įstaigoje.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Nyderlandų teisėje nustatytas vienintelis santuokos nutraukimo pagrindas – negrįžtamas santuokos iširimasis. Santuoka laikoma negrįžtamai iširusia, jeigu sutuoktiniams gyvenimas kartu tampa nepakeliamas ir nėra jokios galimybės atkurti tinkamus sutuoktinių ryšius. Kai prašymą pateikia tik vienas sutuoktinis, pareiškėjas turi pareikšti, kad santuoka iširo negrįžtamai, o jeigu kitas sutuoktinis su tuo nesutinka, pareiškėjas privalo pateikti įrodymus. Faktą, kad santuoka iširo negrįžtamai, nustato teismas. Jeigu pateikiamas bendras prašymas, sprendimas nutraukti santuoką priimamas remiantis tuo, jog abu sutuoktiniai mano, kad jų santuoka iširo negrįžtamai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukta santuoka gali turėti su naudojimusi buvusio sutuoktinio pavarde susijusių pasekmių. Galutinai nutraukus santuoką, išsituokęs asmuo gali sudaryti naują santuoką arba įregistruoti civilinę partnerystę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Įstatymų nustatytas turto teisinis režimas (bendroji jungtinė viso sutuoktinių turto nuosavybė)

Nyderlanduose galioja gana neįprastas santuokoje gautoms pajamoms ir įgytam turtui taikomas režimas. Paprastai galioja įstatymuose nustatytas bendrosios jungtinės viso sutuoktinių turto nuosavybės teisinis režimas (*algehele gemeenschap van goederen*). Iš esmės visa kurio nors sutuoktinio nuosavybė, kurią jis įgijo prieš santuoką arba jos metu, yra bendroji jungtinė nuosavybė. Abiejų sutuoktinių turtas tampa bendru turtu. Iš esmės visos skolos, susidariusios iki santuokos arba jos metu, yra

laikomos bendromis skolomis, nepaisant to, kuriam sutuoktiniui atsirado skola. Kreditorius gali išieškoti skolą iš bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės. Nutraukus santuoką, bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas pasibaigia, t. y. tuometu, kai civilinės metrikacijos įstaigoje padaromas įrašas apie sprendimą nutraukti santuoką. Sutuoktinių turtas nebėra bendras ir bendroji jungtinė nuosavybė turi būti padalijama. Būtina nustatyti, kokia bendrosios jungtinės nuosavybės dalis priklauso kiekvienam sutuoktiniui. Pagal bendrą taisyklę kiekvienam sutuoktiniui priklauso pusė bendrosios jungtinės nuosavybės. Sutuoktiniai gali nesilaikyti šios taisyklės ir susitarime dėl santuokos nutraukimo (*echtscheidingsconvenant*) arba dalijant turtą (*verdeling*) nustatyti kitokią tvarką.

Vedybų ir poveidybinės sutartys

Sutuoktiniai gali nustatyti kitokį turto teisinį režimą, palyginti su įstatymuose nustatytu įprastu režimu, jeigu sudaro vedybų sutartį arba (retais atvejais) poveidybinę sutartį. Šiose sutartyse *taip pat* nustatoma turto padalijimo santuokos nutraukimo atveju tvarka.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Globa

Nutraukus santuoką, abu tėvai toliau bendrai globoja kiekvieną vaiką, kaip tai darė santuokos metu. Tik išimtiniais atvejais teismo gali būti prašoma nustatyti globą vienam iš tėvų.. Prašymą nustatyti išimtinę globą gali pateikti vienas iš tėvų arba abu tėvai. Vienas iš tėvų, kuriam nebuvo nustatyta globa, turi teisę bendrauti su vaiku. Vienas iš tėvų arba abu tėvai gali prašyti, kad teismas nustatytų bendravimo su vaiku teisių įgyvendinimo tvarką.

Vaiko išlaikymas

Jeigu tėvai po santuokos nutraukimo toliau bendrai globoja vaikus, siekiama, kad jie susitartų dėl finansinės naštos, susijusios su jų vaikų auginimu, padalijimo. Tėvai taip pat gali prašyti, kad jų susitarimą įregistruotų teismas. Jeigu sutuoktiniai negali pasiekti susitarimo, teismas gali nustatyti pinigų sumą, kuri turi būti mokama kaip išlaikymas. Jeigu vienam iš tėvų nustatoma išimtinė globa, jis gali prašyti teismo įvertinti, kokia pinigų suma kitas iš tėvų turėtų prisidėti apmokant vaikų kasdienio pragyvenimo išlaidas. Paprastai tikimasi, kad tėvai patys susitars dėl išmokų mokėjimo. Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti Nacionalinės išlaikymo išmokų išieškojimo agentūros (*Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen*) interneto svetainėje (<http://www.lbio.nl/>).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinių pareiga išlaikyti vienam kitą pasibaigus santuokai galioja toliau. Kai buvusio sutuoktinio gaunamų pajamų nepakanka jam pragyventi ir negalima pagrįstai tikėtis, kad jis uždirbs reikiamai pajamų, jis gali kreiptis į teismą prašydamas, kad kitas buvęs sutuoktinis mokėtų jam išlaikymo išmokas pragyvenimo išlaidoms apmokėti. Teismas šį klausimą gali išspręsti priimdamas sprendimą nutraukti santuoką arba vėlesniu sprendimu. Apskaičiuodamas išlaikymo išmokas, teismas atsižvelgia į sutuoktinio, kuriam bus mokamas išlaikymas, poreikius ir kito sutuoktinio lėšas. Taip pat gali būti atsižvelgiama į nefinansinius veiksnius, pvz., santuokos trukmę, arba į tai, kiek ilgai sutuoktiniai gyveno kartu. Jeigu teismas nenustato išlaikymo išmokų mokėjimo trukmės, pareiga mokėti išlaikymą pasibaigia po 12 metų. Tais atvejais, kai išlaikymo reikalaujantis sutuoktinis patiria ypatingus finansinius sunkumus, jis gali prašyti teismo pratęsti šį laikotarpį. Iš esmės, jeigu santuoka truko trumpai (mažiau nei penkerius metus) ir joje negimė vaikų, išlaikymo išmokų mokėjimo laikotarpis neviršija pačios santuokos trukmės. Jeigu sutuoktiniai arba buvę sutuoktiniai susitaria dėl išlaikymo išmokų, jie tokį susitarimą gali įforminti susitarime dėl santuokos nutraukimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium (*scheiding van tafel en bed*) yra teisinė priemonė, kurią taikydami sutuoktiniai nustoja gyventi vienas su kitu, nors faktiškai jų santuoka nenutraukiama. Gyvenimu skyrium yra suinteresuoti sutuoktiniai, kurie nori išsiskirti ir susitarti dėl tokio išsiskyrimo teisinių pasekmių, tačiau galbūt dėl religinių arba finansinių priežasčių nenori nutraukti santuokos. Patvirtinus gyvenimą skyrium, išlieka susitaikinimo galimybė, tačiau tai taip pat gali būti pirmasis žingsnis nutraukiant santuoką. Gyvenimas skyrium įsigalioja, kai sutuoktinių turto registre padaromas įrašas apie teismo sprendimą. Kaip ir santuokos nutraukimo atveju, įrašą reikia padaryti per šešis mėnesius.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Vienintelis gyvenimo skyrium pagrindas – negrįžtamas santuokos iširimas.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimo skyrium pasekmės sutuoktinių turtui, vaiko globai (bendravimo teisėms), išlaikymo išmokoms ir pensijoms yra tokios pat kaip ir nutraukus santuoką. Santuoka galioja toliau. Įstatyme nustatyta, kad skyrium gyvenantys sutuoktiniai mirties atveju nepaveldi vienas kito turto. Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium sutuoktiniai nusprendžia norį visiškai išsiskirti, jie vis dar gali

pateikti prašymą nutraukti santuoką. Skyrium gyvenančios šalys gali gyventi su nauju partneriu ir kurti naują gyvenimą, tačiau negali sudaryti naujos santuokos arba įregistruoti civilinės partnerystės.

Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium pateikiamas vienašališkas prašymas nutraukti santuoką, taikomi tam tikri apribojimai. Vienašališkiems prašymams taikomas trejų metų laukimo terminas. Teismas šį terminą tam tikrais atvejais gali sutrumpinti iki vieno metų. Trejų metų terminas pradedamas skaičiuoti nuo įrašo apie gyvenimą skyrium civilinės metrikacijos įstaigoje padarymo dienos. Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium pateikiamas bendras prašymas nutraukti santuoką, laukimo terminas netaikomas. Santuokos nutraukimas įsigalioja, kai civilinės metrikacijos įstaigoje padaromas įrašas apie teismo sprendimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik teismo sprendimu. Santuokos pripažinimo negaliojančia byla pradedama pateikus prašymą. Todėl šalių sudaryta santuoka niekada automatiškai nepripažįstama negaliojančia: santuoka galioja tol, kol yra pripažįstama negaliojančia. Įstatyme nurodyti santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai ir asmenys, galintys pateikti prašymą.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Įstatyme nustatyti šie pagrindai, kuriais remiantis galima pateikti prašymą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Šalys santuoką sudarė nepaisydamos:

- santuokos kliūčių (minimalaus amžiaus reikalavimai, nepilnamečio sutikimo sudaryti santuoką nebuvimas, bigamija, draudžiamas giminystės laipsnis);
- prievartos arba klaidos;
- fiktyvios santuokos;
- vieno iš sutuoktinių psichikos ligos;
- civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno kompetencijos nebuvimo arba
- nepakankamo liudytojų skaičiaus.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia pasekmes sukelia atgaline data ir galioja nuo santuokos sudarymo momento. Tai reiškia, kad, teismui pripažinus santuoką negaliojančia, ji laikoma niekada nebuvo sudaryta. Tam tikromis aplinkybėmis taikoma išimtis ir tokiu atveju santuokos pripažinimas negaliojančia sukelia tokias pat pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas. Pavyzdžiui, negaliojančia pripažintoje santuokoje gimę vaikai toliau laikomi abiejų tėvų vaikais. Kita išimtis yra susijusi su tariamu sutuoktiniu, t. y. sutuoktiniu, kuris nežinojo, kad santuoka buvo su trūkumais. Taip pat žr. santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygas, nurodytas atsakyme į 8 klausimą. Sąžiningas sutuoktinis gali, pvz., prašyti, kad kitas sutuoktinis mokėtų išlaikymą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tarpininkavimas yra įprastas Nyderlanduose nagrinėjamos santuokos nutraukimo bylose. Padedant tarpininkui ir prireikus – sutuoktinių advokatams, sutuoktiniai gali pabandyti sudaryti susitarimą dėl santuokos nutraukimo ir jos pasekmių. Šios nuostatos įforminamos raštu sudaromame susitarime dėl santuokos nutraukimo (*echtscheidingsconvenant*). Susitarime gali būti aptariami tokie klausimai kaip turto padalijimas, bet kokia pareiga mokėti išlaikymą sutuoktiniui ir vaikų auklėjimo planas. Tarpininkavimo proceso metu sudarytą susitarimą teismas gali įtraukti į savo sprendimą.

Nyderlanduose veikia Šeimos advokatų ir santuokos nutraukimo tarpininkų asociacija (*Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars*), kurios nariai specializuojasi tokiose srityse kaip santuokos nutraukimas ir išlaikymo išmokos. Jie taip pat specializuojasi tarpininkavimo nutraukiant santuoką ir visose su tuo susijusiose srityse. Daugiau informacijos pateikiama interneto svetainėje <http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/>.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas

Santuokos nutraukimo byla visada pradedama teismui pateikus prašymą (*verzoekschrift*). Šiame prašyme būtina nurodyti sutuoktinių pavardę, vardus ir nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą. Jeigu nutraukiama santuoka daro poveikį

nepilnamečiams vaikams, turi būti pateikiama tokia pat informacija apie tuos vaikus. Pareiškėjas taip pat gali kreiptis dėl papildomos pagalbos suteikimo (*nevenvoorzieningen*). Šis prašymas yra susijęs su nutraukiama santuoka. Teismas gali skirti papildomą pagalbą ir toliau nurodytais klausimais:

- nepilnamečių vaikų globos ir bendravimo teisių;
- vaiko ar sutuoktinio išlaikymo;
- bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės padalijimo arba turto teisinio režimo, nustatyto vedybų arba poveidybinėje sutartyje, įgyvendinimo;
- šeimos būsto naudojimo;
- pensijos svyravimų išlyginimo.

Pareiškėjo advokatas (*advocaat*) apygardos teismui (*rechtbank*) turi pateikti prašymą. Jeigu pareiškėjas gyvena Nyderlanduose, prašymą galima pateikti pareiškėjo gyvenamosios vietos apygardos teismui. Jeigu Nyderlanduose gyvena ne pareiškėjas, o kitas sutuoktinis, prašymas turi būti siunčiamas kito sutuoktinio gyvenamosios vietos teismui. Jeigu abu sutuoktiniai gyvena už Nyderlandų ribų, prašymas turi būti pateikiamas Hagos apygardos teismui.

Kokius dokumentus reikia pateikti?

- Originalūs nuorašai (išduoti per paskutinius tris mėnesius) iš gyventojų registro dėl abiejų sutuoktinių, kuriuose nurodoma tapatybė, civilinis statusas ir, jeigu sutuoktinis nėra Nyderlandų pilietis, atvykimo į Nyderlandus data; jeigu vienas iš sutuoktinių yra Nyderlandų pilietis, o kitas ne, turi būti nurodoma konkreči apsigyvenimo Nyderlanduose data.
- Originalūs nuorašai iš civilinės metrikacijos įstaigos (išduoti per paskutinius tris mėnesius) dėl bet kurio nepilnamečio vaiko.
- Originalus nuorašas iš santuokų registro (kurį galima gauti santuokos sudarymo vietos rotušėje ir kuris turi būti išduotas per paskutinius tris mėnesius); jeigu santuoka buvo sudaryta užsienyje, pakanka pateikti originalų santuokos liudijimą arba kitą senesnį nuorašą;
- jeigu yra nepilnamečių vaikų, reikia pateikti vaikų auklėjimo planą; vaikų auklėjimo plane nustatoma tėvų sutarta vaikų auklėjimo tvarka ir jame gali būti aptarta kasdienio rūpinimosi vaikais tvarka, jų švietimas, sportinė veikla, sveikatos priežiūra, nustatytos bendravimo su vaiku ypatingomis dienomis, pvz., per atostogas ir valstybines šventes, taisyklės, aptarti finansiniai aspektai ir kiti praktiniai susitarimai (vaikų paėmimas ir grąžinimas).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu bylos šalis negali atlyginti išlaidų arba visų advokato ar tarpininko išlaidų, įvykdžiusi tam tikras sąlygas, ji gali gauti teisinę pagalbą. Teisinės pagalbos valdyba (*Raad voor de rechtsbijstand*) teisinę pagalbą suteikia paskirdama tik valdyboje įregistruotus tarpininkus. Daugiau informacijos apie tinkamumo sąlygas galima sužinoti interneto svetainėje <http://www.rvr.org/>.

Teisė gauti teisinę pagalbą taip pat taikoma sprendžiant tarpvalstybinius ginčus, jeigu pareiškėjas gyvena už Nyderlandų ribų, tačiau Europos Sąjungoje. Šis klausimas reglamentuojamas Europos direktyvoje dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčiuose (OL L 26, 2003 1 31). Teisinės pagalbos prašymą Hagos teisinės pagalbos valdybai galima pateikti naudojant standartinę direktyvoje pateiktą formą, kuri visose valstybėse narėse yra vienoda. Prireikus Teisinės pagalbos valdyba gali padėti pareiškėjams pasirinkti advokatą. Daugiau informacijos pateikiama interneto svetainėje <http://www.rvr.org/>.

Tam tikrais atvejais, kai yra sudaryta sutartis, ne Europos Sąjungoje gyvenanti bylos šalis gali turėti galimybę gauti teisinę pagalbą Nyderlanduose. Šiuo atžvilgiu svarbios yra toliau nurodytos sutartys: Hagos konvencija dėl civilinio proceso (1954 m.), Europos sutartis dėl teisinės pagalbos prašymų perdavimo (1977 m.) ir Hagos konvencija dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą (1980 m.). Šiose sutartyse įtvirtinta nuostata, kurioje iš esmės nurodyta, kad susitariančiųjų valstybių piliečiai turi teisę gauti teisinę pagalbą visose kitose susitariančiose valstybėse tokiomis pat sąlygomis kaip ir tų valstybių piliečiai. Kai tokios bylos iškeliamos Nyderlanduose, reikia kreiptis į bylos šalies įprastinės gyvenamosios vietos kompetentingą instituciją, kad ji išduotų lėšų trūkumo deklaraciją (*verklaring van onvermogen*). Ši institucija teisinės pagalbos prašymą ir lėšų trūkumo deklaraciją nusiunčia šalies, kurioje turi būti suteikta teisinė pagalba, kompetentingai institucijai. Tuomet pastaroji įvertina, ar bylos šalis turi teisę gauti teisinę pagalbą.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, per tris mėnesius nuo sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos apeliacinio teismo raštinei galima paduoti apeliacinį skundą (*gerechtshof*). Apeliacinio teismo sprendimą paprastai kasacine tvarka galima ginčyti Aukščiausiąjame Teisme (*Hoge Raad der Nederlanden*). Šiose bylose bylos šalims turi atstovauti teisiniai atstovai.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

2005 m. kovo 1 d. ES valstybėse narėse įsigaliojo vadinamasis reglamentas „Briuselis IIa“; visas jo pavadinimas – 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Reglamentas „Briuselis IIa“ taikomas santuokos nutraukimui, gyvenimui skyrium ir santuokos pripažinimui negaliojančia. Pagal reglamento sąlygas kitose valstybėse narėse (išskyrus Daniją) priimti sprendimai nutraukti santuoką Nyderlanduose pripažįstami be jokios specialios procedūros (21 straipsnio 1 dalis). Panašiai jokios specialios procedūros nereikia taikyti norint atnaujinti civilinės būklės įrašus, pvz., kai santuokos liudijime turi būti įrašoma pastaba, kad santuoka yra nutraukta.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali iškelti bylą, siekdama nustatyti, ar kitoje šalyje priimtas sprendimas nutraukti santuoką turi būti pripažįstamas. Reglamente „Briuselis IIa“ nustatyti įvairūs atsisakymo pripažinti nutrauktą santuoką pagrindai. Pavyzdžiui, nutrauktos santuokos pripažinimas negali prieštarauti viešajai politikai. Taip pat nagrinėjama, ar atsakovas (šalis, kuri neteikė prašymo nutraukti santuoką) buvo tinkamai informuotas apie bylą. Tačiau pats teismo sprendimas negali būti peržiūrimas. Pagal reglamentą „Briuselis IIa“ sprendimą priėmus valstybės narės teismas bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu gali išduoti minėto teismo sprendimo pažymėjimą (naudodamas tipinę formą). Šiame pažymėjime pateikiama informacija apie teismo sprendimo kilmės šalį, duomenys apie šalį, ar teismo sprendimas buvo priimtas už akių, teismo sprendimo rūšis, pvz., sprendimas nutraukti santuoką ar patvirtinti gyvenimą skyrium, teismo sprendimo priėmimo data ir sprendimą priėmus teismas.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Jeigu suinteresuotoji šalis nori Nyderlanduose pareikšti prieštaravimą užsienyje priimtam sprendimui nutraukti santuoką, ji gali savo įprastinės gyvenamosios vietos apygardos teismo laikinos pagalbos teisėjui (*voorzieningenrechter*) pateikti prašymą dėl sprendimo nepripažinimo.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo Nyderlandų civilinio kodekso (*Burgerlijk Wetboek*) 10 knyga. Civilinio kodekso 10 knygoje pateiktos įstatymų kolizijos taisyklės, kuriomis vadovaujantis nustatoma taikytina teisė.

Pagal pagrindinę taisyklę teismai visada taiko Nyderlandų santuokos nutraukimo teisę, nepaisydami sutuoktinių pilietybės ir įprastinės gyvenamosios vietos. Jeigu, pvz., prašymą nutraukti santuoką Nyderlanduose pateikia susituokę asmenys, kurie abu yra Belgijos piliečiai, gyvenantys Nyderlanduose, automatiškai taikoma Nyderlandų santuokos nutraukimo teisė. Ši taisyklė netaikoma vieninteliu atveju – kai sutuoktiniai pasirenka santuokos nutraukimui taikytiną teisę. Sutuoktiniai gali konkrečiai nuspręsti, kad santuokos nutraukimo byloje bus taikoma jų bendra nacionalinė teisė, o ne Nyderlandų teisė. Todėl Belgijoje susituokę asmenys gali nuspręsti, kad jų byloje bus taikoma Belgijos santuokos nutraukimo teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 23/10/2018

Ištuoka - Austrija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([de](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- [1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- [2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)
- [3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:](#)
 - [3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams \(pvz., teisei rinktis pavardę\),](#)

- 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
- 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
- 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Austrijos teisėje pripažįstamos trys santuokos nutraukimo rūšys: santuokos nutraukimas dėl kaltės, santuokos nutraukimas bent trejus metus gyvenus skyrium ir santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu.

Sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką, jeigu santuoka dėl didelės kito sutuoktinio kaltės arba negarbingo ar nemoralaus elgesio žlugo taip neatitaisomai, jog negalima tikėtis, kad bus atkurti santuokos esmę atitinkantys santykiai.

Jeigu pora atskirai gyveno trejus metus, bet kuris sutuoktinis gali pateikti prašymą nutraukti santuoką motyvuodamas tuo, kad santuoka neatitaisomai žlugo.

Jeigu santuokinės partnerystės nebuvo bent tris mėnesius, abu sutuoktiniai pripažįsta, kad santuoka neatitaisomai žlugo ir abu sutinka nutraukti santuoką, jie gali pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Svarbiausias santuokos nutraukimo pagrindas – neatitaisomas santuokos žlugimas. Santuoka gali būti žlugusi dėl didelės vieno partnerio kaltės, ypač tais atvejais, kai vienas sutuoktinis buvo neištikimas arba kito sutuoktinio atžvilgiu naudojo fizinę prievartą ar jam sukėlė didelių emocinių kančių. Kitas sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką, net jeigu elgesio negalima laikyti santuokine kalte, nes tą elgesį lemia psichikos sutrikimas, tačiau santuoka vis tiek žlugo taip, jog negalima tikėtis, kad bus atkurti santuokos esmę atitinkantys santykiai, arba jeigu kuris nors sutuoktinis serga psichikos liga arba labai sunkia infekcine, užkrečiamąja ar pasibjaurėjimą keliančia liga. Visais tokiais atvejais prašymą nutraukti santuoką teikiantis sutuoktinis turi įrodyti savo išdėstytus pagrindus. Tačiau jeigu sutuoktiniai atskirai gyveno trejus metus, santuokinės kaltės nereikia nei nurodyti, nei įrodyti.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Paprastai abiem sutuoktiniams paliekama jų santuokinė pavardė. Jeigu kuris nors iš sutuoktinių sudarant santuoką perėmė kito sutuoktinio pavardę, jis gali susigrąžinti savo ankstesnę pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Iš esmės sutuoktiniai gali susitarti pasidalyti savo turtą taip, kaip pageidauja. Tai galima padaryti abipusiu atsisakymu (t. y. nutraukus santuoką išlaikomas santuokos metu taikytas teisinio turto atskirumo principas), pasidalijant bet kokį pagal sutartį įgytą ir bendrai laikomą turtą arba perduodant turtą iš vieno sutuoktinio kitam.

Jeigu sutuoktiniai nėra sudarę susitarimo dėl savo turto, bet kuris iš jų gali prašyti teismo padalyti tam tikrą abiem sutuoktiniams priklausantį turtą. Jiems bus dalijami vadinamieji sutuoktinių turtas ir sutuoktinių santaupos. Sutuoktinių turtas yra sutuoktinių namai, namų ūkio ir visi kiti daiktai, kuriuos, būdami susituokę, savo kasdieniame gyvenime faktiškai naudojo abu sutuoktiniai. Sutuoktinių santaupos yra visos investicijos, kurias pora sukaupė, kol gyveno kartu kaip vyras ir žmona.

Viskas, ką sutuoktiniai turėjo iki santuokos, paveldėjo ar gavo kaip dovaną iš trečiosios šalies, neįtraukiama į dalijamą turtą, į jį taip pat neįtraukiama viskas, ką vienas sutuoktinis naudojo savo asmeniniais tikslais ar profesijai, įskaitant įmones ir jų akcijas, išskyrus atvejus, kai tai buvo vien investicijos.

Teismas turi padalyti turtą sąžiningai, deramai atsižvelgdamas į visas aktualias aplinkybes, atkreipdamas ypatingą dėmesį į tai, kokios svarbos ir dydžio kiekvieno sutuoktinio įnašas į sutuoktinių turto įgijimą ir sutuoktinių santaupų sukaupimą, taip pat į vaikų gerovę. Įnašu laikomas išlaikymo mokėjimas, pagalba užsidirbant pragyvenimui, bendro namų ūkio tvarkymas, abiejų sutuoktinių vaikų priežiūra ir auginimas, taip pat kita santuokinė pagalba.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nuo to laiko, kai 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojo 2001 m. Vaikų įstatymo pakeitimo įstatymas, skyrium gyvenantys tėvai turi daug galimybių tarpusavyje susitarti dėl vaikų globos teisių. Nutraukus santuoką paprastai abu sutuoktiniai pasilieka bendrą tėvų valdžią nepilnamečiams vaikams. Tačiau jeigu tėvai pageidauja turėti visą bendrą tėvų valdžią, kaip ją turėjo būdami susituokę, jie per pagrįstą laikotarpį teismui turi pateikti susitarimą dėl pagrindinės vaiko gyvenamosios vietos. Tėvai taip pat gali teisme sudaryti susitarimą, kuris iš tėvų vienas turės tėvų valdžią arba kurio iš tėvų valdžia tam tikrais klausimais bus ribota.

Nuo to laiko, kai įsigaliojo 2013 m. Vaikų ir pavardžių įstatymo pakeitimo įstatymas, teismas gali tėvams suteikti bendrą tėvų valdžią, nepaisydamas vieno arba abiejų tėvų pageidavimo, jeigu jis mano, kad bendra tėvų valdžia geriausiai atitinka vaiko interesus. Tada tėvai privalo susitarti, su kuriuo iš tėvų vaikas gyvens. Jeigu bendra tėvų valdžia neatitinka vaiko interesų, teismas turi nuspręsti, kuriam iš tėvų suteikti išimtinę tėvų valdžią.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinis, kuriam tenka visa kaltė arba didžioji jos dalis, privalo mokėti kitam sutuoktiniui pakankamą išlaikymą, kad šis galėtų išlaikyti savo gyvenimo būdą, jeigu tas sutuoktinis turi nepakankamai lėšų iš turto ar darbo, kurį, kaip galima tikėtis pagal aplinkybes, dirbs. Jeigu dėl santuokos nutraukimo kalti abu sutuoktiniai, tačiau nė vienas iš jų nėra kaltas labiau nei kitas, negalinčiam savęs išlaikyti sutuoktiniui gali būti priteistas įnašas į jo išlaikymą, jeigu tai yra teisinga įvertinant kito sutuoktinio poreikius, turtą ir pajamas. Visiems tokiems privalomiems įpareigojimams gali būti nustatytas ribotas laikotarpis. Kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai gali laisvai susitarti, ar vienas turėtų mokėti kitam išlaikymą, ar abu atsisako visų išlaikymo reikalavimų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Tokia procedūra Austrijos teisėje nenumatyta.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Austrijos santuokos teisėje numatytas „santuokos negaliojimas“ (vok. *Ehenichtigkeit*). Santuoka negalioja, jeigu ji nebuvo sudaryta nurodyta forma, jeigu vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu buvo neveiksnius, nesąmoningas arba turėjo laikiną

psichikos sutrikimą arba jeigu santuoka buvo sudaryta vien arba daugiausia siekiant sudaryti kitam sutuoktiniui galimybę įgyti kito sutuoktinio pavardę ar pilietybę, neketinant sukurti santuokinių santykių. Santuoka taip pat negalioja, jeigu vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu gyveno teisėtai susituokęs su trečiuoju asmeniu arba jeigu santuoka buvo neteisėtai sudaryta tarp kraujo giminytės ryšiais susijusių asmenų.

Santuoka negaliojančia gali būti pripažinta teismo sprendimu, jeigu santuokos sudarymo metu vieno iš sutuoktinių veiksnas buvo ribotas ir jo teisinis atstovas nepareišė pritarimo santuokai, vienas sutuoktinis nežinojo, kad sudaro santuoką, arba žinojo, kad sudaro santuoką, bet nepageidavo pareikšti noro sudaryti santuoką, vienas sutuoktinis klydo dėl kito sutuoktinio tapatybės, jie abu klydo dėl kokios nors su kitu sutuoktiniu susijusios aplinkybės, kuri būtų buvusi kliūtis jiems sudaryti santuoką, jeigu jie būtų žinoję apie padėtį ir tinkamai įvertinę santuokos padarinius, jie buvo paskatinti sudaryti santuoką suteikiant jiems melagingos informacijos apie esminius faktus arba jie buvo neteisėtai (grasinimu) priversti sudaryti santuoką.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. atsakymą į 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia, ji laikoma niekada nebuvo sudaryta. Jeigu apie tai, kad santuoka negaliojo jos sudarymo metu, žinojo tik vienas iš sutuoktinių, sutuoktinių padėtis, susijusi su jų turtu, bus sureguliuota laikantis santuokos nutraukimui taikytinų nuostatų. Visi santuoką sudariusiems asmenims gimę vaikai bus laikomi teisėtais, net jeigu santuoka buvo pripažinta negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką nutraukti arba pripažinti negaliojančia gali tik teismai, tačiau su santuokos nutraukimu susijusios problemos gali būti sprendžiamos ne teisme (pvz., naudojant tarpininkavimą).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Su santuokos nutraukimu, pripažinimu negaliojančia arba su santuokos galiojimu ar negaliojimu susiję ginčai priklauso apygardos teismų (vok. *Bezirksgerichte*) jurisdikcijai. Tokie ginčai priklauso apygardos teismo, kurio apygardoje sutuoktiniai gyvena arba kurio apygardoje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, išimtinėi jurisdikcijai. Jeigu prašymo pateikimo metu toje apygardoje nėra vienas sutuoktinis neturėjo įprastinės gyvenamosios vietos arba jeigu jie neturėjo bendros gyvenamosios vietos Austrijoje, išimtinę jurisdikciją turi apygardos, kurioje yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, teismas arba, jeigu atsakovas neturi gyvenamosios vietos Austrijoje, – apygardos, kurioje yra prašymą pateikusių sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu netinka nė vienas iš šių atvejų – Centrinės Vienos apygardos teismas (vok. *Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Tokie ginčai priklauso Austrijos teismų jurisdikcijai, jeigu bent vienas sutuoktinis yra Austrijos pilietis, jeigu atsakovo, o kai prašymą pripažinti santuoką negaliojančia pateikia abu sutuoktiniai, – bent vieno iš jų įprastinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje, arba jeigu bent vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje ir arba abiejų sutuoktinių paskutinė bendra įprastinė gyvenamoji vieta buvo Austrijoje, arba prašymą teikiantis sutuoktinis yra asmuo be pilietybės ar santuokos sudarymo metu buvo Austrijos pilietis. Nors tai yra išimtinė jurisdikcija, galima susitarti dėl kito teismo.

Prašymai nutraukti santuoką turi atitikti bendrus prašymams taikomus formalumus. Prašymus nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, dėl kurių sprendimas priimamas ne ginčo tvarka, turi pasirašyti abu sutuoktiniai. Visais atvejais turi būti pridedamas santuokos liudijimas. Taip pat patartina pridėti visus kitus dokumentus, skirtus prašymui pagrįsti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinės pagalbos santuokos nutraukimo byloms galima prašyti pagal bendrąsias teisinės pagalbos taisykles (žr. „Teisinė pagalba Austrija“). Santuokos nutraukimo procesui taikomas santykinis teisinis reikalavimas turėti advokatą; jeigu proceso šalis nepageidauja atvykti į teismą asmeniškai, jai gali atstovauti tik advokatas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pirmosios instancijos teismo sprendimus dėl santuokos nutraukimo, pripažinimo negaliojančia arba santuokos galiojimo arba negaliojimo fakto nustatymo galima apeliacine tvarka apskųsti aukštesnės instancijos teismui, t. y. Žemės teismui (vok. *Landesgericht*), kuris kompetentingo apygardos teismo atžvilgiu veikia kaip antrosios instancijos teismas.

Apeliacinio teismo nutartis galima teisės klausimais apskųsti tik tuo atveju, jeigu nutartis priimta remiantis atsakymu į materialinės ar procesinės teisės klausimą, kuris yra svarbus siekiant išlaikyti teisinį nuoseklumą, teisinį tikrumą arba plėtoti teisę, pavyzdžiui, apeliacinis teismas nukrypsta nuo Aukščiausiojo Teismo praktikos arba tokios teismų praktikos nėra, arba ji yra nenuosekli.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Nuo 2001 m. kovo 1 d. sprendimai dėl santuokos nutraukimo tarp Europos Sąjungos valstybių narių (išskyrus Daniją) pripažįstami pagal 2000 m. gegužės 29 d. [Tarybos reglamentą \(EB\) Nr. 1347/2000](#) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo (OL L 2000/160, p. 19). Pagal šį reglamentą, žinomą kaip Reglamentas „Briuselis II“, nebereikalaujama konkretaus sprendimo, kuriuo būtų pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo. Tačiau konkretūs teismai ar administracinės institucijos pripažinimą turi patvirtinti kaip parengiamąjį aspektą. Tai pirmiausia taikoma patikrinimui, kurį turi atlikti kanceliarija, siekdama nustatyti, ar, kitoje valstybėje narėje nutraukus santuoką, leidžiama sudaryti naują santuoką.

Bet kuri teisėtą interesą turinti šalis gali prašyti paskelbti, kad užsienyje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo turėtų arba neturėtų būti pripažintas. Paprastai bylas dėl santuokos galiojimo klausimais priimtų užsienio teismų sprendimų pripažinimo ar nepripažinimo nagrinėja apygardos teismai. Prašymai dėl sprendimų nutraukti santuoką pripažinimo ar nepripažinimo turi būti pateikiami apygardos, kurioje yra prašymą teikiančio asmens įprastinė gyvenamoji vieta, teismui arba, jeigu prašymą teikiantis asmuo įprastinės gyvenamosios vietos Austrijoje neturi, – apygardos, kurioje yra atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta, teismui, o jeigu netinka nė vienas iš atvejų, – teismui *Bezirksgericht Innere Stadt Wien*.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Žr. atsakymą į 14 klausimą. Pateiktini dokumentai išvardyti Reglamento [„Briuselis II“](#) 32 straipsnyje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimo sąlygoms taikytina teisė nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (OL L 343 /10, 2010 12 29), žinomą kaip Reglamentas „Roma III“. Pora gali pasirinkti pageidautiną taikyti teisę. Tai gali būti valstybės, kurioje teisės pasirinkimo metu yra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisė arba valstybės, kurioje buvo paskutinė įprastinė jų gyvenamoji vieta, teisė, jeigu teisės pasirinkimo metu vienas iš jų toje valstybėje dar turi įprastinę gyvenamąją vietą, arba valstybės, kurios pilietis vienas iš sutuoktinių yra teisės pasirinkimo metu, teisė, arba valstybės, kurioje paduodamas prašymas, teisė. Jeigu pora teisės nepasirenka, taikoma valstybės, kurioje paduodant prašymą yra poros įprastinė gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu jie įprastinės gyvenamosios vietos neturi, valstybės, kurioje buvo paskutinė įprastinė poros gyvenamoji vieta, teisė, jeigu likus ne daugiau kaip metams iki prašymo padavimo jie nustojo ten nuolat gyventi ir vienas iš sutuoktinių prašymo padavimo metu vis dar ten nuolat gyvena, arba, jeigu netinka nė vienas iš variantų, – valstybės, kuriai prašymo padavimo metu priklauso abu sutuoktiniai, teisė arba valstybės, kurioje paduodamas prašymas, teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 01/03/2018

Ištuoka - Lenkija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([PL](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- [1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- [2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)

- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
 - 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
 - 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
 - 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
 - 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
 - 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
 - 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
 - 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo byloje kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Teismas priima sprendimą nutraukti santuoką, kuriuo nustato, ar už iširusią santuoką yra atsakingas vienas iš sutuoktinių ir, jeigu taip, nurodo, dėl kurio sutuoktinio kaltės tai įvyko. Jeigu santuoką nutraukti prašo abu sutuoktiniai, teismas kaltės klausimo nesprenžia.

Santuokos nutraukimui ankstesnis gyvenimas skyrium neturi jokios įtakos.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimo pagrindas – visiškai ir negrįžtamai iširusi santuoka. Turi būti tenkinamos abi šios sąlygos (Šeimos ir globos kodekso 56 straipsnio 1 dalis).

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Per tris mėnesius nuo sprendimo nutraukti santuoką įsiteisėjimo dienos išsituokęs sutuoktinis, kuris sudaręs santuoką pakeitė savo pavardę, gali susigrąžinti iki santuokos turėtą pavardę, šiuo tikslu civilinės metrikacijos įstaigos direktoriaus akivaizdoje padarydamas savanorišką pareiškimą.

Santuoką nutraukęs sutuoktinis gali laisvai sudaryti naują santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Įstatymų nustatyta sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės, kurią sudaro jų įgytas turtas, teisinis režimas pradeda galioti nuo santuokos sudarymo (įstatymų nustatyta bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas). Įstatymų nustatyta bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas nustoja galioti pasibaigus santuokai, t. y. galutinai įsiteisėjus sprendimui nutraukti santuoką.

Vieno iš sutuoktinių prašymu teismas, priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, gali padalyti bendrąją nuosavybę. Sutuoktinių įgytą turtą sudaro daiktai, kuriuos vienas arba abu sutuoktiniai įgijo galiojant įstatymų nustatytam bendrosios jungtinės nuosavybės teisiniui režimui.

Bendroji jungtinė nuosavybė abiem sutuoktiniams priklauso lygiomis dalimis.

Dėl svarbių priežasčių bet kuris sutuoktinis gali prašyti teismo padalyti bendrąją jungtinę nuosavybę tiek, kiek kiekvienas sutuoktinis prisidėjo prie jos įsigijimo.

Be to, jeigu sutuoktiniai dalijasi būstu, sprendime nutraukti santuoką teismas nustato būsto naudojimo tvarką, kol išsituokę sutuoktiniai jame dar gyvena. Abiejų sutuoktinių prašymu teismas gali padalyti bendrą būstą arba priteisti būstą vienam iš sutuoktinių, jeigu kitas sutuoktinis sutinka išsikraustyti neturėdamas pakaitinio būsto.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Sprendimu nutraukti santuoką teismas išsprendžia tėvų pareigų bet kokiam abiejų sutuoktinių nepilnamečiui vaikui vykdymo ir tėvų ir vaikų bendravimo klausimus. Teismas taip pat nustato sumą, kurią turi mokėti kiekvienas sutuoktinis, kad apmokėtų vaikų išlaikymo ir auginimo išlaidas (Šeimos ir globos kodekso 56 straipsnio 1 dalis).

Teismas gali nustatyti tėvų pareigas vienam iš tėvų ir apriboti vieno iš tėvų pareigas, nustatydamas tik konkrečias su vaiku (-ais) susijusias teises ir pareigas.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Išsituokęs sutuoktinis, kuris nėra išimtinai kaltas dėl iširusios santuokos ir kuris patiria finansinių sunkumų, atsižvelgdamas į savo pagrįstus poreikius ir kito sutuoktinio uždarbį ir finansinius pajėgumus, gali reikalauti iš kito sutuoktinio išlaikymo (Šeimos ir globos kodekso 60 straipsnio 1 dalis).

Jeigu nutraukus santuoką iš esmės suprastėja sutuoktinio, kuris nėra kaltas dėl iširusios santuokos, finansinė padėtis, sutuoktinis, dėl kurio išimtinės kaltės iširo santuoka, turi mokėti kitam sutuoktiniui pinigus, kad patenkintų jo poreikius, net jeigu jis nepatiria finansinių sunkumų (Šeimos ir globos kodekso 60 straipsnio 2 dalis).

Išlaikymo pareiga nustoja galioti, kai išlaikymą gaunantis sutuoktinis sudaro naują santuoką. Jeigu pareigą mokėti išlaikymą turintis sutuoktinis nėra išimtinai kaltas dėl iširusios santuokos, atitinkama pareiga baigiasi praėjus penkeriems metams po santuokos nutraukimo (Šeimos ir globos kodekso 60 straipsnio 3 dalis).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Tai yra oficialus gyvenimas skyrium, t. y. jis patvirtinamas teismo sprendimu pagal Šeimos ir globos kodekso 61¹–61⁶ straipsnius.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Gyvenimas skyrium patvirtinamas nustačius, kad santuoka visiškai iširo.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium sukelia tokias pat teisines pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas. Tačiau skyrium gyvenantis sutuoktinis negali sudaryti naujos santuokos.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad visos santuokos pasekmės panaikinamos atgaline data, išskyrus negaliojančia pripažintoje santuokoje gimusių vaikų statusą – jie ir toliau laikomi santuokiniais vaikais.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos pripažinimo negaliojančia priežasčių sąrašas pateikiamas Šeimos ir globos kodekse:

- sutuoktinis nesulaukė santuokinio amžiaus (Šeimos ir globos kodekso 10 straipsnis),

- sutuoktinis nėra veiksnus (Šeimos ir globos kodekso 11 straipsnis),
- sutuoktinis serga psichikos liga arba yra protiškai atsilikęs (Šeimos ir globos kodekso 12 straipsnis),
- sutuoktinis jau yra susituokęs su kitu asmeniu (Šeimos ir globos kodekso 13 straipsnis),
- sutuoktinius sieja tiesiosios giminytės linijos kraujo giminytė, šoninės giminytės linijos kraujo giminytė (broliai ir seserys, įskaitant įbrolius ir įseseres ir nesantuokinius brolius ir seseris) arba tiesiosios linijos giminytė (Šeimos ir globos kodekso 14 straipsnis),
- sutuoktiniai yra susiję įvaikinimo ryšiais (Šeimos ir globos kodekso 15 straipsnis),
- padarytas pareiškimas, kad sudarant santuoką sutuoktinis dėl kurios nors priežasties negalėjo sąmoningai pareikšti savo valios, suklydo dėl kitos šalies tapatybės arba jam buvo neteisėtai grasinama (Šeimos ir globos kodekso 15¹ straipsnis).

Santuokos sudarymo metu turi būti tenkinamos visos minėtos sąlygos.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Teismo sprendimas, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, yra galutinis ir sukelia pasekmes trečiosioms šalims (*erga omnes*). Atsiranda dviejų rūšių pasekmės:

- *ex tunc*, t. y. pasekmės, kurios atsiranda nuo santuokos sudarymo dienos, pvz., atkuriami iki santuokos turėta sutuoktinių šeiminių padėtis ir jiems grąžinamos ankstesnės pavardės, sutuoktinio ir kito sutuoktinio šeimos nebesieja giminytės ryšiai ir sutuoktiniai negali paveldėti pagal įstatymą;
- *ex nunc*, t. y. tik nuo teismo sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia įsiteisėjimo dienos atsirandančios pasekmės, susijusios su turtiniais santykiais.

Santuokos pripažinimo negaliojančia pasekmes sutuoktinių ir jų santuokoje gimusių vaikų santykiams ir sutuoktinių turtiniams santykiams reglamentuoja atitinkamos santuokos nutraukimui taikomos taisyklės. Dar svarbiau, kad sutuoktinis, kuris santuoką sudarė veikdamas nesąžiningai, yra laikomas atsakingu už santuokos iširimą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Sutuoktiniai Lenkijoje gali naudotis šeimos tarpininkavimu. Pagrindinis tarpininkavimo tikslas – išspręsti sutuoktinių konfliktus taip, kad būtų išvengta santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium ir taikiai susitarti dėl santuokos nutraukimo sąlygų (turtiniai klausimai, vaikų priežiūra). Tarpininkavimo paslaugas dažniausiai teikia nevyriausybinės organizacijos, fondai ir bažnyčia.

Konfliktuojantys sutuoktiniai gali pasinaudoti įvairių formų šeimos terapija ir siekti gauti psichologų, psichoterapeutų, paramos grupių ir pan. pagalbą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymai nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia turi būti teikiami apygardos teismui (*sąd okręgowy*), kuris turi jurisdikciją pagal paskutinę sutuoktinių bendrą gyvenamąją vietą. Jeigu tokio teismo nėra, prašymus reikia pateikti apygardos teismui, kuris turi jurisdikciją pagal pareiškėjo gyvenamąją vietą.

Už tokius prašymus reikia sumokėti žyminį mokestį. Tačiau šalis, kuri dėl savo finansinės padėties negali sumokėti mokesčio, gali kreiptis į teismą prašydama visiškai arba iš dalies atleisti nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas, taip pat prašyti, kad teismas *ex officio* o paskirtų jai advokatą.

Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus: civilinę būklę įrodančių dokumentų kopijas (santuokos liudijimą, vaikų gimimo liudijimus), darbo užmokesčio (pajamų) įrodymus, dokumentą, kuriuo advokatas įgaliojamas atstovauti šaliai (jeigu tas asmuo nusprendė pats pasirinkti advokatą) ir bet kurius kitus dokumentus, kurie gali būti svarbūs byloje (sveikatos pažymos, administraciniai sprendimai ir pan.).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Plg. 11 klausimą.

Asmuo, kuris prašo visiškai ar iš dalies atleisti nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas arba kuriam *ex officio* paskiriamas advokatas, prie prašymo privalo pridėti pareiškimą dėl savo finansinės padėties (naudodamas atitinkamą formą, kurią galima gauti teisme).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, visais šiais atvejais galima paduoti apeliacinį skundą antrosios instancijos teismui. Sutuoktiniai apeliaciniam teismams gali apskųsti apygardos teismų sprendimus.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (toliau – reglamentas „Briuselis IIa“) tokie sprendimai Lenkijoje automatiškai pripažįstami be jokios specialios procedūros (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnis).

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka talkoma šiais atvejais?

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti, kad teismo sprendimas būtų arba nebūtų pripažįstamas (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Lenkijoje tokie prašymai teikiami apygardos teismams. Vietos jurisdikcija nustatoma pagal asmens, kurio atžvilgiu teikiamas prašymas pripažinti teismo sprendimą arba jo nepripažinti, įprastinę gyvenamąją vietą. Jeigu Lenkijoje nėra nė vienos iš pirmiau nurodytų vietų, vietos jurisdikcija nustatoma pagal vykdymo vietą (reglamento „Briuselis IIa“ 29 straipsnio 2 dalis).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Lenkija yra daugybės tarptautinių susitarimų, kuriais reglamentuojamas pirmiau minėtas klausimas, susitariančioji šalis. Tokios taisyklės yra viršesnės už Lenkijos tarptautinę privatinę teisę. Todėl jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, gali būti taikomos skirtingos taisyklės. Jeigu nėra sudaryto tarptautinio susitarimo, taikomas 2011 m. vasario 14 d. Tarptautinės privatinės teisės įstatymas. Pagal šio įstatymo 54 straipsnį santuoka nutraukiama pagal bendrą sutuoktinių nacionalinę teisę, taikomą prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu. Jeigu bendros sutuoktinių nacionalinės teisės nėra, taikoma abiejų sutuoktinių gyvenamosios vietos šalies, kurioje jie gyvena prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu, teisė. Jeigu sutuoktiniai tokio prašymo pateikimo metu neturi bendros gyvenamosios vietos, taikoma paskutinės šalies, kurioje sutuoktiniai turėjo bendrą gyvenamąją vietą, teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių joje vis dar turi įprastinę gyvenamąją vietą. Kitais atvejais santuoka nutraukiama pagal Lenkijos teisę.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 03/12/2015

Ištuoka - Portugalija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (pt) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Portugalijoje santuoka gali būti nutraukta abiejų šalių bendru sutikimu arba ginčo teisenos tvarka.

Pirmuoju atveju abu sutuoktiniai sudaro susitarimą dėl santuokos nutraukimo ir iš esmės susitaria dėl vienam iš sutuoktinių reikalingo išlaikymo mokėjimo, tėvų valdžios nepilnamečiams vaikams įgyvendinimo ir tolesnio šeimos gyvenamojo būsto naudojimo tvarkos.

Santuoka ginčo teisenos tvarka nutraukiama teisme, vienam iš sutuoktinių iškėlus bylą kitam sutuoktiniui pasirėmus teisiškai patvirtintais faktais, kuriais įrodoma, kad, nepriklausomai nuo sutuoktinių kaltės, santuoka negrįžtamai iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Nutraukdami santuoką bendru sutikimu, sutuoktiniai neprivalo nurodyti pateikto prašymo priežasties.

Toliau išvardijami santuokos nutraukimo ginčo teisenos pagrindai:

- a) vienus metus trunkantis *de facto* gyvenimas skyrium. *De facto* gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai gyvena atskirai ir vienas sutuoktinis arba abu neketina atkurti bendro gyvenimo;
- b) kito sutuoktinio psichinės būklės pokyčiai, kurie trunka ilgiau nei vienus metus ir kurie dėl savo sunkumo kelia grėsmę galimybei bendrai gyventi;
- c) dingimas, kai dingęs sutuoktinis apie save nepraneša ilgiau nei vienus metus;
- d) bet kurie kiti faktai, iš kurių, nepaisant sutuoktinių kaltės, matyti, kad santuoka negrįžtamai iširo.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoka nutraukiama skyrybomis, kurios sukelia tokias pačias teisines pasekmes kaip santuokos pabaiga sutuoktiniui mirus, išskyrus įstatyme nustatytas išimtis.

Santuokos nutraukimo pasekmės atsiranda galutinai įsiteisėjus atitinkamam sprendimui, kuris yra neskundžiamas, tačiau sutuoktinių turtiniams santykiams pasekmės atsiranda atgaline data, t. y. nuo ieškinio pareiškimo dienos.

Jeigu nagrinėjant bylą nustatomas sutuoktinių *de facto* gyvenimas skyrium, kiekvienas sutuoktinis gali prašyti, kad santuokos nutraukimo pasekmės atsirastų atgaline data, t. y. nuo gyvenimo skyrium pradžios dienos, kuri nurodoma sprendime.

Nepaisant santuokos nutraukimo, sutuoktinis gali pasilikti jam suteiktą kito sutuoktinio pavardę, jeigu šis su tuo sutinka arba taip nusprendžia teismas, atsižvelgdamas į nurodytas priežastis. Buvęs sutuoktinis sutikimą gali duoti notaro patvirtintame dokumente, teisme sudarytame dokumente (proceso metu raštu užfiksuotas šalių valios pareiškimas) arba pareiškime civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos darbuotojo akivaizdoje. Prašymas priimti teismo sprendimą leisti naudoti buvusio sutuoktinio pavardę gali būti pateiktas nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą arba atskiro proceso metu net ir po to, kai santuoka buvo nutraukta.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukiant santuoką nė vienas sutuoktinis dalijant turtą negali gauti daugiau, negu gautų, jeigu santuoka būtų sudaryta, turtui, įgytam susituokus, nustačius bendrosios dalinės nuosavybės teisinį režimą.

Kiekvienas sutuoktinis praranda visą turtą, kurį gavo arba turėjo gauti iš kito sutuoktinio arba su santuoka susijusios trečiosios šalies arba dėl santuokos sudarymo, nepaisant to, ar tokia nuostata numatoma prieš sudarant santuoką, ar ją sudarius. Dovanotojas gali nustatyti, kad padidėjusi nauda turi būti skirta susituokusiems tėvams gimusiems vaikams.

Santuokos nutraukimo pasekmės sutuoktinių turtiniams santykiams atsiranda galutinai įsiteisėjus sprendimui dėl santuokos nutraukimo, kuris yra neskundžiamas, tačiau jos galioja atgaline data, t. y. nuo ieškinio pareiškimo dienos.

Jeigu nagrinėjant bylą nustatomas sutuoktinių *de facto* gyvenimas skyrium, kiekvienas sutuoktinis gali prašyti, kad santuokos nutraukimo pasekmės atsirastų atgaline data, t. y. nuo gyvenimo skyrium pradžios dienos, kuri nurodoma sprendime.

Teismas gali bet kurio iš sutuoktinių prašymu leisti jam nuomoti šeimos gyvenamąjį būstą, nepaisant to, ar jis yra bendra nuosavybė, ar priklauso kitam sutuoktiniui, ypač atsižvelgdamas į kiekvieno iš sutuoktinių poreikius ir sutuoktinių vaikų interesus. Nuomai galioja gyvenamųjų patalpų nuomos taisyklės, tačiau teismas, išklauses sutuoktinius, gali nustatyti sutarties sąlygas ir nutraukti nuomą, atsižvelgdamas į nuomotojo prašymą, jeigu tai pateisina vėliau atsiradusios aplinkybės. Sutuoktinių susitarimu ar teismo sprendimu nustatyta nuomos tvarka gali būti keičiama vadovaujantis bendrosiomis sutartinės jurisdikcijos taisyklėmis.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium, santuokos paskelbimo niekine ar pripažinimo negaliojančia atveju rūpinimasis vaikais, jiems priklausantis išlaikymas ir jo mokėjimo būdai nustatomi bendru tėvų susitarimu, kurį turi patvirtinti teismas (arba gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo bendru sutikimu procesų atveju – civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas).

Jeigu susitarimo nėra, teismas priima sprendimą, kuriame atsižvelgiama į nepilnamečio interesus, įskaitant glaudžių santykių su abiem tėvais palaikymą, paskatas sudaryti susitarimus ar sprendimus, kuriais būtų sudaromos vienodos sąlygos bendrauti su abiem tėvais, kurie vienodai prižiūrėtų vaiką. Nepilnamečio globa gali būti skirta bet kuriam iš tėvų, trečiajam asmeniui arba švietimo ar globos įstaigai.

Daugiau informacijos žr. „Tėvų atsakomybė“.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Abu sutuoktiniai privalo padėti vienas kitam ir po santuokos nutraukimo. Kiekvienas sutuoktinis turi teisę į išlaikymą, nepaisant santuokos nutraukimo pagrindų. Teisė gauti išlaikymą gali būti panaikinta, jeigu akivaizdu, kad ji nėra teisinga.

Nustatydamas išlaikymo dydį, teismas privalo atsižvelgti į santuokos trukmę, sutuoktinių indėlį į bendrą šeimos biudžetą, jų amžių ir sveikatos būklę, profesinę kvalifikaciją ir užimtumo galimybes, laiką, kurį galbūt turės skirti bendrų vaikų auginimui, gaunamą pelną ir pajamas ir apskritai į visas aplinkybes, darančias įtaką išlaikymą gaunančio sutuoktinio poreikiams ir išlaikymo išmokas mokančio sutuoktinio galimybėms.

Teismas pirmenybę privalo teikti bet kokioms išlaikymo prievolėms, susijusioms su išlaikymą mokančio sutuoktinio vaiku, o ne prievolei išlaikyti kitą sutuoktinį, su kuriuo santuoka buvo nutraukta.

Teisę gauti išlaikymą turintis sutuoktinis neturi teisės reikalauti išlaikyti pragyvenimo lygį, kurį jis turėjo gyvendamas santuokoje.

Daugiau informacijos žr. „Išlaikymas“.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenant skyrium santuokos saitai nenutraukiami, tačiau panaikinama bendro gyvenimo ir rūpinimosi pareiga, nepažeidžiant teisės gauti išlaikymą.

Turtiniu požiūriu gyvenimas skyrium sukelia tokias pat pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas.

Gyvenimas skyrium nutrūksta sutuoktiniams susitaikius arba nutraukus santuoką.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Gyvenimui skyrium, kuris nustatomas ginčo tvarka ar bendru sutikimu, *mutatis mutandis* taikomos santuokos nutraukimo ginčo teiseną sąlygos.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kaip nurodyta atsakyme į 4 klausimą, gyvenant skyrium santuokos saitai nenutraukiami, tačiau panaikinama bendro gyvenimo ir rūpinimosi pareiga, nepažeidžiant teisės gauti išlaikymą. Nustačius gyvenimą skyrium, turtiniams santykiams atsiranda tokios pat pasekmės kaip ir nutraukus santuoką.

Santuokos nutraukimo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos gyvenimui skyrium.

Gyvenimo skyrium byla gali būti paversta santuokos nutraukimo byla, nors tai ir nėra santuokos nutraukimo proceso sąlyga ar dalis.

Tiesą sakant, jeigu sutuoktiniai per vienus metus nuo sprendimo dėl gyvenimo skyrium, kuris yra neskundžiamas, galutinio įsiteisėjimo dienos (nepaisant to, ar toks sprendimas buvo priimtas ginčo teiseną, ar bendru sutikimu) nesusitaiko, kiekvienas sutuoktinis gali prašyti gyvenimo skyrium bylą paversti santuokos nutraukimo byla. Jeigu tokį prašymą pateikia abu sutuoktiniai, nurodytas terminas nebegalioja ir teismo sprendimas priimamas iš karto.

Jeigu minėtą prašymą pateikia vienas sutuoktinis, kitas sutuoktinis asmeniškai arba per jo teisinį atstovą bus informuotas apie galimybę per 15 dienų paduoti skundą, kuriame gali būti prašoma tik sutuoktinių sutaikymo. Gavęs įrodymus, teisėjas sprendimą dėl apeliacinio skundo priima per 15 dienų.

Prašymą gyvenimo skyrium bylą paversti santuokos nutraukimo byla taip pat galima pateikti civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai. Faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis pagrįstas prašymas, įskaitant dokumentinius ir kitus įrodymus, turi būti pateikiamas civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai.

Atsakovui suteikiama teisė per 15 dienų paduoti skundą, prie kurio turi būti pridėti dokumentiniai ir kiti įrodymai.

Jeigu skundas nepaduodamas ir manoma, kad pareiškėjo nurodyti faktai yra teisingi, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas, patikrinęs, ar įgyvendinti teisiniai reikalavimai, patenkina prašymą.

Jeigu skundas paduodamas, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas numato per 15 dienų surengti taikinamąjį posėdį ir gali liepti atlikti teisinius veiksmus ir pateikti reikalingus įrodymus, kad išsiaiškintų, ar buvo įgyvendinti teisiniai reikalavimai.

Atsakovui padavus skundą, iš kurio matyti, kad pasiekti susitarimo nepavyks, šalys informuojamos apie galimybę per aštuonias dienas pateikti gynybos argumentus ir naujus įrodymus. Tuomet byla perduodama pirmosios instancijos teismui, kuris turi jurisdikciją pagal civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos veikimo vietą.

Bendrosios kompetencijos teismo teisėjas, gavęs bylą, priima nutartį dėl įrodymų rinkimo ir nustato bylos nagrinėjimo posėdžio datą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia santuokos teisinių pasekmių panaikinimą nustačius svarbius su ja susijusius trūkumus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos gali būti pripažintos negaliojančiomis, kai:

- a) yra kokia nors kliūtis, dėl kurios santuoka negalioja (absoliutūs arba santykiniai negaliojimo pagrindai);
- b) nėra ketinančio sudaryti santuoką asmens arba abiejų asmenų sutikimo arba sutikimas buvo duotas per klaidą ar naudojant prievartą;
- c) nedalyvauja liudytojai, kai to reikalaujama pagal įstatymą.

Toliau nurodyti absoliutūs santuokos negaliojimo pagrindai, dėl kurių atitinkamas asmuo negali sudaryti santuokos su kuriuo nors kitu asmeniu:

- a) sutuoktinis nesulaukė šešiolikos metų;
- b) žinoma silpnaprotystė (taip pat ir aiškios nuovokos akimirka) ir draudimas arba neveiknumas dėl psichikos sutrikimų;
- c) anksčiau nenutraukta Katalikų bažnyčios ar civilinė santuoka, net jeigu gimimų, santuokų ir mirčių registre nebuvo padarytas atitinkamas įrašas.

Toliau nurodyti santykiniai santuokos negaliojimo pagrindai, dėl kurių atitinkami asmenys negali sudaryti santuokos vienas su kitu:

- a) tiesioji giminytės linija;
- b) antrojo laipsnio šoninė giminytės linija;
- c) tiesioji svainystės linija;
- d) vieno sutuoktinio ankstesnis teistumas už tyčinę kitos šalies sutuoktinio žmogžudystę arba bendrininkavimą ją vykdant, taip pat tuo atveju, jeigu ji nebuvo įvykdyta.

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl sutikimo trūkumo, jeigu:

- a) santuokos sudarymo metu viena iš šalių dėl trumpalaikės negalios arba kitų priežasčių nesuprato savo veiksmų reikšmės;
- b) viena iš šalių suklydo dėl kitos šalies fizinės tapatybės;
- c) sutikimas buvo gautas panaudojus fizinę prievartą;
- d) sutikimas buvo apsimestinis.

Klauda, dėl kurios sutikimas negalioja, yra svarbi pripažįstant santuoką negaliojančia tik tais atvejais, kai negaliojimas pagrįstas esminėmis kito sutuoktinio asmens savybėmis ir įrodoma, kad santuoka nebūtų buvusi pagrįstai sudaryta, jeigu tokios savybės būtų buvusios žinomos.

Santuokos, sudarytos panaudojant psichologinę prievartą, gali būti pripažįstamos negaliojančiomis tik jeigu vienai šaliai rimtai ir neteisėtai grasinama ir jos baimė, kad tokie grasinimai bus įvykdyti, yra pagrįsta.

Jeigu kuris nors asmuo tyčia neteisėtai išgauna kitos šalies sutikimą, pažadėdamas apsaugoti nuo neprognozuojamų žalingų savo ar kitų asmenų veiksmų, tai laikoma neteisėtu grasinimu.

Sutikimo paskelbimas sudarant santuoką reiškia ne tik tai, kad sutuoktiniai nori sudaryti santuoką, bet ir tai, kad jų sutikimas duotas laisva valia nesuklydus ir be prievartos.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Abiejų sutuoktinių sąžiningai sudarytos civilinės santuokos pripažinimas negaliojančia jų ir trečiųjų šalių atžvilgiu įsigalioja galutinai įsiteisėjus atitinkamam sprendimui.

Jeigu santuoką sąžiningai sudarė tik vienas sutuoktinis, tuomet tik tas sutuoktinis gali prašyti leisti pasinaudoti sutuoktinio statuso privilegijomis ir šiuo statusu pasinaudoti prieš trečiąsias šalis, jeigu toks statusas paprasčiausiai atspindi sutuoktinių tarpusavio santykius.

Tariama, kad sutuoktinis, kuris santuoką sudarė pagrįstai nežinodamas apie kliūtį, dėl kurios ji gali būti pripažinta niekine ar negaliojančia, arba kurio sutikimas buvo gautas panaudojus fizinę ar psichologinę prievartą, ją sudarė sąžiningai.

Teisminį sąžiningumo faktą gali patvirtinti tik valstybiniai teismai. Galioja prezumpcija, kad sutuoktiniai santuoką sudarė sąžiningai.

Santuoką paskelbus niekine ar pripažinus negaliojančia, sąžiningas sutuoktinis išlaiko teisę gauti išlaikymą galutinai įsiteisėjus sprendimui arba jį įregistravus.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš pradėdant santuokos nutraukimo procesą civilinės būklės aktus registruojanti įstaiga arba teismas privalo informuoti sutuoktinius apie šeimos taikinimo paslaugas ir jų tikslus.

Šeimos taikinimas yra neteisminė priemonė, kuria naudojantis galima spręsti su šeimos santykiais susijusius konfliktus, kuriuos šalys, asmeniškai ir tiesiogiai dalyvaudamos, padedamos konflikto taikintojo, stengiasi taikiai išspręsti.

Šis alternatyvus ginčų sprendimo būdas gali padėti išspręsti konfliktus, susijusius su tėvų pareigų vykdymo tvarka, jų pakeitimu ir tokių pareigų nesilaikymu, santuokos nutraukimu ir gyvenimo skyrium, gyvenimo skyrium bylos pavertimu santuokos nutraukimo byla, skyrium gyvenančių sutuoktinių taikinimu, laikino ar galutinio išlaikymo priteisimu ar pakeitimu, šeimos būsto naudojimu, teisės naudoti kito sutuoktinio pavardę panaikinimu ir leidimu naudoti buvusio sutuoktinio pavardę.

Profesionalaus šeimos taikintojo veiklą licencijuoja Teisingumo ministerija (*Ministério da Justiça*); šeimos taikintojas turi pareigą susitikimuose, kuriuose stengiasi padėti šalims susitarti, veikti nepriklausomai ir nešališkai.

Dėl santuokos nutraukimo bendru sutikimu galima kreiptis į civilinės būklės aktus registruojančią įstaigą, išskyrus atvejus, kai santuoka nutraukiama remiantis susitarimu, sudarytu ginčo teiseną išnagrinėtoje byloje, ir pateikus prašymą nutraukti santuoką bendru sutikimu, prie kurio pridedamas išsamus bendros nuosavybės aprašas, susitarimas dėl tolesnio šeimos gyvenamojo būsto naudojimo, susitarimas dėl sutuoktiniui būtino išlaikymo mokėjimo ir teismo sprendimas, kuriuo nustatoma tėvų valdžios vykdymo tvarka, arba susitarimas dėl tėvų valdžios vykdymo nepilnamečiams vaikams, jeigu teismai šiuo klausimu nepriėmė sprendimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Gyvenimas skyrium ir santuokos nutraukimas bendru sutikimu

Gyvenimo skyrium arba santuokos nutraukimo bendru sutikimu atveju prašymas pateikiamas civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai. Prie prašymo būtina pridėti šiuos dokumentus:

- a) išsamų bendros nuosavybės aprašą, kuriame nurodoma atitinkamo turto vertė, arba, jeigu sutuoktiniai nusprendžia padalyti šią nuosavybę, susitarimą dėl padalijimo, arba prašymą parengti tokį susitarimą;
- b) teismo sprendimo, kuriuo nustatoma tėvų valdžios vykdymo tvarka, pažymą arba susitarimą dėl tėvų valdžios vykdymo nepilnamečiams vaikams, jeigu teismai šiuo klausimu nepriėmė sprendimo;
- c) susitarimą dėl sutuoktiniui būtino išlaikymo mokėjimo;
- d) susitarimą dėl tolesnio šeimos gyvenamojo būsto naudojimo;
- e) ikivedybinės sutarties liudijimą, jeigu tokia sutartis sudaryta.

Išskyrus atvejus, kai pateiktuose dokumentuose nurodyta kitaip, laikomasi nuomonės, kad susitarimai galioja bylos nagrinėjimo metu ir vėliau.

Gyvenimo skyrium arba santuokos nutraukimo bendru sutikimu bylos iškeliamos civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai pateikiant sutuoktinių ar jų atstovų pasirašytą prašymą. Prašymas pateikiamas kartu su išvardytais dokumentais ir santuokos liudijimo kopija.

Gavęs prašymą, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas iškviečia sutuoktinius į posėdį, per kurį privalo patikrinti, ar tenkinami būtinieji teisiniai reikalavimai. Posėdyje sutuoktiniai informuojami apie galimybę pasinaudoti šeimos taikinimo paslaugomis; jeigu sutuoktiniai vis tiek nori nutraukti santuoką, susitarimai nagrinėjami ir sutuoktinių prašoma juos pataisyti, jeigu juose neužtikrinama tinkama vieno iš jų arba vaikų interesų apsauga. Šiuo tikslu galima atlikti teisinius veiksmus ir rinkti įrodymus. Jeigu teisinių reikalavimų laikomasi ir buvo paisoma pirmiau nurodytų procedūrų, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas prašymą tenkina.

Pateikus susitarimą, kuriuo nustatoma tėvų valdžios nepilnamečiams vaikams vykdymo tvarka, prieš nustatant susitikimo dieną byla persiunčiama prokuratūrai prie pirmosios instancijos teismo, turinčio kompetenciją nagrinėti bylą apylinkės, kuriai priklauso civilinės būklės aktus registruojanti įstaiga, teritorijoje; prokuratūra savo nuomonę dėl susitarimo pareiškia per 30 dienų.

Jeigu prokuratūra mano, kad susitarimu tinkamai neapsaugomi nepilnamečių interesai, pareiškėjai gali jį atitinkamai pakeisti arba pateikti naują susitarimą. Pastaruoju atveju susitarimas prokuratūrai bus teikiamas dar kartą. Jeigu prokuratūra mano, kad susitarimu tinkamai neapsaugomi nepilnamečių interesai arba sutuoktiniai pakeitė susitarimą pagal prokuratūros pateiktus nurodymus, priimamas sprendimas nutraukti santuoką.

Tais atvejais, kai pareiškėjai nesutinka su prokuratūros pateiktais pakeitimais ir vis tiek ketina nutraukti santuoką ir (arba) pateiktais susitarimais tinkamai neapsaugomi vieno sutuoktinio interesai, susitarimai netvirtinami, o byla perduodama apylinkės, kuriai priklauso civilinės būklės aktus registruojanti įstaiga, teismui.

Gavęs bylą, teisėjas nagrinėja sutuoktinių pateiktus susitarimus ir siūlo juos pakeisti, jeigu tokiais susitarimais tinkamai neapsaugomi vieno iš sutuoktinių arba jų vaikų interesai.

Tuomet teisėjas, atsižvelgdamas į susitarimų nuostatas, kurių šalys nepakeitė, nustato santuokos nutraukimo pasekmes. Jeigu kuriuo nors susitarimu tinkamai neapsaugomi kurio nors sutuoktinio interesai, toks sutuoktinis šiuo tikslu, siekdamas, kad siūlomi susitarimai būtų išnagrinėti, gali pateikti prašymą atlikti tam tikrus veiksmus ir surinkti reikalingus įrodymus. Nustatydamas santuokos nutraukimo pasekmes, teisėjas turėtų ne tik skatinti sutuoktinius sudaryti susitarimus, bet ir atsižvelgti į jau sudarytus susitarimus.

Tuomet priimamas sprendimas dėl santuokos nutraukimo ir šis faktas įrašomas atitinkamame registre.

Prašymai nustatyti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką bendru sutikimu pateikiami teismui, jeigu šalys prie jų neprideda pirmiau minėtų susitarimų.

Šiuo atveju prašymas nutraukti santuoką pateikiamas teismui. Gavęs prašymą, teisėjas nagrinėja sutuoktinių pateiktus susitarimus ir siūlo juos pakeisti, jeigu tokiais susitarimais neapsaugomi vieno iš sutuoktinių arba jų vaikų interesai. Teisėjas, atsižvelgdamas į klausimus, dėl kurių šalys nesutarė, nustato santuokos nutraukimo pasekmes ir šiuo tikslu, siekdamas išnagrinėti pateiktus susitarimus, gali priimti nutartį dėl tam tikrų veiksmų atlikimo ir reikalingų įrodymų surinkimo. Nustatydamas santuokos nutraukimo pasekmes, teisėjas turėtų ne tik skatinti sutuoktinius sudaryti susitarimus, bet ir atsižvelgti į jau sudarytus susitarimus. Tuomet priimamas sprendimas dėl santuokos nutraukimo ir šis faktas įrašomas atitinkamame registre.

Ginčijamas gyvenimas skyrium arba santuokos nutraukimas

Prašymai dėl ginčijamo gyvenimo skyrium ar santuokos nutraukimo pateikiami šeimos bylų teismui arba, jeigu tokio teismo nėra, – teritorinę jurisdikciją turinčiam apylinkės teismui. Teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal pareiškėjo (ieškinį pareiškiančio asmens) nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą.

Santuokos nutraukimo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos gyvenimui skyrium.

Gyvenimas skyrium nutrūksta sutuoktiniams susitaikius arba nutraukus santuoką.

Bet kuris sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką ginčo teise, remdamasis ilgiau nei vienus metus trunkančiu *de facto* gyvenimu skyrium, kito sutuoktinio atsiradusia protine negalia, trunkančia ilgiau nei vienus metus, dėl kurios sunkumo negalima tęsti bendro gyvenimo, sutuoktinio dingimu, kai jis apie save nepraneša ilgiau nei vienus metus, ir kitus faktus, kurie, nepaisant sutuoktinių kaltės, rodo, kad santuoka negrįžtamai iširo.

Nukentėjęs sutuoktinis turi teisę kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus dėl nuostolių, kuriuos sukėlė kitas sutuoktinis, atlyginimo pagal bendrąsias civilinės atsakomybės taisykles.

Sutuoktinis, kuris prašymą nutraukti santuoką pateikė remdamasis tuo, kad atsirado kito sutuoktinio protinė negalia, privalo kompensuoti jo asmeninę žalą, patirtą dėl santuokos nutraukimo; prašymą reikia pateikti nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą.

Jeigu santuokos nutraukimo pagrindas yra kito sutuoktinio atsiradusi protinė negalia, trunkanti ilgiau nei vienus metus, dėl kurios sunkumo negalima tęsti bendro gyvenimo, ir sutuoktinio dingimas, kai jis apie save nepraneša ilgiau nei vienus metus, tuomet prašymą nutraukti santuoką gali pateikti tik tas sutuoktinis, kuris nurodo kito sutuoktinio atsiradusią protinę negalią arba dingimo faktą.

Jeigu sutuoktiniui, turinčiam teisę prašyti nutraukti santuoką, draudžiama tai padaryti, ieškinį gali pareikšti jo teisinis atstovas, kuriam įgaliojimus suteikė šeimos advokatas; jeigu teisinis atstovas yra kitas sutuoktinis, ieškinį teisės atlikti veiksmą turėtojo vardu gali pareikšti bet kuris jų tiesiosios linijos giminaitis arba šoninės linijos giminaitis iki trečiojo laipsnio, jeigu jam tokius įgaliojimus suteikė šeimos advokatas.

Teisė nutraukti santuoką mirus sutuoktiniui neperleidžiama, tačiau autoriaus įpėdiniai gali tęsti bylą siekdami gauti palikimą, jeigu pareiškėjas miršta nagrinėjant bylą; ši taisyklė taip pat taikoma atsakovo įpėdiniams.

Pateikus prašymą, kurį galima nagrinėti, teisėjas nurodys dieną, kurią bus surengtas posėdis siekiant sutaukinimo, o pareiškėjas ir atsakovas gauna šaukimą atvykti į teismą asmeniškai.

Nepavykus taikinimui, teismas siekia, kad santuoką nutraukiantys sutuoktiniai bendru sutikimu sudarytų susitarimą; sudarius susitarimą arba sutuoktiniams bet kuriuo bylos metu nusprendus nutraukti santuoką, byla nagrinėjama *mutatis mutandis* taikant santuokos nutraukimo procedūrą.

Jeigu teisėjas negali priversti sutuoktinių sudaryti susitarimą dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium bendru sutikimu, jis siekia, kad sutuoktiniai susitartų dėl išlaikymo ir tėvų valdžios vykdymo tvarkos. Teisėjas taip pat siekia, kad sutuoktiniai, kai taikytina, susitartų dėl tolesnio šeimos gyvenamojo būsto naudojimo tvarkos bylos nagrinėjimo metu.

Bandydamos susitaikyti arba bet kurioje bylos stadijoje šalys gali bendru sutikimu susitarti dėl santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium, jeigu įvykdomos būtinosios sąlygos.

Jeigu viena šalis nesutinka arba paaiškėja, kad sutaukinimas neįmanomas, teisėjas liepia atsakovui per 30 dienų pateikti savo gynybos argumentus; kartu su pranešimu atsakovui įteikiamas prašymo originalo dublikatas.

Jeigu atsakovo buvimo vieta nežinoma, o ieškant jo buvimo vietos buvo atlikti visi įstatyme nustatyti procesiniai veiksmai ir jie buvo vienodai nesėkmingi, nurodyta sutaukinimo data laikoma negaliojančia ir atsakovui įteikiamas šaukimas atvykti į teismą ir pateikti gynybos argumentus apie tai viešai paskelbiant.

Suėjus terminui gynybos argumentams pateikti, byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka. Per šią procedūrą nustatomas ginčo dalykas ir paskelbiami pagrindiniai įrodymai. Per šią procedūrą rengiamas baigiamasis posėdis ir pateikiami įrodymai. Po baigiamojo posėdžio byla baigiama ir nusiunčiama teisėjui, kuris sprendimą priima per 30 dienų.

Priešieškinyje galima prašyti nustatyti gyvenimą skyrium, net jeigu pareiškėjas prašė nutraukti santuoką; jeigu pareiškėjas prašo nustatyti gyvenimą skyrium, atsakovas priešieškinyje gali prašyti nutraukti santuoką. Šiais atvejais sprendimą nutraukti santuoką reikėtų priimti patenkinus prašymą iškelti bylą ir priešieškinių.

Santuokos pripažinimas negaliojančia

Santuokos pripažinimo negaliojančia faktų negalima remtis jokiais atvejais (teisme ar neteisme), kol jo nepatvirtino šiuo tikslu iškeltą bylą išnagrinėjęs teismas.

Ši byla iškeliama šeimos ir vaikų teismui pateikiant pradinį prašymą, kuriame nurodoma šalių tapatybė, aprašomi susiję faktai ir pateikiamas prašymas.

Teisė iškelti tokią bylą priklauso nuo ieškinio pagrindų (*žr. atsakymą į 8 klausimą*).

Sutuoktiniai arba bet kurie jų tiesiosios linijos arba šoninės linijos iki ketvirtojo laipsnio giminaičiai, įpėdiniai ir sutuoktinių įvaikintojai, taip pat prokuratūra turi teisę, remdamiesi negaliojimo pagrindu, iškelti arba tęsti bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Be to, iškelti arba tęsti bylą taip pat gali globėjas arba rūpintojas (jei asmuo yra nepilnametis, neveiksnus ar neįgalus dėl psichikos ligos), o dvipatystės atveju – pirmasis pažeidėjo sutuoktinis.

Paskelbti santuoką negaliojančia dėl suklaidinimo gali reikalauti patys sutuoktiniai ar bet kurie kiti asmenys, nukentėję nuo tokios santuokos. Kitais atvejais nedavus sutikimo, paskelbti santuoką negaliojančia gali prašyti tik savo sutikimo nedavęs sutuoktinis. Tačiau jeigu proceso metu pareiškėjas mirė, tęsti bylą gali jo giminaičiai, priklausantys tiesiajai giminystės linijai, paveldėtojai arba įtėviai.

Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia dėl sutikimo nedavimo gali būti iškelta tik sutuoktinio, kuris nukentėjo dėl klaidos ar spaudimo, tačiau jeigu proceso metu pareiškėjas mirė, tęsti bylą gali jo giminaičiai, priklausantys tiesiajai giminystės linijai, paveldėtojai arba įtėviai.

Iškelti bylą dėl santuokos paskelbimo negaliojančia nesant liudytojų gali siūlyti tik prokuratūra.

Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, pagrįsta santuokos negaliojimo pagrindu, turėtų būti iškelta:

a) nepilnametystės, neveiksnumo arba neįgalumo dėl psichikos ligos atveju arba žinomos silpnaprotystės atveju, jeigu prašymą pateikia pats neįgalus asmuo, – praėjus ne daugiau kaip šešioms mėnesiams nuo tada, kai toks asmuo sulaukė pilnametystės, buvo panaikintas neveiksnumas arba neįgalumas arba neliko silpnaprotystės; jeigu prašymą pateikia kitas asmuo, – praėjus ne daugiau kaip trejiems metams po santuokos sudarymo, tačiau niekada neiškeliama, jeigu sulaukiama pilnametystės, panaikinamas neįgalumas arba nelieka žinomos silpnaprotystės;

b) teistumo už ketinamo vesti asmens sutuoktinio žmogžudystę atveju – per trejus metus nuo santuokos sudarymo;

c) kitais atvejais – ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo santuokos nutraukimo.

Iškelti bylą iki santuokos nutraukimo gali tik prokuratūra.

Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, esant nenutrauktai ankstesnei santuokai, negali būti pradėta ar tęsiama, kol nagrinėjamas ieškinyje byloje dėl pirmosios dvipatystės santuokos paskelbimo niekine arba jos pripažinimo negaliojančia.

Byla dėl santuokos paskelbimo negaliojančia dėl vieno arba abiejų būsimų sutuoktinių sutikimo nebuvimo gali būti pradėta nepraėjus trejiems metams po santuokos sudarymo arba, jeigu apie santuoką pareiškėjas nežinojo, – per šešis mėnesius nuo akimirkos, kai jis sužinojo apie santuoką.

Ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia dėl tikrosios valios nepareiškimo nenagrinėjamas, jeigu jis nepareiškiamas per šešis mėnesius nuo trūkumo panaikinimo.

Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nesant liudytojų gali būti pradėta praėjus ne daugiau kaip metams po santuokos sudarymo.

Kartu su pradiniu prašymu būtina pateikti santuokos liudijimą ir, esant reikalui (jeigu prašymo priežastis yra amžius), būsimu sutuoktinio gimimo liudijimą.

Suėjus pirmiau minėtam terminui, byla toliau nagrinėjama įprasta tvarka.

Santuokos pripažinimo negaliojančia klausimas laikomas išspręstu, o santuoka – galiojančia nuo jos sudarymo momento, jeigu prieš įsiteisėjant galutiniam teismo sprendimui dėl santuokos pripažinimo negaliojančia atsiranda kuri nors toliau nurodyta aplinkybė:

- a) jeigu asmuo, kuris dėl savo amžiaus negali sudaryti santuokos, sulaukęs pilnametystės patvirtina savo santuoką civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūno ir dviejų liudytojų akivaizdoje;
- b) jeigu asmuo, kuris nėra veiksnus arba turi protinę negalią, a punkte nurodytomis sąlygomis patvirtina savo santuoką išnykus jo protinei negaliai ar pripažinus jį veiksniu arba silpnaprotystės atveju – teismui atlikus ekspertizę dėl psichinės būklės;
- c) jeigu asmens dvipatystė paskelbiama niekine arba pripažįstama negaliojančia;
- d) jeigu liudytojai sudarant santuoką nedalyvavo dėl pagrįstų priežasčių, pvz., kai tokias priežastis pripažįsta civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas, jeigu jam nekyla abejonių dėl santuokos sudarymo fakto.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, teisinė pagalba teikiama visuose teismuose ir visų rūšių bylose.

Daugiau informacijos žr. „Teisinė pagalba“.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Šiose bylose visada galima paduoti apeliacinį skundą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Jeigu atitinkamas sprendimas buvo priimtas Europos Sąjungos valstybėje narėje, išskyrus Daniją, jis kitose valstybėse narėse pripažįstamas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003.

Jeigu sprendimas priimtas Danijoje, taikoma speciali užsienio teismo sprendimo peržiūros procedūra.

Per šią procedūrą dokumentas, kuriame yra peržiūrėtinas sprendimas, pateikiamas kartu su prašymu, o priešinga šalis informuojama, kad ji per 15 dienų gali pateikti atsiliepimą į ieškinį. Pareiškėjas atsakymą gali pateikti per 10 dienų nuo pranešimo apie pateiktą atsiliepimą į ieškinį dienos. Šalims pateikus visus pareiškimus ir atlikus visus būtinius procesinius veiksmus, visi dokumentai per 15 dienų įteikiami šalims ir prokuratūrai.

Teismo sprendimas patvirtinamas, jeigu:

- a) nekyla jokių abejonių dėl dokumento, kuriame yra teismo sprendimas, autentiškumo ar patikimumo;
- b) jis yra įsiteisėjęs pagal kilmės šalies įstatymus;
- c) jį priėmė teismas, kuris turėjo jurisdikciją pagal įstatymą ir ji nebuvo pažeista, be to, teismo sprendime neturi būti nuostatų, kurios priklauso išimotinei Portugalijos teismų jurisdikcijai;
- d) jo negalima ginčyti *lis pendens* arba *res judicata* pagrindais Portugalijos teisme, išskyrus atvejus, kai užsienio teismas neleido iškelti bylos;

e) atsakovas buvo tinkamai informuotas apie bylą pagal kilmės šalies teismo įstatymus, o nagrinėjant bylą buvo laikomasi šalių teisės į gynybą ir vienodą apsaugą principų;

d) jame nėra nuostatų, kurių pripažinimas aiškiai prieštarautų Portugalijos viešosios tarptautinės tvarkos principams.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Jeigu Europos Sąjungos valstybėse narėse, išskyrus Daniją, atitinkama šalis nusprendžia prašyti pripažinti sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia, prašymas pateikiamas šeimos bylų teismui. Teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal valstybės narės, kurioje buvo pateiktas prašymas pripažinti sprendimą, vidaus teisę.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Pagal nacionalines įstatymų kolizijos taisykles santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium bylose taikomi bendrieji sutuoktinių gyvenamosios vietos nacionaliniai įstatymai. Jeigu sutuoktinių pilietybė skirtinga, taikoma jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė; jeigu tokios vietos nėra, taikoma šalies, su kuria yra labiausiai susijęs jų šeimos gyvenimas, teisė.

Tačiau jeigu gyvenant santuokoje keitėsi taikoma teisė, gyvenimas skyrium arba santuokos nutraukimas gali būti grindžiamas tik tam tikru faktu, kuris buvo svarbus jam įvykstant.

Papildoma informacija

Papildomą informaciją galima gauti šiose svetainėse:

- [Teisingumo ministerija](#)
- [Teisingumo politikos generalinis direktoratas](#)
- [Teisingumo vykdymo generalinis direktoratas](#)
- [Socialinės rehabilitacijos generalinis direktoratas](#)
- [Registracijos ir notarinių reikalų institutas](#)
- Alternatyvaus ginčų sprendimo tarnyba
- [Aukščiausiasis Teismas](#)
- [Koimbros apeliacinis teismas](#)
- [Evoros apeliacinis teismas](#)
- [Lisabonos apeliacinis teismas](#)
- [Porto apeliacinis teismas](#)
- Gimarainso apeliacinis teismas
- [Oficialusis leidinys](#)
- [Teisinių dokumentų duomenų bazė](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismo tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 30/04/2018

Ištuoka - Rumunija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
 - 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
 - 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
 - 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
 - 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
 - 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
 - 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
 - 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
 - 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka gali būti nutraukiama bendru sutikimu (taikant teisminę, administracinę arba notarinę procedūrą). Jeigu bendro sutikimo nėra, santuoką gali nutraukti teismas.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Pagal Civilinio kodekso 373 straipsnį santuoka gali būti nutraukiama šiais atvejais:

- abiejų sutuoktinių sutikimu;
- jeigu sutuoktinių santykiai itin pablogėjo ir santuokos tęsti nebeįmanoma;
- vieno iš sutuoktinių prašymu, kai sutuoktiniai *de facto* gyvena skyrium ne trumpiau kaip dvejus metus;
- sutuoktinio, dėl kurio sveikatos būklės nebeįmanoma tęsti santuokos, prašymu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

- Sutuoktinio statusas nustoja galioti ir kiekvienas išsituokęs sutuoktinis gali sudaryti naują santuoką;

- jeigu santuoka pasibaigia ją nutraukus, sutuoktiniai gali susitarti pasilikti pavardes, kurias jie pasirinko sudarę santuoką. Jeigu susitarimo nėra, teismas tinkamai pagrįstais atvejais gali leisti sutuoktiniams pasilikti sudarius santuoką pasirinktas pavardes. Jeigu nėra nei susitarimo, nei teismo sprendimo, kiekvienas buvęs sutuoktinis susigrąžina iki santuokos sudarymo turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką, sutuoktinių turto teisinis režimas pasibaigia nuo santuokos nutraukimo dienos. Tačiau bet kuris sutuoktinis arba abu sutuoktiniai, jeigu jie santuoką nutraukia bendru sutikimu, gali prašyti santuoką nutraukiančio teismo paskelbti, kad sutuoktinių turto teisinis režimas pasibaigė *de facto* gyvenimo skyrium pradžios dieną.

Jeigu bendrosios jungtinės nuosavybės turto teisinis režimas pasibaigia nutraukus santuoką, buvę sutuoktiniai išlieka bendrosios jungtinės nuosavybės bendraturčiais, iki nustatomos jų atitinkamos dalys.

Nustojus galioti sutuoktinių turto teisiniam režimui, kiekvienas sutuoktinis perima jam priklausantį turtą, o po to padalijama bendroji jungtinė nuosavybė ir gražinamos skolos. Šiuo tikslu kiekvieno sutuoktinio turto dalis pirmiausia nustatoma pagal jo indėlį įgyjant bendrąją jungtinę nuosavybę ir įgyvendinant bendrus įsipareigojimus. Išskyrus atvejus, kai įrodoma kitaip, daroma prielaida, kad sutuoktiniai prie turto įsigijimo prisidėjo lygiomis dalimis.

Nepaisant buvusių sutuoktinių išlaikymo pareigos ir kompensacijos mokėjimo, sutuoktinis, kuris nėra kaltas dėl iširusios santuokos ir kuris dėl nutrauktos santuokos patiria materialinių nuostolių, gali prašyti kalto sutuoktinio išmokėti jam kompensaciją. Šį klausimą teismas išsprendžia priimdamas sprendimą nutraukti santuoką.

Be to, nutraukus santuoką prarandamos abipusės paveldėjimo teisės.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Priėmęs sprendimą nutraukti santuoką, šeimos teismas išsprendžia išsituokusių tėvų ir visų nepilnamečių vaikų santykių klausimą. Paprastai nutraukę santuoką sutuoktiniai **bendrai vykdo tėvų pareigas savo vaikams**. Šeimos teismas nustato, kad nepilnamečio vaiko **nuolatinė gyvenamoji vieta** yra vieno iš tėvų, su kuriuo jis paprastai gyvena, namai, o atskirai nuo vaiko gyvenantis vienas iš tėvų turi teisę asmeniškai bendrauti su vaiku. Teismas nustato kiekvieno iš tėvų **įmoką**, kurią jis moka prisidedamas prie vaiko auginimo, švietimo, mokymosi mokykloje ir profesinio mokymo išlaidų apmokėjimo.

Pasikeitus aplinkybėms, šeimos teismas gali pakeisti priemones, susijusias su išsituokusių tėvų teisėmis ir pareigomis nepilnamečiam vaikui, jeigu to prašo kuris nors iš tėvų arba kitas šeimos narys, vaikas, globos institucija, vaiko apsaugos valdžios institucija arba prokuroras.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pasibaigus santuokai, nelieka sutuoktinių tarpusavio išlaikymo pareigos. Išsituokęs sutuoktinis turi teisę gauti išlaikymą, jeigu dėl nedarbingumo, atsiradusio iki santuokos sudarymo, santuokos metu arba per vienus metus nuo jos nutraukimo, jam reikalinga finansinė parama (tačiau tik tuo atveju, jeigu nedarbingumas atsiranda dėl su santuoka susijusios aplinkybės).

Išlaikymo išmokos prašantis sutuoktinis taip pat negali prašyti kompensacijos. Jeigu santuoka nutraukiama dėl išimtinės atsakovo kaltės, ieškovas gali gauti kompensaciją. Kompensacija gali būti priteisiama tik jeigu santuoka truko ne mažiau kaip 20 metų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Rumunijos teisėje sąvokos „separacija“ nėra, bet vartojama sąvoka „*de facto* gyvenimas skyrium“ ir teisminis turto padalijimas. Šią aplinkybę būtina įrodyti teisme. Jeigu *de facto* gyvenimas skyrium truko ne trumpiau kaip dvejus metus, tai laikoma priežastimi nutraukti santuoką teisme.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dėl vieno iš teisinių reikalavimų, susijusių su susitarimu sudaryti santuoką, pažeidimo. Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia tik teismo sprendimu. Santuokos pripažinimas negaliojančia sukelia pasekmes atgaline data ir ateityje; santuoka laikoma nebuvusia sudaryta.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Teisinių nuostatų, susijusių su susitarimu sudaryti santuoką, pažeidimas, laikomas absoliučiu santuokos negaliojimo pagrindu, pavyzdžiui:

- santuoka buvo sudaryta be sutikimo;
- santuoką sudarė tos pačios lyties asmenys;
- santuoką sudarė jau susituokęs asmuo;
- santuoką sudarė tiesiosios giminystės linijos arba šoninės giminystės linijos iki ketvirto laipsnio, įskaitant šį laipsnį, giminaičiai;
- santuoką sudarė psichiškai nesveikas arba protinę negalią turintis asmuo;
- santuoka buvo sudaryta be būsimų sutuoktinių sutikimo arba toks sutikimas nebuvo duotas pagal teisiškai privalomą procedūrą;
- santuoką sudarė 16 metų nesulaukęs asmuo;
- santuoka buvo sudaryta kitais nei šeimos sukūrimo tikslais.

Santykiniai santuokos negaliojimo pagrindai galioja tuomet, kai:

- ją, remdamasis medicinine išvada, sudaro 16 metų nepilnametis, kuris neturi jį teisėtai globojančių tėvų / vieno iš tėvų sutikimo arba tėvų pareigas turinčio asmens leidimo;
- duotas sutikimas turi trūkumą: klaida (susijusi su kito sutuoktinio fizine tapatybe), sukčiavimas arba prievarta;
- ją sudaro laikinai negalintis suprasti savo veiksmų esmės asmuo;
- ją sudarė įvaikinantis tėvas (motina) ir jo (jos) globojamas nepilnametis.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Iki bus priimtas galutinis teismo sprendimas, sutuoktinis, kuris, sudarydamas negaliojančią arba negaliojančia pripažintą santuoką, veikė sąžiningai, išlaiko savo, kaip galiojančią santuoką sudariusio sutuoktinio, statusą, o buvusių sutuoktinių turtiniams santykiams analogiškai taikomos santuokos nutraukimą reglamentuojančios nuostatos.

Santuokos negaliojimas neturi jokio poveikio vaikams, kurie išlaiko savo, kaip santuokinių vaikų, statusą. Kalbant apie tėvų ir vaikų teises ir pareigas vienas kitam pažymėtina, kad analogiškai taikomos nuostatos, susijusios su santuokos nutraukimu.

Teismo sprendimas, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia arba panaikinama, trečiųjų šalių atžvilgiu yra vykdytinas; atitinkamai taikomos nuostatos, susijusios su sutuoktinių turto teisinio režimo formalumais, susitarimo sudaryti santuoką viešumu ir susitarimo sudaryti santuoką teisinės galios nebuvimu.

Santuokos negaliojimu prieš trečiąją šalį negalima remtis, jeigu veiksmas kartu su vienu iš sutuoktinių buvo atliktas iki santuokos sudarymo, išskyrus atvejus, kai buvo įvykdyti įstatyme nustatyti formalumai, susiję su ieškiniu dėl santuokos paskelbimo negaliojančia, arba buvo pareikštas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, arba trečioji šalis kitu būdu sužinojo apie santuokos negaliojimo pagrindus iki veiksmo atlikimo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tarpininkavimas prieš bylos iškėlimą teisme nėra privalomas. Nagrinėdama bylą, teisminė institucija turi pareigą informuoti šalis apie galimybę taikyti tarpininkavimą ir jo privalumus.

Taikant tarpininkavimą galima išspręsti sutuoktinių nesutarimus dėl tolesnio gyvenimo santuokoje, klausimus, susijusius su tėvų teisių įgyvendinimu, nustatyti vaikų nuolatinę gyvenamąją vietą, tėvų įnašą išlaikant vaikus ir visus kitus nesutarimus, kylančius iš sutuoktinių santykių, susijusių su įstatymuose nustatytais jų teisėmis. Tarpininkas užtikrina, kad tarpininkavimo rezultatas neprieštarautų geriausiems vaiko interesams, ir skatina tėvus daugiausia dėmesio skirti vaikų poreikiams ir prisiimti tėvų pareigas siekiant užtikrinti, kad *de facto* gyvenimas skyrium arba santuokos nutraukimas nepakenktų vaikų auginimui ir vystymuisi.

Tarpininkavimo susitarimą, kuriame šalys susitaria dėl tėvų teisių įgyvendinimo, tėvų įnašo išlaikant vaikus ir nustato vaikų nuolatinę gyvenamąją vietą, turi patvirtinti teismas, kuris turi pareigą patikrinti, ar susitarimas atitinka vaiko interesus.

Jeigu sutuoktiniai susitaria nutraukti santuoką ir neturi santuokinių, nesantuokinių arba įvaikintų nepilnamečių vaikų, vietos, kurioje buvo sudaryta santuoka arba kurioje buvo paskutinė bendra registruota sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas arba notaras gali paskelbti, kad santuoka nutraukiama sutuoktiniams sudarius susitarimą, ir išduoti jiems santuokos nutraukimo liudijimą.

Notaras apie nutrauktą santuoką sutuoktiniams sudarius susitarimą gali paskelbti ir tuo atveju, kai yra santuokinių, nesantuokinių arba įvaikintų nepilnamečių vaikų, jeigu sutuoktiniai susitaria dėl visų aspektų, susijusių su pavarde, tėvų valdžios vykdymu, nuolatinės vaikų gyvenamosios vietos nustatymu, asmeninių santykių palaikymu ir tėvų įnašo apmokant vaiko auginimo, švietimo, mokyklos lankymo ir profesinio mokymo išlaidas mokėjimo tvarkos.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kompetenciją nagrinėti prašymą nutraukti santuoką turi **teismas**.

Teritoriniu požiūriu jurisdikciją turi vietos, kurioje yra paskutinis sutuoktinių bendras būstas, teismas. Jeigu sutuoktiniai neturėjo bendro būsto arba nė vienas sutuoktinis nebegyvena vietoje, kurioje buvo jų bendras būstas, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal atsakovo būsto vietą. Tačiau jeigu atsakovas neturi Rumunijoje nuolatinės gyvenamosios vietos, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal pareiškėjo būsto buvimo vietą. Jeigu nei pareiškėjas, nei atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Rumunijoje, šalys gali susitarti bet kuriam Rumunijos teismui pateikti prašymą nutraukti santuoką. Jeigu tokio susitarimo nėra, prašymą nutraukti santuoką reikėtų pateikti Bukarešto 5-ojo sektoriaus teismui.

Prašyme nutraukti santuoką be šaukime į teismą pateikiamų pastabų, reikia nurodyti nepilnamečių vaikų vardus. Prie prašymo pridedamas santuokos liudijimas, nepilnamečių vaikų gimimo liudijimų kopijos ir, kai tinkama, taikant tarpininkavimą sutuoktinių sudarytas susitarimas.

Tais atvejais, kai prašymas nutraukti santuoką yra pagrįstas šalių susitarimu, jį turi pasirašyti abu sutuoktiniai arba sutuoktinių įgaliotas atstovas, turintis autentišką specialų įgaliojimą atstovauti. Jeigu įgaliotas atstovas yra advokatas, jis turi patvirtinti sutuoktinių parašus pagal įstatymų reikalavimus.

Į pirmosios instancijos teismą šalys turi atvykti asmeniškai, nebent vienas iš sutuoktinių atlieka laisvės atėmimo bausmę, negali atvykti dėl sunkios ligos, jam taikomas teismo draudimas, jo nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jis dėl kitų priežasčių negali atvykti į teismą asmeniškai; tokiais atvejais atitinkamam asmeniui gali atstovauti advokatas, įgaliotasis atstovas arba, kai tinkama, globėjas arba registruotasis atstovas (*rūpintojas*). Jeigu pareiškėjas be pateisinamos priežasties nustatytą dieną neatvyksta į bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme posėdį, o atvyksta tik atsakovas, prašymas atmetamas kaip nepagrįstas.

Santuoką nutraukiantis teismas priima sprendimą dėl tėvų valdžios vykdymo, tėvų įnašo apmokant išlaidas, susijusias su vaikų auginimu ir švietimu, nuolatinės vaikų gyvenamosios vietos ir tėvų teisės palaikyti asmeninius santykius su vaikais, net jeigu prašyme nutraukti santuoką to nebuvo prašoma.

Prašymą pripažinti santuoką negaliojančia remiantis absoliučiais negaliojimo pagrindais gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis. Prašymas pripažinti santuoką negaliojančia yra asmeninio pobūdžio, ir teisė jį pateikti įpėdiniams nepereina. Tačiau jeigu prašymą pateikė vienas iš sutuoktinių, jį nagrinėjant toliau gali dalyvauti bet kuris iš jo įpėdinių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinę pagalbą galima gauti įvykdžius Nepaprastajame vyriausybės potvarkyje Nr. 51/2008 dėl teisinės pagalbos civilinėse bylose, kuris buvo patvirtintas su pakeitimais ir papildymais, padarytais įstatymu Nr. 193/2008, su vėlesniais pakeitimais, nustatytas sąlygas.

Atskiriems veiksams skirta arba bendra teisinė pagalba gali būti teikiama paskiriant advokatą; sumokant eksperto, vertėjo raštu arba žodžiu mokesį; sumokant vykdymo pareigūno mokesį; atleidžiant nuo pareigos sumokėti teisinius mokesčius, nustatant mažesnius teisinių mokesčių tarifus, leidžiant juos sumokėti dalimis arba atidedant jų mokėjimą.

Visapusiška teisinė pagalba teikiama asmenims, kurių mėnesio grynasis pajamų dydis šeimos nariui per paskutinius du mėnesius iki prašymo pateikimo yra mažesnis nei 300 RON (Rumunijos lėjų). Jeigu pajamos neviršija 500 RON, teikiama 50 % teisinės pagalbos. Pareiškėjo poreikiams proporcinga teisinė pagalba taip pat gali būti suteikiama kitais atvejais, kai tam tikros arba numatomos bylos išlaidos gali riboti galimybes kreiptis į teismą dėl, pvz., pragyvenimo išlaidų valstybėje narėje, kurioje gyvena pareiškėjas, ir pragyvenimo išlaidų Rumunijoje skirtumo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Naujajame Civilinio proceso kodekse nustatyta, kad sprendimas gali būti apskundžiamas per 30 dienų nuo pranešimo apie jį dienos.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Sprendimo nutraukti santuoką pripažinimui taikomas Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003. Prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal atsakovo nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą Rumunijoje. Jeigu atsakovas neturi žinomos įprastinės gyvenamosios vietos, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal ieškovo nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimui dėl pripažinimo galima prieštarauti pateikiant prašymą apeliaciniam teismui, turinčiam teritorinę jurisdikciją, arba paduodant apeliacinį skundą Aukštajam kasacinio teisingumo teismui.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Norint nustatyti tarptautinės privatinės teisės santykiams taikytiną teisę, Rumunijos teismai taiko 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, arba Civilinio kodekso 2957 ir kitus straipsnius.

Sutuoktiniai gali pasirinkti valstybės, kurioje yra jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta arba paskutinė jų bendra įprastinė gyvenamoji vieta (jeigu susitarimo dėl taikytinos teisės sudarymo metu bent vienas iš jų joje gyvena), teisę, valstybės, kurios pilietybę turi vienas iš sutuoktinių, teisę, valstybės, kurioje sutuoktiniai gyveno paskutinius trejus metus, teisę arba Rumunijos teisę.

Jeigu sutuoktiniai nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, kurioje yra jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu tokios vietos nėra, valstybės, kurioje buvo paskutinė sutuoktinių bendra nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė (jeigu prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną bent vieno sutuoktinio nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar yra toje valstybėje); jeigu vienas iš sutuoktinių neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma valstybės, kurios pilietybę abu sutuoktiniai turėjo prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną, teisė; arba, jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, taikoma paskutinės jų bendros pilietybės šalies teisė (jeigu prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną bent vienas iš jų vis dar turi šią pilietybę). Visais kitais atvejais taikoma Rumunijos teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 03/12/2015

Ištuoka - Slovėnija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([sl](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Pagal Slovėnijos teisę santuoką galima nutraukti: a) abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir b) pareiškiant ieškinį dėl santuokos nutraukimo.

a) **Santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu** atveju teismas santuoką nutraukia remdamasis Santuokos ir šeimos santykių įstatymo (slov. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, ZZZDR) 64 straipsniu, jeigu sutuoktiniai susitarė dėl turimų bendrų vaikų priežiūros, auginimo, išlaikymo ir matymosi su tėvais (šiuo atveju būtina gauti Socialinio darbo centro išvadą) ir jeigu jie pateikė notaro patvirtintą vykdytiną susitarimą dėl jų bendro turto padalijimo, dėl to, kuris iš sutuoktinių lieka arba tampa buto nuomininku, ir dėl sutuoktinio, kuris neturi pragyvenimo šaltinio ir ne dėl savo kaltės neturi darbo, išlaikymo.

b) Jeigu santuoka dėl kurios nors priežasties tapo „nepakenčiama“, bet kuris iš sutuoktinių gali pareikšti **ieškinį dėl santuokos nutraukimo**. Šiuo atveju sprendimą dėl turimų bendrų vaikų priežiūros, auginimo, išlaikymo ir matymosi su tėvais taip pat priima teismas. Prieš priimdamas tokį sprendimą, teismas turi pareigą gauti Socialinio darbo centro išvadą.

Abiem atvejais, t. y. gavęs prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, taip pat ieškinį dėl santuokos nutraukimo, teismas kreipiasi į *Socialinio darbo centrą* prašydamas surengti taikinamąjį pokalbį, kuriame sutuoktiniai privalo dalyvauti asmeniškai be atstovų. Socialinio darbo centras informuoja teismą apie taikinamojo pokalbio rezultatus.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

- Santuokos ir šeimos santykių įstatyme pripažįstamas tik vienas santuokos nutraukimo pagrindas, t. y. *santuoka tapo nepakenčiama*. Tai reiškia, kad santuoka nutrūksta visiškai ir negrįžtamai ir kad jos nebegalima išsaugoti. Santuoka laikoma nepakenčiama tik tuo atveju, kai sutuoktinių ryšiai nutrūko ne tik laikinai, bet ir (dėl rimtų priežasčių) visiškai ir negrįžtamai. Nepakenčiamumas vertinamas atsižvelgiant į padėtį bylos nagrinėjimo metu ir į visas aplinkybes, dėl kurių susidarė konkreti padėtis. Teismas taip pat konstatuoja nepakenčiamumą tais atvejais, kai atsakovas sutinka nutraukti santuoką.
- Santuoka gali būti nutraukiama bet kurio iš sutuoktinių prašymu ir nereikalaujama, kad santuoka būtų nepakenčiama abiem partneriams.
- Klausimas dėl kaltės už santuokos nepakenčiamumą nėra keliamas, jo teismas taip pat nenagrinėja bylos metu. Santuoka taip pat gali būti nutraukiama sutuoktinio, dėl kurio kaltės santuoka tapo nepakenčiama, prašymu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Toliau išsamiai aprašomos santuokos nutraukimo teisinės pasekmės.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Asmuo, kuris sudarius santuoką pakeičia savo pavardę, gali per šešis mėnesius nuo galutinio sprendimo, kuriuo nutraukiama santuoka, pateikti pareiškimą, kurioje pareiškia norą susigrąžinti iki santuokos turėtą pavardę. Tokį pareiškimą gali pateikti tik tas asmuo, kuris savo pavardės santuokos metu daugiau nekeitė (Asmens vardo ir pavardės įstatymas, slov. *Zakon o osebnem imenu*, ZOI-1). Pavardės keitimo klausimas yra administracinio pobūdžio ir jį sprendžia ne teismas, o administracinė įstaiga.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Dalijant bendrą turtą laikomasi **teisinės prezumpcijos, kad sutuoktiniams bendras turtas priklauso lygiomis dalimis**; tačiau sutuoktinis, kuris mano, kad dėl turto padalijimo į lygias dalis jis atsidurs nepalankioje padėtyje, gali prašyti jam priklausančią dalį nustatyti atsižvelgiant į jo įnašą į bendrą turtą dalį. Nustatydamas tokią dalį, teismas atsižvelgia ne tik į kiekvieno sutuoktinio pajamas, bet ir kitas aplinkybes, pvz., paramą, kurią vienas sutuoktinis teikė kitam sutuoktiniui, kiekvieno vaiko globą ir auginimą, namų ūkio darbų atlikimą, turto išlaikymo išlaidas ir bet kurios kitos formos darbą ir dalyvavimą administruojant, išlaikant bendrą turtą ir didinant jo vertę.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

VAIKŲ GLOBA IR AUGINIMAS

Ø Bendru sutikimu nutraukdami santuoką, sutuoktiniai privalo **susitarti dėl turimų vaikų auginimo ir globos**, o teismas įvertina, ar šis susitarimas atitinka vaikų interesus. Sutuoktiniai gali susitarti, kad:

- jie abu rūpinsis vaikais ir juos augins arba toliau tai darys,
- arba visų vaikų globa ir auginimas bus patikėtas vienam iš tėvų,
- arba vienus vaikus globos tėvas, o kitus – motina.

Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti, jiems tai padaryti padeda Socialinio darbo centras.

Jeigu tėvai *susitaria dėl globos ir auginimo*, jie gali prašyti teismo sprendimą dėl šio susitarimo priimti ne ginčo tvarka.

Jeigu jie nesusitaria arba jeigu susitarimas neatitinka vaiko interesus, teismas nenutraukia santuokos remdamasis susitarimu; tokiu atveju reikia pareikšti ieškinį dėl santuokos nutraukimo.

Net jeigu ir padedami Socialinio darbo centro tėvai nesusitaria dėl vaikų auginimo ir globos, **teismas sprendimą priima remdamasis vieno iš tėvų arba abiejų tėvų prašymu**, kuriame:

- prašoma visų vaikų globos ir auginimo teises nustatyti vienam iš tėvų,
- arba vienu vaikų globos ir auginimo teises nustatyti tėvui, o kitų – motinai,
- išimtiniais atvejais teismas gali nuspręsti visų arba kai kurių vaikų globos ir auginimo teises nustatyti trečiajam asmeniui;

Šiuo atveju teismas prieš priimdamas sprendimą turi pareigą gauti Socialinio darbo centro išvadą, o priimdamas sprendimą – atsižvelgti į vaiko nuomonę, jeigu vaikas ją pareiškia pats arba ją išsako asmuo, kuriuo vaikas pasitiki ir kurį vaikas pats pasirinko, ir jeigu vaikas gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo prasmę ir pasekmes.

Ø Santuoką nutraukiant **ieškinio** pagrindu ir siekiant sureguliuoti santuoką nutraukusių sutuoktinių ir jų bendrų nepilnamečių vaikų santykius, teismas, atsižvelgdamas į kuo geresnę vaiko interesų apsaugą, išsprendžia vaikų globos ir auginimo klausimus. Šiuo atveju tėvai, atsižvelgdami į savo vaikų interesus, taip pat gali susitarti dėl šių bendrų vaikų globos ir auginimo. Šiuo atveju ši taisyklė *mutatis mutandis* taikoma vaikų globai ir auginimui, kaip ir nutraukiant santuoką abiejų sutuoktinių susitarimu. Sprendime dėl santuokos nutraukimo taip pat aptariami klausimai dėl to, su kuriuo iš tėvų vaikai gyvens nutraukus santuoką, matymosi su kitu iš tėvų ir išlaikymo tvarka.

MATYMASIS SU VAIKU

- Tėvai turi susitarti dėl matymosi su vaiku tvarkos.
- Jeigu **tėvai susitaria**, jie gali prašyti teismo šiuo klausimu priimti sprendimą ne ginčo tvarka; jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta.

- Jeigu tėvams **susitarti nepavyksta**, teismas sprendimą priima vieno iš tėvų prašymu (jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių susitarimu, sutuoktiniai privalo pridėti susitarimą dėl matymosi su vaiku, ir teismas prideda jų susitarimą prie sprendimo nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu); šiuo atveju sutuoktiniai privalo pateikti įrodymus, kad Socialinio darbo centre jie bandė pasiekti susitarimą.
- Teismas *ex officio* priima sprendimą dėl matymosi su vaiku tik tais atvejais, kai klausimas yra susijęs su matymosi su vaiku pareiškus ieškinį dėl santuokos nutraukimo arba nutraukus vaiko tėvų santuoką.
 - Matymosi su vaiku tvarką pirmąją instancija nustato apygardos teismai (slov. *okrožna sodišča*) nagrinėdami bylą ne ginčo tvarka, išskyrus atvejus, kai šie teismai kartu išsprendžia ginčus dėl vaikų globos ir auginimo; šiuo atveju matymosi su vaiku klausimas išsprendžiamas civilinėje byloje.
 - Priimant sprendimą dėl matymosi su vaiku tvarkos, svarbiausia yra vaiko interesai: matymosi su vaiku tvarka laikoma neatitinkančia vaiko interesų, jeigu ja daromas psichologinis spaudimas vaikui arba jeigu ja pažeidžiama vaiko fizinė ir protinė raida.
 - Priimdamas sprendimą teismas taip pat atsižvelgia į vaiko nuomonę, jeigu vaikas ją pareiškia pats arba ją išsako asmuo, kuriuo vaikas pasitiki ir kurį vaikas pats pasirinko, ir jeigu vaikas gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo prasmę ir pasekmes.
 - Vaikas taip pat turi teisę matytis su kitais asmenimis, kurie su vaiku yra susiję šeiminiiais santykiais ir yra užmezgę glaudžius asmeninius ryšius su vaiku (pvz., vaiko seneliai, broliai ir pusbroliai, seserys ir pusseserės).

Sutuoktinių ir vaikų IŠLAIKYMAS

- Sutuoktiniai gali **susitarti dėl vaikų išlaikymo** ir šiuo tikslu teisme **pasirašyti susitarimą**; šiuo atveju teismas priima specialų sprendimą ne ginčo tvarka. Jeigu susitarimas neatitinka vaiko interesų, teismas atmeta prašymą priimti sprendimą, kuriuo patvirtinamas susitarimas.
- Tais atvejais, kai sutuoktiniai patys arba padedami Socialinio darbo centro **nepasiekia susitarimo**, jie gali prašyti, kad sprendimą priimtų teismas. Prieš priimdamas sprendimą teismas privalo ne tik gauti Socialinio darbo centro išvadą, bet ir atsižvelgti į vaiko nuomonę, jeigu jis ją pareiškė ir gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo svarbą ir pasekmes.
- Tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus, iki jie sulauks pilnametystės, arba pilnametį vaiką – iki jis baigs bendrojo lavinimo mokyklą ir sulauks 26 metų, jeigu jie tai gali dėl savo materialinės padėties ir apmokamos veiklos, siekiant užtikrinti, kad būtų patenkinti vaiko interesai (bendra vaiko raida).
- Vaikui parama skiriama atsižvelgiant į jo poreikius ir asmens, kuris yra atsakingas už vaiko išlaikymą, materialinę padėtį ir apmokamą veiklą. Skirdamas vaikui paramą, teismas turi pareigą atsižvelgti į vaiko interesus taip, kad vaikui skiriama parama būtų pakankama siekiant užtikrinti jo tinkamą fizinę ar protinę raidą. Vaikui skiriama parama tikslinama kartą per metus atsižvelgiant į Slovėnijoje galiojantį vartotojų kainų indeksą.
- Sutuoktinis arba nesantuokinis partneris turi pareigą remti savo partnerio nepilnametį vaiką, jeigu kuris nors iš vaiko tėvų negali jo remti ir jis gyvena su savo partnerio nepilnamečiu vaiku.
- Pilnamečiai vaikai turi pareigą remti savo tėvus, jeigu jie neturi pakankamai pragyvenimo lėšų ir negali jų gauti ir jeigu išlaikomo tėvo (motinos) negali remti kitas sutuoktinis.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

- Pragyvenimo lėšų neturintis ir ne dėl savo kaltės nedirbantis sutuoktinis turi teisę būti išlaikomas.
- Išlaikymo galima reikalauti santuokos nutraukimo byloje arba per vienus metus nuo galutinio santuokos nutraukimo pareiškiant specialų ieškinį, jeigu santuokos nutraukimo metu buvo tenkinamos išlaikymo sąlygos ir sutuoktiniui prašant išlaikymo jos vis dar galioja.
- Sutuoktiniai gali susitarti dėl išlaikymo santuokos nutraukimo metu sudarydami notarinį susitarimą dėl išlaikymo, kuriam notaras suteikia vykdomojo dokumento statusą.
- Išlaikymas nustatomas neterminuotam arba konkrečiam laikotarpiui, kurio reikia, kad sutuoktinis surastų naują darbą ir susitvarkytų savo reikalus.
 - Išlaikymas nustatomas atsižvelgiant į ieškovo poreikius ir išlaikymo išmoką mokinčio asmens gebėjimus. Išlaikymas nustatomas kaip kas mėnesį iš anksto mokama suma, kurią gali būti reikalaujama mokėti nuo ieškinio dėl išlaikymo pareiškimo dienos. Išimtiniais atvejais išlaikymas gali būti mokamas kaip vienkartinė išmoka.
 - Teismas atmeta išlaikymo prašymą, jeigu dėl priežasčių, dėl kurių santuoka tapo nepakenčiama, išlaikymo išmoka asmeniui, kuris turi teisę ją gauti, asmens, kuris turi mokėti išlaikymo išmoką, atžvilgiu būtų nesąžininga arba jeigu

turintis teisę gauti išlaikymo išmoką asmuo prieš santuokos nutraukimą arba po jo padarė nusikalstamą veiką asmens, kuris turi mokėti išlaikymo išmoką, arba bet kurio artimo jo šeimos nario atžvilgiu.

- Sutuoaktinis neturi pareigos remti kito sutuoaktinio, jeigu tokia parama pažeistų jo galimybes išlaikyti save patį arba bet kurį nepilnametį, kurį jis turi remti pagal įstatymą.
- Išlaikymo išmoka kartą per metus tikslinama atsižvelgiant į Slovėnijoje galiojantį vartotojų kainų indeksą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

„Gyvenimas kartu“ (slov. *življenjska skupnost*) yra esminis santuokos elementas (Santuokos ir šeimos santykių įstatymo 3 straipsnis). Gyvenimo kartu nutraukimas (slov. *prenehanje življenjske skupnosti*) arba teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) reiškia, kad sutuoaktiniai visam laikui nutraukė esminius tarpusavio santykių elementus. Pasibaigus gyvenimui kartu, pasibaigia ir sutuoaktinių ekonominė sąjunga, taip pat jų intymūs ir emociniai ryšiai, pvz., bendras namų ūkio tvarkymas ir t. t.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Įstatyme nenustatytos konkrečios teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) sąlygos. Teismai sprendimus dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) konkrečioje byloje priima atsižvelgdami į jos aplinkybes ir konkrečius požymius.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) neturi jokio poveikio santuokos buvimui; todėl tai reiškia, kad nutraukiamas tik gyvenimas kartu, o ne santuoka. Norint nutraukti santuoką reikia pareikšti ieškinį arba pateikti prašymą nutraukti santuoką sudarant susitarimą. Prasidėjus teisėtam gyvenimui skyrium (separacijai) sutuoaktiniai nebekuria bendro turto. Išlaikomas sutuoaktinis per vienus metus nuo teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios gali pareikšti ieškinį dėl išlaikymo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad santuokos sudarymo metu įstatyme nustatytos teisėtos santuokos sudarymo sąlygos nebuvo tenkinamos (pvz., nebuvo laisvo sutikimo, sutikimas buvo duotas priverstinai arba suklydus, santuoka buvo sudaryta nesilaikant nustatytos procedūros, santuoką sudarė artimi giminaičiai arba ją sudarė sunkia protine liga sergantis ar negalintis numatyti savo veiksmų pasekmių asmuo). Santuoka nebesukelia jokių teisinių pasekmių nuo tos dienos, kurią galutinai įsiteisėja teismo sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Ø Santuoka netampa negaliojančia *ipso iure*, ji pripažįstama negaliojančia teismo sprendimu.

Ø Slovėnijos teisėje išskiriami **santykiniai ir absoliutūs santuokos negaliojimo pagrindai**. Šie pagrindai priklauso nuo asmenų, kurie gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia, grupės.

a) **Santykiniai santuokos negaliojimo pagrindai:**

- sunki protinė negalia arba sutrikusi nuovoka santuokos sudarymo metu (šiuo pagrindu remiasi vienas iš sutuoaktinių, tačiau tik tuo atveju, kai išnyko santuokos sudarymo metu galiojusios aplinkybės),
- jeigu sutikimas tuoktis buvo duotas priverstinai arba suklydus (sutuoaktinis, kuris buvo priverstas duoti savo sutikimą arba santuoką sudarė dėl suklydimo),
- jeigu santuoką sudarė 18 metų nesulaukęs asmuo (tėvai arba globėjai).

b) **Absoliutūs santuokos negaliojimo pagrindai:** (be abiejų sutuoaktinių, ieškinį gali pareikšti tam tikri kiti asmenys, turintys tiesioginį teisinį suinteresuotumą prašyti santuoką pripažinti negaliojančia (pvz., kiti mirusio sutuoaktinio įpėdiniai po šio sutuoaktinio mirties gali pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kad gyvas likęs sutuoaktinis prarastų teisę į palikimą); be to, santuoką pripažinus negaliojančia, ieškinį taip pat gali pareikšti paveldėtojai; ieškinį taip pat gali pareikšti prokuroras:

- sunki sutuoaktinio protinė negalia arba sutrikusi nuovoka, jeigu šios aplinkybės vis dar galioja santuokos nutraukimo metu,
- santuokos sudarymo metu sutuoaktinis nebuvo nutraukęs ankstesnės santuokos,
- sutuoaktinius sieja tiesioji ar šoninė giminystės linija iki ketvirtojo laipsnio, įskaitant ir ketvirtąjį laipsnį,
- sutuoaktiniai nedalyvavo sudarant santuoką arba nedalyvavo vienas sutuoaktinis ir kito sutuoaktinio atstovas,
- sutuoaktiniai santuoką sudarė neketindami tvarkyti bendro namų ūkio.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės atsiranda galutinai įsiteisėjus teismo sprendimui dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Kalbant apie turtinius sutuoktinių santykius, išlaikomą sutuoktinį, sutuoktinių vieno kitam įteiktų dovanų gražinimą ir sutuoktinių santykius su savo bendrais vaikais, pažymėtina, kad santuoką pripažinus negaliojančia atsiranda tokios pat teisinės pasekmės, kaip ir nutraukus santuoką.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

2008 m. birželio mėn. įsigaliojusiam Civilinių ir komercinių bylų įstatyme (slov. *Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah*) reglamentuojamas **taikinimas ginčiuose**, susijusiuose su civiline teise, komerciniais, darbo, šeimos ir kitais turtinės teisės santykiais, atsižvelgiant į reikalavimus, kuriuos šalys gali laisvai pareikšti ir patenkinti, išskyrus atvejus, kai atskirame įstatyme nustatyta kitokia šių rūšių ginčų sprendimo tvarka. Pati santuoka negali būti nutraukiama neįsikišus teismui, kuriame turi būti pareiškiamas ieškinys arba pateikiamas prašymas santuoką nutraukti bendru sutikimu.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

- Pagal Civilinio proceso įstatymo (slov. *Zakon o pravdnem postopku*) 32 straipsnį **apygardos teismai** turi kompetenciją spręsti su santuoka susijusius ginčus (santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia atveju Slovėnijos teisėje nėra numatyta galimybė pareikšti atskirą ieškinį dėl teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo).

Prie ieškinio arba prašymo turi būti pridedami santuokos registro išrašas ir gimimo liudijimo registro išrašai, o teismo posėdyje reikia pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

- Sutuoktiniai prie prašymo nutraukti santuoką bendru sutikimu turi pridėti šiuos dokumentus:
 - susitarimą dėl kiekvieno vaiko, kurį gali turėti sutuoktiniai, globos, auginimo ir išlaikymo, ir matymosi su tėvais tvarkos (būtina gauti Socialinio darbo centro išvadą),
 - notaro patvirtintą ir vykdytiną susitarimą dėl bendro turto padalijimo,
 - susitarimą dėl to, kuris iš sutuoktinių taps laikinuoju buvusio bendro būsto valdytoju,
 - susitarimą dėl sutuoktinio, kuris ne dėl savo kaltės neturi pragyvenimo šaltinio ir darbo, išlaikymo.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teismas atleidžia šalį nuo žyminių mokesčių, jeigu sumokėjęs tokius mokesčius iš esmės sumažėtų šalies arba jos šeimos narių turimos pragyvenimo lėšos. Užsienio piliečiai, kurių statusas pripažįstamas pagal tarptautinę sutartį, arba kuriems galioja abipusiškumo sąlygos, atleidžiami nuo žyminių mokesčių (Žyminių mokesčių įstatymo, slov. *Zakon o sodnih taksah*, ZST-1, 10 ir 11 straipsniai).

Šalis gali prašyti suteikti teisinę pagalbą, kad padengtų advokato ir eksperto išlaidas; sprendimą dėl teisinės pagalbos suteikimo priima pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Šiame procese teismas, atsižvelgdamas į Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo (slov. *Zakon o brezplačni pravni pomoči*) nuostatas, įvertina kriterijus (pvz., esminius, finansinius).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Teismo sprendimą, kuriuo nutraukiama santuoka arba santuoka pripažįstama negaliojančia, paprastai per 15 dienų galima skųsti aukštesniajam teismui (slov. *višje sodišče*). Teismo sprendimas, kuriuo santuoka nutraukiama sutuoktinių prašymu nutraukti santuoką bendru sutikimu, gali būti ginčijamas, jeigu:

- iš esmės buvo pažeistos civilinio proceso nuostatos;
- šalis prašymą pateikė dėl suklydimo arba dėl prievartos ar apgaulės;
- nebuvo tenkinamos santuokos nutraukimo remiantis prašymu nutraukti santuoką bendru sutikimu sąlygos.

Šeimos ginčiuose peržiūra (išimtinė teisių gynimo priemonė) nėra leidžiama.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2210/2003 21 straipsnį kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas be kokių nors specialių pripažinimo procedūrų.

Kiekviena suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą priimti sprendimą dėl pripažinimo arba nepripažinimo. Tokiu atveju šalis privalo kompetentingam Slovėnijos apygardos teismui pateikti prašymą dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymo pateikimo procedūrai taikomi Slovėnijos įstatymai.

Šalis, kuri prašo arba ginčija teismo sprendimo pripažinimą arba pateikia prašymą pripažinti sprendimą vykdytinu, privalo pateikti:

- teismo sprendimo kopiją, kuri atitinka jo autentiškumo patvirtinimo sąlygas;
- standartinės formos patvirtinimą, kad teismo sprendimas priimtas išsprendus šeimos ginčą.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“) nuostatos visų pirma tiesiogiai taikomos tarptautinės jurisdikcijos, susijusios su ES valstybių narių piliečiais arba gyventojais, klausimams.

Jeigu abu sutuoktiniai turi skirtingų šalių pilietybę, pareiškiant ieškinį pagal Slovėnijos vidaus teisės nuostatas taikomi šalių, kurių pilietybę turi sutuoktiniai, bendrieji įstatymai (Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo, slov. *Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*, 37 straipsnis).

Jeigu santuokos negalima nutraukti pagal šalių, kurių pilietybę turi sutuoktiniai, teisę, santuokos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių ieškinio pareiškimo metu nuolat gyveno Slovėnijoje.

Jeigu vienas iš sutuoktinių yra Slovėnijos pilietis, Slovėnijoje neturintis nuolatinės gyvenamosios vietos, o santuoka negali būti nutraukiama pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo 37 straipsnio 2 dalį, santuokos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė.

Susijusios nuorodos

[http://www.pisrs.si/Pis.web/;](http://www.pisrs.si/Pis.web/)

[https://www.uradni-list.si/;](https://www.uradni-list.si/)

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov;>

[http://www.sodisce.si/.](http://www.sodisce.si/)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 05/03/2018

Ištuoka - Slovakija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (**sk**) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 [Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?](#)
- 2 [Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?](#)
- 3 [Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:](#)
 - 3.1 [asmeniniams sutuoktinių santykiams \(pvz., teisei rinktis pavardę\),](#)

- 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
 - 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
 - 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
 - 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
 - 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
 - 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
 - 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
 - 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo byloje kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Slovakijoje santuoką gali nutraukti tik teismas.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teismas santuoką gali nutraukti gavęs vieno sutuoktinio prašymą, jeigu sutuoktinių santykiai yra rimtai ir ilgą laiką pažeisti taip, kad santuoka nebegali būti tęsiama ir negalima tikėtis, kad sutuoktiniai atkurs bendrą santuokinį gyvenimą.

Teismas nustato, kad sutuoktinių santykiai iširo, ir į tai atsižvelgia priimdamas sprendimą nutraukti santuoką. Priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas visada atsižvelgia į visų nepilnamečių vaikų interesus.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinis, kuris susituokdamas pasirinko kito sutuoktinio pavardę, per tris mėnesius nuo galutinio sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos gali pranešti civilinės metrikacijos įstaigai apie susigrąžintą iki santuokos turėtą pavardę.

Sutuoktinis, kuris susituokdamas pasirinko dvigubą pavardę, kai prie turimos pavardės pridedama kito sutuoktinio pavardė, per tris mėnesius nuo galutinio sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos gali pranešti civilinės metrikacijos įstaigai apie tai, kad sutuoktinio pavardė nebebus pridedama.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės turto teisinis režimas nutraukus santuoką pasibaigia, o su tuo susiję klausimai sprendžiami vadovaujantis Civilinio kodekso (*Občiansky zákonník*) 150 straipsnyje nustatytais principais. Bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė gali būti padalijama: a) sudarant susitarimą; b) teismo sprendimu; c) pasibaigus terminui.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukdamas nepilnamečių vaiką turinčių tėvų santuoką, teismas nustato tėvų teisių ir pareigų, susijusių su nepilnamečiu vaiku, vykdymo tvarką laikotarpiu po santuokos nutraukimo, visų pirma teismas nustato, kuris iš tėvų globos vaiką, veiks kaip vaiko teisinis globėjas ir administruos vaiko turtą. Sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų galima pakeisti tėvų susitarimu.

Kai tėvai nepasiekia susitarimo dėl bendravimo su nepilnamečiu vaiku teisių, teismas šių teisių įgyvendinimo tvarką nustato sprendime nutraukti santuoką. Prireikus teismas apriboja vieno iš tėvų bendravimo teises arba jas atima, jeigu tai atitinka vaiko interesus.

Teismas taip pat nustato, kaip vienas iš tėvų, kuriam nebuvo nustatyta vaiko globa, prisidės prie vaiko išlaikymo; kita vertus, teismas patvirtina tėvų susitarimą dėl išlaikymo dydžio.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Išsituokęs sutuoktinis, kuris negali savimi pasirūpinti, gali prašyti, kad buvęs sutuoktinis mokėtų jam tinkamą išlaikymą, atsižvelgiant į buvusio sutuoktinio galimybes. Jeigu sutuoktiniams nepavyksta susitarti, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu priima sprendimą dėl išlaikymo išmokų dydžio.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Slovakijos teisėje nenustatyta galimybė patvirtinti gyvenimą skyrium.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Be santuokos nutraukimo, teismo sprendimu santuoka gali būti pripažinta negaliojančia. Tokia santuoka laikoma nuo pat pradžių nebuvusia sudaryta (*matrimonium nullum*). Teismas taip pat gali paskelbti, kad santuoka niekada neegzistavo (*non matrimonium*).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

a) Santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai:

- kitos santuokos egzistavimas;
- giminytė tarp tiesiosios aukštesnės linijos giminaičių ir tiesiosios žemesnės linijos giminaičių ir tarp brolių ir seserų, įskaitant giminytės ryšius, atsiradusius dėl įvaikinimo;
- nepakankamas amžius, jeigu santuoką sudarė vyresnis nei 16 metų, bet jaunesnis nei 18 metų nepilnametis;
- psichikos liga, dėl kurios buvo apribotas veiksnumas;
- pareiškimas sudarant santuoką, kad ji nebuvo sudaryta laisvai, nuoširdžiai, žinomai ir aiškiai.

Jeigu santuoka sudaroma nepaisant vieno iš nurodytų negaliojimo pagrindų, ji laikoma egzistavusia iki teismo sprendimo, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, įsiteisėjimo dienos.

b) Santuoka negalioja, jeigu ji:

- sudaryta per prievartą;
- ją sudarė 16 metų nesulaukęs nepilnametis;
- ji buvo sudaryta metrikacijos įstaigoje, neturinčioje įgaliojimų sudaryti santuokos, išskyrus 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytas išimtis, arba jeigu santuoka sudaroma mero arba savivaldybės tarybos nario, neturinčio kompetencijos, akivaizdoje;
- buvo sudaryta bažnyčioje arba religinėje bendruomenėje, kuri nėra įregistruota pagal konkretų teisės aktą, arba jeigu pareiškimas dėl santuokos sudarymo buvo padarytas asmens, neturinčio įgaliojimų veikti kaip registruotos bažnyčios arba religinės bendruomenės dvasininkas, akivaizdoje;
- ji buvo sudaryta užsienio institucijoje, neturinčioje teisės sudaryti santuokos;

- buvo sudaryta per atstovą, neturintį teisėtų įgaliojimų, arba jeigu įgaliojimai buvo panaikinti pagal atitinkamą įstatymą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuoka, kurią teismas pripažino negaliojančia, laikoma niekada nebuvusia sudaryta.

Teismui priėmus sprendimą pripažinti santuoką negaliojančia, sutuoktinių turiniai santykiai ir jų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaiku, reglamentuojamos nuostatomis, kurios taikomos santuoką nutraukusių sutuoktinių turiniams santykiams ir teisėms ir pareigoms, susijusioms su vaikais. Priėmus sprendimą pripažinti santuoką negaliojančia, sutuoktinių pareiškimas dėl jų bendros pavardės taip pat pripažįstamas negaliojančiu ir jie turi pareigą pasirinkti savo pradines pavardes.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką gali nutraukti tik teismas. Susijusius klausimus galima išspręsti taikant Tarpininkavimo įstatymą Nr. 420/2004 (*zákon č. 420/2004 Z.z. o mediácii*).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymai nutraukti santuoką, pripažinti santuoką negaliojančia arba paskelbti, kad santuoka negalioja, teikiami apylinkės teismui (*o kresný súd*).

Jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta Slovakijoje, jeigu bent vienas iš sutuoktinių gyvena teismo apylinkėje. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi atsakovo bendrosios kompetencijos teismas (*všeobecný súd*) arba, jeigu ir tokio teismo nėra, pareiškėjo bendrosios kompetencijos teismas.

Prašyme reikia pateikti Civilinio proceso kodekso (*Občiansky súdny poriadok*) 42 straipsnio 3 dalyje ir 79 straipsnio 1 dalyje nurodytus duomenis.

Iš prašymo turi būti aišku, kuriam teismui jis skirtas, pareiškėjo tapatybė, prašomi išspręsti klausimai ir ko pareiškėjas siekia teikdamas prašymą, be to, prašymą būtina pasirašyti ir nurodyti jo surašymo datą. Prašyme taip pat būtina nurodyti šalių vardus, pavardes ir gyvenamąsias vietas (taip pat tokią pat informaciją apie savo atstovus, jei šalys juos turi), pilietybę, trumpai aprašyti pagrindinius faktus ir pateikti įrodymų, kuriais remiasi pareiškėjas, sąrašą; prašyme taip pat reikia aiškiai nurodyti, ko pareiškėjas siekia.

Pareiškėjas privalo prie prašymo pridėti dokumentinius įrodymus, kuriais remiasi, išskyrus įrodymus, kurių pareiškėjas negali pridėti ne dėl savo kaltės.

Reikia pateikti tiek prašymo dublikatų ir priedų, kad viena kopija tektų teismui ir kiekviena šalis prirėikus gautų po kopiją. Jeigu šalis nepateikia reikalingo dublikatų ir priedų skaičiaus, teismas kopijas padaro šalies sąskaita.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinės pagalbos teikimo tvarka reglamentuojama Teisinės pagalbos teikimo asmenims, kuriems reikia materialinės paramos, įstatymu Nr. 327/2005 (*zákon č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi*).

Už santuokos nutraukimo bylą reikia sumokėti teismo mokesį. Bylos šalis gali prašyti atleisti ją nuo pareigos sumokėti teismo mokesį.

Remdamasis prašymu, teismas gali visiškai arba iš dalies atleisti šalį nuo pareigos sumokėti teismo mokesčius, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į šalies aplinkybes ir jeigu tai akivaizdžiai nesusiję su savavališku arba aiškiai nesėkmingu teisės įgyvendinimu arba gynimu. Išskyrus atvejus, kai teismas nusprendžia kitaip, atleidžiama nuo pareigos atlyginti visas bylinėjimosi išlaidas, ir ši nuostata taikoma atgaline data; tačiau mokesčiai, kurie buvo sumokėti iki teismo sprendimo atleisti nuo mokesčių priėmimo, negražinami.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimą galima apskųsti per 30 dienų nuo jo įteikimo dienos.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Būtina pateikti prašymą dėl sprendimo pripažinimo. Jurisdikciją turi Bratislavos apygardos teismas (*Krajský súd*).

Kitose valstybėse narėse (išskyrus Daniją) po 2004 m. gegužės 1 d. priimti galutiniai sprendimai santuokos bylose pripažįstami pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Sprendimai pripažįstami be jokios specialios procedūros; visų pirma jokia speciali procedūra netaikoma iš dalies keičiant įrašus civilinės metrikacijos įstaigoje. Tačiau suinteresuotoji šalis gali prašyti priimti specialų sprendimą dėl kitoje valstybėje narėje santuokos byloje priimto sprendimo. Bratislavos apygardos teismas turi jurisdikciją pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus.

Dėl Danijoje arba kitose valstybėse narėse iki 2004 m. gegužės 1 d. priimtų sprendimų reikia pateikti prašymą dėl kitoje valstybėje narėje santuokos byloje priimto galutinio sprendimo pripažinimo, jeigu bent viena šalis turi Slovakijos pilietybę. Byla pradedama remiantis prašymu, kurį gali pateikti asmuo, kuris kitoje valstybėje narėje priimtame sprendime nurodytas kaip šalis. Bratislavos apygardos teismas turi jurisdikciją pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus.

15 | Kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimą dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo galima apskųsti. Apeliacinis skundas paduodamas Bratislavos apygardos teismui, o sprendimą dėl jo priima Aukščiausiasis Teismas (*Najvyšší súd*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimui taikoma valstybės, kurios pilietybę turėjo sutuoktiniai pradėjus bylą, teisė. Jeigu sutuoktiniai turi skirtingą pilietybę, santuokos nutraukimui taikoma Slovakijos teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 14/01/2019

Ištuoka - Suomija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (fi) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja apygardų teismai (suom. *käräjäoikeus*). Prašymą nutraukti santuoką gali paduoti bet kuris sutuoktinis arba abu kartu.

Santuoka gali būti nutraukta po šešių mėnesių apsigalvojimo laikotarpio. Apsigalvojimo laikotarpio nereikalaujama, jeigu sutuoktiniai prieš paduodami prašymą nutraukti santuoką bent dvejus metus gyveno atskirai.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Prašyme nereikia išvardyti priežasčių, kodėl norima nutraukti santuoką. Apygardos teismai nenagrinėja asmeninių sutuoktinių santykių ar prašymo nutraukti santuoką padavimo priežasčių. Žr. 1 klausimą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktiniai po santuokos nutraukimo išlaiko savo santuokinę pavardę. Jeigu dėl santuokos sutuoktinio pavardė buvo pakeista, jis (ji) gali prašyti nutraukus santuoką ją pakeisti.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimas ir turto padalijimas yra atskiri klausimai. Kai santuoka nutraukiama, sutuoktiniai gali dėl turto padalijimo susitarti patys arba prašyti teismo paskirti vykdytoją. Bendra taisyklė – visas sutuoktinių turtas dalijamas po lygiai. Nuo bendros taisyklės galima nukrypti remiantis ikivedybine sutartimi. Padalijimas taip pat gali būti pakoreguotas, jeigu to nepadarius rezultatas būtų nepagrįstas. Sutuoktinių turtas gali būti padalijamas iš karto, kai tik prasideda apsigalvojimo laikotarpis.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Tokie klausimai kaip globos teisės, būstas, išlaikymas ir bendrų sutuoktinių nepilnamečių vaikų lankymo teisės gali būti sureguliuoti nagrinėjant prašymą nutraukti santuoką. Žr. „Vaikų globos teisės. Suomija“ ir „Išlaikymo reikalavimai. Suomija“.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką, teismas, gavęs prašymą, gali nurodyti vienam sutuoktiniui mokėti išlaikymą kitam, jeigu tai laikoma pagrįsta. (Žr. „Išlaikymo reikalavimai. Suomija“.) Tačiau taip būna retai.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Suomijos teisės sistemoje teisinis gyvenimas skyrium nepripažįstamas. Praktiškai gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai gyvena atskirai, skirtingais adresais.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Suomijos teisės aktuose nėra nuostatų dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Tačiau prokuroras turi inicijuoti bylą, kad sutuoktinių santuoka būtų nedelsiant nutraukta, jeigu paaiškėja, kad sutuoktiniai yra artimi giminiai arba vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu jau buvo teisėtai susituokę.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Žr. 7 klausimą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prašymai nutraukti santuoką visada turi būti paduodami apygardos teismui. Tačiau teisės aktuose numatyta, kad sutuoktiniai visada turi stengtis visus šeimos ginčus išspręsti derybomis ir pasiekti bendrą sutarimą; šiam tikslui pasiekti sutuoktiniai gali prašyti savo vietos socialinių tarnybų tarybos (suom. *sosiaalilautakunta*) šeimos tarpininkų pagalbos. Apygardos teismai taip pat privalo informuoti sutuoktinius, kad teikiama šeimos tarpininkavimo paslauga. Tarpininkai stengiasi padėti sutuoktiniams pasiekti abipusį supratimą, kaip visiems šeimos nariams palankiausiai išspręsti šeimos ginčus. Be to, tarpininkai gali padėti sutuoktiniams parengti susitarimus ir pradėti kitas ginčo sprendimo procedūras. Tarpininkai turi ypatingą pareigą atsižvelgti į visų šeimoje esančių nepilnamečių vaikų interesus. Tarpininkavimas visada yra savanoriškas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Abu sutuoktiniai gali paduoti bendrą prašymą nutraukti santuoką arba vienas iš sutuoktinių gali paduoti atskirą prašymą. Kad santuoka būtų nutraukta, rašytinis prašymas nutraukti santuoką turi būti paduotas vietovės, kurioje yra vieno iš sutuoktinių gyvenamoji vieta, apygardos teismui. Prašymai nutraukti santuoką gali būti paduodami asmeniškai arba per įgaliotąjį atstovą. Prašymai apygardos teismui taip pat gali būti siunčiami paštu, faksu arba e. paštu.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Santuokos nutraukimo byloms gali būti teikiama teisinė pagalba. (Žr. „Teisinė pagalba. Suomija“.)

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus nutraukti santuoką galima apeliacine tvarka apskųsti apeliaciniam teismui (suom. *hovioikeus*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Paprastai kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas nutraukti santuoką pripažįstamas remiantis Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2201/2003. Žr. „Santuokos nutraukimas. Bendrijos teisė“.

Pagal reglamentą valstybėje narėje priimtas sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse nereikalaujant jokios specialios procedūros. Tačiau bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti priimti sprendimą, kad sprendimas dėl santuokos nutraukimo būtų arba nebūtų pripažįstamas.

Prašymus dėl sprendimų pripažinimo nagrinėja apygardos teismai.

Tačiau jeigu santuoka nutraukiama kurioje nors iš Šiaurės valstybių, taikoma 1931 m. Šiaurės valstybių santuokos konvencija. Iš Europos Sąjungos valstybių narių šios konvencijos narės yra Suomija, Švedija ir Danija. Pagal Šiaurės valstybių santuokos konvenciją priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo galioja visose Šiaurės valstybėse be atskiro patvirtinimo.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Taikoma tokia pati procedūra, kaip aprašyta 14 klausime.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Visoms Suomijoje pradėtoms santuokos nutraukimo byloms taikoma Suomijos teisė.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 02/03/2018

Ištuoka - Švedija

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
 - 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
 - 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
 - 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
 - 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
 - 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
 - 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
 - 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
 - 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
 - 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
 - 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
 - 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
 - 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
 - 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
 - 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
 - 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?
-

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka gali būti nutraukiama vieno sutuoktinio arba abiejų sutuoktinių prašymu. Tam tikromis aplinkybėmis prieš nutraukiant santuoką gali būti taikomas šešių mėnesių terminas sutuoktiniams susitaikyti. Šis terminas taikomas, jeigu:

- to prašo abu sutuoktiniai;
- vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kartu su savo globojamu vaiku, jaunesniu nei 16 metų, arba
- santuoką nori nutraukti tik vienas sutuoktinis.

Tačiau tam tikrais išimtiniais atvejais sutuoktiniai, kuriems taikomos prieš tai nurodytos aplinkybės, taip pat turi teisę nutraukti santuoką nenustatant taikinimo termino. Taip yra tuo atveju, kai sutuoktiniai dvejus metus gyvena skyrium. Vienas sutuoktinis taip pat turi teisę nutraukti santuoką be taikinimo termino, jeigu nustatoma, jog tikėtina, kad santuoka buvo sudaryta prievarta arba sutuoktinis santuoką sudarė nesulaukęs 18 metų ir neturėdamas oficialaus leidimo. Jeigu santuoka buvo sudaryta nepaisant to, kad sutuoktiniai yra artimi giminaičiai, arba vienas iš sutuoktinių tuo metu buvo vedęs ar įregistravęs partnerystę ir ankstesnė santuoka ar partnerystė nebuvo nutraukta, kiekvienas iš sutuoktinių turi teisę nutraukti santuoką be taikinimo termino.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Sutuoktinis visada turi teisę nutraukti santuoką ir neprivalo remtis jokiais specialiais pagrindais, kad teismas galėtų priimti sprendimą nutraukti santuoką.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Jeigu vienas iš sutuoktinių pasirinko kito sutuoktinio pavardę, toks sutuoktinis turi teisę susigrąžinti prieš santuoką turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką sutuoktinių turtas turi būti jiems padalijamas. Galioja bendras principas, kad turtas padalijamas lygiomis dalimis. Dalijant sutuoktinių turtą visiškai nesvarbu, kuris iš jų yra kaltas dėl santuokos nutraukimo.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukus santuoką abu sutuoktiniai savaime toliau bendrai rūpinasi savo vaikais. Tačiau teismas gali nutraukti bendrą globą:

- savo iniciatyva, jeigu nustato, kad bendra globa akivaizdžiai nesuderinama su vaiko interesais, arba
- vieno iš sutuoktinių prašymu, jeigu nustato, kad vaikui būtų geriausia, jei juo rūpintųsi tik vienas sutuoktinis.

Jeigu abu sutuoktiniai prašo panaikinti bendrą globą, teismas turi pareigą patenkinti jų prašymą.

Abu tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus. Kartu su vaiku negyvenantis (-i) tėvas (motina) atlieka savo pareigą išlaikyti vaiką, mokėdamas (-a) kitam sutuoktiniui vaiko išlaikymo išmoką.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką kiekvienas sutuoktinis turi pareigą rūpintis savimi. Išimtys taikomos tik tam tikrais ypatingais atvejais, pvz., kai vienam iš sutuoktinių sunku save išlaikyti nutraukus ilgalaikę santuoką arba esant kitoms ypatingoms priežastims.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Švedijos teisėje nėra teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) reglamentuojančių taisyklių.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Švedijos teisėje nėra teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) reglamentuojančių taisyklių.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Švedijos teisėje nėra teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) reglamentuojančių taisyklių.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia. Santuoka gali būti nutraukiama mirus vienam iš sutuoktinių arba teismui priėmus sprendimą nutraukti santuoką.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką gali nutraukti tik teismas, priimdamas sprendimą nutraukti santuoką. Tačiau yra alternatyvių būdų įvairiems su santuokos nutraukimu susijusiems klausimams išspręsti.

Sutuoktiniai gali pasinaudoti vadinamosiomis šeimos taikinimo paslaugomis, kurių tikslas – padėti išspręsti kartu gyvenant kylančius konfliktus. Taip sutuoktiniams galima padėti išspręsti problemas ir konfliktus, kad jie toliau galėtų gyventi susituokę. Jeigu sutuoktiniai yra faktiškai išsiskyre, šeimos taikinimas gali padėti sušvelninti konfliktą ir sudaryti sąlygas sutuoktiniams kartu atlikti tėvų vaidmenį. Šeimos taikinimo paslaugas teikia viešojo sektoriaus institucijos (vietos valdžios institucijos), religinės organizacijos ir kiti asmenys. Vietos valdžios institucijos turi užtikrinti, kad šeimos taikinimo paslaugos būtų prieinamos kiekvienam to prašančiam asmeniui.

Sutuoktiniai taip pat turi teisę pasinaudoti vadinamaisiais pokalbiais dėl bendradarbiavimo. Šie pokalbiai skirti ne suaugusiųjų santykiams, bet su vaikais susijusiems klausimams aptarti. Pokalbiais dėl bendradarbiavimo visų pirma siekiama rasti susitarimą vaiko globos, būsimos gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaikais klausimais. Pokalbius dėl bendradarbiavimo stebi ekspertai. Vietos valdžios institucijos turi pareigą užtikrinti, kad pokalbių dėl bendradarbiavimo paslaugos būtų prieinamos kiekvienam to prašančiam asmeniui.

Jeigu sutuoktiniai nori kaip nors keisti vaikų globą, jų būsimą gyvenamąją vietą arba bendravimo su vaiku tvarką, šiuos pakeitimus galima įtvirtinti sudarant susitarimą atitinkamu klausimu. Tokį susitarimą turi patvirtinti vietos valdžios institucijos socialinės gerovės komitetas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuokos pripažinimą negaliojančia.

Norint kreiptis į Švedijos teismą su prašymu nutraukti santuoką, visų pirma būtina, kad Švedijos teismas turėtų jurisdikciją nagrinėti bylą. Tai, savaime suprantama, taikoma tais atvejais, kai abu sutuoktiniai yra Švedijos piliečiai ir gyvena Švedijoje. Tačiau Švedijos teismai taip pat turi jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose:

- abu sutuoktiniai yra Švedijos piliečiai;
- pareiškėjas yra Švedijos pilietis ir gyvena Švedijoje arba sulaukęs 18 metų gyveno Švedijoje anksčiau;
- pareiškėjas nėra Švedijos pilietis, tačiau ne mažiau kaip vienus metus gyvena Švedijoje, arba
- atsakovas gyvena Švedijoje.

Jeigu nustatoma, kad Švedijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą, ją nagrinėja Švedijos apylinkės teismas (šved. *tingsrätt*), kurio apylinkėje gyvena vienas iš sutuoktinių. Jeigu nė vieno iš jų gyvenamoji vieta nėra Švedijoje, bylą nagrinėja Stokholmo apylinkės teismas (šved. *Stockholms tingsrätt*).

Santuokos nutraukimo bylą apylinkės teisme galima iškelti dviem būdais. Jeigu santuoką nori nutraukti abu sutuoktiniai, jie gali pateikti bendrą prašymą. Tačiau jeigu santuoką nori nutraukti tik vienas sutuoktinis, toks sutuoktinis turi apylinkės teismui pateikti prašymą įteikti šaukimą. Abiem atvejais būtina pridėti abiejų sutuoktinių gimimo liudijimų kopijas. Juos galima gauti iš Švedijos mokesčių inspekcijos (šved. *Skatteverket*).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Su santuokos nutraukimu ir kitais klausimais susijusioje byloje teisinė pagalba gali būti teikiama tik esant *ypatingoms priežastims*.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, kuriomis būtų reglamentuojamas teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) arba santuokos pripažinimas negaliojančia.

Taip, dėl sprendimo nutraukti santuoką galima paduoti apeliacinį skundą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 [PATEIKITE NUORODA] dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (Reglamentas „Briuselis II“), valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų. Tačiau yra tam tikrų priežasčių nepripažinti sprendimo.

Todėl pagal Reglamente „Briuselis II“ nustatytą pagrindinę taisyklę bet kurioje kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) arba santuokos pripažinimo negaliojančia automatiškai prilyginamas Švedijos teismo priimtam analogiškam sprendimui ir turi tokias pat pasekmes. Tačiau nors reglamente nustatytas automatinio pripažinimo principas, suinteresuotoji šalis vis tiek gali prašyti nustatyti, kad užsienio teismo sprendimas yra arba nėra pripažįstamas Švedijoje. Toks prašymas pateikiamas *Svea* apeliaciniam teismui (šved. *Svea hovrätt*), kuris šioje stadijoje sprendimą dėl prašymo priima neišklausydamas priešingos šalies.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Siekiant pasinaudoti Reglamente „Briuselis II“ numatyta galimybe nustatyti, kad užsienio teismo sprendimas yra pripažįstamas Švedijoje (žr. 14 klausimą) [PATEIKITE NUORODĄ Į 14 KLAUSIMĄ], prašymas turi būti pateikiamas *Svea* apeliaciniam teismui (šved. *Svea hovrätt*). Jeigu *Svea* apeliacinis teismas (šved. *Svea hovrätt*) tokioje byloje nustato, kad atitinkamas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas Švedijoje, kita šalis turi galimybę prašyti peržiūrėti tą sprendimą. Prašymas atlikti tokią peržiūrą pateikiamas *Svea* apeliaciniam teismui, kuris toliau nagrinėdamas bylą išklauso abi šalis. Tuomet apeliacinį skundą dėl *Svea* apeliacinio teismo priimto sprendimo dėl prašymo galima paduoti Aukščiausiam Teismui (šved. *Högsta domstolen*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Švedijos teisme nagrinėjama prašymui nutraukti santuoką visada taikoma Švedijos teisė (*lex fori principas*).

Tačiau tam tikrais atvejais taip pat reikia atsižvelgti į užsienio teisės nuostatas. Ši taisyklė taikoma toliau nurodytose bylose.

- Jeigu abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir abu ne trumpiau nei vienus metus negyveno Švedijoje, sprendimo nutraukti santuoką negalima priimti prieš vieno sutuoktinio valią, jeigu pagal valstybės, kurioje gyvena vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai, teisę tam nėra pagrindo.
- Jeigu abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir vienas iš jų pareiškia, kad pagal valstybės, kurios pilietis jis yra, teisę nėra pagrindo nutraukti santuoką, šio sprendimo negalima priimti, jeigu yra ypatingų tam prieštaraujančių priežasčių, susijusių su šio sutuoktinio arba abiejų sutuoktinių vaikų interesais.

Būtina pabrėžti, kad net abiem nurodytais atvejais kalbama tik apie Švedijos teisės taikymą, tačiau tam tikru mastu apsidraudžiant nuo galimybės priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo pagal Švedijos teisę tuomet, kai sutuoktiniai menkai yra susiję su Švedija ir kai yra rimtų priežasčių nepriimti tokio sprendimo.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([en](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Vienas iš sutuoktinių privalo teismui pateikti rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja šeimos teismas, į kurį turi kreiptis norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai. Pareiškėjas turi įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių toliau nurodytų faktų.

Prašymo nutraukti santuoką negalima pateikti, jeigu nuo santuokos sudarymo dienos nepraėjo bent vieni metai, nors prašymą pripažinti santuoką negaliojančia galima pateikti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo. Tačiau įrodymus, susijusius su gyvenimu santuokoje vienus metus nuo jos sudarymo dienos, galima naudoti norint įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai.

Nuo 2014 m. Anglijoje ir Velse santuoką leidžiama sudaryti tos pačios lyties asmenims. Santuokos nutraukimo sąlygos vienodai taikomos nepaisant to, ar santuoką sudarė priešingos, ar tos pačios lyties asmenys.

Nuo 2005 m. tos pačios lyties asmenys Jungtinėje Karalystėje gali teisiškai įforminti savo santykius įregistruodami civilinę partnerystę. Tokią partnerystę įregistravusios šalys, jeigu jų santykiai išyra, gali prašyti nutraukti partnerystę arba priimti sprendimą dėl gyvenimo skyrium. Šiuo atveju pagal analogiją taikomas toliau aprašytas santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo ir santuokos pripažinimo negaliojančia procesas. Daugiau informacijos galima rasti [vyriausybės svetainėje](#).

Jeigu santuoką sudaro du vyrai, tuomet laikoma, kad jie vienas kitam yra vyras, o jeigu moterys – tuomet jos viena kitai yra žmona.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Siekiant parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, būtina pateikti vieną ar daugiau santuokinio gyvenimo faktų įrodymų, susijusių su:

- kito sutuoktinio neištikimybė – kad jis buvo neištikimas su priešingos lyties asmeniu, dėl to pareiškėjui tolesnis gyvenimas su tokiu sutuoktiniu yra nepakenčiamas;
- nepagrįstu elgesiu, t. y. su tokiu sutuoktinio elgesiu, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad pareiškėjas nenorės toliau su juo kartu gyventi;
- persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, tai reiškia, kad kitas sutuoktinis paliko pareiškėją dvejų metų laikotarpiui iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo dienos;
- šalių gyvenimu skyrium, kuris truko dvejus metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (kito sutuoktinio sutikimu);
- gyvenimu skyrium, kuris truko penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (be kito sutuoktinio sutikimo).

Teismas turi kuo kruopščiau ištirti pareiškėjo (ieškovo) nurodytus faktus ir bet kokius kito sutuoktinio (atsakovo) nurodytus faktus. Jeigu įrodymai teismą įtikina, kad santuoka iširo negrįžtamai, šeimos teismo teisėjas priima sprendimą nutraukti santuoką.

Jeigu teismas yra įsitikinęs, kad santuoka iširo negrįžtamai, jis pirmiausia priima „negalutinį sprendimą“ (preliminarus sprendimas dėl santuokos nutraukimo). Šalis, kuri kreipėsi į teismą dėl santuokos nutraukimo, po šešių savaičių gali pateikti prašymą priimti „galutinį sprendimą“ (galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo). Išskyrus išimtines aplinkybes, prašymui priimti galutinį sprendimą netaikomi jokie terminai.

Tačiau jeigu prašymas priimti galutinį sprendimą pateikiamas praėjus daugiau kaip 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, pareiškėjas kartu su prašymu turi pateikti rašytinį paaiškinimą, kuriame nurodo:

- delsimo priežastis;
- ar jis gyveno kartu su sutuoktiniu po negalutinio sprendimo priėmimo ir, jeigu taip, kuriais laikotarpiais, nuroydamas datas; ir
- ar, jeigu pareiškėjas yra žmona, o jeigu jis santuoką sudarė su moterimi, pareiškėju gali būti bet kuris moteriškosios lyties sutuoktinis, ji pagimdė arba manoma, kad pagimdė nors vieną vaiką po negalutinio sprendimo priėmimo, ir, jeigu taip, nurodo, ar yra įtariama, kad vaikas yra arba gali būti šeimos vaikas.

Šeimos teismo teisėjas gali prašyti pareiškėjo pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą, kuriuo būtų patvirtintas jo pateiktas paaiškinimas, ir, vadovaudamasis šiuo pareiškimu, priimti sprendimą, kuris, jo manymu, yra tinkamas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Šalys gali laisvai sudaryti naują santuoką (arba įregistruoti naują civilinę partnerystę), jeigu to nori. Jos savo nuožiūra gali nuspręsti pasilikti santuokoje turėtą pavardę arba susigrąžinti iki santuokos arba partnerystės įregistravimo turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium arba vėliau, gali nuspręsti, kad vienas sutuoktinis turėtų perduoti turtą kitam sutuoktiniui, šeimos vaikui arba kitam asmeniui, kuris jį administruotų šeimos vaiko labui.

Teismai taip pat turi įgaliojimus priimti sprendimus dėl periodinių išmokų mokėjimo, turto pardavimo, pensijų, vienkartinės sumos išmokėjimo ir kitus sprendimus. Teismai sprendimus kiekvienu konkrečiu atveju priima savo nuožiūra, siekdami patenkinti toje byloje dėl konkrečių aplinkybių atsiradusius poreikius.

Igyvendindami savo diskreciją teismai privalo atsižvelgti į bet kurio 18 metų nesulaukusio šeimos vaiko gerovę, įskaitant šiuos klausimus:

- kiekvieno sutuoktinio esamos arba artimoje ateityje tikėtinos pajamos, sugebėjimas gauti pajamų, turtas ir kiti finansiniai ištekliai;
- taip pat atsižvelgiama į kiekvieno iš sutuoktinių finansinį ir kitą indėlį į namų ir vaikų priežiūrą;
- bet kokie esami ar artimoje ateityje tikėtini kiekvieno iš sutuoktinių finansiniai poreikiai, įsipareigojimai ir pareigos;
- šeimos pragyvenimo lygis iki santuokos iširimo;
- kiekvienos šalies amžius ir santuokos trukmė;
- bet koks kurios nors šalies fizinė ar psichinė negalia;
- kiekvienos šalies indėliai arba tikėtini būsimi indėliai į šeimos gerovę;
- sutuoktinių elgesys, jeigu į jį būtų nesąžininga neatsižvelgti svarstant, kaip reikėtų padalyti turta;
- kiekvieno sutuoktinio naudos, kurios ta šalis neturės galimybių gauti dėl santuokos nutraukimo ar santuokos pripažinimo negaliojančia, vertė.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukus santuoką abu tėvai toliau turi tėvų pareigas santuokiniams vaikams. Kiekvienas iš tėvų toliau turi tėvų pareigas bet kuriems vaikams iš kitų santykių, už kuriuos jie buvo atsakingi kaip tėvai santuokos nutraukimo metu. Abu tėvai turi nuolatinę pareigą išlaikyti nepilnamečius vaikus, kurie gyveno kaip šeimos vaikai.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį baigus santuokos nutraukimo procesą (priėmus galutinį sprendimą dėl santuokos nutraukimo) dažniausiai nustoja galioti, išskyrus atvejus, kai nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą buvo priimtas sprendimas dėl sutuoktinio išlaikymo. Be to, bet kokia su priimtu teismo sprendimu susijusi pareiga (pvz., dėl sutuoktinio išlaikymo) galioja toliau, o ateityje tokį sprendimą galima keisti iš esmės pasikeitus aplinkybėms, kuriomis remiantis buvo priimtas pradinis teismo sprendimas.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Anglijoje ir Velse „separacija“ yra vadinama „gyvenimu skyrium“. Teismui priėmus tokį sprendimą nebesitikima, kad prašęs priimti sprendimą sutuoktinis toliau gyvens su savo vyru ar žmona. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Gyvenimas skyrium iš esmės yra parankus sutuoktiniams, kurių santuoka iširo ir kurie nepageidauja sudaryti naujos santuokos. Pareiškėjas, kuris prašo patvirtinti gyvenimą skyrium, neturi įrodyti, kad jo santuoka iširo negrįžtamai. Sprendimas dėl gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

Civilinę partnerystę įregistravę partneriai gali prašyti priimti sprendimą dėl gyvenimo skyrium, kuris sukelia lygiai tokias pat pasekmes.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Pareiškėjas turi pateikti vieno ar daugiau santuokos iširimą patvirtinančių faktų įrodymų ir, kitaip nei norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai, neturi laukti, kad nuo santuokos sudarymo dienos praeitų metai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta nepalikusi testamentu, jos turtas padalijamas laikantis paveldėjimo pagal įstatymą taisyklių, o sprendimas dėl gyvenimo skyrium sukelia tokias pat pasekmes, kaip ir sprendimas nutraukti santuoką. Todėl nė vienas sutuoktinis po to neturi jokių teisių į turta, kuris priklauso pagal įstatymą turta paveldėjusiai šaliai. Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta palikusi testamentą, gyvenimas skyrium neturi jokio poveikio tame testamente nurodytai teisei, jeigu, pvz., gyvenimo skyrium šalį pergyvenusi šalis pagal tą testamentą paskiriama paveldėtoja.

Gyvenimo skyrium patvirtinimo byloje teismas vadovaujasi tokiomis pat turto padalijimo nuostatomis, kokios galioja nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dviem būdais. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad santuoka niekada negaliojo ir neegzistavo. Kitomis aplinkybėmis santuoka gali būti

pripažinta remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad vienas iš sutuoktinių gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia. Santuoka gali būti tęsiama, jeigu su tuo sutinka abu sutuoktiniai.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu:

- ji neatitinka 1949–1986 m. santuokos įstatymų nuostatų, nes:
 - šalis sieja pernelyg artimi giminystės ryšiai;
 - kuriai nors iš šalių yra mažiau nei šešiolika metų;
 - nebuvo iki galo sutvarkyti santuokai taikomi formalumai;
- santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi arba įregistravusi civilinę partnerystę;
- poligaminės santuokos, sudarytos ne Anglijoje ir Velse, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Anglijoje ir Velse.

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais šiomis aplinkybėmis:

- santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių negalėjimo jos iki galo sudaryti; ši nuostata taikoma tik priešingos lyties asmenų santuokai;
- santuoka nebuvo iki galo sudaryta atsakovui sąmoningai atsisakius ją iki galo sudaryti; ši nuostata taikoma tik priešingos lyties asmenų santuokai;
- vienas iš sutuoktinių nedavė tinkamo sutikimo sudaryti santuoką, nes buvo verčiamas ir priverstas sutikti, klaidingai suprato santuokos teises pasekmes arba buvo psichiškai neįgalus įvertinti sprendimo tuoktis pasekmių;
- santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga, dėl kurios pobūdžio nebuvo veiksnus sudaryti santuokos, arba užkrečiama venerine liga ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie ją nežinojo;
- santuokos sudarymo metu moteris buvo pastojusi nuo kito asmens, išskyrus ieškovą, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo;
- kuriai nors šaliai po santuokos sudarymo buvo išduotas laikinas pažymėjimas dėl lyties pakeitimo;
- atsakovas yra asmuo, kurio lytis santuokos sudarymo metu buvo pakeista pagal 2004 m. Lyties keitimo įstatymą, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais, ji pripažįstama visiškai negaliojančia ir laikoma, kad ši santuoka niekada neegzistavo. Tai nesukelia pasekmių jokių vaikų statusui.

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, laikoma, kad ji negalioja nuo galutinio sprendimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priėmimo dienos. Iki to laiko sudaryta santuoka laikoma egzistavusia.

Teismas, pripažindamas santuoką negaliojančia remdamasis absoliučiais ir santykiniais negaliojimo pagrindais, turto padalijimo tvarką gali nustatyti tokiu pat būdu, kaip ir nutraukdamas santuoką.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Vyriausybė ragina tinkamose bylose ginčus spręsti taikant šeimos tarpininkavimą. Tarpininkavimą gali būti tinkama taikyti sprendžiant ginčus dėl vaikų, turto ir finansų. Kai kuriais atvejais Vaikų ir šeimos teismų konsultavimo ir paramos tarnybos [CAFC ASS \(Anglija\)](#) arba [CAFCASS Cymru \(Velsas\)](#) pareigūnai teikia teisme pagalbą sprendžiant ginčus dėl vaikų. Teismas gali atidėti bylos nagrinėjimą, kad pabandytų išspręsti ginčą taikydamas tarpininkavimą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Ieškinio pareiškimą galima pateikti bet kuriame šeimos teisme ir šiame pareiškime būtina nurodyti, ar tai yra prašymas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia. Išsamią informaciją apie teismus ir reikalingas formas galima rasti [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje.

Teikiant prašymą paprastai reikia sumokėti žyminį mokesį, tačiau galioja išimtys, kurios taikomos valstybės pašalpą gaunantiems asmenims arba asmenims, kuriems žyminio mokesčio sumokėjimas būtų didelė našta. Papildomą informaciją šiuo klausimu galima rasti [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje.

Šalis turėtų naudoti [ieškinio pareiškimo formą \(D8\)](#) ir privalo atsiųsti:

- 3 ieškinio pareiškimo formos kopijas;
- papildomą kopiją, skirtą bet kuriam su neištikimybe susijusiam nurodytam asmeniui;
- [pareiškimą dėl vaiko globos](#), kuris pateikiamas dėl visų 18 metų nesulaukusių vaikų;
- santuokos liudijimą (ne fotokopiją), prie kurio prireikus pridedamas patvirtintas vertimas;
- [atleidimo nuo žyminio mokesčio formą](#).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą arba ginčus dėl vaikų ir turto teisinės pagalbos paprastai negalima gauti, išskyrus atvejus, kai bylos ar ginčai yra susiję su smurtu šeimoje. Tokiu atveju taip pat atliekamas lėšų ir faktinių aplinkybių patikrinimas. Daugiau informacijos galima rasti [vyriausybės svetainėje](#).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Jeigu yra priimtas preliminarus sprendimas, vienas iš sutuoktinių gali kreiptis į teismą ir pateikti jam įrodymų, į kuriuos atsižvelgiant nereikėtų priimti galutinio sprendimo. Teismas gali panaikinti sprendimą, nurodyti, kad turėtų būti priimtas galutinis sprendimas, nurodyti atlikti tolesnį tyrimą arba nagrinėti bylą kitu, teismo nuomone, geriausiu būdu.

Patvirtinus galutinį sprendimą dėl santuokos nutraukimo, jo apskųsti, išskyrus išimtines aplinkybes, nebegalima.

Apskųsti sprendimo dėl gyvenimo skyrium neįmanoma, tačiau jį galima panaikinti, jeigu su tuo sutinka abi šalys.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Europos Sąjungos Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nurodyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, separacijos (gyvenimo skyrium) arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pripažintas kitose valstybėse narėse. Reikalingus dokumentus galima gauti sprendimą priėmusiame teisme ir juos reikėtų pateikti Aukštajam teismui.

Šis reglamentas netaikomas sprendžiant kaltės, santuokos turinių pasekmių, išlaikymo ar kitus papildomus klausimus. Tarp suinteresuotosios šalies ir jurisdikcija besinaudojančios valstybės narės turi būti realus ryšys.

Pripažinti sprendimą gali būti atsakyta, jeigu jis prieštarauja viešajai politikai, jeigu jis buvo priimtas kitai šaliai neatvykus į teismą, jeigu atsakovui laiku nebuvo įteikti atitinkami dokumentai arba jeigu sprendimas yra nesuderinamas su sprendimu, priimtu teismo procese tarp tų pačių šalių Anglijoje ir Velse, arba yra nesuderinamas su ankstesniu kitoje šalyje priimtu sprendimu, jeigu toks ankstesnis sprendimas gali būti pripažintas Anglijoje ir Velse.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti. Aukštasis teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti, buvo apskūstas.

Jeigu sprendimas negali būti pripažintas pagal šį reglamentą, vadovaujamosi 1986 m. Šeimos teisės įstatymo nuostatomis dėl sprendimų nutraukti santuoką, turinčią užsienio elementą, pripažinimo. Šio įstatymo 46 straipsnyje nustatyta, kad:

- teismo procese sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, turinčio užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:
 - sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus ir
 - atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo pradėta byla dėl santuokos nutraukimo) bet kurios santuokos šalies
 - įprastinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kurioje buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, arba
 - nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, arba
 - šis asmuo buvo tos valstybės pilietis.

- Ne teismo procese užsienyje priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, turinčio užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:
 - sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba teismo patvirtinto gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus;
 - atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo):
 - kiekvienos santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje arba
 - kurios nors santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, o kitos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, pagal kurios įstatymus sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium yra pripažįstamas galiojančiu, ir
- vienus metus iki pat tos dienos nė vienos santuokos šalies įprastinė gyvenamoji vieta nebuvo Jungtinėje Karalystėje.

Bet kuris asmuo gali kreiptis į teismą prašydamas priimti pareiškimą, kad ne Anglijoje ir Velse priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium turėtų būti pripažįstamas Anglijoje ir Velse. Teismas gali nagrinėti prašymą, jeigu pareiškėjo:

- nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Anglijoje ir Velse arba
- įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos datos buvo Anglijoje ir Velse.

15 | kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas sąlygas, bet kuris asmuo gali kreiptis į šeimos teismą prašydamas priimti pareiškimą, kad santuokos nutraukimas, santuokos pripažinimas negaliojančia ar teismo patvirtintas gyvenimas skyrium neturėtų būti pripažįstamas Anglijoje ir Velse.

Prašymai pripažinti sprendimą pagal EB reglamentą turi būti teikiami Aukštajam teismui. Pareiškėjas privalo informuoti atsakovą apie prašymą ir, išsiųsdamas atsakovui dokumentus, suteikti jam galimybę pareikšti nesutikimą su sprendimo pripažinimu, nebent teismas nuspręstų, kad atsakovas neabejotinai sutiko su teismo sprendimu.

Reglamente nurodyta, kad bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti. Aukštasis teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti jo kilmės valstybėje narėje, buvo apskūstas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Anglijos ir Velso teismai juose iškeltoms byloms visais atvejais taiko Anglijos ir Velso teisę. Teismai turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą net ir tuo atveju, jeigu santuoka sudaryta užsienyje, kai vieno iš sutuoktinių:

- nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Anglijoje ir Velse arba
- įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos dienos buvo Anglijoje ir Velse.

Susijusios nuorodos

[Santuokos nutraukimas, gyvenimas skyrium ir santykių iširimasis](#)

[Teisinė pagalba](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 20/02/2019

Ištuoka - Šiaurės Airija

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo byloje kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Šiaurės Airijoje santuokos nutraukimo tvarka nustatyta 1978 m. Šiaurės Airijos potvarkyje dėl santuokos bylų (toliau – 1978 m. potvarkis).

Vyras arba žmona santuoką gali nutraukti pateikę teismui rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašantis nutraukti santuoką asmuo vadinamas ieškovu, o kita šalis – atsakovu. Ieškovas privalo įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių faktų (žr. 2 klausimą). Ieškinio pareiškimas dėl santuokos nutraukimo negali būti pateikiamas, jeigu nuo santuokos sudarymo nepraėjo dveji metai. Tačiau tų dvejų metų laikotarpio įrodymus galima naudoti norint įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Ieškovas, norėdamas parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, paprastai privalo įrodyti vieną ar daugiau iš toliau nurodytų faktų, susijusių su:

atsakovo neištikimybe. Šiuo faktu negalima remtis, jeigu ieškovas, sužinojęs apie neištikimybę, toliau gyveno su atsakovu ilgesnį nei 6 mėnesių nepertraukiamą laikotarpį arba atskirus laikotarpius, kurių bendra trukmė buvo ilgesnė nei 6 mėnesiai;

- atsakovo elgesiu, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad ieškovas negyvens kartu su atsakovu. Šiuo faktu negalima remtis, jeigu šalys po paskutinio nepagrįsto elgesio pasireiškimo dienos kartu gyveno 6 mėnesius arba ilgiau;
- atsakovo persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, kai jis negyveno su ieškovu nepertraukiamą dvejų metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos;
- šalių gyvenimu atskirai nepertraukiamą dvejų metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos, kai atsakovas sutinka su sprendimu nutraukti santuoką;
- šalių gyvenimu atskirai nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos. Atsakovo sutikimas nebūtinai, ir jis gali pareikšti nesutinkąs nutraukti santuoką, nes tai jam sukels didelių finansinių arba kitokių sunkumų.

Nagrinėjant, ar atsakovas persikėlė gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą arba šalys kokį nors nepertraukiamą laikotarpį gyveno atskirai, neatsižvelgiama į jokių laikotarpius (kurių bendra trukmė neviršija 6 mėnesių), kuriais šalys buvo atnaujinusios bendrą gyvenimą. Tačiau tokie laikotarpiai nebus įskaičiuoti į persikėlimo gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą ar gyvenimo skyrium laikotarpį.

Jeigu teismą tenkina pateikti negrįžtamo santuokos iširimo įrodymai, jis priima negalutinį sprendimą (teismo sprendimas, po kurio priimamas galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo).

Santuokos nutraukimo procesas baigiamas, kai negalutinis sprendimas tampa galutinis. Prašymą negalutiniam sprendimui suteikti galutinio sprendimo galią galima pateikti praėjus šešioms savaitėms ir vienai dienai nuo negalutinio sprendimo priėmimo dienos. Jeigu prašymas nepateikiamas per 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, ieškovo gali būti prašoma pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą (rašytinį patvirtinimą), kuriame paaiškinamos vėlavimo priežastys. Tam tikromis aplinkybėmis atsakovas gali prašyti sprendimui suteikti galutinio sprendimo galią. Šalys negali sudaryti naujos santuokos, kol nepriimtas galutinis sprendimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Konkrečios taisyklės santykiams po santuokos nutraukimo netaikomos. Tačiau nesitikima, kad šalys toliau gyvens kartu, ir žmona, jeigu buvo pasirinkusi savo vyro pavardę, gali nuspręsti susigrąžinti mergautinę pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

1978 m. potvarkyje yra rimtų padarinių sukeliančių nuostatų, kurios leidžia teismui svarstyti šalių turto padalijimo klausimą ir reglamentuoti jų finansinius susitarimus tiek tarpusavyje, tiek šeimos vaikų atžvilgiu.

Priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba vėliau teismas gali nuspręsti dėl vienos ar kelių toliau išvardytų aplinkybių:

- periodinių išmokų;
- vienkartinės išmokos sumokėjimo;
- turto padalijimo;
- pensijos padalijimo arba pensijos fondų atidėjimo.

Prieš priimdamas sprendimą teismas atsižvelgia į visas bylos aplinkybes. Tačiau pirmiausia teismas svarsto bet kokio 18 metų dar neturinčio šeimos vaiko gerovės klausimą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Po santuokos nutraukimo abu tėvai toliau vykdo tėvų pareigas santuokiniams vaikams ir pareigą išlaikyti nepilnamečius šeimoje gyvenusius vaikus.

Jeigu šeimoje yra nepilnametis vaikas (iki 16 metų) arba vyresnis nei 16 metų vaikas, kuris mokosi švietimo įstaigoje ar specializuotoje prekybos, verslo arba profesinėje mokykloje, ieškovas turi užpildyti formą (M4 forma) ir joje nurodyti šio vaiko globos tvarką. Šia forma kiekviena šalis skatinama siekti susitarimo dėl pasiūlymų, susijusių su vaiko ateitimi, ir jį sudaryti. Tačiau jeigu susitarimo negalima pasiekti, atsakovas turi galimybę pateikti savo atsiliepinimus į siūloma globos tvarką ir teismas gali pasinaudoti savo įgaliojimais pagal 1995 m. Šiaurės Airijos potvarkį dėl vaikų (pvz., nurodyti, kur vaikas turėtų gyventi).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį nutraukus santuoką nebegalioja, išskyrus atvejus, kai teismas priima sprendimą dėl išlaikymo arba turto padalijimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Ieškinio pareiškimas dėl gyvenimo skyrium gali būti pateiktas, jeigu santuoka iširo, tačiau ieškovas dėl kokios nors priežasties nenori nutraukti santuokos. Jeigu ieškovo pareiškimas dėl gyvenimo skyrium tenkinamas, jis nebeprivalo gyventi kartu su savo sutuoktiniu. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Sprendimas dėl gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Priimant sprendimą dėl gyvenimo skyrium nebūtina įrodyti, kad santuoka negrįžtamai iširo.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nesitikima, kad sutuoktiniai toliau gyvens kartu. Jeigu sprendimas dėl gyvenimo skyrium galioja ir vienas iš sutuoktinių miršta nepalikęs testamentu (netestamentinis palikimas), jo turtas padalijamas taip, tarsi kitas sutuoktinis jau mirė, ir bet kokia nauda, kurią jis būtų gavęs, bus prarasta. Teismo įgaliojimai dėl turto padalijimo gyvenimo skyrium atveju paprastai yra tokie pat, kaip ir nutraukiant santuoką. Tačiau teismas negali priimti sprendimo dėl pensijos padalijimo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priimamas, jeigu ieškovas įrodo, kad santuoka sudaryta remiantis absoliučiais arba santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais. Absolutus santuokos negaliojimas reiškia, kad santuoka niekada neturėjo būti sudaryta ir kad ji laikoma niekada neturėjusia jokio teisinio statuso. Santykinis santuokos negaliojimas reiškia, kad santuoka yra pripažįstama ir galioja tol, kol nėra panaikinama.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis absoliučiais negaliojimo pagrindais, jeigu įrodomas vienas iš toliau nurodytų faktų:

- šalis sieja pernelyg artimi giminystės ryšiai;
- kuriai nors iš šalių yra mažiau nei 16 metų;
- nebuvo iki galo sutvarkyti santuokai taikomi formalumai;
- santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi;
- šalys nėra skirtingų lyčių (viena šalis turi būti vyriškosios, o kita – moteriškosios lyties);
- poligaminės santuokos, sudarytos ne Šiaurės Airijoje, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Šiaurės Airijoje.

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, jeigu įrodomas vienas iš toliau nurodytų faktų:

- santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių nesugebėjimo jos iki galo sudaryti;
- vienas iš sutuoktinių atsisakė ją sudaryti;
- vienas iš sutuoktinių nedavė galiojančio sutikimo sudaryti santuoką (pvz., buvo verčiamas ir priverstas sutikti arba klaidingai suprato ceremonijos pobūdį);
- santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga;
- santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo užkrečiamąja venerine liga;
- santuokos sudarymo metu žmona buvo pastojusi ne nuo savo vyro.

Jeigu prašymas priimti sprendimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia grindžiamas vienu iš keturių paskutinių išvardytų faktų, prašymas turėtų būti pateiktas per trejus metus nuo santuokos sudarymo. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis teismas gali leisti pateikti prašymą pasibaigus šiam laikotarpiui.

Jeigu prašymas grindžiamas dviem paskutiniais faktais, ieškovas turi įrodyti, kad santuokos sudarymo metu nežinojo apie ligą ar nėštumą.

Teismas nepripažįsta negaliojančia santuokos, sudarytos remiantis santykiniais negaliojimo pagrindais, jeigu atsakovas įrodo, kad:

- ieškovas žinojo, kad santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, tačiau elgėsi taip, kad pagrįstai manė, jog prašymas pripažinti santuoką negaliojančia nebus pateiktas, ir

- tai būtų nesąžininga.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais, ji pripažįstama visiškai negaliojančia ir laikoma niekada neegzistavusia. Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, ji laikoma negaliojančia nuo galutinio sprendimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priėmimo dienos.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šiaurės Airijoje veikia nemažai tarpininkavimo paslaugų teikiančių agentūrų (pvz., „Relate“). Tarpininkavimas gali padėti jums išspręsti praktinius santuokos nutraukimo klausimus, įskaitant klausimus dėl finansinių susitarimų ir vaikų auklėjimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokios formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Ieškinio pareiškimai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pateikti Aukštajam teismui arba santuokos nutraukimo klausimus nagrinėjančiam grafystės teismui. Tačiau jeigu atsakovas pateikia atsiliepimą į grafystės teismui pateiktą ieškinio pareiškimą, byla perduodama Aukštajam teismui.

Teismų adresus ir telefono numerius galima rasti [Šiaurės Airijos bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų tarnybos](#) svetainėje.

Norėdami pradėti bylą, privalote atitinkamam teismui nusiųsi tam tikras formas, įskaitant:

- santuokos liudijimo originalą (ne fotokopiją), prie kurio pridedamas patvirtintas vertimas ir rašytinis santuokos teisėtumo patvirtinimas, jeigu santuoka sudaryta ne Šiaurės Airijoje;
- šeimos vaiko, neturinčio 18 metų, gimimo liudijimo originalą (pateikiama išsami liudijimo forma, kurioje yra nurodyti visi tėvų ir vaiko duomenys);
- bet kokio ieškinio pareiškime paminėto teismo sprendimo kopiją;
- bet kokio susitarimo (pvz., dėl finansų), kuris turi būti įtrauktas į teismo sprendimą, originalą ir dvi kopijas, taip pat
- sumokėto žyminio mokesčio kvitą (apie galiojančią žyminį mokestį informaciją teikia teismo raštinė).

Teismo raštinėje galima gauti formų kopijas ir paaiškinimus, kaip jas užpildyti. Tačiau teismo darbuotojai negali teikti teisinių konsultacijų arba nurodyti, ką reikia sakyti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Turite teisę prašyti suteikti teisinę pagalbą. Tačiau suteikiamos finansinės pagalbos lygis (jeigu pagalba skiriama) priklauso nuo materialinės padėties vertinimo rezultatų. Jums gali tekti atlyginti dalį išlaidų net ir tuo atveju, jeigu pagal materialinės padėties vertinimo rezultatus galite gauti finansinę pagalbą. Pagal susitarimą šias išlaidas per tam tikrą laiką galima atlyginti Teisinės pagalbos departamentui. Be finansinio tinkamumo kriterijų, turite atitikti ir faktinių bylos aplinkybių patikrinimui keliamus kriterijus, t. y. turi būti tinkamas pagrindas iškelti arba ginti bylą ir bylos iškėlimas arba gynimas turi būti pagrįstas visomis aplinkybėmis.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia negali būti apskųstas, jeigu nukentėjusioji šalis turėjo galimybę apskųsti negalutinį sprendimą, tačiau to nepadarė. Be to, sprendimai, priimti šalių sutikimu, gali būti apskųsti tik teismui leidus. Apeliacinis teismas turi plačius įgaliojimus ir gali patvirtinti, panaikinti arba pakeisti pradinį sprendimą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – reglamentas) nustatyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pripažintas kitose valstybėse narėse netaikant jokios specialios procedūros (išskyrus reglamente nustatytą procedūrą).

Prašymą pripažinti sprendimą gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis, ir nepripažinimo pagrindai yra griežtai apriboti (pvz., pripažinti sprendimą gali būti atsisakyta, jeigu sprendimas prieštarauja viešajai politikai).

Prašymą dėl pripažinimo būtina pateikti Šiaurės Airijos Aukštajam teismui.

Jeigu reglamentas netaikomas, sprendimui gali būti pritaikytas 1986 m. Šeimos teisės įstatymo 46 straipsnis, kuriame nustatytos bendrosios sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turinčių užsienio elementą, pripažinimo sąlygos.

Prašymas dėl sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turinčių užsienio elementą, pripažinimo turi būti pateiktas Aukštajam teismui. Prašymas pateikiamas kaip ieškinio pareiškimas, prie kurio pridedama sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia kopija.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kadangi sprendimų dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimo klausimus nagrinėja Aukštasis teismas (pagal reglamentą ir 1986 m. Šeimos teisės įstatymą), bet koks prieštaravimas siūlomam pripažinti sprendimui taip pat nagrinėjamas šiame teisme. Sprendimo nepripažinimo pagrindai nustatyti reglamento 15 straipsnyje ir 1986 m. Šeimos teisės įstatymo 51 straipsnyje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Jeigu Šiaurės Airijos teismas nusprendžia turįs jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia bylą, jis taiko Šiaurės Airijos teisę.

Šiaurės Airijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium bylą (netgi jeigu santuoka sudaryta užsienyje), jeigu:

- teismas turi jurisdikciją pagal reglamentą arba
- pagal reglamentą jurisdikcijos neturi joks susitariančiosios valstybės (t. y. vienos iš valstybių, kuri buvo viena pirmųjų reglamento šalių, arba valstybė, kuri nuo to laiko patvirtino reglamentą) teismas ir bylos iškėlimo metu kuri nors iš santuokos šalių nuolat gyvena Šiaurės Airijoje.

Šiaurės Airijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos pripažinimo negaliojančia bylą (netgi jei santuoka sudaryta užsienyje), jeigu:

- teismas turi jurisdikciją pagal reglamentą arba
- pagal reglamentą jurisdikcijos neturi joks susitariančios valstybės teismas ir kuri nors iš santuokos šalių
- bylos iškėlimo dieną nuolat gyveno Šiaurės Airijoje arba
- mirė iki tos datos ir mirties dieną nuolat gyveno Šiaurės Airijoje arba šios santuokos šalies įprastinė gyvenamoji vieta nepertraukiamą vienų metų laikotarpį iki mirties dienos buvo Šiaurės Airijoje.

Susijusios nuorodos

[Šiaurės Airijos bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų tarnyba](#)

- Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą galima rasti [Šiaurės Airijos Teisinės pagalbos departamento](#) svetainėje.
- Daugiau informacijos apie tarpininkavimą galima rasti „[Relate NI](#)“ svetainėje ir [JK šeimos tarpininkų koledžo](#) svetainėje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 08/01/2019

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([en](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

TURINIO LENTELE

- 1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?
- 2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?
- 3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:
 - 3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
 - 3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
 - 3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
 - 3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
- 4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
- 5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
- 6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
- 7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
- 8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
- 9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?
- 10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?
- 14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?
- 15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?
- 16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Vyras arba žmona privalo teismui pateikti rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja Aukščiausiasis Teismas, į kurį turi kreiptis norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai. Pareiškėjas turi įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių toliau nurodytų faktų.

Ieškinio pareiškimo dėl santuokos nutraukimo negalima pateikti, jeigu nuo santuokos sudarymo dienos nepraėjo treji metai. Vienintelės šios taisyklės išimtys taikomos tais atvejais, kai ieškovas patyrė itin didelių sunkumų arba atsakovas ypač nepadoriai elgėsi, arba kai ieškovas santuokos sudarymo dieną nebuvo sulaukęs 16 metų.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Siekiant parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, būtina pateikti vieną ar daugiau santuokinio gyvenimo faktų įrodymų, susijusių su:

- kito sutuoktinio neištikimybe, kai pareiškėjui tolesnis gyvenimas su tokiu sutuoktiniu yra nepakenčiamas;
- nepagrįstu elgesiu, tai reiškia tokį sutuoktinio elgesį, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad pareiškėjas nenorės toliau su juo kartu gyventi;
- persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, tai reiškia, kad kitas sutuoktinis paliko pareiškėją dvejų metų laikotarpiui iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo dienos;
- šalių gyvenimu skyrium, kuris truko dvejus metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (su kito sutuoktinio sutikimu);
- gyvenimu skyrium, kuris truko penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (be kito sutuoktinio sutikimo).

Teismas turi kuo kruopščiau ištirti pareiškėjo (ieškovo) nurodytus faktus ir bet kokius kito sutuoktinio (atsakovo) nurodytus faktus. Jeigu teismą įtikina įrodymai, kad santuoka iširo negrįžtamai, Aukščiausiojo Teismo teisėjas priima sprendimą nutraukti santuoką, jeigu jį tenkina bet kokių santuoką nutraukiančių šalių nustatyta vaikų globos tvarka.

Jeigu teismas yra įsitikinęs, kad santuoka iširo negrįžtamai, jis pirmiausia priima „negalutinį sprendimą“ (preliminarius sprendimas). Šalis, kuri kreipėsi į teismą dėl santuokos nutraukimo, po šešių savaičių gali pateikti prašymą dėl „galutinio sprendimo“ (galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo). Išskyrus išimtines aplinkybes, terminai pateikti prašymą dėl galutinio sprendimo priėmimo netaikomi.

Tačiau jeigu prašymas priimti galutinį sprendimą pateikiamas praėjus daugiau kaip 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, pareiškėjas kartu su prašymu turi pateikti rašytinį paaiškinimą, kuriame nurodo:

- delsimo priežastis;
- ar jis gyveno kartu su sutuoktiniu po negalutinio sprendimo priėmimo ir, jeigu taip, kuriais laikotarpiais, nurodydamas datas, ir
- ar žmona pagimdė nors vieną vaiką po negalutinio sprendimo priėmimo, o jeigu taip, nurodo susijusius faktus ir tai, ar teigiama, kad vaikas yra arba gali būti vyro vaikas.

Teisėjas gali nurodyti pareiškėjui pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą, kuriuo būtų patvirtintas jo pateiktas paaiškinimas, ir, vadovaudamasis šiuo pareiškimu, priimti, teisėjo nuomone, tinkamą sprendimą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoka nutraukiama, todėl šalys neprivalo gyventi kartu arba tęsti kokius nors asmeninius santykius, nebent jos to norėtų. Šalys gali laisvai sudaryti naują santuoką, jeigu to nori. Jos savo nuožiūra gali nuspręsti pasilikti santuokoje turėtą pavardę arba susigrąžinti iki santuokos turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Šį klausimą išsprendžia kiekvienos bylos faktus išnagrinėjęs teismas. Net jeigu šalys sudarė susitarimą, teismas turi absoliučią teisę jam pritarti arba iš dalies jį pakeisti.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Prieš arba po galutinio sprendimo priėmimo Aukščiausiasis Teismas turi teisę pasirūpinti sutuoktinių vaikų globa, išlaikymu ir švietimu arba netgi nurodyti atlikti procesinius veiksmus, kad vaikams būtų skirta teismo apsauga. Aukščiausiasis Teismas negali priimti galutinio sprendimo dėl santuokos nutraukimo, nebent jis įsitikina, kad visų vaikų gerovė bus tinkamai užtikrinta.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Skelbdamas negalutinį sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba bet kuriuo metu vėliau Aukščiausiasis Teismas turi teisę nurodyti vyrui mokėti savo žmonai, teismo nuomone, pagrįstą mėnesinę arba savaitinę išlaikymo ir paramos sumą visą savo ir jos likusį gyvenimą. Žmonos teisė gauti išlaikymą išnyksta jai sudarius naują santuoką, tačiau kita motinos santuoka neturi įtakos sutuoktinių vaikui skiriamam išlaikymui.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Pagal Gibraltaro įstatymus separacija yra vadinama „gyvenimu skyrium“. Teismui priėmus tokį sprendimą nebesitikima, kad prašęs priimti sprendimą sutuoktinis toliau gyvens su savo vyru ar žmona. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Gyvenimas

skyrium iš esmės yra parankus sutuoktiniams, kurių santuoka iširo ir kurie nepageidauja sudaryti naujos santuokos. Pareiškėjas, kuris prašo patvirtinti gyvenimą skyrium, neturi įrodyti, kad jo santuoka iširo negrįžtamai. Sprendimas dėl teismo patvirtinto gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Pareiškėjas turi pateikti vieno ar daugiau santuokos iširimą patvirtinančių faktų įrodymų ir, kitaip nei norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai, norėdamas pradėti bylą, neturi laukti, kad nuo santuokos sudarymo dienos praeitų treji metai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta nepalikusi testamentu, jos turtas padalijamas laikantis paveldėjimo pagal įstatymą taisyklių, o sprendimas dėl gyvenimo skyrium sukelia tokias pat pasekmes, kaip ir sprendimas nutraukti santuoką. Todėl nė vienas sutuoktinis po to neturi jokių teisių į turtą, kuris priklauso pagal įstatymą turtą paveldėjusiai šaliai. Tačiau jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta palikusi testamentą, gyvenimas skyrium neturi jokio poveikio tame testamente nurodytai teisei, jeigu, pvz., gyvenimo skyrium šalį pergyvenusi šalis pagal tą testamentą paskiriama paveldėtoja.

Gyvenimo skyrium patvirtinimo byloje teismas vadovaujasi tomis pačiomis turto padalijimo nuostatomis, kurios galioja nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dviem būdais. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad santuoka niekada negaliojo ir neegzistavo. Kitomis aplinkybėmis santuoka gali būti pripažinta remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad vienas iš sutuoktinių gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia. Santuoka gali būti tęsiama, jeigu su tuo sutinka abu sutuoktiniai.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu:

- ji neatitinka Santuokos įstatymo nuostatų, nes:
- santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi;
- šalys nėra skirtingų lyčių; viena šalis turi būti vyriškosios, o kita – moteriškosios lyties;
- poligaminės santuokos, sudarytos ne Gibraltare, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Gibraltare.

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais šiomis aplinkybėmis:

- ta santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių nesugebėjimo jos iki galo sudaryti;
- ta santuoka nebuvo iki galo sudaryta atsakovui sąmoningai atsisakius ją iki galo sudaryti;
- vienas iš sutuoktinių nedavė tinkamo sutikimo sudaryti santuoką, nes buvo verčiamas ir priverstas sutikti, klaidingai suprato santuokos teisinės pasekmes arba buvo psichiškai neįgalus įvertinti sprendimo tuoktis pasekmių;
- santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga, dėl kurios pobūdžio nebuvo veiksnus sudaryti santuokos, arba užkrečiamąją venerinę ligą ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie ją nežinojo;
- santuokos sudarymo metu moteris buvo pastojusi nuo kito asmens, išskyrus ieškovą, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo;

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Negaliojančia pripažinta santuoka tampa niekine. Tačiau jeigu yra santuokinių vaikų, Aukščiausiasis Teismas privalo įsitikinti, kad šalys nustatė tinkamą vaiko globos tvarką. Taip pat gali būti numatytos nuostatos dėl išlaikymo mokėjimo bet kuriam iš vaikų ir bet kurio iš vaikų globos ir (arba) išlaikymo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylas turi tik Gibraltaro Aukščiausiasis Teismas. Tačiau tam tikrą socialinę pagalbą galima gauti pasinaudojant konsultacijomis santuokos klausimais.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymus reikėtų teikti Aukščiausiojo Teismo raštinei adresu: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar.

Prašymas pateikiamas kaip ieškinio pareiškimas, prie kurio reikėtų pridėti rašytinius įrodymus, įskaitant santuokos liudijimo kopiją, visų vaikų gimimo liudijimo kopijas ir išdėstyti santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir (arba) santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindus. Taip pat reikėtų pateikti duomenis apie santuokinius vaikus ir ieškovo finansinę padėtį. Daugiau informacijos galima gauti Aukščiausiojo Teismo raštinėje adresu: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar, tel. (+350) 200 75608.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu tenkinamas atitinkamas pajamų kriterijus, galima gauti teisinę pagalbą bylos išlaidoms atlyginti. Formas ir papildomą informaciją galima gauti Aukščiausiojo Teismo raštinėje adresu: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti panaikintas bet kuriuo metu iki galutinio sprendimo priėmimo. Gyvenimo skyrium atveju sprendimas gali būti panaikintas bet kuriuo metu po jo priėmimo. Sprendimai dėl vaikų globos ir išlaikymo gali būti keičiami jau priėmus galutinį sprendimą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Europos Sąjungos Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nurodyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, separacijos (gyvenimo skyrium) arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pripažintas kitose valstybėse narėse. Reikalingus dokumentus galima gauti sprendimą priėmusiame teisme ir juos reikėtų pateikti Aukščiausiajam Teismui.

Šis reglamentas netaikomas sprendžiant kaltės, santuokos turinių pasekmių, išlaikymo ar kitus papildomus klausimus. Tarp suinteresuotosios šalies ir jurisdikcija pasinaudojančios valstybės narės turi būti realus ryšys.

Pripažinti sprendimą gali būti atsisakyta, jeigu jis prieštarauja viešajai politikai, jeigu jis buvo priimtas kitai šaliai neatvykus į teismą, jeigu atsakovui laiku nebuvo įteikti atitinkami dokumentai arba jeigu sprendimas yra nesuderinamas su sprendimu, priimtu teismo procese tarp tų pačių šalių Gibraltare, arba yra nesuderinamas su ankstesniu kitoje šalyje priimtu sprendimu, jeigu toks ankstesnis sprendimas gali būti pripažintas Gibraltare.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti sprendimą pripažinti arba jo nepripažinti. Aukščiausiasis Teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti, buvo apskūstas.

Jeigu sprendimas negali būti pripažintas pagal šį reglamentą, vadovaujamosi Santuokos bylų įstatymo nuostatomis dėl užjūrio teritorijose priimtų sprendimų nutraukti santuoką pripažinimo. Šiame įstatyme nustatyta, kad:

teismo procese priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium, turinčių užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:

- sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus ir
- atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo pradėta byla dėl santuokos nutraukimo) bet kurios santuokos šalies
 - įprastinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kurioje buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium, arba
 - nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, arba
 - šis asmuo buvo tos valstybės pilietis.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kitose valstybėse priimti sprendimai dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium Gibraltare yra pripažįstami, jeigu yra tenkinamos tam tikros sąlygos. Jeigu tokio sprendimo dėl santuokos nutraukimo ir (arba) gyvenimo skyrium pripažinimui

prieštaraujama, toks prieštaravimas gali būti pagrįstas vienos iš Santuokos bylų įstatymo sąlygų nevykdymu. Tokiu atveju galima kreiptis į Gibraltarą Aukščiausiąjį Teismą prašant patvirtinti, kad kitoje valstybėje priimtas konkretus sprendimas dėl santuokos nutraukimo ir (arba) gyvenimo skyrium neturi teisinės galios.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Gibraltarą teismai juose iškeltoms byloms visais atvejais taiko Gibraltarą teisę. Teismai turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą net ir tuo atveju, jeigu santuoka sudaryta užsienyje, kai vieno iš sutuoktinių:

- nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Gibraltarą arba
- įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos dienos buvo Gibraltarą.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 11/12/2015